

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

2018 – 2021

MALİ DESTEK PROGRAMLARI ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Mayıs 2024

RAPOR SAHİBİ

SERHAT KALKINMA AJANSI

Atatürk Cad. Ortakapı Mah. No:69

Merkez/KARS

Tel : (474) 212 52 00

Faks : (474) 212 52 04

E-Posta : info@serka.gov.tr

RAPORU HAZIRLAYANLAR

Burak İPİN

İzleme ve Değerlendirme Birimi Başkan V.

Merve ÖZKAYA

İzleme ve Değerlendirme Birimi Uzmanı

Cansu Hilal POLAT

İzleme ve Değerlendirme Birimi Uzmanı

Raporun kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılması fikri mülkiyet haklarına tabidir.

Kaynak gösterilmek kaydı ile Serhat Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

GRAFİKLER LİSTESİ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	1
GİRİŞ.....	2
PROGRAMLARIN DEĞERLENDİRMESİ.....	4
Amaç ve Kapsam.....	4
Değerlendirmede Süreci.....	4
Değerlendirme Kriterleri.....	5
1. TURİZM YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI (TURDES).....	8
1.1. Programın Tanım ve Kapsamı.....	8
1.2. Programın Performans Göstergeleri.....	9
1.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri.....	10
1.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler.....	10
1.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler.....	12
1.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri.....	14
1.4. Programın Değerlendirilmesi.....	18
1.4.1. İlgililik.....	18
1.4.2. Etkinlik.....	22
1.4.3. Etkililik.....	32
1.4.4. Etki.....	33
1.4.5. Sürdürülebilirlik.....	36
1.5. Sonuç ve Değerlendirmeler.....	40
2. KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI-04 (KÖA04).....	44
2.1. Programın Tanım ve Kapsamı.....	45
2.2. Programın Performans Göstergeleri.....	46
2.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri.....	47
2.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler.....	47
2.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler.....	49
2.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri.....	51
2.4. Programın Değerlendirilmesi.....	56
2.4.1. İlgililik.....	56
2.4.2. Etkinlik.....	60
2.4.3. Etkililik.....	70
2.4.4. Etki.....	72

2.4.5.	Sürdürülebilirlik	75
2.5.	Sonuç ve Değerlendirmeler	78
3.	KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI-05 (KÖA05).....	83
3.1.	Programın Tanım ve Kapsamı	83
3.2.	Programın Performans Göstergeleri.....	84
3.3.	Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri.....	85
3.3.1.	Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler	86
3.3.2.	Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler.....	88
3.3.3.	Bütçe Gerçekleşmeleri	90
3.4.	Programın Değerlendirilmesi	94
3.4.1.	İlgililik.....	94
3.4.2.	Etkinlik.....	98
3.4.3.	Etkililik.....	107
3.4.4.	Etki	109
3.4.5.	Sürdürülebilirlik	113
3.5.	Sonuç ve Değerlendirmeler	116
4.	KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI-06 (KÖA06)	121
4.1.	Programın Tanım ve Kapsamı	121
4.2.	Programın Performans Göstergeleri	122
4.3.	Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri.....	123
4.3.1.	Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler	123
4.3.2.	Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler	125
4.3.3.	Bütçe Gerçekleşmeleri	127
4.4.	Programın Değerlendirilmesi	132
4.4.1.	İlgililik.....	132
4.4.2.	Etkinlik.....	136
4.4.3.	Etkililik.....	145
4.4.4.	Etki	147
4.4.5.	Sürdürülebilirlik	151
4.5.	Sonuç ve Değerlendirmeler	154
5.	BÖLGESEL REKABET EDEBİLİRLİĞİN ARTIRILMASI PROGRAMI (REKAP).....	159
5.1.	Programın Tanım ve Kapsamı	159
5.2.	Programın Performans Göstergeleri	160
5.3.	Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri.....	161
5.3.1.	Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler	162
5.3.2.	Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler.....	164

5.3.3.	Bütçe Gerçekleşmeleri	165
5.4.	Programın Değerlendirilmesi	169
5.4.1.	İlgililik.....	169
5.4.2.	Etkinlik.....	173
5.4.3.	Etkililik.....	182
5.4.4.	Etki	184
5.4.5.	Sürdürülebilirlik	189
5.5.	Sonuç ve Değerlendirmeler	192
KAYNAKÇA.....		196

GRAFİKLER LİSTESİ

1. BÖLÜM

Grafik 1. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı.....	11
Grafik 2. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı.....	12
Grafik 3. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı	13
Grafik 4. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı.....	13
Grafik 5. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı.....	17
Grafik 6. Projenin Başvuru Öncesi Durumu.....	19
Grafik 7. Projelerin Hedef Grupları	20
Grafik 8. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu	20
Grafik 9. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu.....	21
Grafik 10. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu	22
Grafik 11. Projelerin Tasarlanması	23
Grafik 12. Proje Başvuru Süreci	23
Grafik 13. Proje Uygulamasında Yürütücü	24
Grafik 14. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı	24
Grafik 15. Projenin Finansal Unsurları.....	25
Grafik 16. Proje Uygulama Süreci.....	26
Grafik 17. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma	27
Grafik 18. Proje İzleme Faaliyetleri.....	28
Grafik 19. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları	28
Grafik 20. Uygulama Sürecinde Proje Süresi	29
Grafik 21. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu	30
Grafik 22. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu.....	30
Grafik 23. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar	31
Grafik 24. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu.....	31
Grafik 25. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu	32
Grafik 26. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler	33
Grafik 27. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu	33
Grafik 28. Projelerin Çıktıları	35
Grafik 29. Projeden Elde Edilen Kazanımlar	36
Grafik 30. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu.....	37
Grafik 31. Gerekli Ek Yatırımlar	38
Grafik 32. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler	39
Grafik 33. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu	39

2. BÖLÜM

Grafik 34. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı.....	48
Grafik 35. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı.....	49
Grafik 36. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı	50
Grafik 37. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı.....	51
Grafik 38. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı.....	55
Grafik 39. Projenin Başvuru Öncesi Durumu.....	57
Grafik 40. Projelerin Hedef Grupları	58
Grafik 41. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu	59

Grafik 42. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu	59
Grafik 43. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu	60
Grafik 44. Projelerin Tasarlanması	61
Grafik 45. Proje Başvuru Süreci	61
Grafik 46. Proje Uygulamasında Yürütücü	62
Grafik 47. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı	62
Grafik 48. Projenin Finansal Unsurları	63
Grafik 49. Proje Uygulama Süreci	64
Grafik 50. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma	65
Grafik 51. Proje İzleme Faaliyetleri	66
Grafik 52. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları	67
Grafik 53. Uygulama Sürecinde Proje Süresi Uzatımı	67
Grafik 54. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu	68
Grafik 55. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilirlik Durumu	69
Grafik 56. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar	69
Grafik 57. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu	70
Grafik 58. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu	70
Grafik 59. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler	71
Grafik 60. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu	72
Grafik 61. Projelerin Çıktıları	73
Grafik 62. Projeden Elde Edilen Kazanımlar	74
Grafik 63. Projede Ortak ve İştirakçi Katkısı	75
Grafik 64. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu	76
Grafik 65. Gerekli Ek Yatırımlar	76
Grafik 66. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler	77
Grafik 67. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu	78

3. BÖLÜM

Grafik 68. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı	86
Grafik 69. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı	88
Grafik 70. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı	89
Grafik 71. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı	89
Grafik 72. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı	93
Grafik 73. Projenin Başvuru Öncesi Durumu	95
Grafik 74. Projelerin Hedef Grupları	96
Grafik 75. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu	97
Grafik 76. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu	97
Grafik 77. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu	98
Grafik 78. Projelerin Tasarlanması	99
Grafik 79. Proje Başvuru Süreci	99
Grafik 80. Proje Uygulamasında Yürütücü	100
Grafik 81. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı	100
Grafik 82. Projenin Finansal Unsurları	101
Grafik 83. Proje Uygulama Süreci	102
Grafik 84. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma	103
Grafik 85. Proje İzleme Faaliyetleri	104
Grafik 86. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları	104

Grafik 87. Uygulama Sürecinde Proje Süresi	105
Grafik 88. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu	106
Grafik 89. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu.....	106
Grafik 90. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar	107
Grafik 91. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu.....	107
Grafik 92. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu	108
Grafik 93. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler	109
Grafik 94. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu	109
Grafik 95. Projelerin Çıktıları	111
Grafik 96. Projeden Elde Edilen Kazanımlar	112
Grafik 97. Projede Ortak ve İştirakçi Katkısı	113
Grafik 98. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu.....	114
Grafik 99. Gerekli Ek Yatırımlar	114
Grafik 100. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler	115
Grafik 101. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu	115

4. BÖLÜM

Grafik 102. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı.....	124
Grafik 103. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı	125
Grafik 104. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı	126
Grafik 105. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı.....	127
Grafik 106. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı.....	131
Grafik 107. Projenin Başvuru Öncesi Durumu.....	133
Grafik 108. Projelerin Hedef Grupları	134
Grafik 109. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu	135
Grafik 110. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu.....	135
Grafik 111. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu	136
Grafik 112. Projelerin Tasarlanması	137
Grafik 113. Proje Başvuru Süreci	137
Grafik 114. Proje Uygulamasında Yürütücü	138
Grafik 115. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı	138
Grafik 116. Projenin Finansal Unsurları.....	139
Grafik 117. Proje Uygulama Süreci.....	140
Grafik 118. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma	141
Grafik 119. Proje İzleme Faaliyetleri.....	142
Grafik 120. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları	142
Grafik 121. Uygulama Sürecinde Proje Süresi	143
Grafik 122. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu	144
Grafik 123. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu.....	144
Grafik 124. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar	145
Grafik 125. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu.....	145
Grafik 126. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu	146
Grafik 127. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler	147
Grafik 128. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu	147
Grafik 129. Projelerin Çıktıları	149
Grafik 130. Projeden Elde Edilen Kazanımlar	150
Grafik 131. Projede Ortak ve İştirakçi Katkısı	151

Grafik 132. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu.....	152
Grafik 133. Gerekli Ek Yatırımlar	153
Grafik 134. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler	153
Grafik 135. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu	154

5. BÖLÜM

Grafik 136. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı.....	162
Grafik 137. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı	163
Grafik 138. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı	164
Grafik 139. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı.....	165
Grafik 140. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı.....	168
Grafik 141. Projenin Başvuru Öncesi Durumu	170
Grafik 142. Projelerin Hedef Grupları	171
Grafik 143. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu	171
Grafik 144. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu	172
Grafik 145. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu	173
Grafik 146. Projelerin Tasarlanması	174
Grafik 147. Proje Başvuru Süreci	174
Grafik 148. Proje Uygulamasında Yürütücü	175
Grafik 149. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı	175
Grafik 150. Projenin Finansal Unsurları	176
Grafik 151. Proje Uygulama Süreci.....	177
Grafik 152. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma	178
Grafik 153. Proje İzleme Faaliyetleri.....	179
Grafik 154. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları	180
Grafik 155. Uygulama Sürecinde Proje Süresi Uzatımı	180
Grafik 156. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu	181
Grafik 157. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu.....	181
Grafik 158. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar	182
Grafik 159. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu.....	182
Grafik 160. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu	183
Grafik 161. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler	184
Grafik 162. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu	184
Grafik 163. Projelerin Çıktıları	186
Grafik 164. Projeden Elde Edilen Kazanımlar	187
Grafik 165. Danışmanlık Hizmeti Konuları.....	188
Grafik 166. Danışmanlık Hizmeti İle Elde Edilen Kazanımlar/Çıktılar.....	189
Grafik 167. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu.....	190
Grafik 168. Gerekli Ek Yatırımlar	190
Grafik 169. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler	191
Grafik 170. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu	192

TABLÖLAR LİSTESİ

1. BÖLÜM

Tablo 1. Programın Künyesi	8
Tablo 2. Programın Performans Göstergeleri	9
Tablo 3. Programın Genel Görünümü	10
Tablo 4. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları	11
Tablo 5. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı	14
Tablo 6. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı.....	15
Tablo 7. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı	16
Tablo 8. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı.....	16
Tablo 9. Ön, Ara ve Nihai Ödeme	18

2. BÖLÜM

Tablo 10. Programın Künyesi	45
Tablo 11. Programın Performans Göstergeleri	46
Tablo 12. Programın Genel Görünümü	47
Tablo 13. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları	48
Tablo 14. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı.....	51
Tablo 15. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı.....	53
Tablo 16. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı	54
Tablo 17. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı.....	54
Tablo 18. Ön, Ara ve Nihai Ödeme	56

3. BÖLÜM

Tablo 19. Programın Künyesi	83
Tablo 20. Programın Performans Göstergeleri	84
Tablo 21. Programın Genel Görünümü	86
Tablo 22. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları	87
Tablo 23. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı.....	90
Tablo 24. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı.....	91
Tablo 25. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı	92
Tablo 26. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı.....	92
Tablo 27. Ön, Ara ve Nihai Ödeme	94

4. BÖLÜM

Tablo 28. Programın Künyesi	121
Tablo 29. Programın Performans Göstergeleri	122
Tablo 30. Programın Genel Görünümü	123
Tablo 31. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları	124
Tablo 32. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı.....	127
Tablo 33. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı.....	129
Tablo 34. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı	129
Tablo 35. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı.....	130
Tablo 36. Ön, Ara ve Nihai Ödeme	132

5. BÖLÜM

Tablo 37. Programın Künyesi	159
Tablo 38. Programın Performans Göstergeleri	160
Tablo 39. Programın Genel Görünümü	162
Tablo 40. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları	163
Tablo 41. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı	165
Tablo 42. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı.....	166
Tablo 43. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı	167
Tablo 44. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı.....	167
Tablo 45. Ön, Ara ve Nihai Ödeme	169

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
DYK	: Destek Yönetim Kılavuzu
ERP	: Kurumsal Kaynak Planlaması
KAYS	: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KTZ	: Kurumsal Tedarik Zinciri
KDV	: Katma Değer Vergisi
PUR	: Proje Uygulama Rehberi
SAR	: Satın Alma Rehberi
SERKA	: Serhat Kalkınma Ajansı
TRA2	: Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars İllerini Kapsayan Bölge
TURDES	: Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Programı
KÖA04	: Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-04
KÖA05	: Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-05
KÖA06	: Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-06
REKAP	: Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı
STK	: Sivil Toplum Kuruluřu
ÜR-GE	: Ürün Geliştirme
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

YÖNETİCİ ÖZETİ

Ajans tarafından hazırlanan bu Etki Değerlendirme Raporunda; Ajansın faaliyet gösterdiği TRA2 Bölgesi illerinde (Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars) bulunan kurum, kuruluş ve kar amacı güden işletmelere yönelik olarak tasarlanan 2018 yılı Turizm Yatırımlarının Desteklemesi Programı (TURDES), 2018 yılı Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-04 (KÖA04), 2019 yılı Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-05 (KÖA05), 2020 yılı Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-06 (KÖA06) ve 2021 yılı Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP) kapsamında yürütülen projelerin etki ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Uygulaması tamamlanan ilgili mali destek programlarına toplam 332 proje başvurusu yapılmıştır. Söz konusu başvurulardan 89'u ile sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme imzalanan projelerden 77 tanesi başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Tamamlanan projelere 2024 yılı tutarlarıyla yaklaşık 440 Milyon TL destek verilerek yararlanıcıların karşıladığı eş finansmanla birlikte toplamda 770 Milyon TL'lik mali kaynak harekete geçirilerek Bölge'ye yatırım yapılmıştır.

Programın etki ve sonuçlarını değerlendirmek amacıyla Ajans kayıtlarından elde edilen verilere, Ajans tarafından hazırlanan anket sorularına ve yararlanıcılar tarafından verilen cevaplara bakıldığında yararlanıcıların; istihdam, üretim miktarında artış, makine ekipman sayısında artış, ihracat, rehabilite edilen yol, kaldırım, çevre alanı, turizme kazandırılan tesis ve turist sayısında artış, kullanıma sunulan sosyal veya mekan/merkez, geliştirilen ve hayata geçirilen yenilikçi kentsel hizmet uygulaması, üretilen ürün çeşidi sayısında artış ve eğitimden faydalanan kişi gibi performans göstergelerinde kayda değer bir ilerleme sağladıkları görülmüştür.

İlerleyen yıllarda Ajans tarafından uygulanması planlanan destek programlarına dair öneri ve tedbirlerin de yer aldığı çalışmaya katkı sağlayan Ajans personellerine ve anket formlarını özenle dolduran yararlanıcılara teşekkür eder çalışmanın ülkemize ve Bölgemize hayırlı olmasını temenni ederim.

Serhat Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği

GİRİŞ

Ajans 2018-2019-2020 yıllarında kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programlarına ve 2018-2021 yıllarında küçük ve orta büyüklükteki işletmelere yönelik Turizm Yatırımlarının Desteklemesi ve Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programlarına çıkmıştır. Mali destek programlarının başvuru rehberi hazırlanırken, 2014-2023 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında 4 ana gelişme ekseninde öncelikler belirlenmiştir. Rekabet Edebilirlik; “tarımsal üretimde verimliliğin ve yenilikçi uygulamaların artırılması”, “turizmde bölgesel marka olunması”, “imalat sanayide verimlilik ve katma değerin artırılması”, “dış ticaret ve lojistik merkezi olunması”, “tabii kaynakların katma değerinin artırılması”, “girişimcilik altyapısının ve kültürünün geliştirilmesi”. Sosyal Kalkınma; “işgücünün beceri seviyesinin yükseltilmesi ve istihdam edilebilirliğinin artırılması”, “eğitimde altyapı ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi”, “sağlık alanında altyapı ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi”, “kurumsal kapasitenin artırılması”, “kadının toplumsal statüsünün güçlendirilmesi”. Erişebilirlik; “ulaşım altyapısının iyileştirilmesi” ve “bilgi ve teknolojiye erişim imkânının artırılması”. Çevresel Sürdürülebilirlik; “kentsel altyapının iyileştirilmesi”, “kırsal gelişmenin sağlanması”, “çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi” ve “enerji kaynaklarının etkin kullanılması” (SERKA, 2014). Bölge Planının gelişme eksenleri doğrultusunda kurum, kuruluş ve işletmelerin desteklenmesinin önem arz ettiği tespit edilmiştir.

Bu tespite ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmaları neticesinde mali destek programlarının öncelikleri belirlenmiştir. Programların öncelikleri ile birlikte başvuru rehberi oluşturulmuştur. Başvuru rehberlerinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile programlar ilan edilmiş ve programların son başvuru tarihi belirlenmiştir.

Programlar kapsamında TRA2 Bölgesi il ve ilçelerinde bilgilendirme toplantıları yapılmış paydaşlar ile iletişim kurulmuştur. Buna uygun olarak bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. 4 ilde 07-11.01.2019 tarihleri arasında yapılan toplantılarda TURDES ve KÖA04 hakkında bilgilendirme yapılmış olup 654 kişi katılım sağlamıştır. TURDES kapsamında 08.03.2019 tarihine kadar toplam 50 proje başvurusu alınmış, KÖA04 kapsamında ise 08.03.2019 tarihine kadar toplam 117 proje başvurusu alınmış ve söz konusu programlar başvurulara kapatılmıştır. 4 ilde 09-12.09.2019 tarihleri arasında yapılan toplantılarda KÖA05 hakkında bilgilendirme yapılmış olup 134 kişi katılım sağlamıştır. KÖA05 kapsamında 11.10.2019 tarihine kadar toplam 64 proje başvurusu alınmış ve program başvurulara kapatılmıştır (SERKA, 2019). 4 ilde 13-17.07.2020 tarihleri arasında yapılan toplantılarda KÖA06 hakkında bilgilendirme yapılmış olup 40 kişi katılım sağlamıştır. KÖA06 kapsamında 28.08.2020 tarihine kadar toplam 70 proje başvurusu alınmış ve program başvurulara kapatılmıştır (SERKA, 2020). 4 ilde 24-25.06.2021 tarihleri arasında yapılan toplantılarda REKAP hakkında bilgilendirme yapılmış ve “Proje Döngüsü Yönetimi” eğitimi verilmiştir. REKAP kapsamındaki bilgilendirme ve eğitimlere toplam 66 kişi katılım sağlamıştır. REKAP kapsamında 20.08.2021 tarihine kadar toplam 31 proje başvurusu alınmış ve program başvurulara kapatılmıştır (SERKA, 2021)

Programlarda başvurular Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız Değerlendirici sürecinde yeterli puan alan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve akabinde Yönetim Kurulu'nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararları ile başarılı kabul edilen projeler sözleşme imzalamaya davet edilmiştir. 5 mali destek programı kapsamında sözleşme imzalamaya davet edilen 89 proje yararlanıcısı ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. İlgili projelerden 77'si başarılı olarak tamamlanmıştır.

Bu çalışma ile TURDES, KÖA04, KÖA05, KÖA06 ve REKAP programlarının etkileri değerlendirilecektir. Etki değerlendirme çalışmasında Ajans tarafından başvuru ve uygulama sürecinde projeler özelinde toplanmış olan izleme verileri düzenlenip konsolide edilerek analiz edilmiştir. İzleme verileri dışında programlara ait başvuru rehberleri, ulusal ve bölgesel politikalar ve planlar, program kapanış raporları, faaliyet raporları ve Ajans mevzuatı da incelenmiş ve programların değerlendirilmesinde birer girdi olarak kullanılmıştır. Değerlendirme çalışmasının son kısmında sonuç ve değerlendirmeler yapılmakta olup önümüzdeki yıllarda çıkılacak mali destek programlarına yönelik öneri ve tavsiyeler de bulunmaktadır.

PROGRAMLARIN DEĞERLENDİRMESİ

Amaç ve Kapsam

Mali Destek Programları Kalkınma Ajansları bütçesi içerisinde önemli bir paya sahiptir. Programların planlanması, uygulanması ve etkilerinin incelenmesi ise kaynak verimliliği ve sürdürülebilir kalkınma noktasında önem arz etmektedir. Bu doğrultuda etki değerlendirme çalışmaları ile mali destek programlarının etki ve sonuçlarının ölçülmesi gerekmektedir.

Etki değerlendirme çalışmasında TURDES, KÖA04, KÖA05, KÖA06 ve REKAP programlarının değerlendirmesi yapılacaktır. Etki değerlendirme çalışması ile yararlanıcıların proje başvuru, sözleşme imzalama ve proje uygulama dönemlerindeki tecrübelerinin yanı sıra desteklenen projelerin başvuru rehberlerinde belirtilen öncelikleri ile uyumu, performans göstergelerine ulaşılması ve uygulama sonrası projelerin durumunun değerlendirmesi yapılacaktır.

Değerlendirme Süreci

Etki değerlendirme çalışması; hazırlık, değerlendirme yönteminin belirlenmesi, veri toplama, veri analizi ve rapor hazırlama süreçlerinden oluşmaktadır. Öncelikli olarak hazırlık aşamasında literatür taraması yapılmıştır. Çalışma yönteminin belirlenmesi sürecinde konu ile alakalı raporlar, makaleler ve diğer Ajansların yapmış olduğu etki değerlendirme çalışmaları incelenmiştir. İncelemelerin ardından Ajans içerisinde istişarelerde bulunularak çalışmanın yöntemine karar verilmiştir. Yöntemin kararlaştırılmasının ardından mali destek programları göz önünde bulundurularak yararlanıcılarla yapılacak anket çalışmasının soruları belirlenmiştir. Yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasında proje koordinatörleri ile görüşülmesine özen gösterilmiş olup program kapsamındaki proje yararlanıcılarının tamamına yakınıyla anket çalışması yapılmıştır. Rapor hazırlama aşaması ile her bir programın tanım ve kapsamını, istatistiki bilgilerini (programa başvuran, sözleşme imzalanan, tamamlanan projelerin bilgileri), bütçe gerçekleştirmelerini ve programın değerlendirmesini içeren etki değerlendirme raporu oluşturulmuştur.

➤ Hazırlık Süreci

Etki değerlendirme çalışmasının hazırlık sürecinde konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatürdeki raporlar, makaleler, tezler, diğer Ajansların yapmış olduğu etki değerlendirme çalışmaları incelenmiştir.

➤ Değerlendirme Yöntemi

Yapılan literatür taraması ve geçmişte yapılmış Ajans çalışmalarının incelenmesinden sonra Ajans İzleme ve Değerlendirme Biriminde yapılan istişareler neticesinde çalışmanın yöntemi belirlenmiştir. Çalışma yöntemi kapsamında izleme verilerinden hangilerinin kullanılması gerektiği ve yararlanıcılarla yüz yüze anket yapılması gerektiği kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda izleme verileri tablolarda toplanmış ve yapılacak anketin soruları ile örnekleme belirlenmiştir. Anket soruları belirlenirken çalışmanın etkisini artırmak için proje

etkilerinin detaylı analizlerinin elde edilebilmesine yönelik soruları içermesine özen gösterilmiş olup çoktan seçmeli soruların yanı sıra açık uçlu sorular da sorularak nicel ve nitel verilerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada belirlenen örneklem program kapsamında destek alan yararlanıcılardır. Örneklem sınırlamasında ise destek alan yararlanıcıların projelerini tamamlaması esas alınmıştır. Bu bakımdan projeleri başarılı bir şekilde tamamlayan TURDES'teki 10 yararlanıcının tamamıyla, KÖA04'deki 27 yararlanıcının tamamıyla, KÖA05'deki 14 yararlanıcının tamamıyla, KÖA06'daki 15 yararlanıcının 14'üyle ve REKAP'taki 11 yararlanıcının tamamıyla olmak üzere toplam 77 yararlanıcının 76'sı ile anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması yararlanıcılarla yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

➤ **Veri Toplama**

Etki değerlendirme çalışmasında veri toplama üç temel eksen etrafında yapılmıştır. Bunlardan birincisi programların başvuru rehberleri, ulusal planlar ve bölgesel politikalar, bölgesel araştırma raporları ve kalkınma ajansları meri mevzuatının gözden geçirilmesidir. İkincisi mali destek programlarına başvurusu yapılan, değerlendirilen, sözleşmesi imzalanan ve tamamlanan projelere ilişkin Ajans tarafından toplanan izleme verileridir. Üçüncüsü ise Ajans ile sözleşme imzalayan ve projeleri başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılarla yapılan yüz yüze anket çalışmasıdır. Söz konusu toplanan veriler rapor için birer girdi olarak kullanılmıştır.

➤ **Veri Analizi**

Çalışma kapsamında etkinin değerlendirilmesi amaçlanan beş mali destek programının verileri ayrı ayrı toplanmıştır. Elde edilen nicel ve nitel veriler frekans analizine tabi tutulmuştur.

➤ **Raporlama**

Elde edilen veriler ışığında yararlanıcıların anket sorularına vermiş olduğu cevaplar analiz edilmiş olup programların kapsamlı değerlendirmesi yapılarak rapor oluşturulmuştur.

Raporun her bir bölümü bir programa ayrılmış olup ayrılan bölümlerde programın tanımı, kapsamı, amaç ve öncelikleri, performans göstergeleri ve bütçe gerçekleştirmelerinin yanı sıra sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelere ilişkin istatistiki bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca değerlendirmesi yapılan mali destek programlarının yararlanıcıları ile yapılan anket çalışmasına istinaden değerlendirme kriterlerine göre anket cevaplarının değerlendirmesi yapılmaktadır. Her bir programın değerlendirmesine ilişkin oluşturulan sonuçlar başlığı altında programlarla alakalı tespitler ve önümüzdeki dönemde tasarlanacak destek programları için öneriler yer almaktadır.

Değerlendirme Kriterleri

Değerlendirme kriterleri ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirliktir. İlgili kriterler kapsamında her bir programın değerlendirmesi yapılmıştır.

İlgililik kriteri, müdahalenin amaçlarının genel sosyoekonomik hedef ve ihtiyaçlara, ulusal veya bölgesel plan ve programlara ne kadar uyumlu olduğunu değerlendirir (Ersayın, 2012).

Program ve projelerde **etkinlik**, belirli bir süre içinde çeşitli faaliyetleri, kullanılan kaynaklarla gerçekleştirilerek belirlenen zaman aralığında hedeflenen sayı ve kalitede çıktıların üretilmesidir (Meydan, 2014).

Etkililik kriteri, müdahalenin temel amacına ne kadar hizmet ettiğini değerlendirmek için müdahale sonuçları veya etkileri ile çıktılar arasındaki ilişkiyi inceler. Başka bir deyişle, bu kriter, müdahalenin hedeflerine ulaşma derecesini ölçer ve ilgililik kriteriyle sıkı bir ilişki içindedir (Meydan, 2014).

Etki kriteri ile müdahalenin uzun vadeli, geniş kapsamlı sosyal, ekonomik ve çevresel sonuçlarını değerlendirir. Bu kriter altında, sadece beklenen sonuçlar değil, aynı zamanda beklenmeyen olumlu veya olumsuz etkiler de göz önünde bulundurulur. (Ersayın, 2012).

Sürdürülebilirlik kriteri, müdahale sonucunda sağlanan faydanın, müdahalenin tamamlanması ve finansal desteğin sona ermesi durumunda ne ölçüde ve nasıl devam edeceğini değerlendirir. Bu çerçevede, müdahalenin etkisinin daha geniş sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarla ilişkisi incelenir. (Meydan, 2014).

Mali destek programları ilan edilirken program ilanının yanında programların başvuru rehberi de yayınlanmaktadır. Yayınlanan başvuru rehberinde her bir programdaki projenin hangi kriter kapsamında değerlendirildiği tablo şeklinde bulunmaktadır. Söz konusu değerlendirme tablolarında projelerin ilgililik ve sürdürülebilirlik kriterleri de bulunmakta olup projeler değerlendirme aşamasında bu iki kriter kapsamında da değerlendirilmiş ve başarılı bulunmuştur.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

2018 YILI

Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Programı

1. TURİZM YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI (TURDES)

1.1. Programın Tanım ve Kapsamı

Ajans 2018 yılında kâr amacı güden işletmelere yönelik Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Programına çıkmıştır. Mali destek programının başvuru rehberi hazırlanırken, 2014-2023 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında “turizm potansiyelini harekete geçirerek Bölge’yi markalaştırmak” ve “işletmelerin rekabet edebilirlik kapasitesini artırmak” amaçlarına yönelik olarak bu doğrultuda faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin desteklenmesinin önem arz ettiği tespit edilmiştir (SERKA, 2014-2023 Bölge Planı, 2014). Bu tespite ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmalar neticesinde programın öncelikleri belirlenmiştir. Başvuru rehberinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile 28.12.2018 tarihinde program ilan edilmiş ve programın son başvuru tarihi olarak 08.03.2019 tarihi belirlenmiştir. Programın künyesi Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Programın Künyesi

PROGRAMIN KÜNYESİ		
Programın Adı	Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Programı	
Program Referans No	TRA2/19/TURDES	
Programın Amacı	Kış, doğa ve kültür turizmi sektöründe yeni yatırımların teşvik edilmesi ve mevcut turizm işletmelerinin rekabet güçlerinin artırılması	
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: Alternatif ve tüm yıla yayılan turizm faaliyetleriyle yüksek standartlarda hizmet veren tesislerin sayısının artırılması ve mevcut tesislerin iyileştirilmesi/geliştirilmesi	
	Öncelik 2: Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli yapıların turizme kazandırılması	
	Öncelik 3: Bölgeye özgü yerel ürünlerin turizme kazandırılmasına yönelik faaliyetler	
Programın Toplam Bütçesi	8.000.000,00 TL	
Proje Başına Destek Tutarı	Asgari 50.000,00 TL	Azami 600.000,00 TL
Destek Oranı	Asgari %25	Azami %50

Asgari Proje Süresi	6 ay
Azami Proje Süresi	15 ay
Uygun Başvuru Sahipleri	➤ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ)
Son Başvuru Tarihi	KAYS üzerinden son başvuru tarihi: 08/03/2019, Saat: 23:59 Taahhütname için son teslim tarihi: 15/03/2019, Saat: 17:00

Programa yönelik detaylı bilgi Ek-1 Başvuru Rehberi’nde yer almaktadır.

1.2. Programın Performans Göstergeleri

Programın tasarımı yapılırken performans göstergeleri belirlenmekte olup başvuru rehberinde de yayınlanmaktadır. Söz konusu program kapsamında belirlenen performans göstergeleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Programın Performans Göstergeleri

Sıra No	Gösterge	Birim
1	Sürekli İstihdam	Kişi
2	Geçici İstihdam	Kişi
3	Eğitim Sayısı	Adet
4	Eğitim Süresi	Saat
5	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi
6	Eğitilen Engelli Sayısı	Kişi
7	Eğitilen Kadın Sayısı	Kişi
8	Eğitilen Genç Sayısı	Kişi
9	Eğitilen Yetişkin Sayısı	Kişi
10	Teknolojik Altyapısı İyileştirilen Merkez/Atölye/Destek Odası Sayısı	Adet
11	Alternatif Turizm Tesisi Yatak Kapasitesi	Adet
12	Toplam Geceleme Sayısı	Gece
13	Çeşitlendirilen Yöresel Yemek Sayısı Restoran	Adet
14	Yeni Restoran/Kafeterya Sayısı	Adet

15	Restorasyonu Yapılan Yapı Sayısı	Adet
16	Restitüsyon, Rölöve Proje Sayısı	Adet
17	Restore Edilen Tarihi Veya Kültürel Kapalı Alan Büyüklüğü	Metrekare
18	Belgelendirilen Turistik Tesis Sayısı	Adet
19	Başvuruda Bulunan Kadın Girişimci Sayısı	Kişi
20	Başvuruda Bulunan Genç Girişimci Sayısı	Kişi
21	Yeni Kurulan Turistik Tesis Sayısı	Adet
22	Yeni Kurulan Yöresel Ürün İmalat Atölyesi Sayısı	Adet

1.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri

Programa toplam 50 proje başvurusu yapılmış olup Tablo 3’de gösterileceği üzere bunların %30’u teknik ve mali değerlendirmede başarılı bulunarak (15 adet) desteklenmeye hak kazanmıştır. Desteklenmesine karar verilen projelerden 4 tanesi çeşitli sebeplerden Ajansla sözleşme imzalamaktan feragat etmiş, kalan 11 proje için destek sözleşmesi imzalanmıştır. Program kapsamında mali destek verilen projelerden 1 tanesi ise uygulama süreci içerisinde feshedilmiş olup 10 proje başarıyla tamamlanmıştır.

Tablo 3. Programın Genel Görünümü

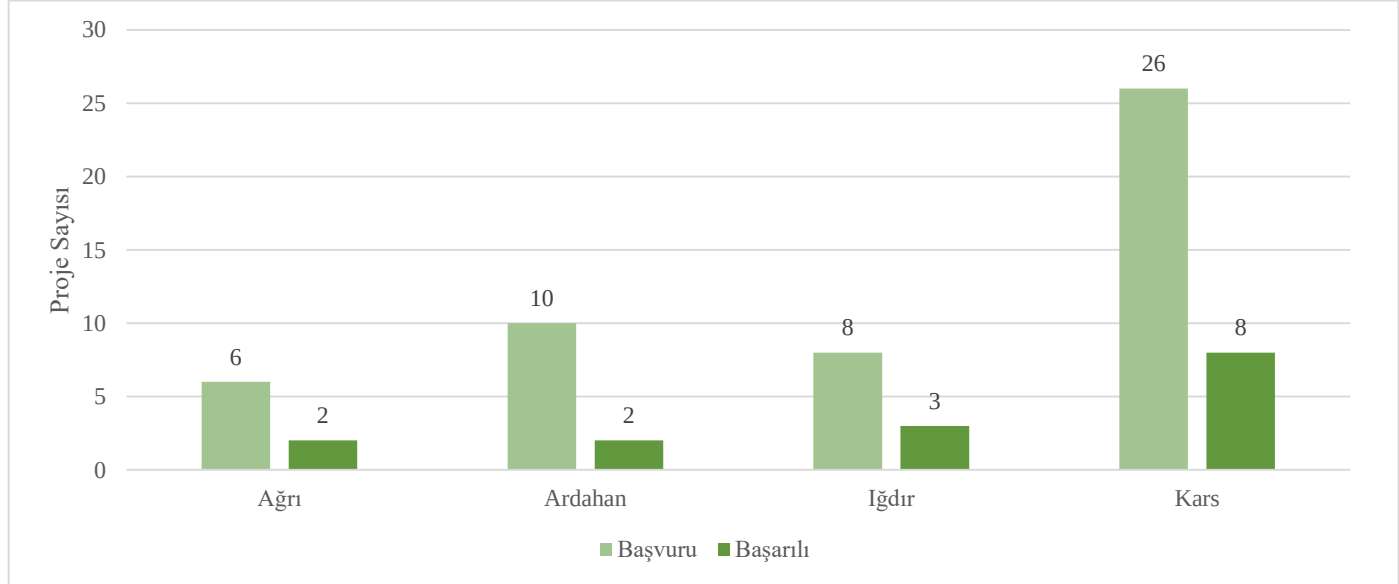
Program Durumu	Adet
Proje Başvuru Sayısı	50
Başarılı Proje Sayısı	15
Feragat Edilen Proje Sayısı	4
Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	11
Feshedilen Proje Sayısı	1
Ödemeli Feshedilen Proje Sayısı	0
Tamamlanan Proje Sayısı	10

1.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler

Program kapsamında başvurusu gerçekleştirilen toplam 50 projeden tamamı asil olmak üzere 15 proje başarılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu projelerin illere göre dağılımı Grafik 1’de gösterilmektedir. Programa yapılan 50 proje başvurusunun %12’si Ağrı ilinden, %20’si Ardahan ilinden, %16’sı Iğdır ilinden ve %52’si

Kars ilinden gerçekleşmiştir. Başvuruların başarı oranı %30 olarak gerçekleşmiştir. Başarılı bulunan 15 proje sayısının %13,33'ü Ağrı ilinden, %13,33'ü Ardahan ilinden, %20,00'si Iğdır ilinden ve %53,34'ü Kars ilinden gerçekleşmiştir. Söz konusu programa yapılan başvuru sayısı ve başarılı proje sayısı dikkate alındığında Kars ilinin öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 1. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı

Program kapsamında başvurusu gerçekleşen projeler Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız değerlendirici sürecinde yeterli puan alan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve akabinde Yönetim Kurulu'nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararı ile tamamı asil olmak üzere 15 proje başarılı bulunmuştur. Tablo 4'te programa başvuran ve program kapsamında başarılı bulunan projelerin talep etmiş olduğu destek tutarları verilmekte olup en fazla destek talep eden il Kars olmuştur.

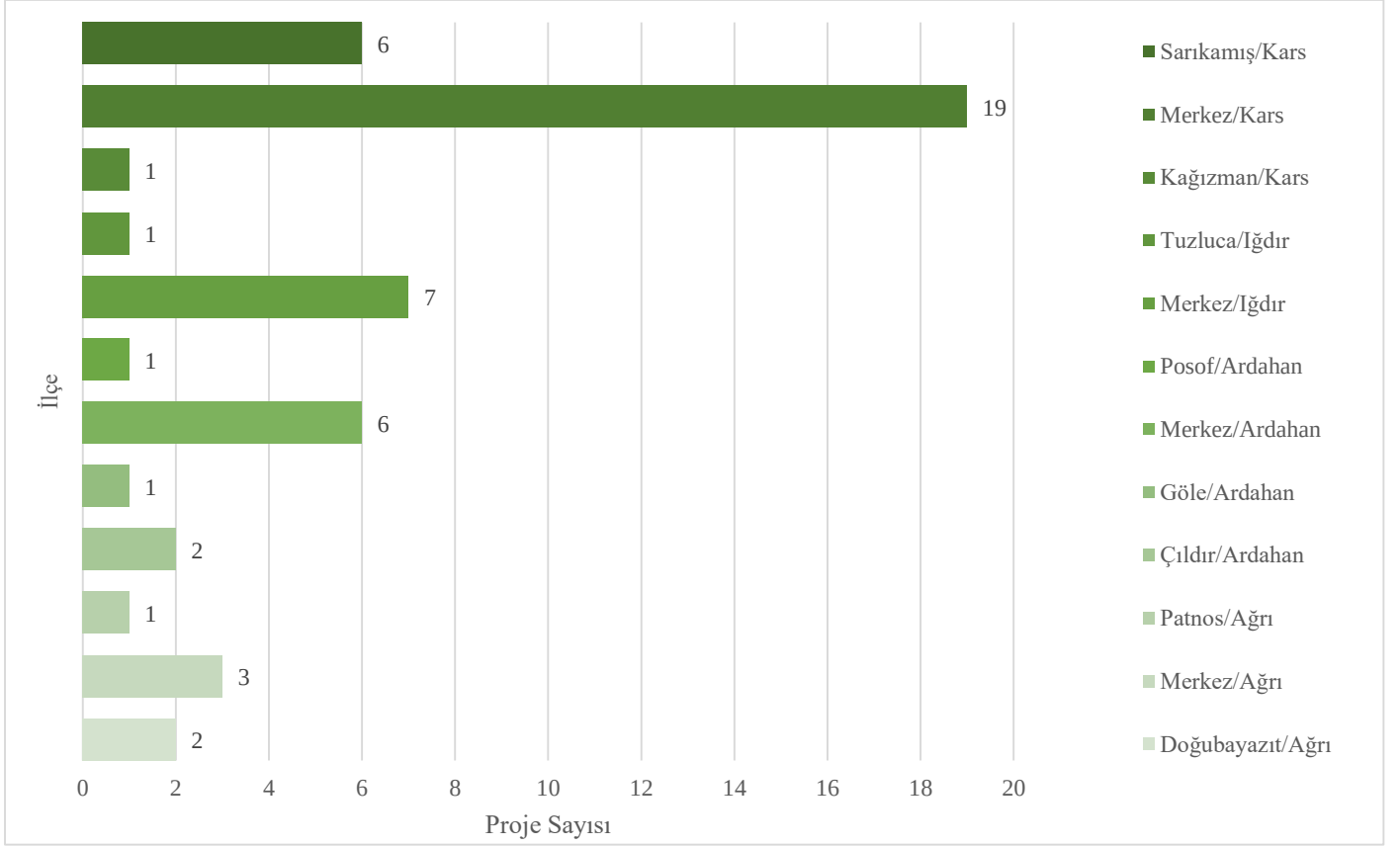
Tablo 4. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları

İl	Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek	Başarılı Sayısı	Talep Edilen Destek
Ağrı	6	2.676.977,20	2	798.933,00
Ardahan	10	3.531.999,43	2	497.283,25
Iğdır	8	3.063.285,05	3	1.580.422,00
Kars	26	10.240.902,04	8	3.443.546,30
Toplam	50	19.513.163,72	15	6.320.184,55

Program kapsamındaki başvuruların, TRA2 Bölgesi ilçeleri düzeyinde dağılımı Grafik 2'de gösterilmiş olup grafik incelendiğinde, Bölge illerinden özellikle il merkezlerinden başvuruların yoğun olduğu gözlenirken

Bölge ilçelerinden yapılan başvuruların kıyasla daha az olduğu görülebilmektedir. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Bölgesi'nde toplam 26 adet ilçe bulunmakta olup söz konusu Bölge içinde gelişmişlik oransal olarak il merkezleri dışına da yansımıştır. İl merkezleri dışındaki ilçelerden gelen başvuru oranı TRA2 Bölgesi için %30 olarak gerçekleşmiştir. İllerin merkez ilçelerinden ise başvuru oranı %70 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

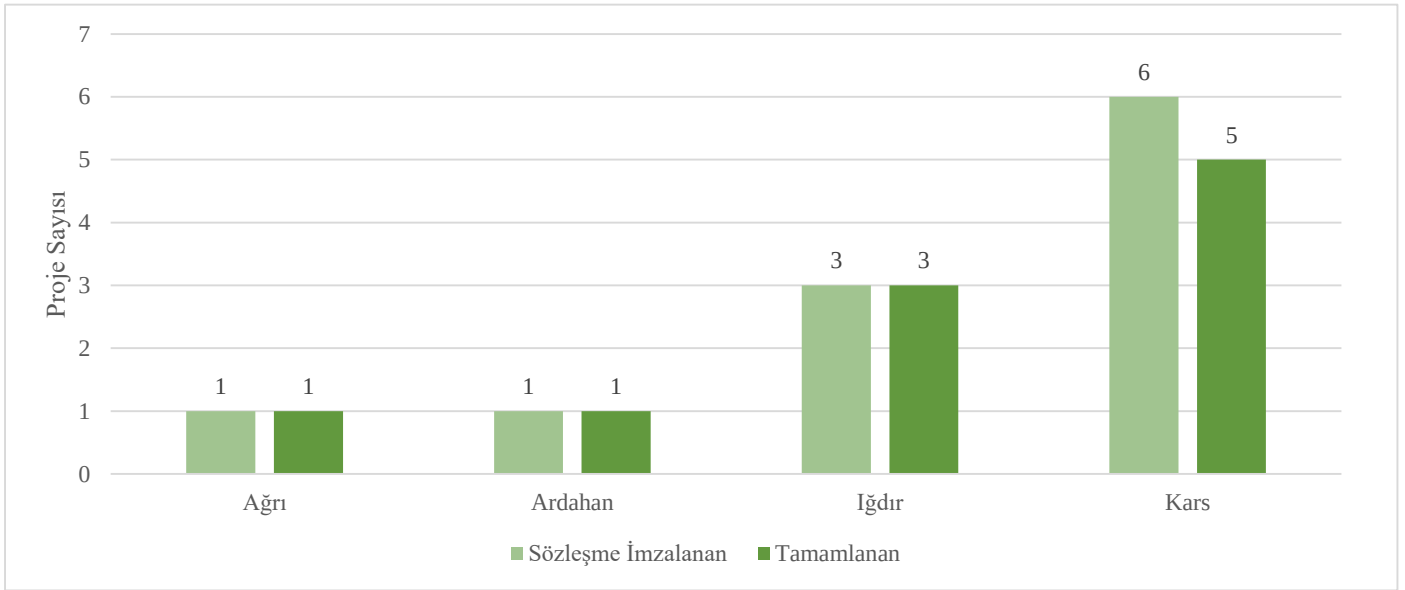

1.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler

Program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin ilan edilmesiyle 11 proje yararlanıcısıyla destek sözleşmeleri imzalanmış ve proje uygulama sürecine başlanmıştır. Sözleşme imzalanan 11 adet projenin sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütülebilmeleri amacıyla yararlanıcılara yönelik bilgilendirme eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmıştır. Sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilen ilk izleme ziyaretlerinde projeye özgü yönlendirmeler yapılmış ve proje kapsamında riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleşmiştir.

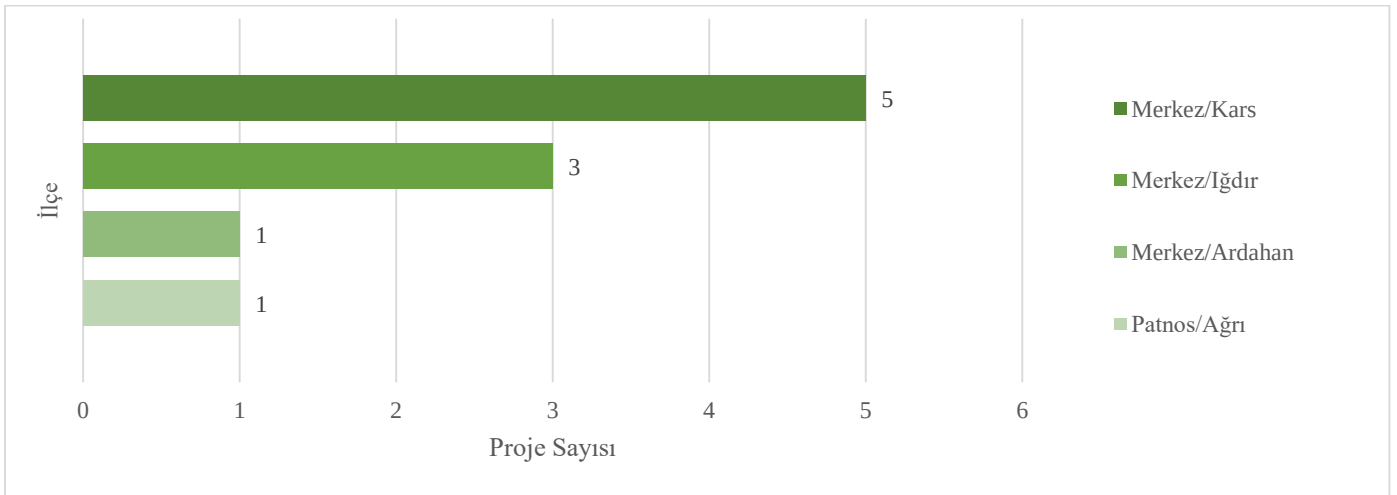
Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde uygulanan programın başvuru aşamasında başarılı bulunan toplam 11 projenin yararlanıcıları ile sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelerin illere göre dağılımı Grafik 3'te gösterilmektedir. Ağrı ilinde sözleşme imzalanan 1 proje, Ardahan ilinde sözleşme imzalanan 1 proje ve Iğdır ilinde sözleşme imzalanan 3 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Kars ilinde ise sözleşme imzalanan 6 projeden 1'i feshedilmiş ve 5 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Grafik 3. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Grafik 4’te tamamlanan başarılı projelerin TRA2 Bölgesi ilçelerine göre coğrafi dağılımı gösterilmektedir. Tamamlanan projelerin %90’ının TRA2 Bölgesi il merkezlerinde, %10’unun ise TRA2 Bölgesi ilçelerinde olduğu görülmektedir. Bu yanıyla mali destek programının TRA2 Bölgesi il merkezlerinde yayılım gösterdiği söylenebilir.

Grafik 4. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı

Tamamlanan projelerin sektörel dağılımı Tablo 5’de gösterilmekte olup tamamlanan 27 projeden 7 tanesi konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe, 2 tanesi kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründe ve 1 tanesi ise diğer hizmet faaliyetleri sektörü kapsamındadır. Programın temel amacı ve öncelikleri incelendiğinde projelerin ilgili olduğu sektörlerin program ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Adet	Yüzde
I - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	7	70,00
R - Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	2	20,00
S - Diğer Hizmet Faaliyetleri	1	10,00
Toplam	10	100,00

1.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri

Bu program kapsamında destek verilecek projeler için ayrılan toplam bütçe 8.000.000,00 TL olarak programın başvuru rehberinde ilan edilmiştir. Destek tutarı her bir proje için asgari 50.000,00 TL, azami 600.000,00 TL olmak üzere yayınlanmıştır. Tablo 6’da gösterildiği üzere 50 proje başvurusu ile bu program kapsamında 19.513.163,72 TL’lik destek talebi gelmiştir. Söz konusu programın başvuru rehberinde yer alan bütçesi 8.000.000,00 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, talep edilen mali desteğin toplam program bütçesinin yaklaşık 2,44 katı olduğu görülmektedir.

Program kapsamında başvurusu yapılan projelerin TRA2 Bölgesi genelinde toplam bütçesi 39.820.213,19 TL olmuştur. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde toplam proje bütçesi 5.353.954,40 TL, Ardahan ilinde toplam proje bütçesi 7.208.989,40 TL, Iğdır ilinde toplam proje bütçesi 6.130.867,90 TL ve Kars ilinde toplam proje bütçesi 21.126.401,49 TL’dir.

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen destek tutarları Tablo 6’da gösterilmektedir. Tabloya göre programa TRA2 Bölgesi’nden toplam 19.513.163,72 TL’lik destek için başvuru yapılmıştır. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde 2.676.977,20 TL’lik destek, Ardahan ilinde 3.531.999,43 TL destek, Iğdır ilinde 3.063.285,05 TL destek ve Kars ilinde 10.240.902,04 TL destek talep edilmiştir. Programa başvurusu yapılan ve başarılı olan projelerin bütçesi Ajansın piyasa araştırması neticesinde yapılan bütçe revizyonu ile değişiklik göstermiştir. Program kapsamında sözleşme imzalanan 11 proje ile toplam 3.411.282,37 TL’lik destek tutarı sözleşmeye bağlanmıştır. Destek tutarları il bazında Ağrı ilinde 195.860,50 TL, Ardahan ilinde 104.125,00 TL, Iğdır ilinde 1.240.938,39 TL ve Kars ilinde 1.870.358,48 TL’dir.

Sözleşme imzalanmasından sonra projelerin izleme ve değerlendirme uzmanları yararlanıcılara ilk izleme ziyaretini gerçekleştirmiştir. İlk izleme ziyaretlerinde proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin ve satın alımların planlaması yapılmış ve riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleştirilmiş, gerekli prosedürler ve açıklamalar yararlanıcılara detaylı bir şekilde beyan edilmiştir. Projelerin uygulanma sırasında sorun yaşanmaması için ilgili proje irtibat ve yetkili kişileri ile iletişim halinde kalınmıştır. Projelerin tamamlanması ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmuştur.

Yararlanıcıların proje harcamaları, destek sözleşmeleri ve mevzuata uygun olarak projelerin izleme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan proje harcamaları Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu (DYK), Proje Uygulama Rehberi (PUR) ve Satın Alma Rehberine (SAR) göre incelenmiş olup bazı harcamalar uygun maliyet bazıları ise uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilmiştir. Uygun maliyet olarak kabul edilen proje harcamalarına istinaden ödemeler gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında başarıyla tamamlanan 10 projeye ait proje harcamalarının incelenmesi neticesinde Ağrı ilinde 174.869,50 TL, Ardahan ilinde 39.775,00 TL, Iğdır ilinde 1.156.705,07 TL ve Kars ilinde 1.728.444,05 TL olmak üzere toplam 3.099.793,62 TL'lik gerçekleşme olduğu görülmektedir. Destek tutarları incelendiğinde gerçekleşen destek tutarının sözleşme destek tutarının %90,87'si oranında olduğu ve gerçekleşen destek tutarında Kars ilinin, toplam gerçekleşen destek tutarının %55,76 oranıyla en çok destek alan il konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı

İl	Başvuruda Talep Edilen Destek Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı	Gerçekleşen Destek Tutarı
Ağrı	2.676.977,20	195.860,50	174.869,50
Ardahan	3.531.999,43	104.125,00	39.775,00
Iğdır	3.063.285,05	1.240.938,39	1.156.705,07
Kars	10.240.902,04	1.870.358,48	1.728.444,05
Toplam	19.513.163,72	3.411.282,37	3.099.793,62

Program kapsamında yapılan başvurularda taahhüt edilen eş finansman tutarları, sözleşme imzalanan projelerin eş finansman tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen eş finansman tutarları Tablo 7'de gösterilmektedir. Tabloya göre program kapsamında TRA2 Bölgesi'nden yapılan proje başvurularında yararlanıcılar tarafından taahhüt edilen toplam eş finansman tutarı 20.307.049,47 TL olmakla beraber yapılan değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunan ve sözleşmeye bağlanan projelerdeki toplam eş finansman tutarı 3.497.567,02 TL'dir. Sözleşmeye bağlanan eş finansman tutarının illere dağılımına bakıldığında Ağrı ilinde 195.860,50 TL, Ardahan ilinde 104.125,00 TL, Iğdır ilinde 1.244.937,10 TL ve Kars ilinde 1.952.644,42 TL eş finansmanın sözleşmeye bağlandığı görülmektedir. Gerçekleşen eş finansman tutarlarına bakıldığında ise Ağrı ilinde 174.869,50 TL, Ardahan ilinde 39.775,00 TL, Iğdır ilinde 1.170.540,59 TL ve Kars ilinde 1.788.309,09 TL eş finansman olmak üzere toplam 3.173.494,18 TL'lik gerçekleşen eş finansman olduğu görülmektedir. Program kapsamında toplam eş finansman tutarı program kapanışının gerçekleşmesi ile birlikte %90,73 oranında gerçekleşmiş olup yararlanıcılar tarafından yapılan harcamalar sözleşme bütçesinin altında gerçekleşmiştir. Gerçekleşen eş finansman bakımından Kars ili %56,35 oranıyla programda başı çekmektedir.

Tablo 7. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı

İl	Başvuruda Eş Finansman Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Eş Finansman Tutarı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı	2.676.977,20	195.860,50	174.869,50
Ardahan	3.676.989,97	104.125,00	39.775,00
Iğdır	3.067.582,85	1.244.937,10	1.170.540,59
Kars	10.885.499,45	1.952.644,42	1.788.309,09
Toplam	20.307.049,47	3.497.567,02	3.173.494,18

Program kapsamında gerçekleşen harcamaların bütçesel dağılımı Tablo 8’de gösterilmiş olup 4.723.540,39 TL ve %75,30 oranıyla en büyük paya sahip harcama ekipman ve malzeme bütçe kaleminde. Ardından ise 971.166,51 TL ile diğer maliyetler, hizmetler kalemi, 495.288,00 TL ile diğer bütçe kalemi ve 83.292,90 TL harcama gerçekleştirilen insan kaynakları kalemi gelmektedir. Proje bütçe kalemlerinden olan seyahat, yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler bütçe kalemleri yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

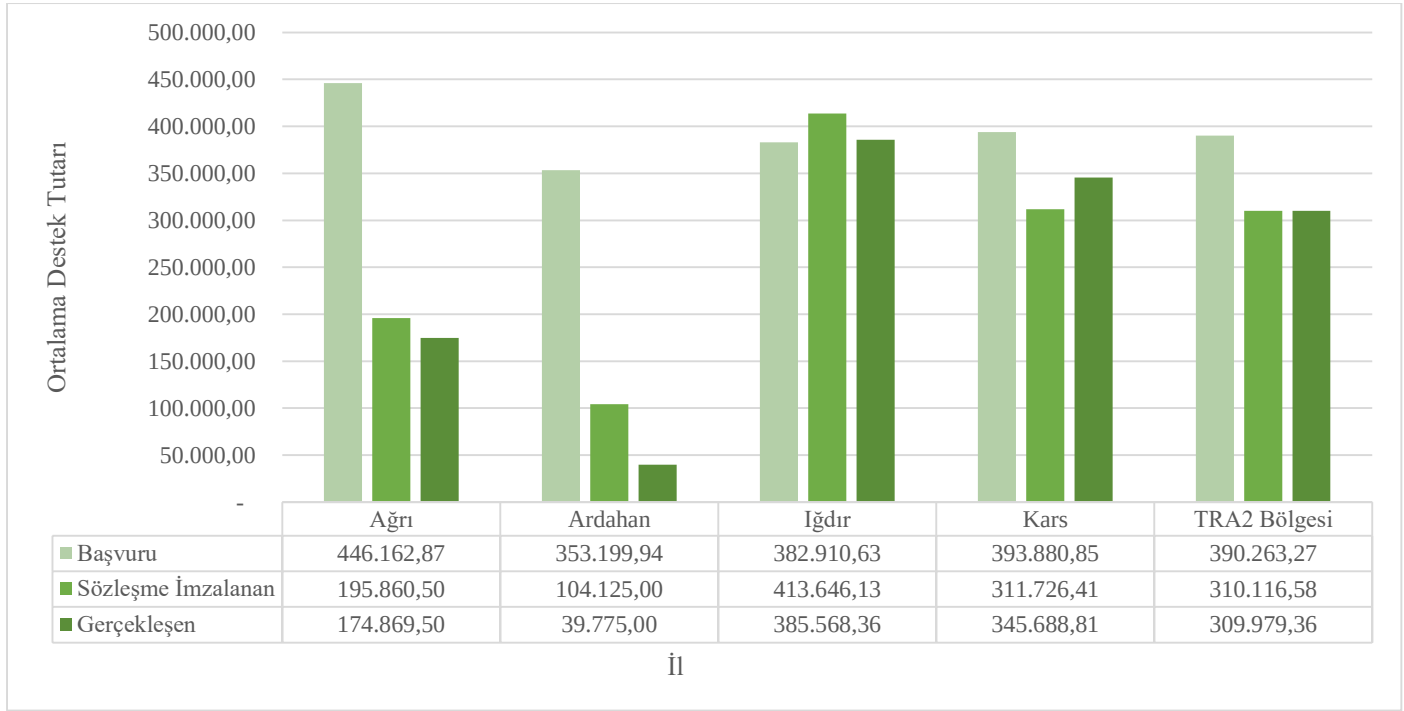
Tablo 8. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı

Bütçe Kalemi	Tutar	Yüzde
İnsan Kaynakları	83.292,90	1,33
Seyahat	0,00	0,00
Ekipman ve Malzeme	4.723.540,39	75,30
Yerel Ofis Maliyetleri	0,00	0,00
Diğer Maliyetler, Hizmetler	971.166,51	15,48
Diğer	495.288,00	7,89
İdari Maliyetler	0,00	0,00
Toplam	6.273.287,80	100,00

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen ortalama destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin ortalama destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen ortalama destek tutarları Grafik 5’te gösterilmektedir. Grafik incelendiğinde, programın başvuru rehberinde azami 600.000,00 TL olarak belirlenen destek tutarı için, başvurularda TRA2 Bölgesi’nde ortalama proje başına 390.263,27 TL destek talep edilmiştir. Sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 310.116,58 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 309.979,36 TL’dir. İl özelinde başvuru alan proje başına ortalama destek tutarında

446.162,87 TL ile Ağrı ili, sözleşme imzalanan proje başına ortalama destek tutarında 413.646,13 TL ve tamamlanan proje başına ortalama destek tutarında 385.568,36 TL ile Iğdır ön plana çıkmaktadır.

Grafik 5. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı

Söz konusu program kapsamındaki yararlanıcılara destek sözleşmesine istinaden gerçekleştirilen ön, ara ve nihai ödeme tutarları ve oranları Tablo 9’da gösterilmektedir. Projelere yapılan ödemelerde ilk izleme ziyareti gerçekleştirilerek DYK’nın Mali Desteklerin Ödemesi başlığında belirtildiği üzere destek tutarının %20 ile %60’ı oranında ön ödemeleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön ödemeler projelerin risk değerlendirmesine göre yapılmış olup genel olarak projelerin ilerleme ve tamamlanma riskleri düşük görülerek projelere destek tutarının %40’ı oranında ön ödeme yapılmıştır. Yararlanıcılar ile yapılan destek sözleşmesine istinaden yararlanıcıların Ajansa ara rapor sunması gerekmektedir ancak sunulan ara raporda yararlanıcılardan hiçbiri bütçe harcamalarını ön ödeme ve ön ödeme oranı kadarki eş finansmanı proje kapsamında harcayamadığı için ara ödeme talep etmemiştir. Proje uygulamasının tamamlanmasıyla birlikte yararlanıcılar Ajans’a nihai rapor sunmuş ve sunulan nihai rapora istinaden hak ediş işlemi yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan 1.161.650,14 TL’lik ön ödeme toplam ödemenin %37,48’lik kısmını ve 1.938.143,48 TL’lik nihai ödeme toplam ödemenin %62,52’sini oluşturmuştur.

Tablo 9. Ön, Ara ve Nihai Ödeme

Ödemeler	Miktar	Yüzde
Ön Ödeme	1.161.650,14	37,48
Ara Ödeme	0,00	0,00
Nihai Ödeme	1.938.143,48	62,52
Toplam	3.099.793,62	100,00

1.4. Programın Değerlendirilmesi

1.4.1. İlgililik

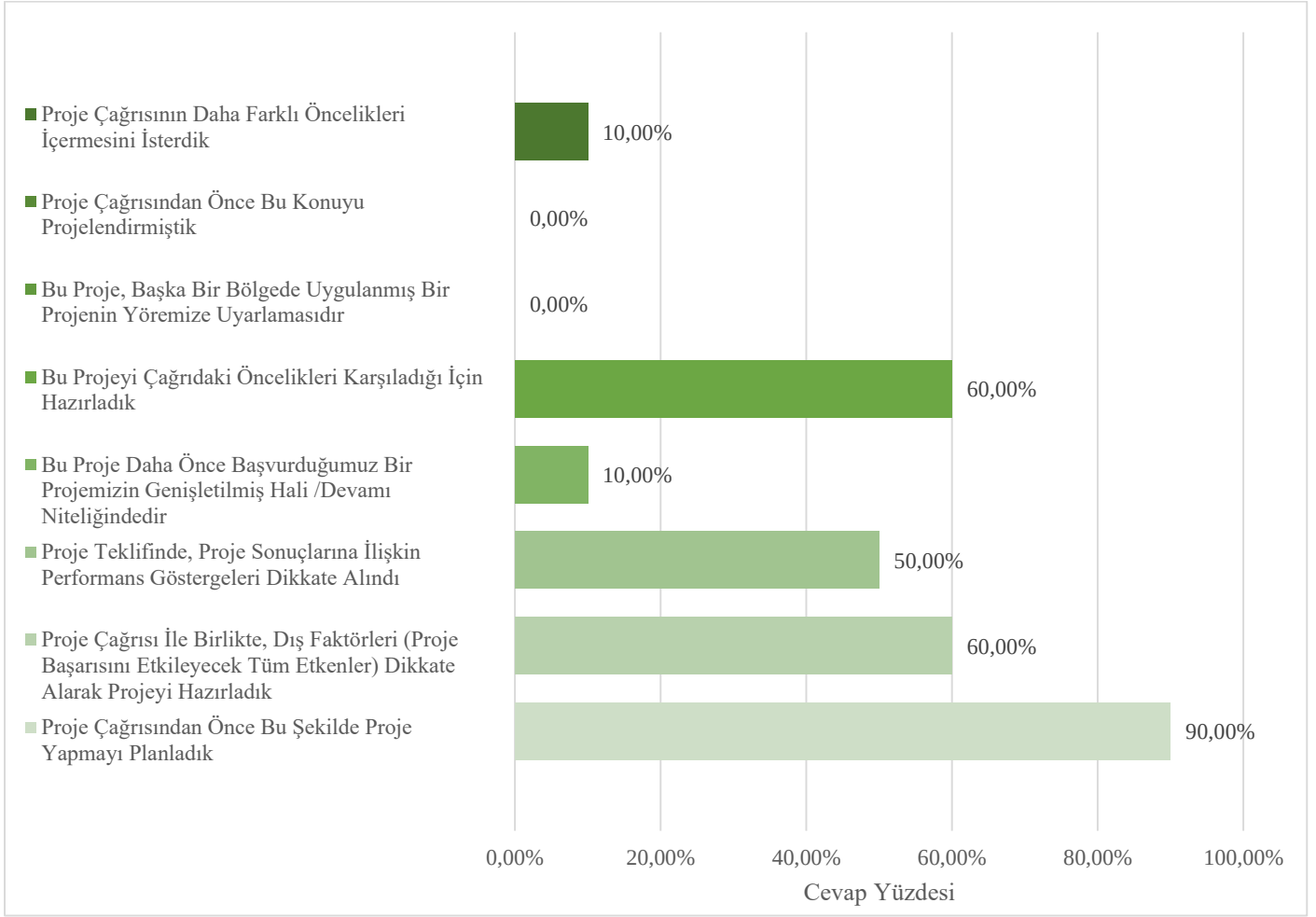
Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için başvuru rehberinde yer alan ilgililik bölümündeki kriterlere göre toplam 25 puan üzerinden 15 puan alması gerekmektedir. Bu kapsamda başarılı olarak ilan edilen 15 adet projeyi bağımsız değerlendiriciler değerlendirmiş olup her bir proje için birden fazla bağımsız değerlendirici değerlendirmede bulunmuştur. Değerlendirmeler neticesinde 15 adet projenin her biri 15 ve üstü puan almıştır.

Programın ilgililik kriteri kapsamında bağımsız değerlendiricilerin projelere verdikleri puanlara göre incelenen projelerin teklif çağrısının hedefleriyle ve bir veya daha fazla önceliği ile ne kadar ilgili olduğuna, hedef Bölge'nin ihtiyaçları ve sorunları ile ne kadar ilgili olduğuna ve ilgili tarafların ne kadar açıkça tanımlandığına ve stratejik olarak seçilmesine yönelik puanlama yapılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin, programın hedef ve öncelikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Proje fikirlerinin proje çağrısı öncesindeki durumunu öğrenmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Başvuru Öncesi Durumu İçin Size En Uygun Olanı Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 6’da gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %90,00’ı proje çağrısından önce bu şekilde proje yapmayı planladık, %60,00’ı proje çağrısı ile birlikte, dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladık, %60,00’ı bu projeyi çağrıdaki öncelikleri karşıladığı için hazırladık, %50,00’si proje teklifinde proje sonuçlarına ilişkin performans göstergelerini dikkate aldık, %10,00’u bu proje daha önce başvurduğumuz bir projemizin genişletilmiş hali /devamı niteliğindedir ve %10,00’u ise proje çağrısının farklı öncelikleri içermesini istedik şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan bu proje başka bir Bölgede uygulanmış bir projenin yöremize uyarlamasıdır ve proje çağrısından önce bu konuyu projelendirmiştik cevaplarını veren olmamıştır.

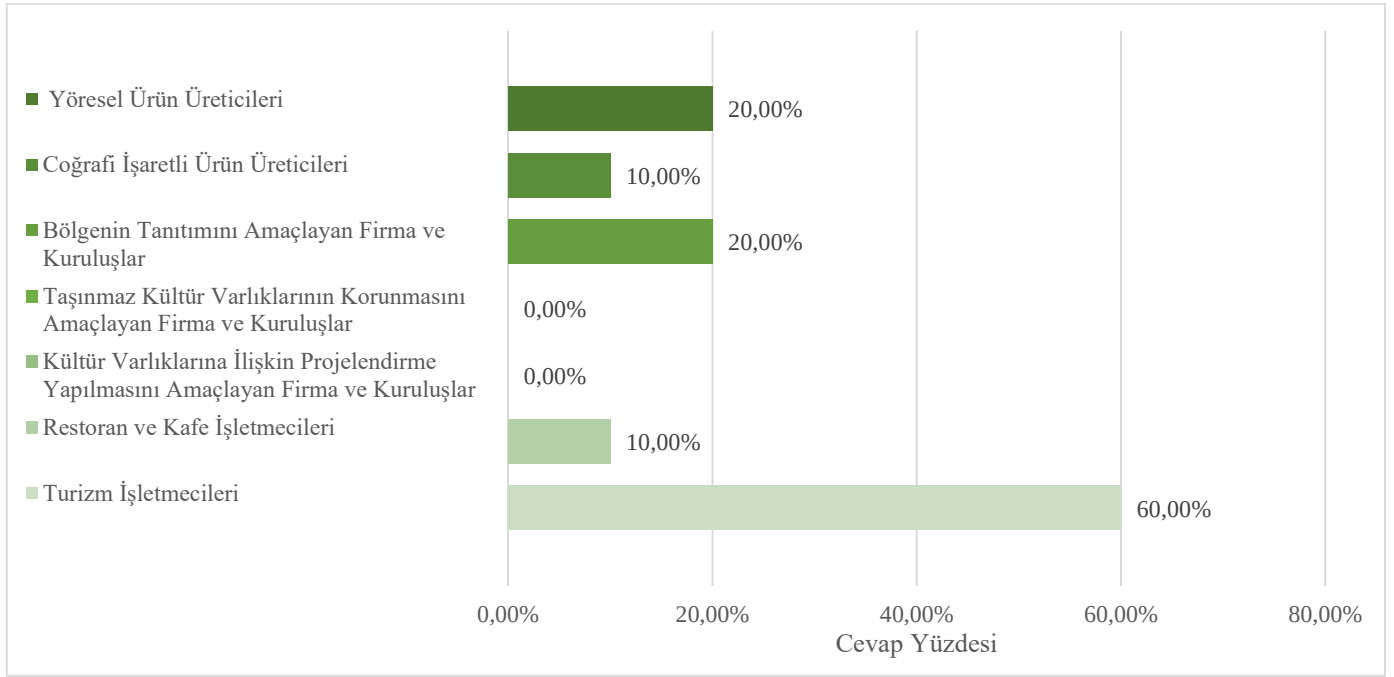
Grafik 6. Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Projelerin Hedef Grupları

Projelerde kimlerin hedef grup olarak belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Hedef Grubu Kimlerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 7’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %60,00’i turizm işletmecileri, %20,00’si bölgenin tanıtımını amaçlayan firma ve kuruluşlar, %20,00’si yöresel ürün üreticileri, %10,00’u restoran ve kafe işletmecileri, %10,00’u coğrafi işaretli ürün üreticileri cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan kültür varlıklarına ilişkin projelendirme yapılmasını amaçlayan firma ve kuruluşlar ile taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını amaçlayan firma ve kuruluşlar cevabını veren olmamıştır.

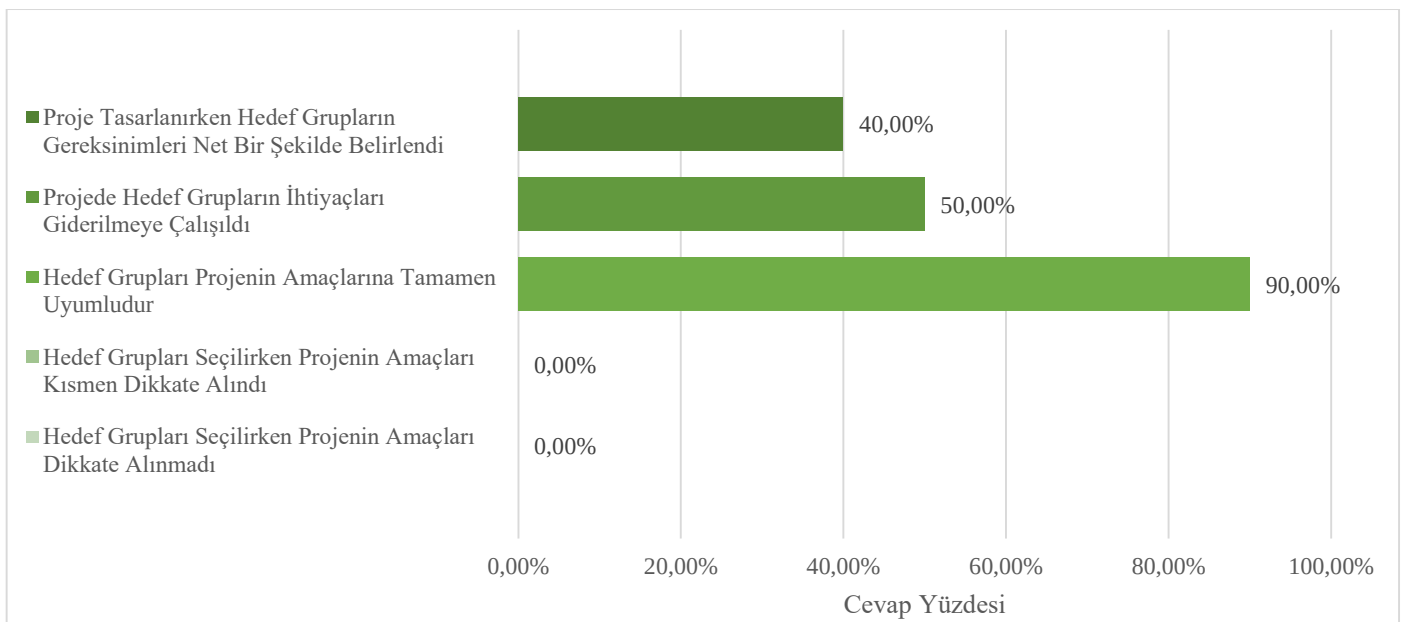
Grafik 7. Projelerin Hedef Grupları

Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Proje ve hedef gruplarının ilgililik ilişkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Hedef Gruplarına İlişkin Olarak Sizin İçin Uygun Olanlar Nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 8’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %90,00’ı hedef grupları projenin amaçlarına tamamen uyumludur, %50,00’si projede hedef grupların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı ve %40,00’i proje tasarlanırken hedef grupların gereksinimleri net bir şekilde belirlendi şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan hedef grupları seçilirken projenin amaçları kısmen dikkate alındı ve hedef grupları seçilirken projenin amaçları dikkate alınmadı şeklinde cevap veren olmamıştır.

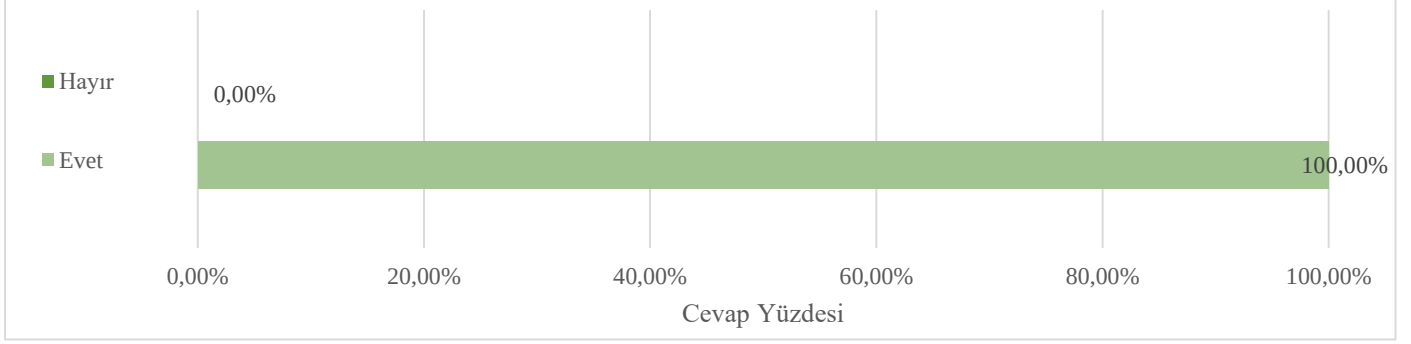
Grafik 8. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu

Proje ile hedef gruplarının ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığının ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz ile Hedef Grubun İhtiyaçları Karşılanmış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 9’da gösterilmekte olup %100,00’ü evet cevabını vermiştir.

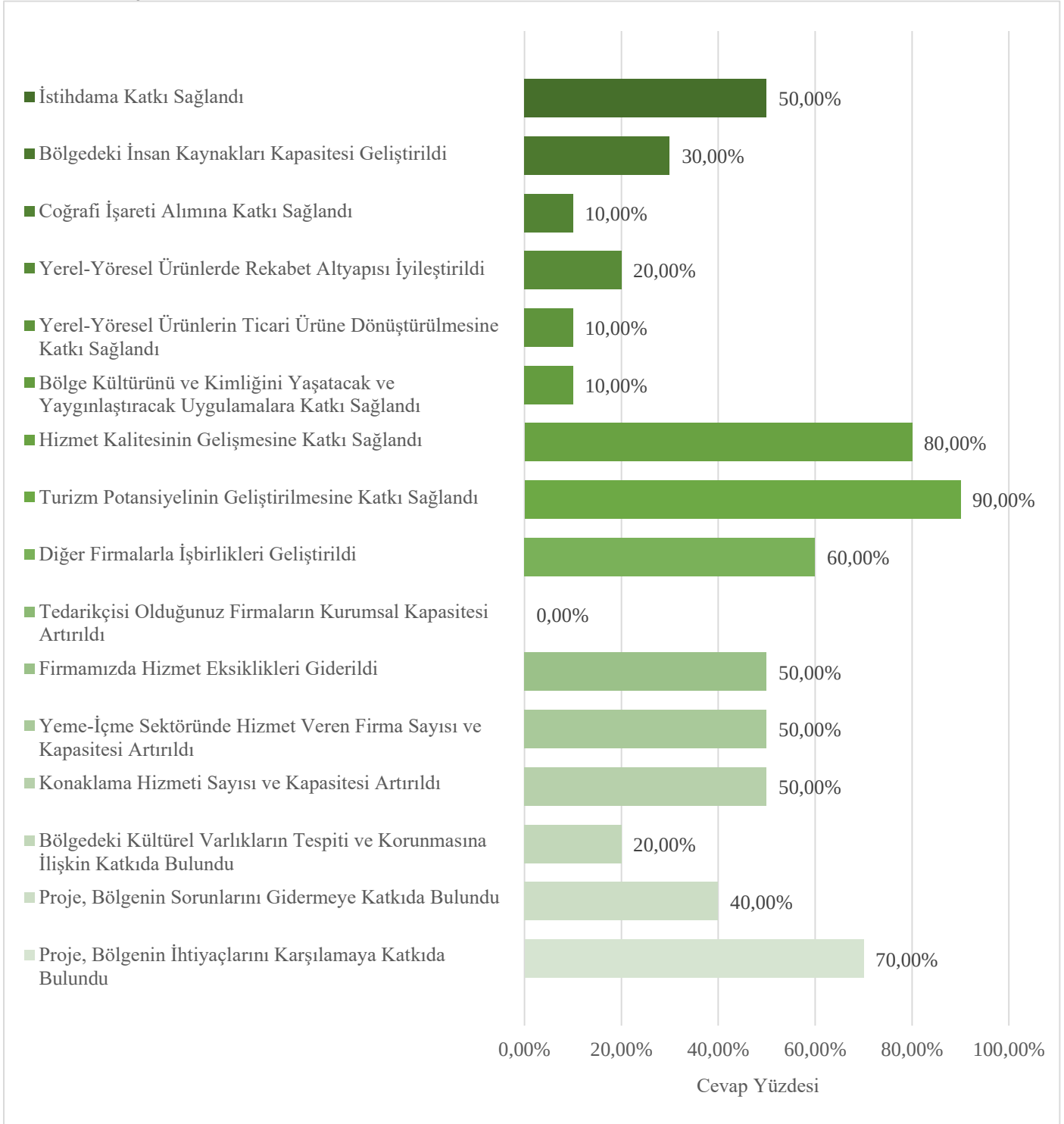
Grafik 9. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu

Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

Projelerinin tamamlanması ile hangi hedeflerin gerçekleştiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Gerçekleşmesi Sonucunda Hangi Hedeflere Ulaştığınızı Düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 10’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %90,00’i turizm potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlandı, %80,00’i hizmet kalitesinin gelişmesine katkı sağlandı, %70,00’i proje bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulundu, %60,00’i diğer firmalarla işbirlikleri geliştirildi, %50,00’si konaklama hizmeti sayısı ve kapasitesi artırıldı, %50,00’si yeme-içme sektöründe hizmet veren firma sayısı ve kapasitesi artırıldı, %50,00’si firmamızda hizmet eksiklikleri giderildi, %50,00’si istihdama katkı sağlandı, %40,00’i proje bölge sorunlarını gidermeye katkıda bulundu, %30,00’u bölgedeki insan kaynakları kapasitesi geliştirildi, %20,00’si bölgedeki kültürel varlıkların tespiti ve korunmasına ilişkin katkıda bulundu, %20,00’si yerel-yöresel ürünlerde rekabet altyapısı geliştirildi, %10,00’u bölge kültürünü ve kimliğini yaşatacak ve yaygınlaştıracak uygulamalara katkı sağlandı, %10,00’u yerel-yöresel ürünlerin ticari ürüne dönüştürülmesine katkı sağlandı ve %10,00’u coğrafi işaret alımına katkı sağlandı cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan tedarikçisi olduğunuz firmaların kurumsal kapasitesi artırıldı cevabını veren olmamıştır.

Grafik 10. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

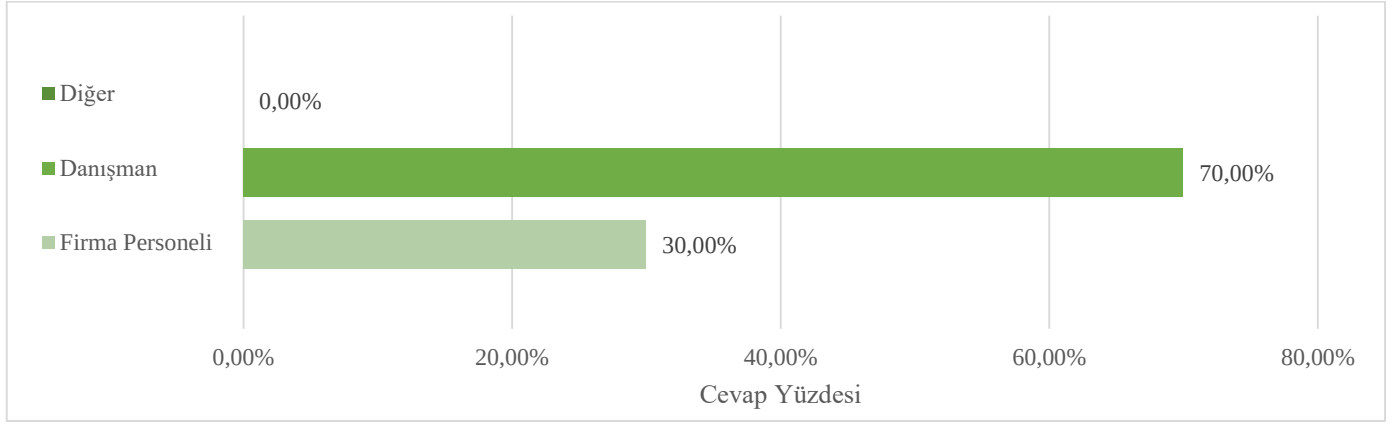

1.4.2. Etkinlik

Projelerin Tasarlanması

Proje tasarısının kim tarafından yapıldığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Hazırladı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 11’de gösterilmekte olup %70,00’i projelerini danışmanın hazırladığını ve %30,00’u ise projelerini firma personelinin hazırladığını belirtmiştir. Yararlanıcılardan diğer cevabını veren olmamıştır.

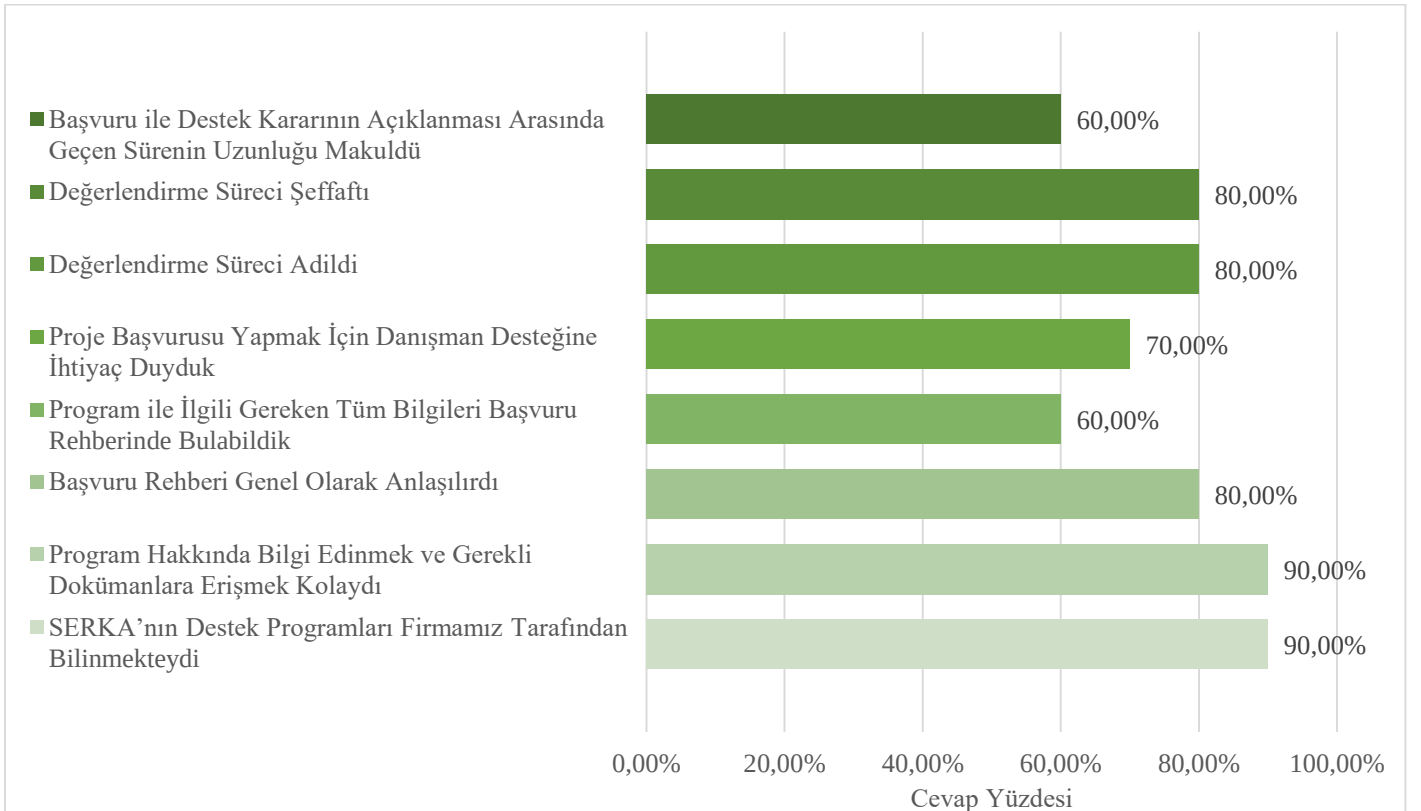
Grafik 11. Projelerin Tasarlanması

Proje Başvuru Süreci

Proje başvuru sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Başvuru Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Olan Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 12’de gösterilmekte olup %90,00’i SERKA’nın destek programları firmamız tarafından bilinmekteydi, %90,00’i program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara erişmek kolaydı, %80,00’i başvuru rehberi genel olarak anlaşılırdı, %80,00’i değerlendirme süreci adilci, %80,00’i değerlendirme süreci şeffaftı, %70,00’i proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk, %60,00’i program ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik ve %60,00’i başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü cevabını vermiştir.

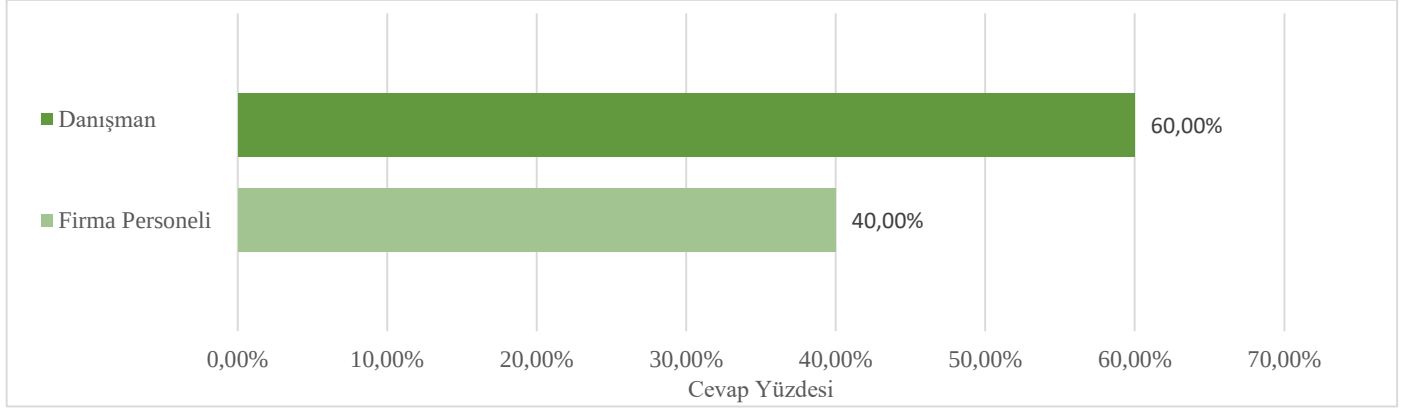
Grafik 12. Proje Başvuru Süreci

Projelerin Uygulanmasında Yürütücü

Projenin kim tarafından yürütüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Yürüttü?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 13’te gösterilmekte olup %60,00’i danışman ve %40,00’i firma personeli tarafından projelerinin yürütüldüğünü belirtmiştir.

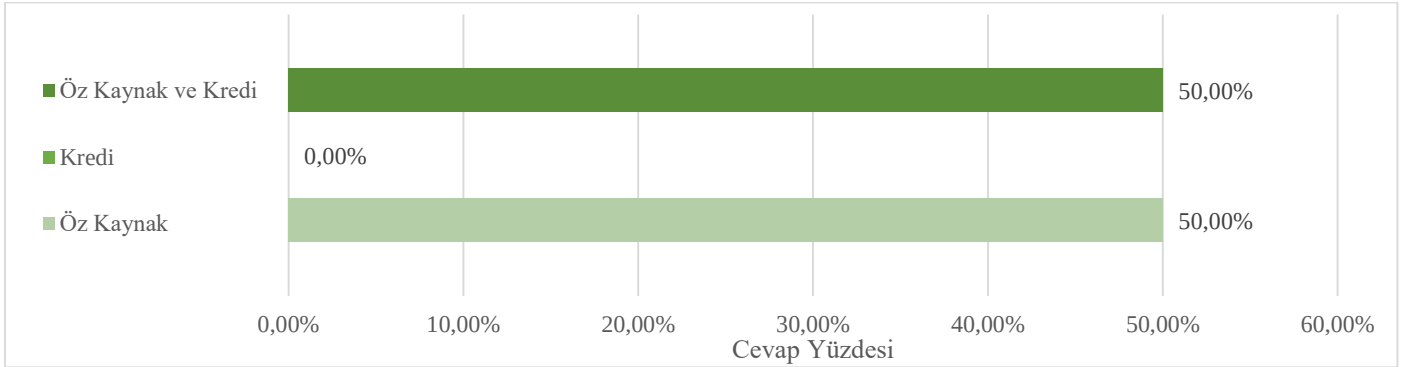
Grafik 13. Proje Uygulamasında Yürütücü

Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projelerin eş finansmanının nasıl karşılandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Eş Finansmanını Nasıl Karşıladınız?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 14’te gösterilmekte olup %50,00’si öz kaynak, %50,00’si ise öz kaynak ve kredi cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan kredi cevabını veren olmamıştır.

Grafik 14. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

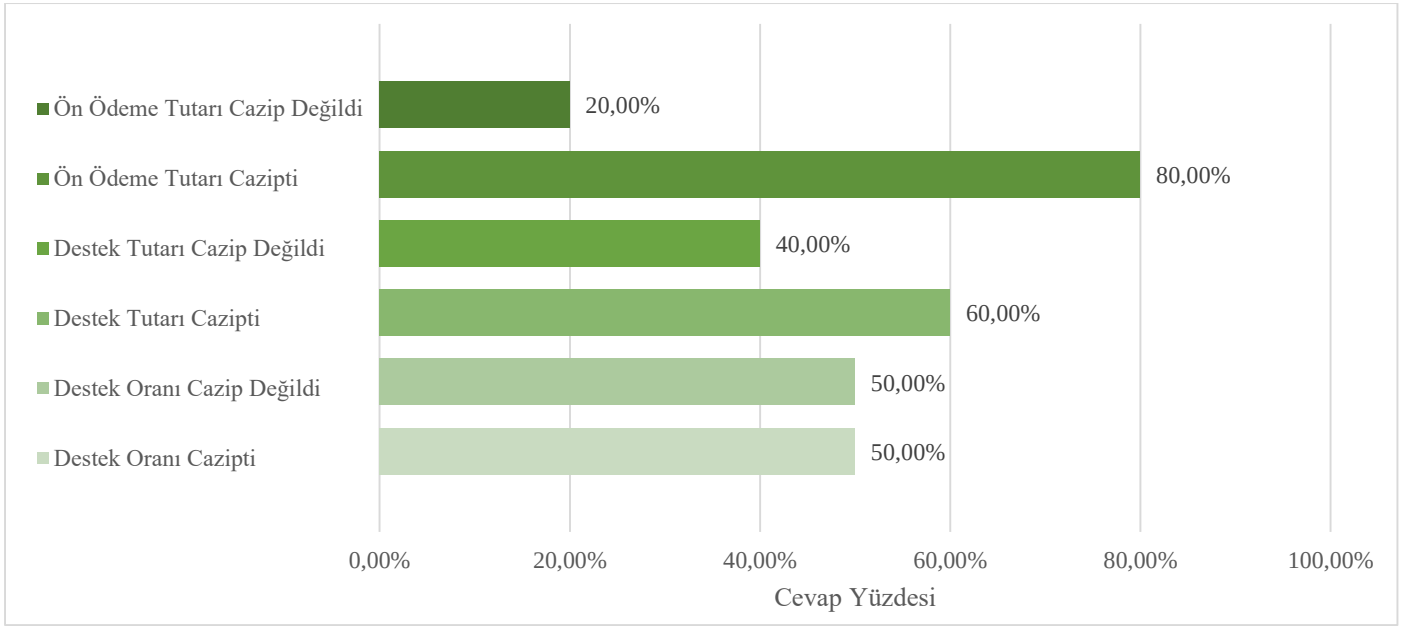

Projenin Finansal Unsurları

Programın finansal unsurlarının başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Programın Finansal Unsurlarını Nasıl Değerlendirirsiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 15’te gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %50,00’si destek oranını cazip, %50,00’si destek oranı cazip değil, %60,00’i destek tutarı

cazip, %40,00'ı destek tutarı cazip değil, %80,00'i ön ödeme tutarı cazip ve %20,00'si ön ödeme tutarı cazip değil şeklinde cevap vermiştir.

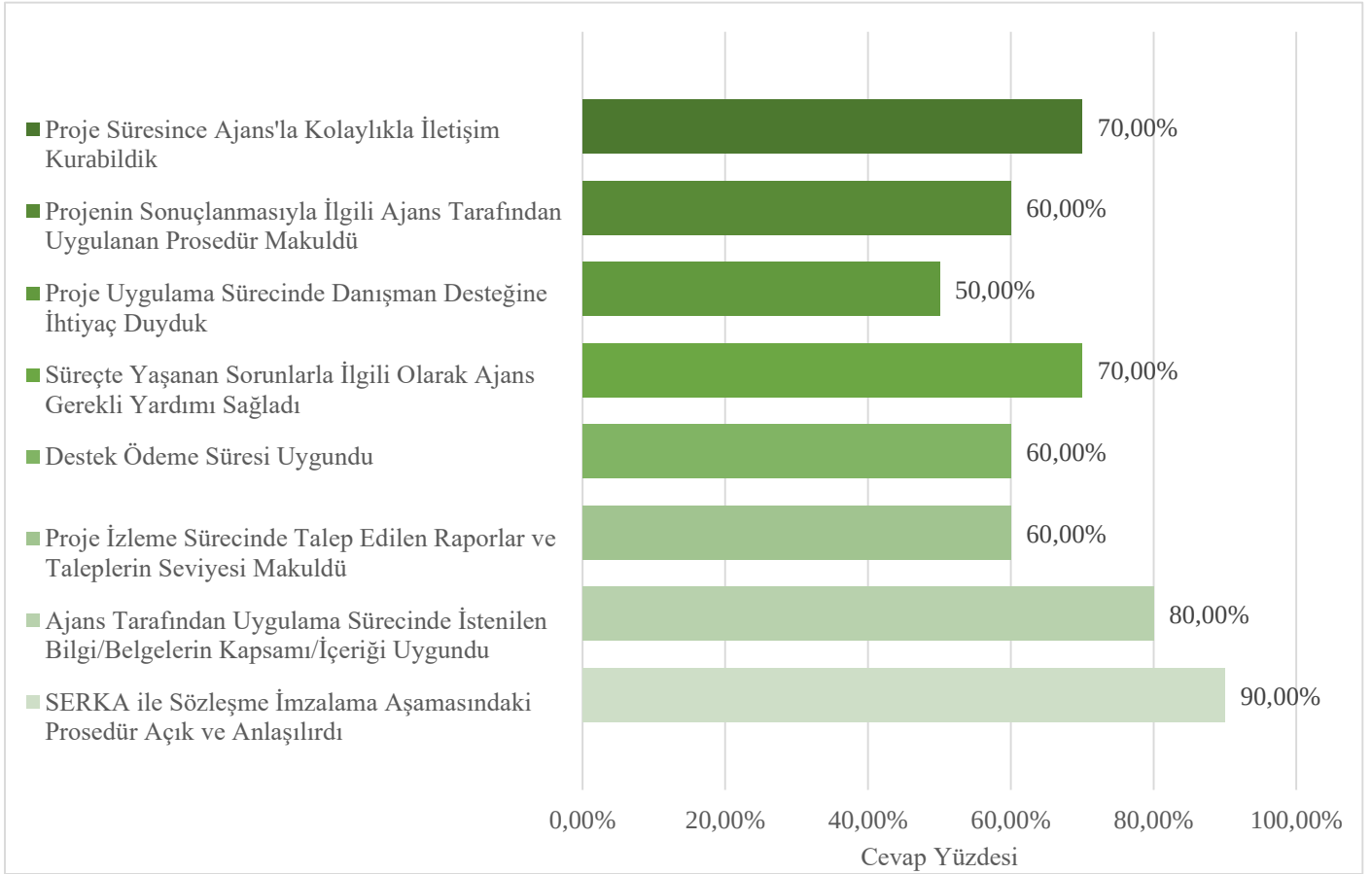
Grafik 15. Projenin Finansal Unsurları

Proje Uygulama Süreci

Proje uygulama sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Süreci ile İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 16’da gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %90,00’i SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %80,00’i Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu, %70,00’i süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı, %70,00’i proje süresince Ajans’la kolaylıkla iletişim kurabildik, %60,00’i proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü, %60,00’i destek ödeme süresi uygundu, %60,00’i projenin sonuçlanmasıyla ilgili Ajans tarafından uygulanan prosedür makuldü ve %50,00’si proje uygulama sürecinde danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

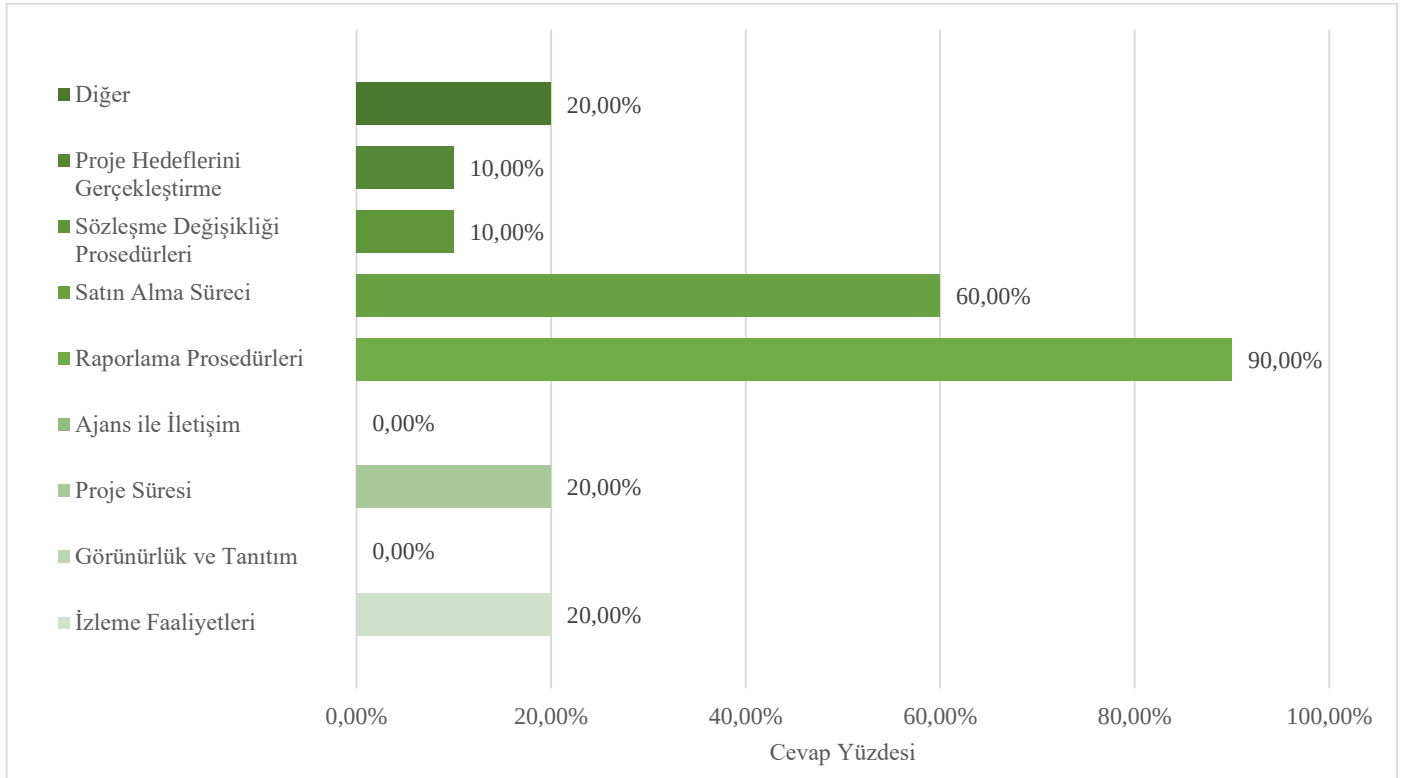
Grafik 16. Proje Uygulama Süreci

Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

Proje uygulama aşamasında proje yürütücülerinin hangi aşamalarda zorlandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Uygulama Aşamasında En Fazla Hangi Konularda Zorlandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların vermiş olduğu cevaplar Grafik 17’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %90,00’ı raporlama prosedürleri, %60,00’ı satın alma süreci, %20,00’si izleme faaliyetleri, %20,00’si proje süresi, %20,00’si diğer, %10,00’u sözleşme değişikliği prosedürleri ve %10,00’u proje hedeflerini gerçekleştirme cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan görünürlük ve tanıtım ile Ajansla iletişim cevabını veren olmamıştır. Yararlanıcılar diğer seçeneği altında proje süresinin uzaması ve değişen piyasa koşulları altında bütçenin yetersiz kalması sebebiyle zorlandıklarını belirtmişlerdir. Raporlama konusunda yaşanan zorluklarda ise projeye ait evrak işlemlerinin uzun sürdüğünü belirtmişlerdir. Satın alma süreçlerinde yaşanan zorluklarda ise Katma Değer Vergisinin (KDV) uygun maliyet sayılmaması yararlanıcılar tarafından belirtilmiştir.

Grafik 17. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

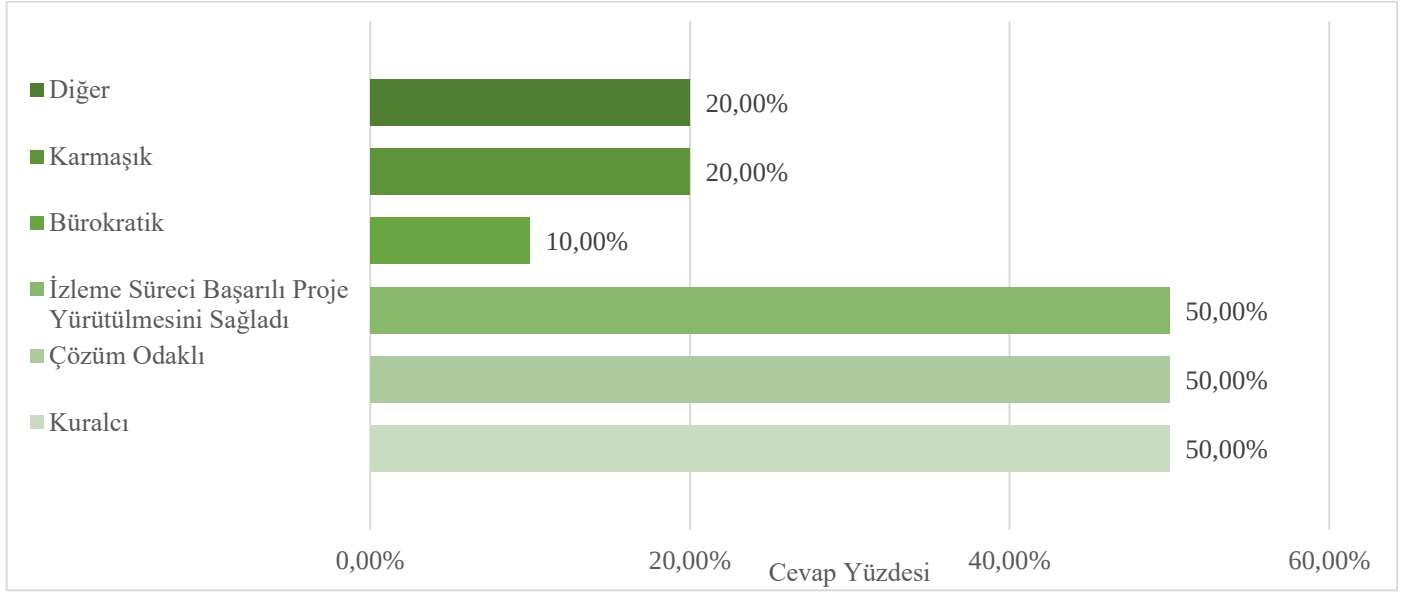

Proje İzleme Faaliyetleri

İzleme ziyaretleri DYK'nın Düzenli İzleme Ziyaretleri alt başlığında belirtilen hususlara riayet edilerek yapılmakta olup program kapsamından sözleşme imzalanan projelerin yararlanıcılarına ilk izleme ziyareti gerçekleştirilmektedir. İlk izleme ziyareti projelerin ilerlemesi, satın alma hususları ve yararlanıcıların görev ve sorumluluklarını açısından oldukça önemlidir. Projenin ilerlemesi ile birlikte düzenli izleme ve anlık izleme ile projenin ara izlemeleri gerçekleştirilmektedir. Projenin son aşaması ile birlikte nihai izleme ziyareti gerçekleştirilerek projenin nihai ödemesi yapılmaktadır.

Ajans tarafından yürütülen izleme faaliyetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Sürecinde Ajansın İzleme Faaliyetlerini Nasıl Buldunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 18’de gösterilmektedir. Grafığe göre yararlanıcıların %50,00’si kuralcı, %50,00’si çözüm odaklı, %50,00’si izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladı, %20,00’si karmaşık, %20,00’si diğer ve %10,00’u bürokratik cevabını vermiştir. Diğer seçeneğini seçen yararlanıcılar süreçlerde bazı gecikmelerin meydana geldiğini belirtmiştir.

Grafik 18. Proje İzleme Faaliyetleri

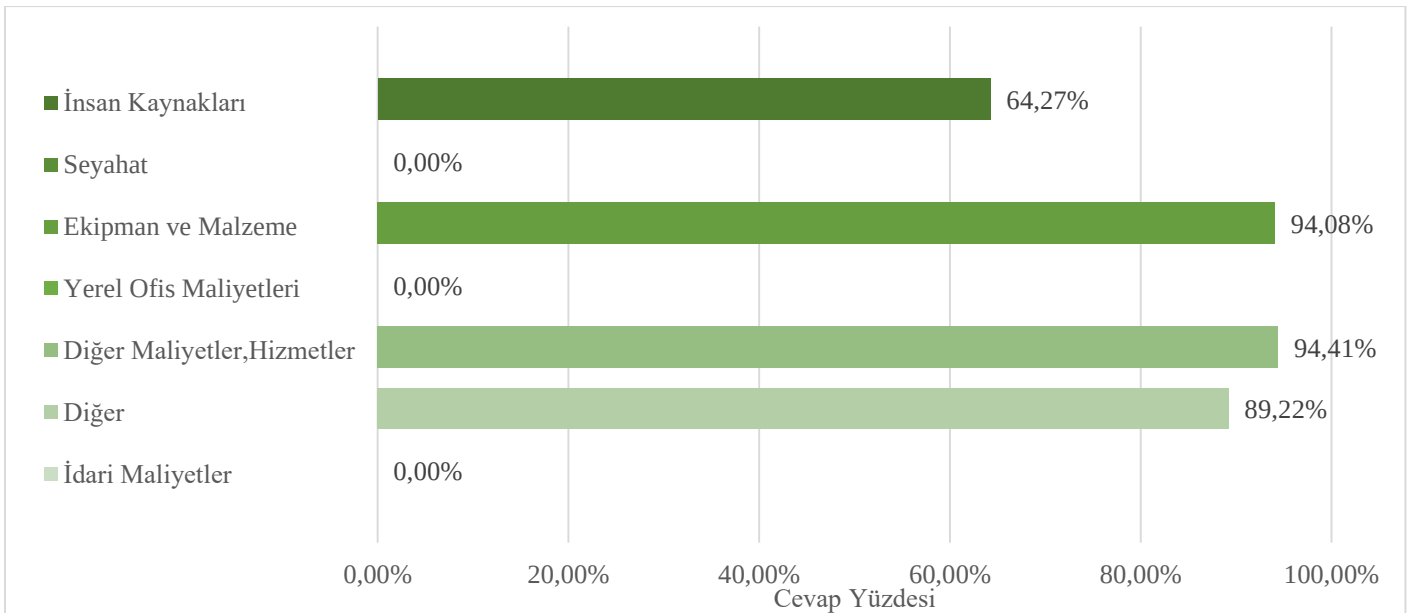

Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Programdaki projelerin bütçe tertipleri ve kalemleri DYK’da belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. İlgili formata göre proje bütçe kalemleri; insan kaynakları, seyahat, ekipman ve malzeme, yerel ofis maliyetleri, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır.

Projeler tamamlandıktan sonra yararlanıcıların Ajansa sunmuş olduğu nihai raporlar Ajans uzmanları tarafından incelenmiş olup bu inceleme neticesinde toplam bütçe üzerinden %93,15 oranında gerçekleşme olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri Grafil 19’da gösterilmektedir. Grafiğe göre bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri; diğer maliyetler, hizmetlerde %94,41, ekipman ve malzemede %94,08, diğerde %89,22 ve insan kaynaklarında %64,27’dir. Seyahat, yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler bütçe kalemi ise yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

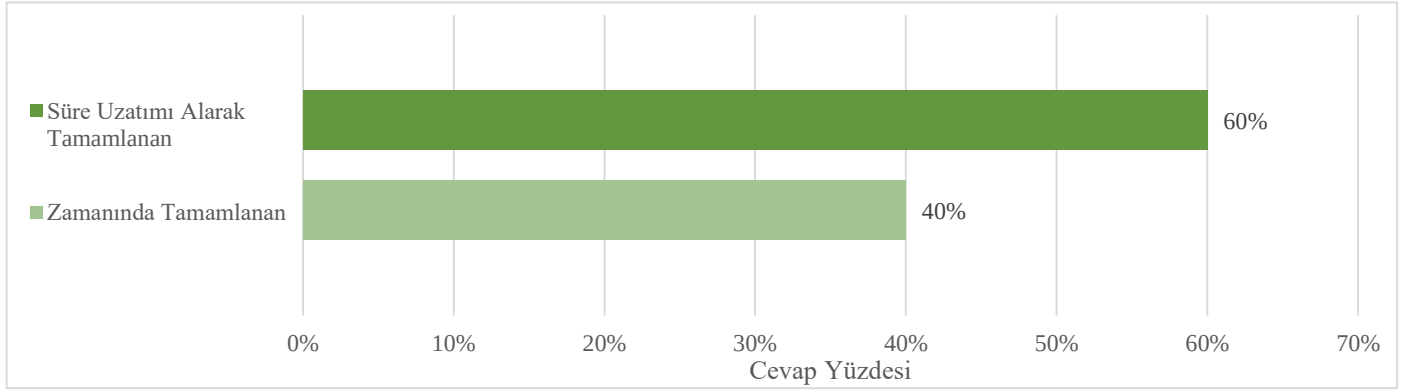
Grafik 19. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Program künyesinde program kapsamında başvuru yapılacak projelerin azami süreleri 15 ay olarak belirlenmiş olup başvuru sahiplerinin proje tasarılarında bu hususa dikkat etmeleri beklenmiştir. Başvuruları yapılan ve değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunarak sözleşmesi imzalanan projelerin proje süreleri 6-15 ay olarak belirlenmiştir. Program kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin zamanında ve süre uzatımı olarak tamamlanma istatistiği Grafik 20’de gösterilmiştir. Yararlanıcıların %40,00’i projelerini destek sözleşmesinde belirlenen sürede tamamlamasına karşın %60,00’i süre uzatımı olarak projelerini tamamlamıştır.

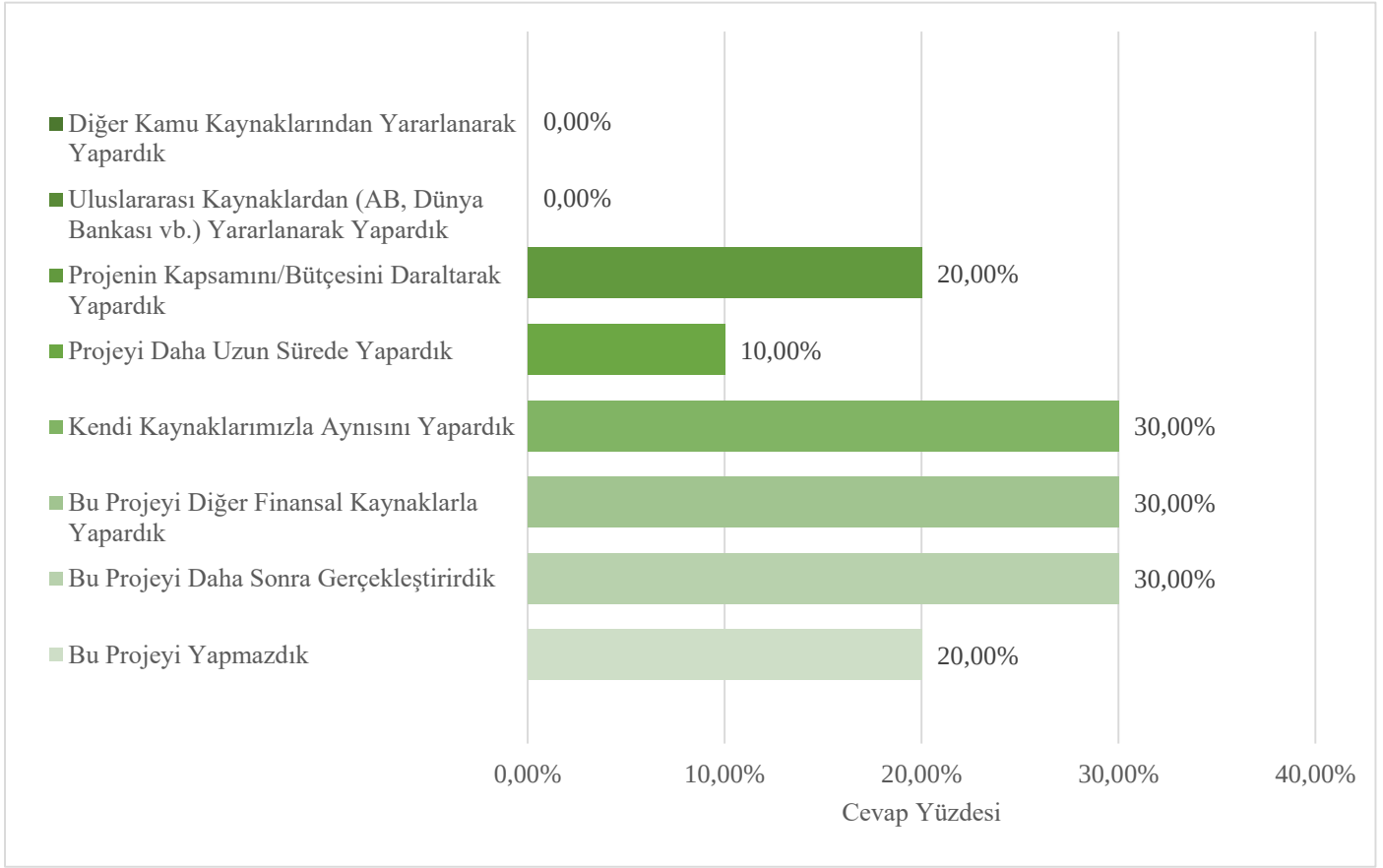
Grafik 20. Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Ajans desteği olmadan projelerin yapılabilme durumunun değerlendirilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Ajans Desteği Almamış Olsaydınız Sizce Ne Olurdu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 21’de gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %30,00’u bu projeyi sonra gerçekleştirdik, %30,00’u bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık, %30,00’u kendi kaynaklarımızla aynısını yapardık, %20,00’si bu projeyi yapmazdık, %20,00’si projenin kapsamını/bütçesini daraltarak yapardık ve %10,00’u projeyi daha uzun sürede yapardık cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan uluslararası kaynaklardan (AB, Dünya Bankası vb.) yararlanarak yapardık ve diğer kamu kaynaklarından yararlanarak yapardık cevabını veren olmamıştır.

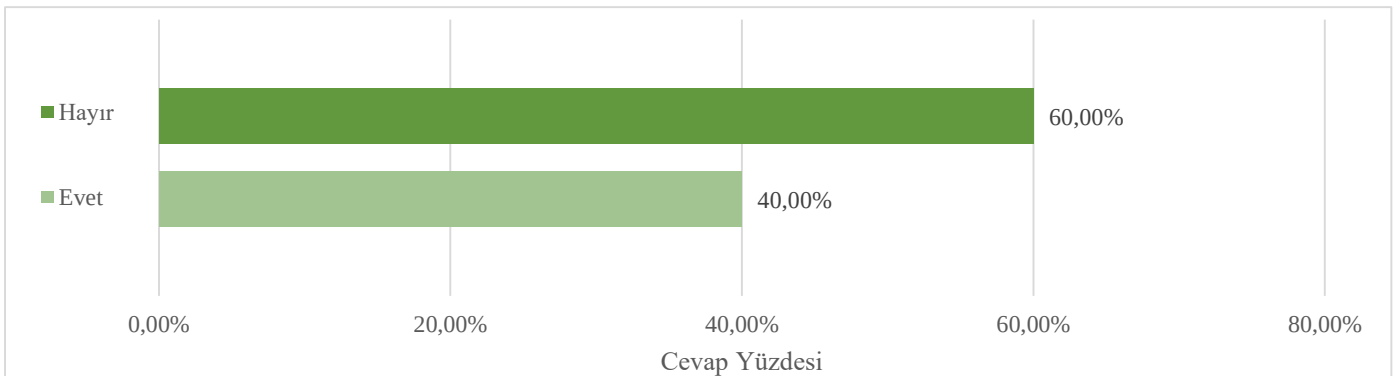
Grafik 21. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Projelerin Ajans desteği olmadan daha düşük maliyetle yapılıp yapılamayacağını öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Ajans Desteği Olmadan Daha Düşük Maliyet İle Yapabilir Miydiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 22’de gösterilmekte olup %60,00’i hayır yapamazdık cevabını verirken %40,00’i ise evet yapabildik cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcılar sebep olarak ekipmanların piyasa fiyatlarının belli olduğunu ve bu durumun değişiklik yaratmayacağını belirtmiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılar ise Ajansın uygulamakta olduğu satın alım süreçlerden dolayı değişen piyasa koşullarından olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir.

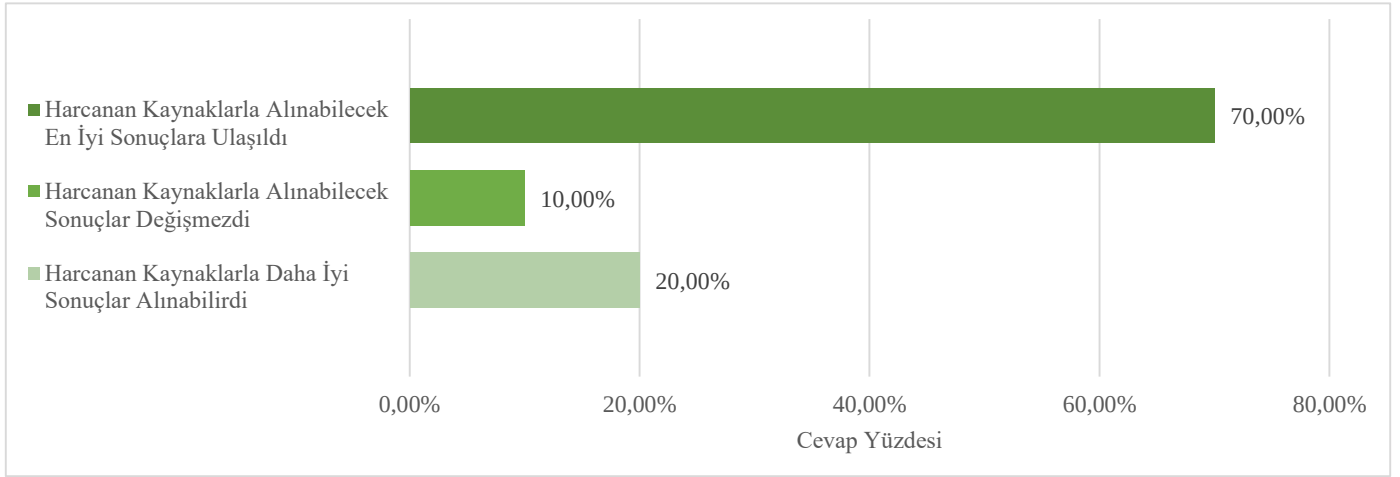
Grafik 22. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Projelerde harcanan kaynaklarla elde edilen çıktıların yararlanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Kapsamında Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar Konusundaki Görüşleriniz Nedir?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 23’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %70,00’i harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı, %20,00’si harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi ve % 10,00’u harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi) cevabını vermiştir.

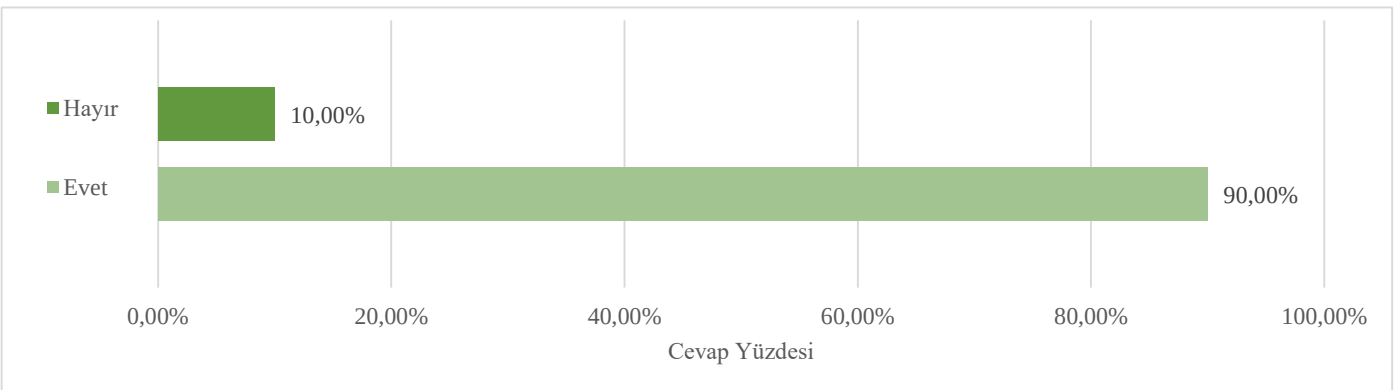
Grafik 23. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

Projelerde harcanan kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz Kaynakların Verimli Kullanımına Katkı Sağlamış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 24’de gösterilmekte olup %90,00’i evet katkı sağlamıştır cevabını verirken %10,00’u ise hayır katkı sağlamamıştır cevabını vermiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılar özellikle projeye ait maliyet hesapları, uygulama yöntemleri ve iş planının kaynakların verimli kullanılmasına katkı sağladığını belirtmiştir.

Grafik 24. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

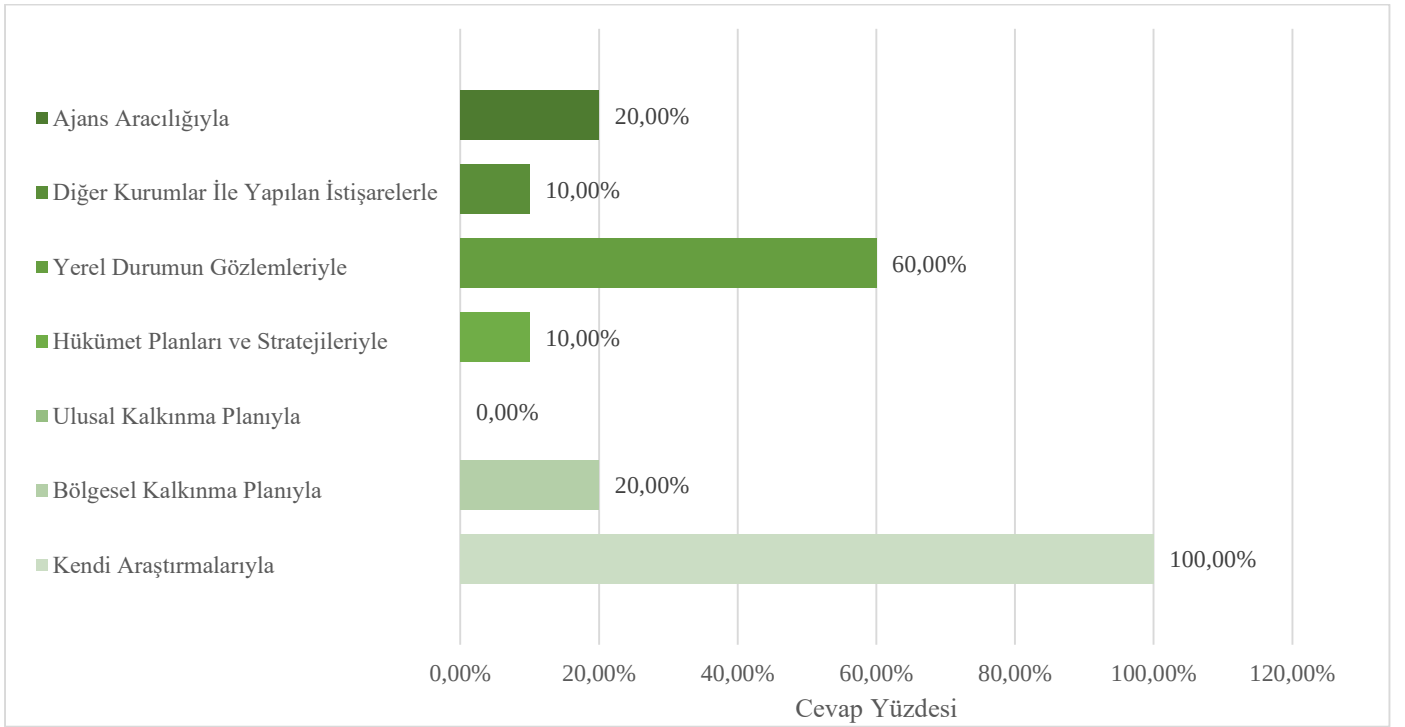

1.4.3. Etkililik

Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje başvurularında başvuru sahipleri tarafından proje amaçlarının nasıl belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Amacını Nasıl Belirlediniz? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 25’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %100,00’ü kendi araştırmalarıyla, %60,00’i yerel durumun gözlemleriyle, %20,00’si bölgesel kalkınma planıyla, %20,00’si Ajans aracılığıyla, %10,00’u hükümet planları ve stratejisiyle ve %10,00’u diğer kurumlarla yapılan istişarelerle proje amaçlarının belirlediğini belirtmiştir. Yararlanıcılardan ulusal kalkınma planı ile cevabını veren olmamıştır.

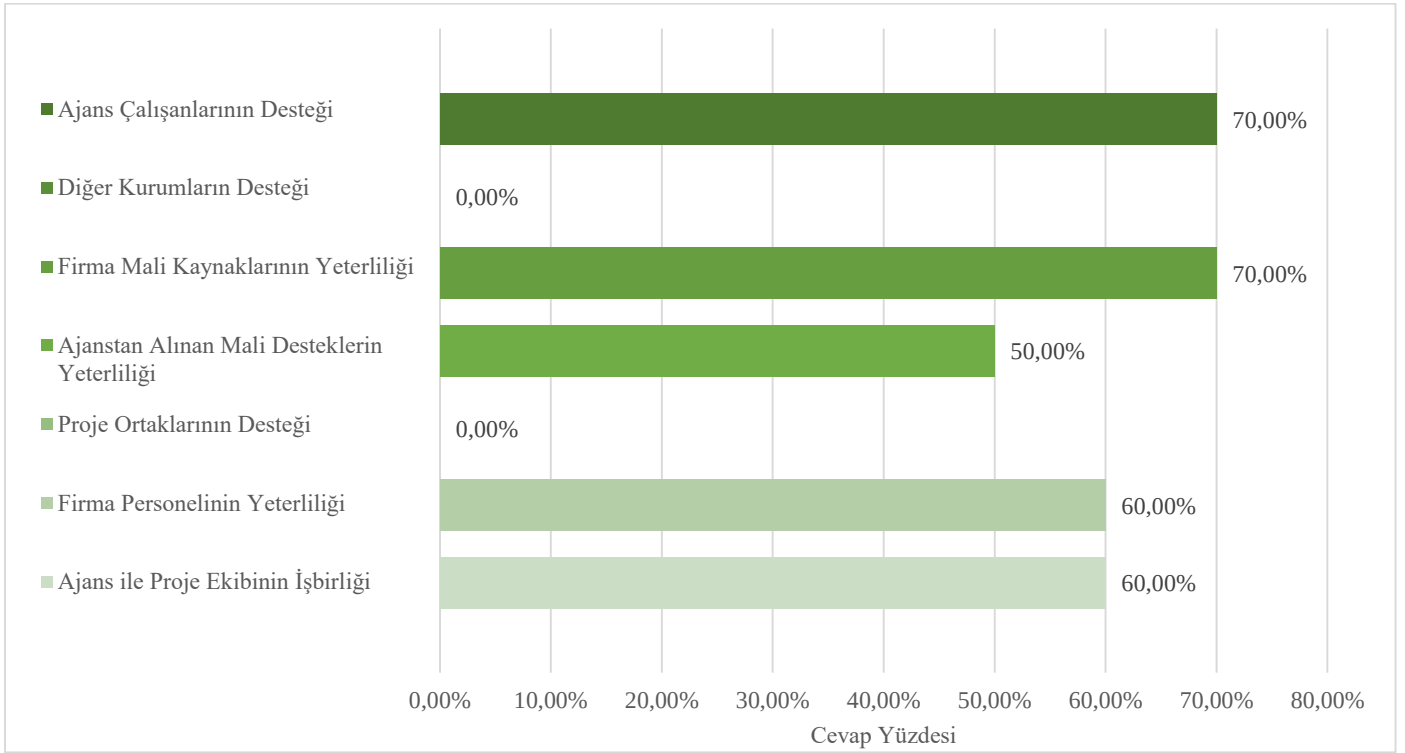
Grafik 25. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje Hedeflerine Ulaşılma Durumu ve Ulaşılmasındaki Etkiler

Proje hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedeflerinize Ulaşabildiniz Mi?” sorusu sorulmuş ve destek alan 10 yararlanıcının tamamı evet cevabını vermiştir. Ayrıca projelerdeki hedeflere ulaşılmasında etkili olan faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Projenizde Hedeflerinize Ulaşmanızda Etki Eden Faktörler Nelerdi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevapları Grafik 26’da gösterilmiştir. Yararlanıcıların %70,00’i firma mali kaynaklarının yeterliliği, %70,00’i Ajans çalışanlarının desteği, %60,00’i Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %60,00’i firma personelinin yeterliliği ve %50,00’si Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan diğer kurumların desteği ve proje ortaklarının desteği cevabını veren olmamıştır.

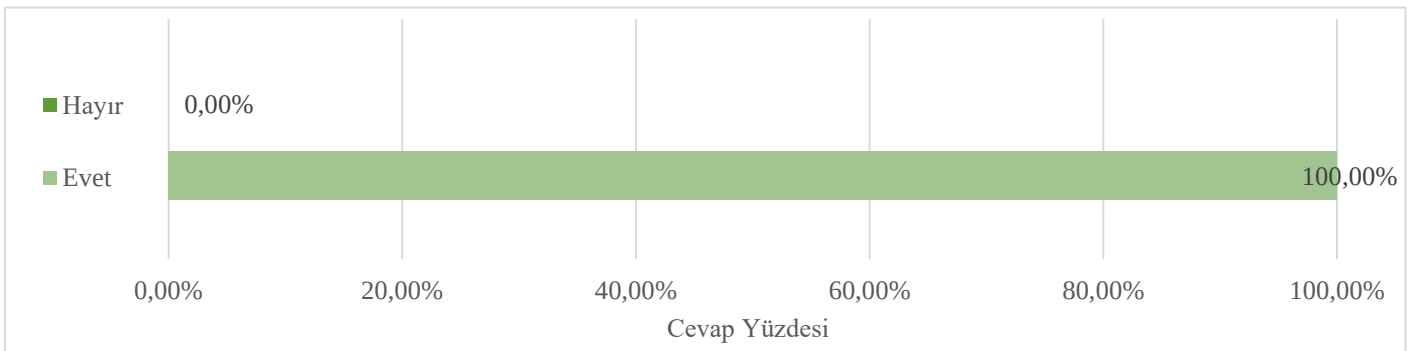
Grafik 26. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler

Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

Proje ile hedef gruplarına ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projedeki Hedef Gruba Ulaşabildiniz Mi?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 27’de gösterilmekte olup %100,00’ü evet cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcı olmamıştır.

Grafik 27. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

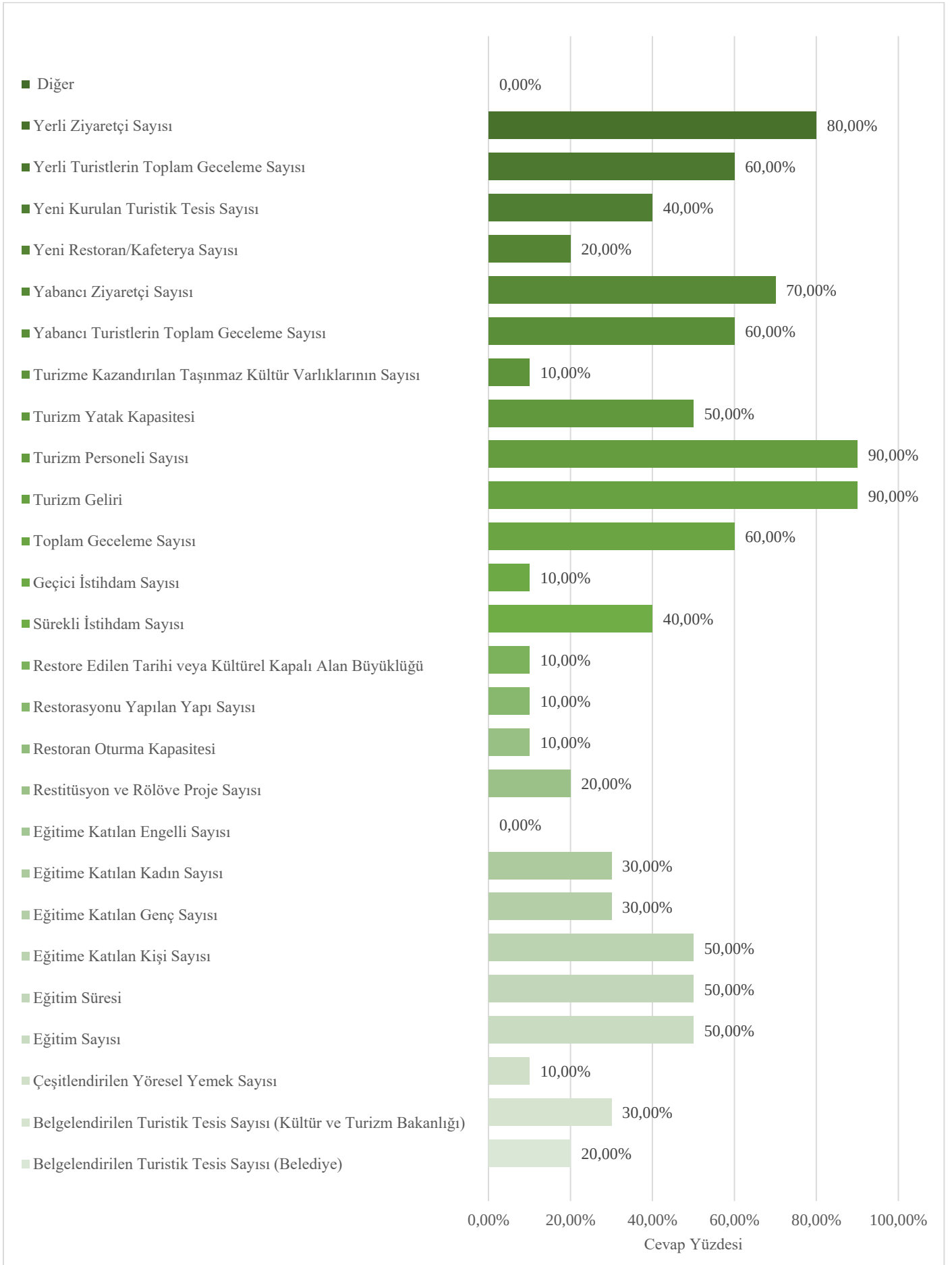
1.4.4. Etki

Bu kısımda projelerin Bölge’ye olan etkileri analiz edilmeye çalışılmış olup bu kapsamda projelerini başarıyla tamamlayan 10 yararlanıcının tamamı ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasıyla projelere yönelik uzun vadeli ve kapsamlı sonuçlara yönelik sorular sorularak cevapları ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Projelerin Çıktıları

Projelerinin tamamlanması ile hangi çıktıların meydana geldiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin çıktıları nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 28’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %90,00’i turizm geliri, %90,00’i turizm personeli sayısı, %80,00’i yerli ziyaretçi sayısı, %70,00’i yabancı ziyaretçi sayısı, %60,00’i toplam geceleme sayısı, %60,00’i yabancı turistlerin toplam geceleme sayısı, %60,00’i yerli turistlerin toplam geceleme sayısı, %50,00’si eğitim sayısı, %50,00’si eğitim süresi, %50,00’si eğitime katılan kişi sayısı, %50,00’si turizm yatak kapasitesi, %40,00’i sürekli istihdam sayısı, %40,00’i yeni kurulan turistik tesis sayısı, %30,00’u belgelendirilen turistik tesis sayısı (Kültür ve Turizm Bakanlığı), %30,00’u eğitime katılan genç sayısı, %30,00’u eğitime katılan kadın sayısı, %20,00’si belgelendirilen turistik tesis sayısı (belediye), %20,00’si restitüsyon ve rölöve proje sayısı, %20,00’si yeni restoran/kafeterya sayısı, %10,00’u çeşitlendirilen yöresel yemek sayısı, %10,00’ restoran oturma kapasitesi, %10,00’u restorasyonu yapılan yapı sayısı, %10,00’u restore edilen tarihi veya kültürel kapalı alan büyüklüğü, %10,00’u geçici istihdam sayısı ve %10,00’u turizme kazandırılan taşınmaz kültür varlıklarının sayısı cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan eğitime katılan engelli sayısı ve diğer cevabını veren olmamıştır.

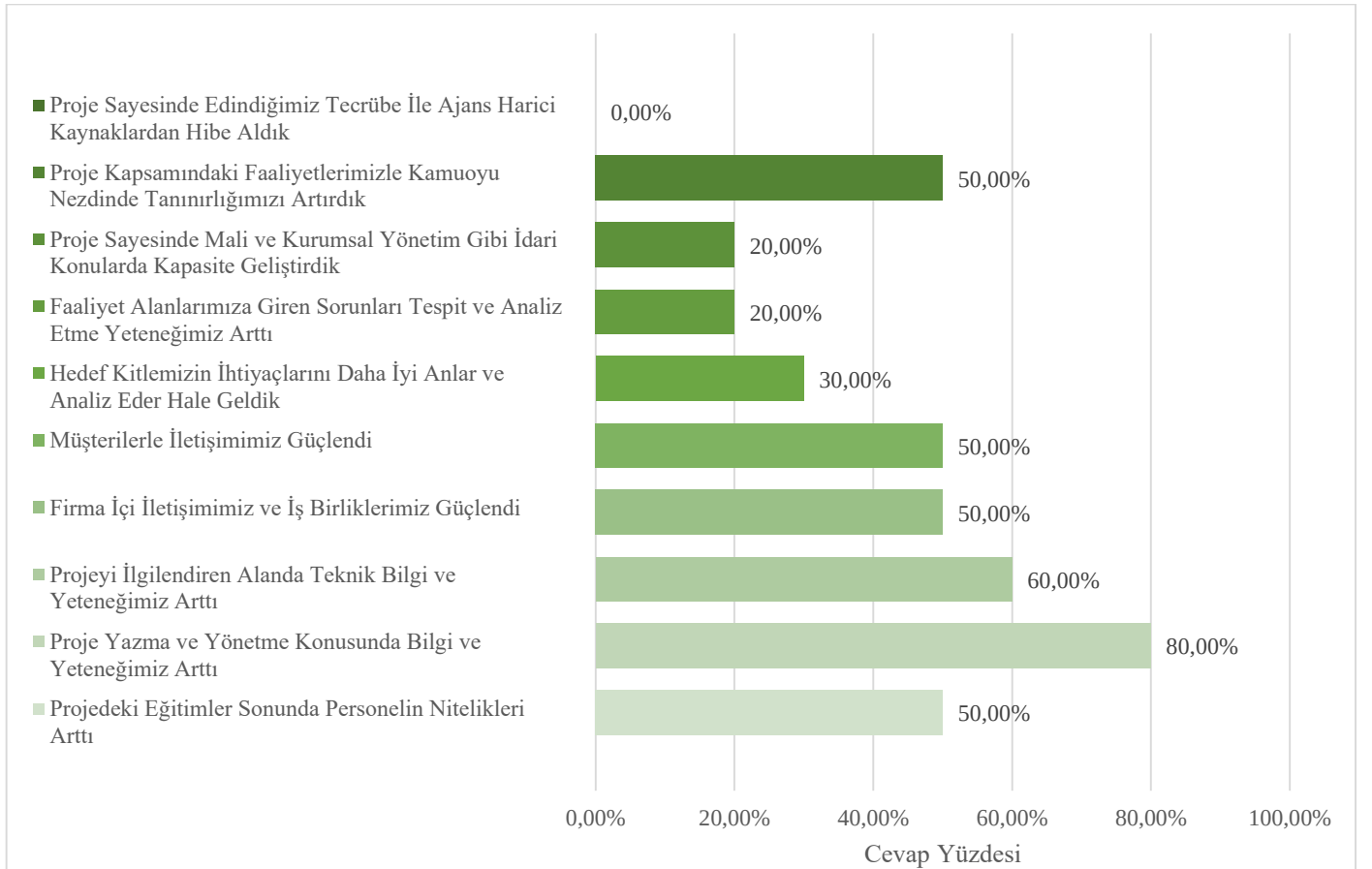
Grafik 28. Projelerin Çıktıları

Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Projelerinin tamamlanmasından sonra hangi kazanımların elde edildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Uzun Dönemde, Bu Proje İşletmenizde Ne Tür Yeni ve Farklı Uygulamalara, Yaklaşımlara ve Değişimlere Yol Açtı? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 29’da gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %80,00’i proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %60,00’i projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %50,00’si projedeki eğitimler sonunda personelin nitelikleri arttı, %50,00’si firma içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi, %50,00’si müşterilerle iletişimimiz güçlendi, %50,00’si proje kapsamındaki faaliyetlerimizde kamuoyu nezdinde tanınırlığımız arttı, %30,00’u hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %20,00’si faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı ve %20,00’si proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile Ajans harici kaynaklardan hibe aldık cevabını veren olmamıştır.

Grafik 29. Projeden Elde Edilen Kazanımlar

1.4.5. Sürdürülebilirlik

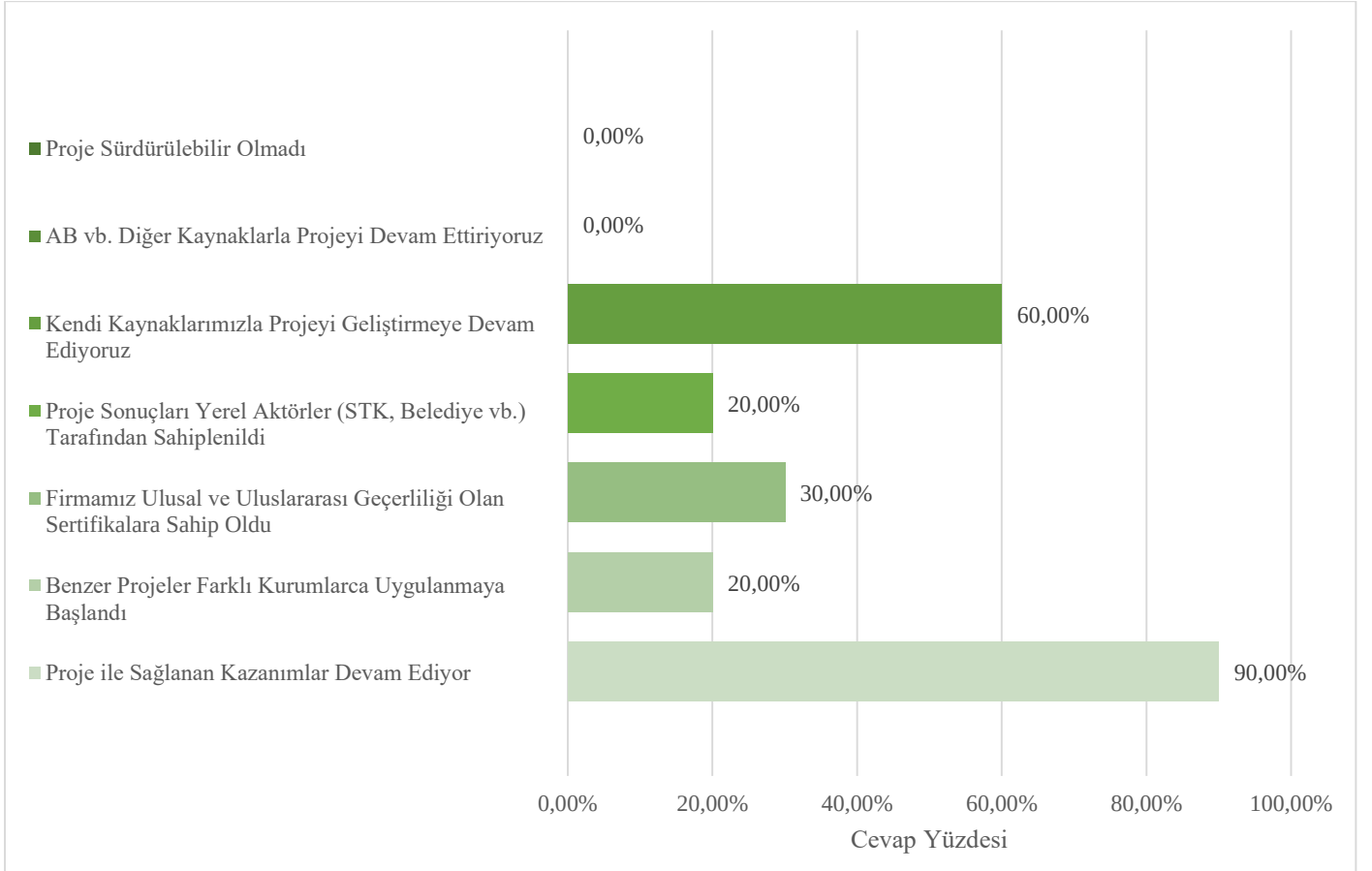
Başvuru rehberinde yer alan sürdürülebilirlik kriterleri incelendiğinde hedef gruplar üzerinde somut bir etkisi olmasına, projenin çarpan etkisi gösterip göstermemesine ve teklif edilen projenin beklenen sonuçlarının sürdürülebilir olup olmamasına (“mali açıdan”, “kurumsal açıdan” ve “sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin

korunmasına itibar gösterip göstermemesine”) yönelik puanlama kriterleri bulunmakta olup projeler bu kriter bakımından maksimum 15 puan alabilmektedir. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin sürdürülebilir olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Projelerin sürdürülebilirlik durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğine İlişkin Hangileri Sizin İçin Uygundur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 30’da gösterilmekte olup %90,00’ı proje ile sağlanan kazanımlar devam ediyor, %60,00’ı kendi kaynaklarımızla projeyi geliştirmeye devam ediyoruz, %30,00’u firmamız ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu, %20,00’si benzer projeler farklı kurumlarca uygulanmaya başlandı ve %20,00’si proje sonuçları yerel aktörler (STK, Belediye vb.) tarafından sahiplenildi cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan Avrupa Birliği (AB) vb. diğer kaynaklarla projeyi devam ettiriyoruz ve proje sürdürülebilir olmadı cevabını veren olmamıştır.

Grafik 30. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

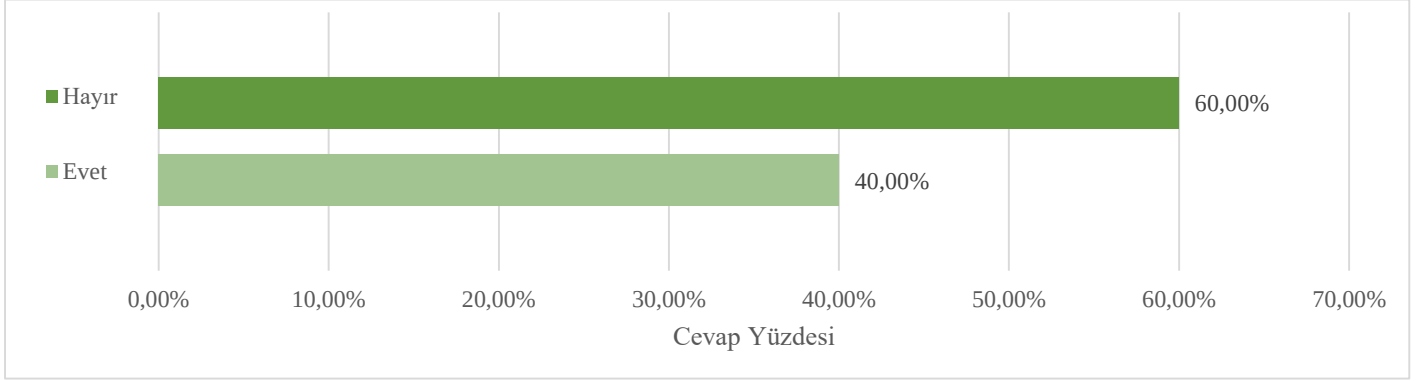

Gerekli Ek Yatırımlar

Projelerin sürdürülebilirliği için ek yatırımın gerekli olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Yürütülmesi Gereken Tamamlayıcı Ek Yatırım İhtiyacı Var Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik

31’de gösterilmekte olup %60,00’i hayır cevabını verirken %40,00’i evet cevabını vermiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılar özellikle tesis kapasitelerinin geliştirilmesi, bölge içerisinde yenilikçi turizm uygulamalarının desteklenmesi ve yenilenebilir enerji kaynaklarının turizm sektöründe kullanımının artırılmasına yönelik ek yatırımların gerektiğini belirtmiştir.

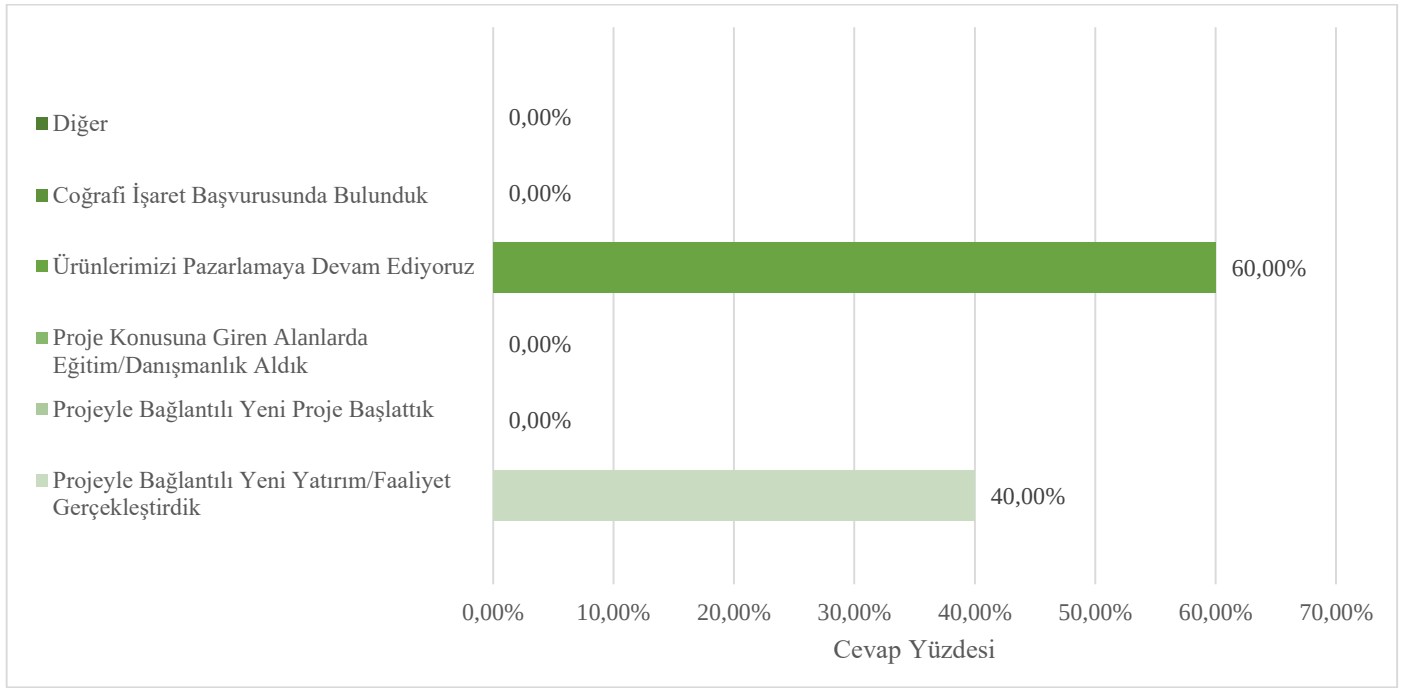
Grafik 31. Gerekli Ek Yatırımlar

Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Proje kapsamında devam eden faaliyetlerin olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamında Devam Eden Faaliyetleriniz Var Mı?” sorusuna yararlanıcıların %50,00’si evet cevabını verirken %50,00’si hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerin neler olduğunun öğrenilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevaplar Grafik 32’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %60,00’i ürünlerimizi pazarlamaya devam ediyoruz ve %40,00’i ise projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdik cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerde olmasına karşın projeye bağlantılı yeni proje başlattık, proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık aldık, coğrafi işaret başvurusunda bulunduk ve diğer cevaplarını veren yararlanıcı olmamıştır.

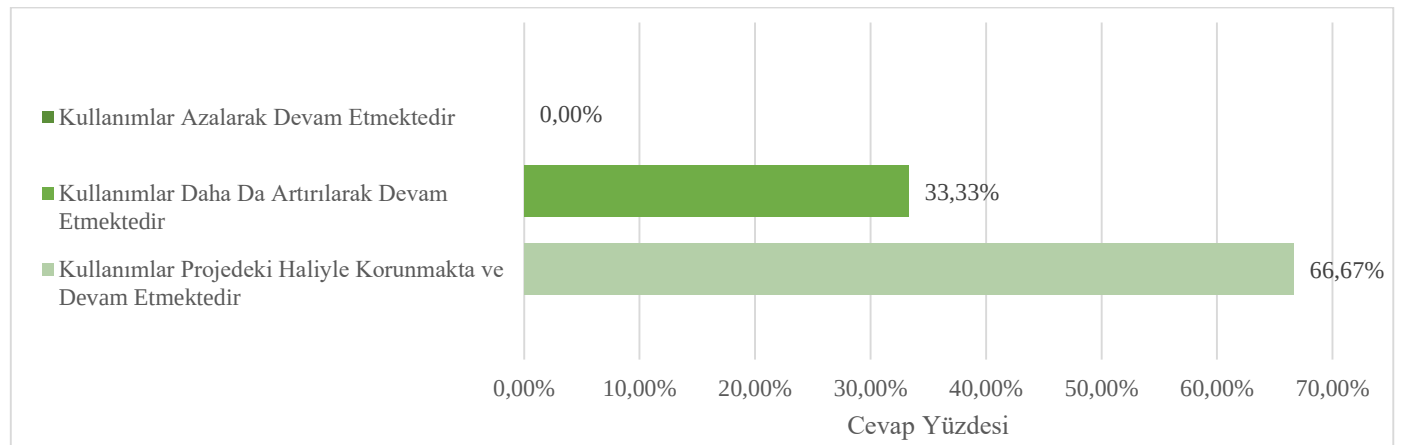
Grafik 32. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının kullanım durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamındaki Faaliyetlerde Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu Devam Ediyor Mu?” sorusuna yararlanıcıların cevapları %90,00’ı evet cevabını verirken %10,00’u hayır cevabını vermiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevapları Grafik 33’te gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %66,67’si kullanımlar projedeki haliyle korunmakta ve devam etmektedir ve %33,33’ü ise kullanımlar daha da artırılarak devam etmektedir cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerden kullanımlar azalarak devam etmektedir seçeneği yararlanıcılar tarafından yanıtlanmamıştır.

Grafik 33. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

1.5. Sonuç ve Değerlendirmeler

- Yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %90'dan fazlası proje çağrısından önce bu şekilde bir proje yapmayı planladığını, %60'ı ise çağrıda öncelikleri karşıladığını ve proje ile birlikte, dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladıklarını belirtmiştir. Bu durum yereldeki paydaşların proje yazma noktasında proaktif bir yaklaşım içerisinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca hazırlanan rehberlerde yer alan önceliklerin ve projeyi etkileyecek tüm etmenlerin yararlanıcılar tarafından proje hazırlık süresi içerisinde göz önünde bulundurulduğu da görülmektedir.
- Program kapsamında destek alan yararlanıcıların tamamının projelerindeki ortak hedef grubu turizm işletmecileridir. Ardından ise yöresel ürün üreticileri ile bölgenin tanıtımını amaçlayan firma ve kuruluşlar diğer bir hedef grubu oluşturmaktadır. Proje rehberindeki öncelikler incelendiğinde yararlanıcıların proje kapsamında belirlemiş oldukları hedef gruplarının öncelikler ile uyumlu olduğu gözlemlenebilmektedir.
- Yararlanıcıların %90'ı projelerin hedef gruplarını belirlerken projenin amaçları ile tamamen uyumlu olduğunu ve %50'si ise projede hedef grupların ihtiyaçlarının giderilmeye çalışıldığını belirtmişlerdir. Buradan yararlanıcıların proje tasarlama aşamasında hedef grup odaklı oldukları ve gereksinimlerin tespit edilerek buna yönelik projelendirme yaptıkları görülmektedir. Yararlanıcıların tamamı projeleri sayesinde hedef grubun ihtiyacının karşılandığını da ayrıca belirtmişlerdir.
- Yararlanıcılar özellikle proje hedeflerinden turizm potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlandığını, hizmet kalitesinin geliştirilmesine katkı sağlandığını ve bölgenin ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Buna istinaden proje hedeflerini çoğunlukla Bölge ihtiyaçlarının ve sorunlarının oluşturduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Aynı zamanda rehberde yer alan öncelikler ve proje hedeflerinin ise birbiriyle uyumlu olduğu görülebilmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılar ile yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların yaklaşık %70'i projelerini danışman aracılığıyla hazırladığını belirtmiştir. Bu durum yararlanıcılarda proje hazırlama isteği olmasına karşın proje yazma noktasında yararlanıcıların zorlandıklarını ve Bölge'de oturmuş bir kültürün bulunmadığını göstermektedir.
- Anket çalışmasında yararlanıcıların %90'ı proje başvuru süreciyle ilgili değerlendirmesinde SERKA'nın destek programlarının firmalar tarafından bilinmekte olduğunu ayrıca program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara da erişimin kolay olduğunu belirtmiştir. %80'i ise başvuru rehberinin genel olarak anlaşılır olduğunu, değerlendirme sürecinin adil ve şeffaf olduğunu belirtmişlerdir. Yararlanıcılar tarafından verilen cevaplara istinaden proje başvuru sürecinin makul olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra programların yararlanıcılar tarafından bilinmesinde Ajansın yapmış olduğu tanıtım çalışmalarının etkin olduğu ve Ajansın yararlanıcılar ile sürekli iletişim halinde olarak ilgili konularda gereken desteği sağladığı görülmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcıların %60'ı projelerini danışman aracılığıyla yürüttüğünü belirtmiştir. Bu durum yereldeki paydaşların proje yürütme konusunda eksiklikleri olduğunu ve Bölge içerisinde bu durumun geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

- Yararlanıcıların %50'si eş finansmanı öz kaynaklarından karşıladığını belirtirken %50'si ise hem öz kaynaklarından hem de kredi yardımıyla karşıladığını belirtmiştir. Bu durum yararlanıcıların projelerini hayata geçirmek için kaynak ayırdığı düşüncesini desteklemektedir.
- Yararlanıcıların büyük çoğunluğu projelerin finansal unsurlarından destek tutarı ve ön ödeme tutarını cazip bulmakla birlikte yararlanıcıların yalnızca yarısı destek oranını cazip bulduğunu belirtmiştir. Program kapsamında verilen azami %50 destek oranının yararlanıcılar tarafından yeterli bulunmadığı çıkarımı yapılmaktadır.
- Projelerin sözleşme imzalanmasından tamamlanmasına kadarki süreci olan proje uygulama ile alakalı yararlanıcıların değerlendirmeleri büyük oranda olumlu olmasına karşın %50'si ilk proje yürütme deneyimleri olmasının da etkisiyle süreçte zorlandıklarını ve danışman desteği alma ihtiyacı hissettiklerini belirtmişlerdir. Proje uygulama süreci içerisinde talep edilen evrak işlerinin ise süreci uzattığını ayrıca belirtmişlerdir.
- Proje uygulama aşamasında yararlanıcıların %90'ı raporlama prosedürlerinde ve %60'ı ise satın alma sürecinde zorlandıklarını belirtilmiştir. Raporlama aşamasında karşılaşılan sorunların başında evrak işlemlerinin uzunluğu belirtilirken satın alma sürecinde ise KDV'nin uygun maliyet sayılmaması belirtilmiştir.
- Yararlanıcılar genel olarak izleme faaliyetlerini çözüm odaklı ve başarılı proje yürütülmesine destek sağladı şeklinde değerlendirmiştir. Kuralcı olarak değerlendiren yararlanıcılar ise raporlama prosedürlerini kuralcı bulduklarını belirtmiştir. Buradan izleme faaliyetlerinin projelerde oluşabilecek herhangi bir sorunun çözümü ve projenin başarılı bir şekilde tamamlanması için önemli olduğu değerlendirilmesi yapılabilmektedir.
- Proje bütçe kalemlerinin gerçekleşme oranı genel olarak %93'ün üzerinde gerçekleşmiş olup diğer maliyetler, hizmetler ile ekipman ve malzeme bütçe kalemleri yaklaşık %94, diğer bütçe kalemi yaklaşık %89 ve insan kaynakları bütçe kalemi yaklaşık %64 oranında gerçekleştirilmiştir. Seyahat, yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler bütçe kalemleri ise tercih edilmemiştir. Yapılan tüm harcamalar göz önünde bulundurulduğunda proje bütçe kalemlerinin genel olarak verimli kullanıldığı değerlendirilmesi yapılabilmektedir.
- Tamamlanan projelerden %40'ının planlanan sürede tamamlanabildiği %60'nın ise zeyilname ile süre uzatımı aldığı görülmektedir. Projelerin belirlenen sürede tamamlanabilmesi için özellikle program bilgilendirme toplantılarında yararlanıcıların gerçekçi planlama yapması gerektiği aksi takdirde projelerin uygulama sürecinde problemler yaşandığı hususunun vurgulanması gerektiği düşünülmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılar genel olarak Ajans desteği olmasaydı projeyi daha sonra gerçekleştireceklerini, projeyi diğer finansal kaynaklarla yapacaklarını ve kendi kaynaklarıyla aynısını yapacaklarını belirtmişlerdir. Yararlanıcıların %20'si ise bu projeyi yapamayacaklarını belirtmişlerdir. Verilen yanıtlardan yararlanıcıların projelerini Ajans desteği olmadan da hayata geçirmeyi hedefledikleri fakat bunu kısa sürede yapamayacakları anlaşılmaktadır.

- Yararlanıcıların %60'ı Ajans desteği olmadan projeyi daha düşük maliyetle yapılamayacağını belirtmişlerdir. Buna sebep olarak ise alınan ekipman ve malzemenin piyasa koşullarının değişmesi gösterilmiştir. Ajans desteği olmadan projeyi daha düşük maliyetle yapılabileceğini belirtenler ise Ajansın uygulamakta olduğunu satın alım süreçlerinden dolayı değişen piyasa koşullarından olumsuz etkilenmelerini bu duruma sebep olarak göstermişlerdir.
- Projelerini tamamlayan yararlanıcılardan %20'si harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabileceğini düşünürken %10'u sonuçların değişmeyeceğini ve %70'i ise en iyi sonuçlara ulaşıldığını düşünmektedir. Ayrıca yararlanıcıların %90'ı kaynakların verimli kullanıldığını düşünmektedir. Verilen cevaplardan hareketle kaynakların verimli kullanıldığı ve alınabilecek hemen hemen en iyi sonuçlara ulaşıldığı yorumu yapılabilmektedir.
- Yararlanıcılar tarafından proje amaçları belirlenirken kullanılan yöntem olarak en çok kendi araştırmaları sonrasında ise yerel durumun gözlemleri belirtilmiştir. Söz konusu durum yararlanıcıların proje geliştirme ve hayata geçirme konusunda araştırmacı ve kararlı oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir.
- Yararlanıcıların tamamı proje hedeflerine ulaştığını belirtmişlerdir. Bu durum üzerinde etkili faktörler sorulduğunda %70'i Ajans çalışanlarının desteği ve firma mali kaynaklarının yeterliliğini belirtmişlerdir. Buna ek olarak Ajans ve proje ekibinin işbirliği, firma personelinin yeterliliği ve Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği de verilen diğer cevaplar arasındadır. Bu sonuçlara göre proje hedeflerine ulaşılabilme konusunda Ajans-yararlanıcı arasındaki koordinasyonun ve firma öz kaynak durumunun elverişli olmasının önemli olduğu söylenebilmektedir.
- Anket çalışması neticesinde yararlanıcılar proje çıktıları kısmını büyük çoğunlukla turizm geliri, turizm personeli sayısı, yerli ziyaretçi sayısı ve yabancı ziyaretçi sayısı olarak belirtmişlerdir. Buradan hareketle program kapsamındaki projelerin program ile uyumlu olduğu söylenebilmektedir.
- Proje kapsamında elde edilen kazanımlar olarak %80 oranında proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneklerinin arttığı belirtilmiştir. Ardından ise projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneklerinin arttığı belirtilmiştir. Buradan program kapsamında elde edilen kazanımların Bölgeye somut etkisi olduğu gibi beşeri sermaye kapasitesinin geliştirilmesine de katkısı olduğu şeklinde yorum yapılabilmektedir.
- Projelerini başarıyla tamamlayan yararlanıcıların %90'ı sağlanan kazanımların devam ettiğini ve %60'ı kendi kaynakları ile projeyi geliştirmeye devam ettiklerini belirtirken projelerinin sürdürülebilir olmadığını belirten yararlanıcı olmamıştır. Bu durum başvuru aşamasında değerlendirme kriterlerinden birisi olan sürdürülebilirlik kriterinin gerekliliğini ve bu sayede projelerin sürdürülebilirliğinin sağlandığını kanıtlamaktadır.
- Anket yapılan yararlanıcıların yaklaşık %60'ı projelerinin sürdürülebilir olması için ek yatırıma ihtiyacı olmadığını düşünmektedir. Ek yatırım yapılması gerektiğini düşünenler ise tesis kapasitelerinin geliştirilmesi, bölge içerisinde yenilikçi turizm uygulamalarının desteklenmesi ve yenilenebilir enerji kullanımının turizm sektöründe artırılmasına yönelik ek yatırımların gerektiğini belirtmişlerdir.

- Başarılı bir şekilde tamamlanan projelerin %60'ı ürünlerini pazarlamaya devam ettiklerini belirtirken %40'ı ise projeyle bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Bu cevap ile tamamlanan projelerin büyük çoğunluğunda sürdürülebilirliğin sağlanarak faaliyetlerin devam ettiği görülmektedir. Bir kısmının ise projeyi geliştirmeye yönelik çalışmalarının devam ettiğini görülmektedir.
- Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapı kullanımı %90 oranında devam etmekte olup bu oranın da büyük bir kısmı mevcut haliyle kullanılırken kalanı ise daha da artırılarak devam etmektedir. Elde edilen sonuca göre projelerin sürdürülebilirliği için önem arz eden ekipman/altyapının kullanımının projelerde büyük oranda sağlanmış olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

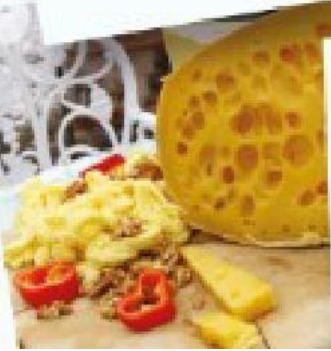
T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

2018 YILI

Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı

2. KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI-04 (KÖA04)

2.1. Programın Tanım ve Kapsamı

Ajans 2018 yılında kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programına çıkmıştır. Mali destek programının başvuru rehberi hazırlanırken, 2014-2023 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında “turizm potansiyelini harekete geçirerek Bölgeyi markalaştırmak” ve “işletmelerin rekabet edebilirlik kapasitesini artırmak” amaçlarına yönelik olarak bu doğrultuda altyapı hizmeti sağlayan kurum ve kuruluşların desteklenmesinin önem arz ettiği tespit edilmiştir (SERKA, 2014-2023 Bölge Planı, 2014). Bu tespite ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmalar neticesinde programın öncelikleri belirlenmiştir. Başvuru rehberinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile 28.12.2018 tarihinde program ilan edilmiş ve programın son başvuru tarihi olarak 08.03.2019 tarihi belirlenmiştir. Programın künyesi Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Programın Künyesi

PROGRAMIN KÜNYESİ		
Programın Adı	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-04	
Program Referans No	TRA2/19/KÖA04	
Programın Amacı	Kadın ve gençlerin sosyal imkânlara erişimlerinin sağlanması, beşeri sermayelerinin geliştirilmesi, yaşam kalitelerinin artırılması ve bölge kış, doğa ve kültür turizmi altyapısının geliştirilerek katma değer artırılması yoluyla bölgedeki sosyal ve ekonomik refahın artırılması	
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: Kadın ve gençlerin sosyal hayata katılımlarını teşvik edecek donatıların geliştirilmesi/iyileştirilmesine, yaşam standartlarının artırılmasına ve istihdam edilebilirliklerini artıracak mekanizmaların oluşturulmasına yönelik projeler	
	Öncelik 2: Bölgenin kış, doğa ve kültür turizmi değerleri bilinirliğinin artırılmasına ve markalaşmasına katkı sağlayacak fiziki ve teknik altyapı projeleri	
Programın Toplam Bütçesi	25.000.000,00 TL	
Proje Başına Destek Tutarı	Asgari 250.000,00 TL	Azami 1.500.000,00 TL
Destek Oranı	Asgari % 25	Azami %75

Azami Proje Süresi	24 ay
Uygun Başvuru Sahipleri	➤ Valilikler ➤ Kaymakamlıklar ➤ Bölge, İl ve İlçe Müdürlükleri ➤ Bakanlıklara Bağlı Kurum, Kuruluş ve Enstitüler ➤ Üniversiteler ➤ Yerel Yönetimler (İl Özel İdaresi, Belediyeler, Köyler) ➤ 5355 Sayılı Kanun kapsamında kurulmuş Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Turizm Altyapı Birlikleri vb.) ➤ Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları
Son Başvuru Tarihi	KAYS üzerinden son başvuru tarihi: 08/03/2019, Saat: 23:59 Taahhütname için son teslim tarihi: 15/03/2019, Saat: 17:00

Programa yönelik detaylı bilgi Ek-2 Başvuru Rehberi'nde yer almaktadır.

2.2. Programın Performans Göstergeleri

Programın tasarımı yapılırken performans göstergeleri belirlenmekte olup başvuru rehberinde de yayınlanmaktadır. Söz konusu program kapsamında belirlenen performans göstergeleri Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11. Programın Performans Göstergeleri

Sıra No	Gösterge	Birim
1	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	Adet
2	Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	Metrekare
3	Geliştirilen ve Hayata Geçirilen Yenilikçi Kentsel Hizmet Uygulaması Sayısı	Adet
4	İyileştirilen/Sağlıklaştırılan Sokak/Cadde vb. Sayısı	Adet
5	Düzenleme/İyileştirme Yapılan Sosyal/Kültürel Mekân Sayısı	Adet
6	İstihdam Edilen Genç Sayısı	Kişi
7	İstihdam Edilen Kadın Sayısı	Kişi
8	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	Adet
9	Risk Altındaki Gençlere ve Çocuklara Yönelik Hizmet Kapasitesi Geliştirilen Kurum Sayısı	Adet
10	Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	Adet

11	Bölgenin Destinasyon Olarak Dâhil Edildiği Tur Sayısı	Adet
12	Bölge İçerisinde Tur Güzergâhlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı	Adet
13	Zanaat Sahibi Olan Kadın Sayısı	Kişi

2.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri

Programa toplam 117 proje başvurusu yapılmış olup Tablo 12’de gösterileceği üzere bunların yaklaşık %55,56’sı teknik ve mali değerlendirmede başarılı bulunarak (65 adet) desteklenmeye hak kazanmıştır. Desteklenmesine karar verilen projelerden 34 tanesi çeşitli sebeplerden Ajansla sözleşme imzalamaktan feragat etmiş, kalan 31 proje için destek sözleşmesi imzalanmıştır. Program kapsamında destek verilen projelerden 3 tanesi ise uygulama süreci içerisinde feshedilmiş 1 tanesi ise Yönetim Kurulu Kararı ile ödemeli feshedilmiş olup 27 proje başarıyla tamamlanmıştır.

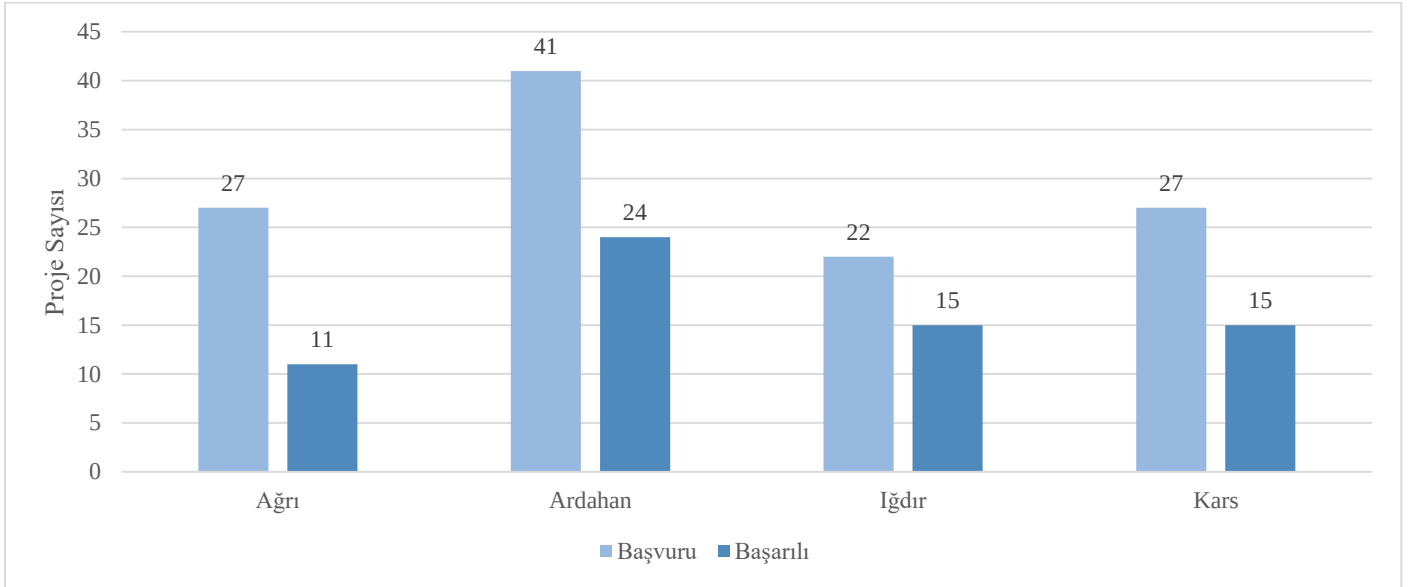
Tablo 12. Programın Genel Görünümü

Program Durumu	Adet
Proje Başvuru Sayısı	117
Başarılı Proje Sayısı	65
Feragat Edilen Proje Sayısı	34
Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	31
Feshedilen Proje Sayısı	3
Ödemeli Feshedilen Proje Sayısı	1
Tamamlanan Proje Sayısı	27

2.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler

Program kapsamında başvurusu gerçekleştirilen toplam 117 projenin 30’u asil 35’i yedek olmak üzere 65 proje başarılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu projelerin illere göre dağılımı Grafik 34’te gösterilmektedir. Programa yapılan 117 proje başvurusunun %23,08’i Ağrı ilinden, %35,04’ü Ardahan ilinden, %18,80’i Iğdır ilinden ve %23,08’i Kars ilinden gerçekleşmiştir. Başvuruların başarı oranı %55,56 olarak gerçekleşmiştir. Başarılı bulunan 65 proje sayısının %16,92’si Ağrı ilinden, %36,92’si Ardahan ilinden, %23,08’i Iğdır ilinden ve %23,08’i Kars ilinden gerçekleşmiştir. Söz konusu programa yapılan başvuru sayısı ve başarılı proje sayısı dikkate alındığında Ardahan ilinin öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 34. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı

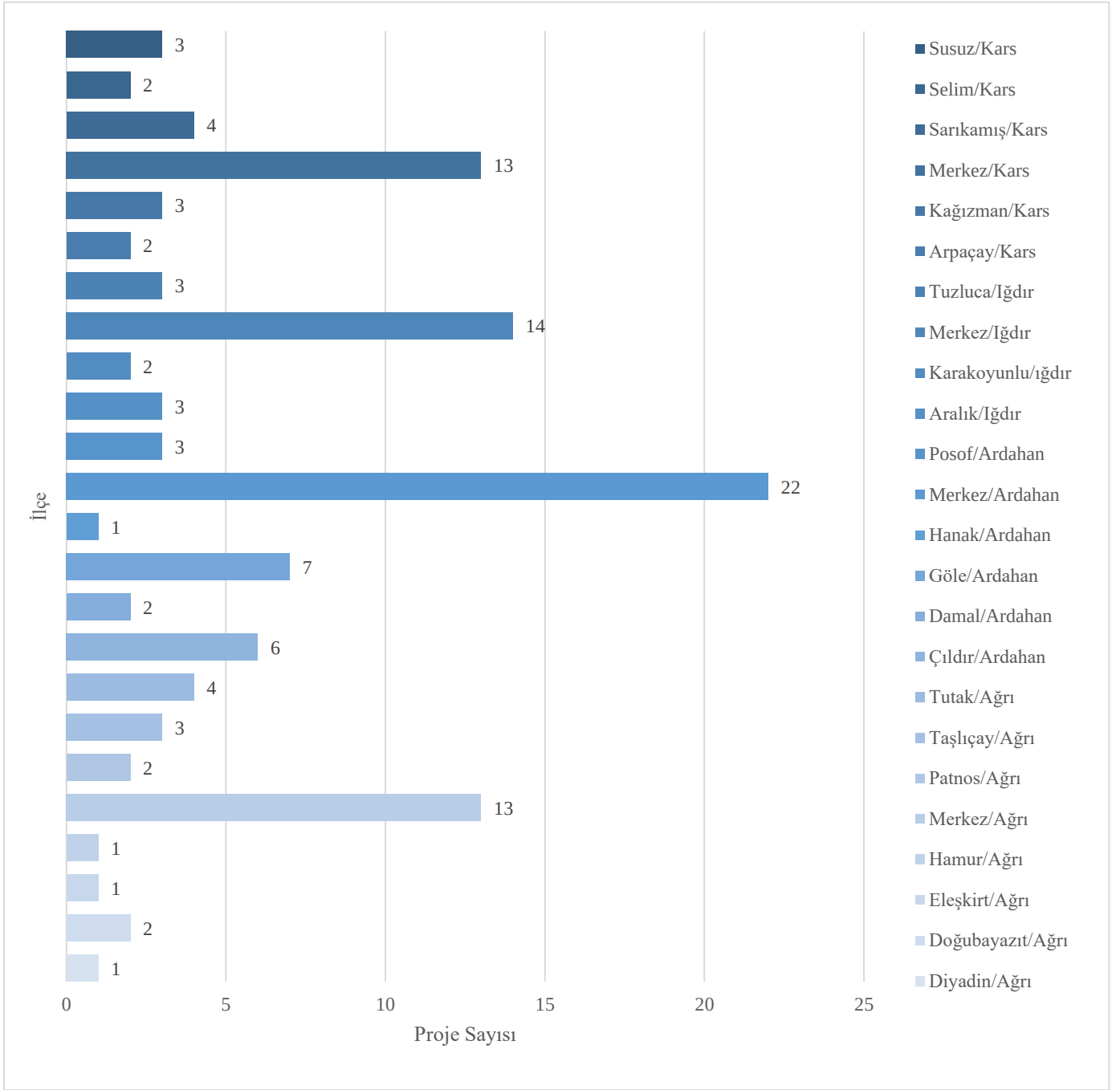
Program kapsamında başvurusu gerçekleşen projeler Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız değerlendirici sürecinde yeterli puan alan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve akabinde Yönetim Kurulu’nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararı ile 30 asil ve 35 yedek olmak üzere 65 proje başarılı bulunmuştur. Tablo 13’te program başvuran ve program kapsamında başarılı bulunan projelerin talep etmiş olduğu destek tutarları verilmekte olup en fazla destek talep eden il Ardahan olmuştur.

Tablo 13. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları

İl	Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek	Başarılı Sayısı	Talep Edilen Destek
Ağrı	27	25.707.339,71	11	11.614.204,81
Ardahan	41	35.122.948,10	24	20.873.496,91
Iğdır	22	20.249.222,25	15	15.454.277,95
Kars	27	24.674.087,64	15	13.941.259,93
Toplam	117	105.753.597,70	65	61.883.239,60

Program kapsamındaki başvuruların, TRA2 Bölgesi ilçeleri düzeyinde dağılımı Grafik 35’de gösterilmiş olup grafik incelendiğinde, Bölge illerinden özellikle il merkezlerinden başvuruların yoğun olduğu gözükmesine karşın Bölge ilçelerinden de başvuruların oldukça fazla olduğu söylenebilir. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Bölgesi’nde toplam 26 adet ilçe bulunmakta olup söz konusu Bölge içinde gelişmişlik oransal olarak il merkezleri dışına da yansımıştır. İl merkezleri dışındaki ilçelerden gelen başvuru oranı TRA2 Bölgesi için %47,01 olarak gerçekleşmiştir. İllerin merkez ilçelerinden ise başvuru oranı %52,99 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 35. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

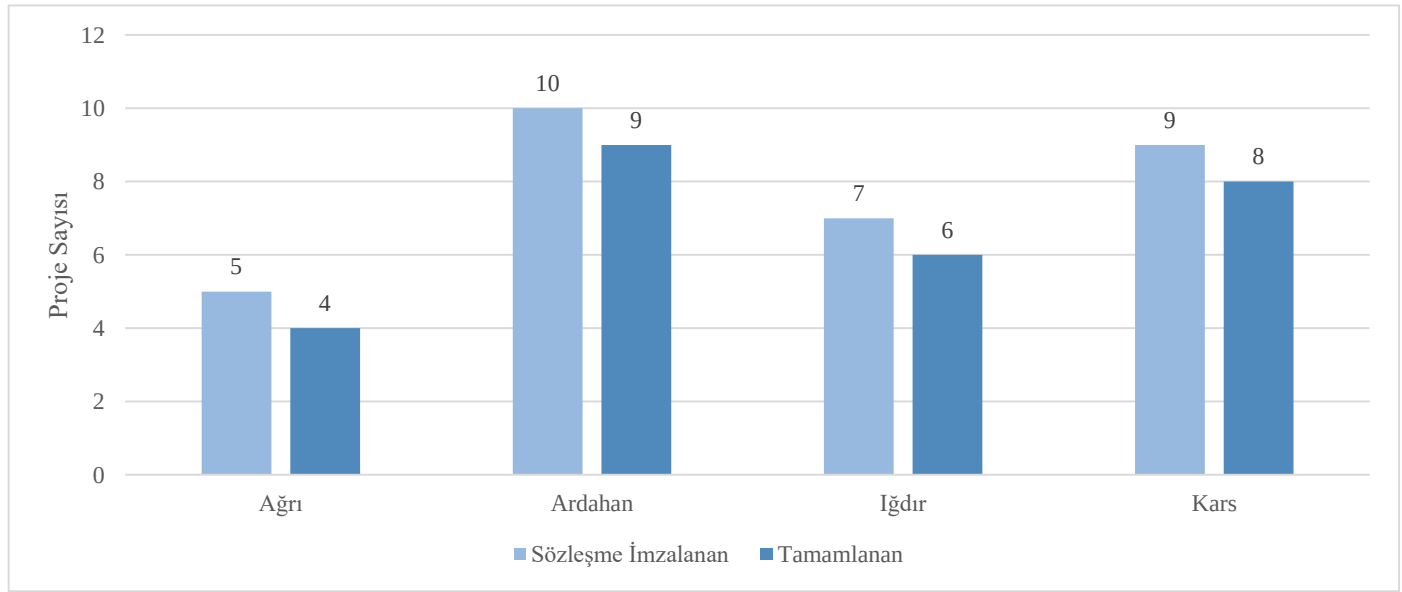

2.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler

Program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin ilan edilmesiyle 31 proje yararlanıcısıyla destek sözleşmeleri imzalanmış ve proje uygulama sürecine başlanmıştır. Sözleşme imzalanan 31 adet projenin sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütülebilmeleri amacıyla yararlanıcılara yönelik bilgilendirme eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmıştır. Sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilen ilk izleme ziyaretlerinde projeye özgü yönlendirmeler yapılmış ve proje kapsamında riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleşmiştir.

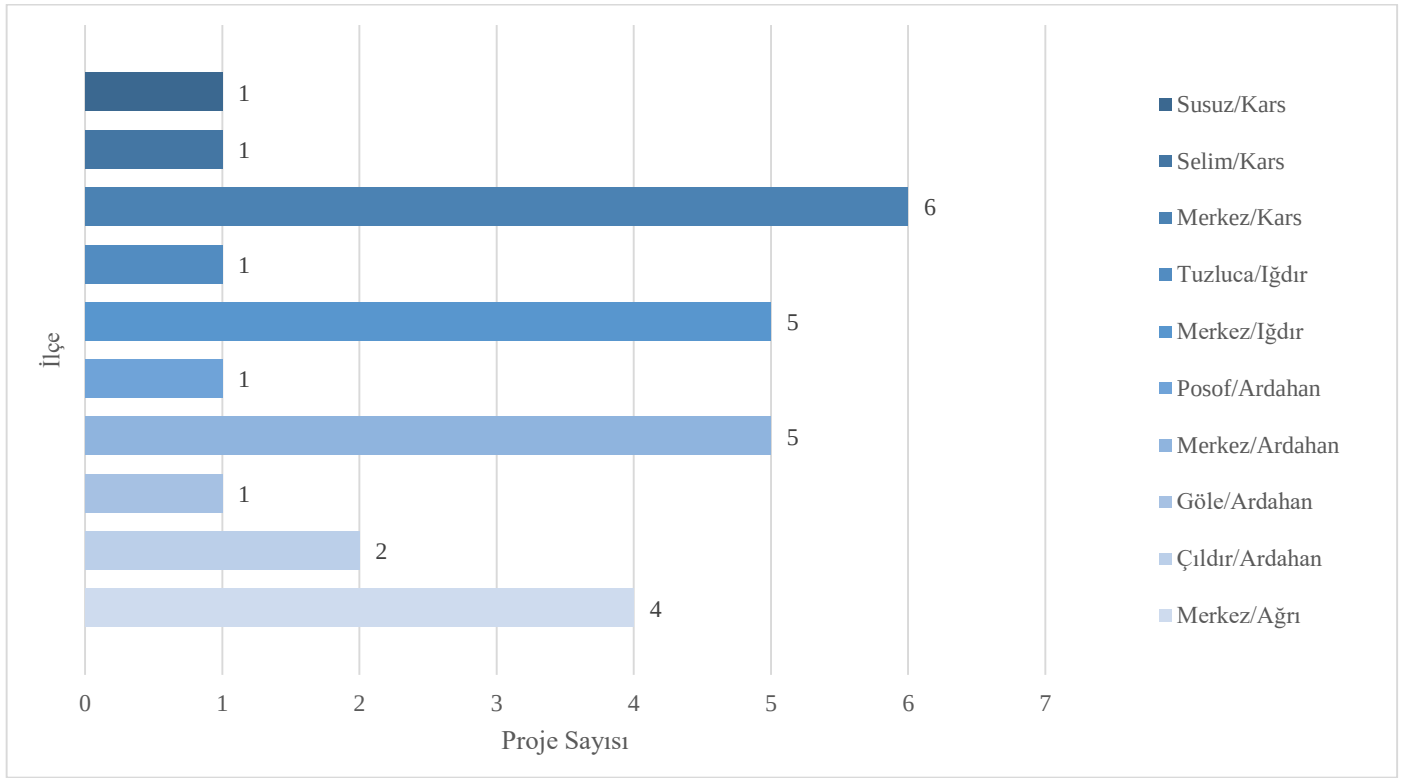
Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde uygulanan programın başvuru aşamasında başarılı bulunan toplam 31 projenin yararlanıcıları ile sözleşme imzalanmıştır. Söz konusu başarılı bulunan ve sözleşme imzalanan projelerden 4'ünün yararlanıcısından fesih talebi gelmiş olup Yönetim Kurulunun kararı ile 3'ü fesih 1'i ise ödemeli feshedilmiştir. 27 proje ise başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelerin illere göre dağılımı Grafik 36'da gösterilmektedir. Ağrı ilinde sözleşme imzalanan 5 projeden 1'i ödemeli feshedilmiş olup 4'ü başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde ise sözleşme imzalanan projelerden 1'er adedi feshedilmiş ve Ardahan ilinden 9, Iğdır ilinden 6, Kars ilinden ise 8 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Grafik 36. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Grafik 37'de tamamlanan başarılı projelerin TRA2 Bölgesi ilçelerine göre coğrafi dağılımı gösterilmektedir. Tamamlanan projelerin %50'sinin TRA2 Bölgesi il merkezlerinde %50'sinin ise TRA2 Bölgesi ilçelerinde olduğu görülmektedir. Bu yanıyla mali destek programının TRA2 Bölgesinin geneline yayılım gösterdiği söylenebilir.

Grafik 37. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı

Tablo 14’de tamamlanan projelerin sektörel dağılımı gösterilmekte olup tamamlanan 27 projeden 8 tanesi eğitim sektöründe, 3 tanesi insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe, 16 tanesi ise kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörü kapsamındadır. Programın temel amacı ve öncelikleri incelendiğinde eğitim ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü programın birinci önceliğiyle kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörü ise ikinci önceliğiyle ilişkilidir. Bu bakımdan projelerin ilgili sektörlerde yer alması projelerin program ile paralellik gösterdiğinin kanıtıdır.

Tablo 14. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Adet	Yüzde
P - Eğitim	8	29,63
Q – İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	3	11,11
R – Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	16	59,26
Toplam	27	100,00

2.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri

Bu program kapsamında destek verilecek projeler için ayrılan toplam bütçe 25.000.000,00 TL olarak programın başvuru rehberinde ilan edilmiştir. Destek tutarı her bir proje için asgari 250.000,00 TL, azami 1.500.000,00 TL olmak üzere yayınlanmıştır. Tablo 15’de gösterildiği üzere 117 proje başvurusu ile bu program kapsamında 105.753.597,70 TL’lik destek talebi gelmiştir. Söz konusu programın başvuru

rehberinde yer alan bütçesi 25.000.000,00 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, talep edilen mali desteğin toplam program bütçesinin yaklaşık 4,23 katı olduğu görülmektedir.

Program kapsamında başvurusu yapılan projelerin TRA2 Bölgesi genelinde toplam bütçesi 165.884.441,70 TL olmuştur. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde toplam proje bütçesi 40.383.559,47 TL, Ardahan ilinde toplam proje bütçesi 47.964.047,74 TL, Iğdır ilinde toplam proje bütçesi 29.383.261,30 TL ve Kars ilinde toplam proje bütçesi 48.153.573,19 TL'dir.

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen destek tutarları Tablo 15'de gösterilmektedir. Tabloya göre programa TRA2 Bölgesi'nden toplam 105.753.597,70 TL'lik destek için başvuru yapılmıştır. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde 25.707.339,71 TL'lik destek, Ardahan ilinde 35.122.948,10 TL destek, Iğdır ilinde 20.249.222,25 TL destek ve Kars ilinde 24.674.087,64 TL destek talep edilmiştir. Programa başvurusu yapılan ve başarılı olan projelerin bütçesi Ajansın piyasa araştırması neticesinde yapılan bütçe revizyonu ile değişiklik göstermiştir. Program kapsamında sözleşme imzalanan 31 proje ile toplam 28.716.626,90 TL'lik destek tutarı sözleşmeye bağlanmıştır. Destek tutarları il bazında Ağrı ilinde 7.174.088,47 TL, Ardahan ilinde 7.023.401,54 TL, Iğdır ilinde 7.349.140,73 TL ve Kars ilinde 7.169.996,16 TL'dir.

Sözleşme imzalanmasından sonra projelerin izleme ve değerlendirme uzmanları yararlanıcılara ilk izleme ziyaretini gerçekleştirmiştir. İlk izleme ziyaretlerinde proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin ve satın alımların planlaması yapılmış ve riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleştirilmiş, gerekli prosedürler ve açıklamalar yararlanıcılara detaylı bir şekilde beyan edilmiştir. Projelerin uygulama sırasında sorun yaşanmaması için ilgili proje irtibat ve yetkili kişileri ile iletişim halinde kalınmıştır. Projelerin tamamlanması ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmuştur. Yararlanıcıların proje harcamalarının, destek sözleşmeleri ve mevzuata uygun olup olmadığı projelerin izleme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan proje harcamaları DYK, PUR ve SAR'a göre incelenmiş olup bazı harcamalar uygun maliyet bazıları ise uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilmiştir. Uygun maliyet olarak kabul edilen proje harcamalarına istinaden ödemeler gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında başarıyla tamamlanan 27 projeye ve ödemeli olarak feshedilen 1 projeye ait proje harcamalarının incelenmesi neticesinde Ağrı ilinde 5.904.322,72 TL, Ardahan ilinde 6.653.568,44 TL, Iğdır ilinde 5.734.646,38 TL ve Kars ilinde 6.283.385,88 TL destek olmak üzere toplam 24.575.923,42 TL'lik gerçekleşme olduğu görülmektedir. Destek tutarları incelendiğinde gerçekleşen harcamaların sözleşme imzalanan destek tutarlarının %85,58'i oranında olduğu ve gerçekleşen destek tutarında Ardahan ilinin, toplam gerçekleşen destek tutarının %27,07 oranıyla en çok destek alan il konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı

İl	Başvuruda Talep Edilen Destek Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı	Gerçekleşen Destek Tutarı
Ağrı*	25.707.339,71	7.174.088,47	5.904.322,72
Ardahan	35.122.948,10	7.023.401,54	6.653.568,44
Iğdır	20.249.222,25	7.349.140,73	5.734.646,38
Kars	24.674.087,64	7.169.996,16	6.283.385,88
Toplam	105.753.597,70	28.716.626,90	24.575.923,42

*Ağrı ilinde sözleşme imzalanan 5 projeden 1'i ödemeli feshedilmiştir. Bu kapsamda projeye ödeme yapıldığı için tamamlanan proje sayısı 4 gösterilmesine karşın gerçekleşen destek tutarlarına ilgili tutar dâhil edilmiştir.

Program kapsamında yapılan başvurularda taahhüt edilen eş finansman tutarları, sözleşme imzalanan projelerin eş finansman tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen eş finansman tutarları Tablo 16'da gösterilmektedir. Tabloya göre program kapsamında TRA2 Bölgesi'nden yapılan proje başvurularında yararlanıcılar tarafından taahhüt edilen toplam eş finansman tutarı 60.130.844,00 TL olmakla beraber yapılan değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunan ve sözleşmeye bağlanan projelerdeki toplam eş finansman tutarı 22.797.556,41 TL'dir. Sözleşmeye bağlanan eş finansman tutarının illere dağılımına bakıldığında Ağrı ilinde 8.294.515,52 TL, Ardahan ilinde 2.609.180,70 TL, Iğdır ilinde 4.503.811,37 TL ve Kars ilinde 7.390.048,82 TL eş finansmanın sözleşmeye bağlandığı görülmektedir. Gerçekleşen eş finansman tutarlarına bakıldığında ise Ağrı ilinde 7.198.215,89 TL, Ardahan ilinde 2.530.497,15 TL, Iğdır ilinde 3.817.837,56 TL ve Kars ilinde 7.068.017,50 TL eş finansman olmak üzere toplam 20.614.568,10 TL'lik gerçekleşen eş finansman olduğu görülmektedir. Program kapsamında toplam eş finansman tutarı program kapanışı ile birlikte %90,42 oranında gerçekleşmiş olup yararlanıcılar tarafından yapılan harcamalar sözleşme bütçesinin altında gerçekleşmiştir. Gerçekleşen eş finansman tutarları bakımından Ağrı ve Kars illeri birbirine yakın oranlar göstermekte olup programda başı çekmektedirler.

Tablo 16. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı

İl	Başvuruda Eş Finansman Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Eş Finansman Tutarı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı*	14.676.219,76	8.294.515,52	7.198.215,89
Ardahan	12.841.099,64	2.609.180,70	2.530.497,15
Iğdır	9.134.039,05	4.503.811,37	3.817.837,56
Kars	23.479.485,55	7.390.048,82	7.068.017,50
Toplam	60.130.844,00	22.797.556,41	20.614.568,10

*Ağrı ilinde sözleşme imzalanan 5 projeden 1'i ödemeli feshedilmiştir. Bu kapsamda projeye ödeme yapıldığı için tamamlanan proje sayısı 4 gösterilmesine karşın gerçekleşen eş finansman tutarlarına ilgili tutar da dâhil edilmiştir.

Program kapsamında gerçekleşen harcamaların bütçesel dağılımı Tablo 17'de gösterilmiş olup 33.016.658,78 TL ve %73,06 oranıyla en büyük paya sahip harcama diğer maliyetler, hizmetler bütçe kalemindedir. Diğer maliyetler, hizmetler bütçe kaleminden sonra sırasıyla 6.591.904,45 TL ile ekipman ve malzeme bütçe kalemi, 3.990.326,44 TL ile diğer bütçe kalemi, 1.547.589,85 TL ile insan kaynakları bütçe kalemi, 34.100,00 TL ile yerel ofis maliyetleri bütçe kalemi ve 9.912,00 TL idari maliyetler bütçe kalemi yer almaktadır. Proje bütçe kalemlerinden olan seyahat bütçe kalemi yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

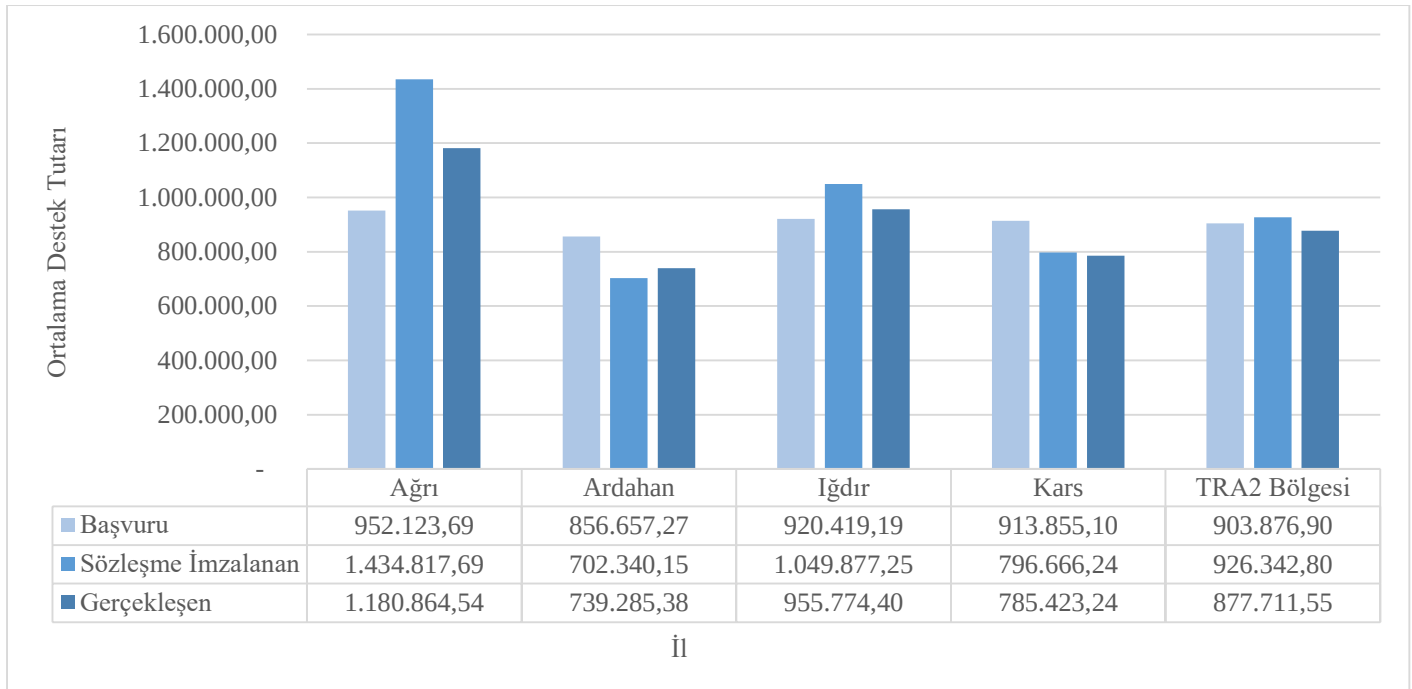
Tablo 17. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı

Bütçe Kalemi	Tutar	Yüzde
İnsan Kaynakları	1.547.589,85	3,42
Seyahat	0,00	0,00
Ekipman ve Malzeme	6.591.904,45	14,59
Yerel Ofis Maliyetleri	34.100,00	0,08
Diğer Maliyetler, Hizmetler	33.016.658,78	73,06
Diğer	3.990.326,44	8,83
İdari Maliyetler	9.912,00	0,02
Toplam	45.190.491,52	100,00

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen ortalama destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin ortalama destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen ortalama destek tutarları Grafik 38'de gösterilmektedir. Grafik incelendiğinde, programın başvuru rehberinde azami olarak 1.500.000,00 TL olarak belirlenen destek tutarı için başvurularda TRA2 Bölgesi ortalaması olarak proje başına 903.876,90 TL destek talep edilmiştir. Sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 926.342,80 TL iken gerçekleşen destek

tutarı proje başına ortalama 877.711,55 TL’dir. İl özelinde başvuru, sözleşme imzalanan ve tamamlanan proje başına ortalama destek tutarında sırasıyla 952.123,69 TL, 1.434.817,69 TL ve 1.180.864,54 TL ile Ağrı ili ön plana çıkmaktadır.

Grafik 38. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı

Söz konusu program kapsamındaki yararlanıcılara destek sözleşmesine istinaden gerçekleştirilen ön, ara ve nihai ödeme tutarları ve oranları Tablo 18’de gösterilmektedir. Projelere yapılan ödemelerde ilk izleme ziyareti gerçekleştirilerek DYK’nın Mali Desteklerin Ödemesi başlığında belirtildiği üzere destek tutarının %20 ile %60’ı oranında ön ödemeleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön ödemeler projelerin risk değerlendirmesine göre yapılmış olup genel olarak projelerin ilerleme ve tamamlanma riskleri düşük görülerek projelere destek tutarının %60’ı oranında ön ödeme yapılmıştır. Yararlanıcılar ile yapılan destek sözleşmesine istinaden yararlanıcıların Ajansa ara rapor sunması gerekmektedir. Ajansa sunulan ara raporda yararlanıcıların ödeme talep edebilmesi için proje kapsamında yapılan harcamaların ön ödeme ve ön ödeme oranı kadarki eş finansmanından fazla bir harcama yapılması gerekmektedir. Yararlanıcıların bir kısmının proje harcamaları bu oranın altında kaldığı için ara ödeme talep etmemiştir. Sözleşme imzalanan ve başarılı bir şekilde tamamlanan 27 projeden sadece 7’si sunmuş olduğu ara rapora istinaden ara ödeme talep etmiştir. Yapılan hak ediş işlemine istinaden söz konusu projelere ara ödeme yapılmıştır. Proje uygulamasının tamamlanmasıyla birlikte ise yararlanıcılar Ajans’a nihai rapor sunmuş ve sunulan nihai rapora istinaden hak ediş işlemi yapılmıştır. Yapılan hak ediş işlemlerine istinaden ön ödemenin toplam ödeme içerisindeki yüzdesinde artış olmasına karşın ara ve nihai ödemenin toplam ödeme içerisindeki yüzdesinde azalış olmuştur. Bu kapsamda yapılan 14.908.648,69 TL’lik ön ödeme toplam ödemenin %60,66’lık kısmını, 2.036.036,20 TL’lik ara ödeme toplam ödemenin %8,29’unu ve 7.631.238,53 TL’lik nihai ödeme toplam ödemenin %31,05’ini oluşturmuştur.

Tablo 18. Ön, Ara ve Nihai Ödeme

Ödemeler	Tutar	Yüzde
Ön Ödeme	14.908.648,69	60,66
Ara Ödeme	2.036.036,20	8,29
Nihai Ödeme	7.631.238,53	31,05
Toplam	24.575.923,42	100,00

2.4. Programın Değerlendirilmesi

2.4.1. İlgililik

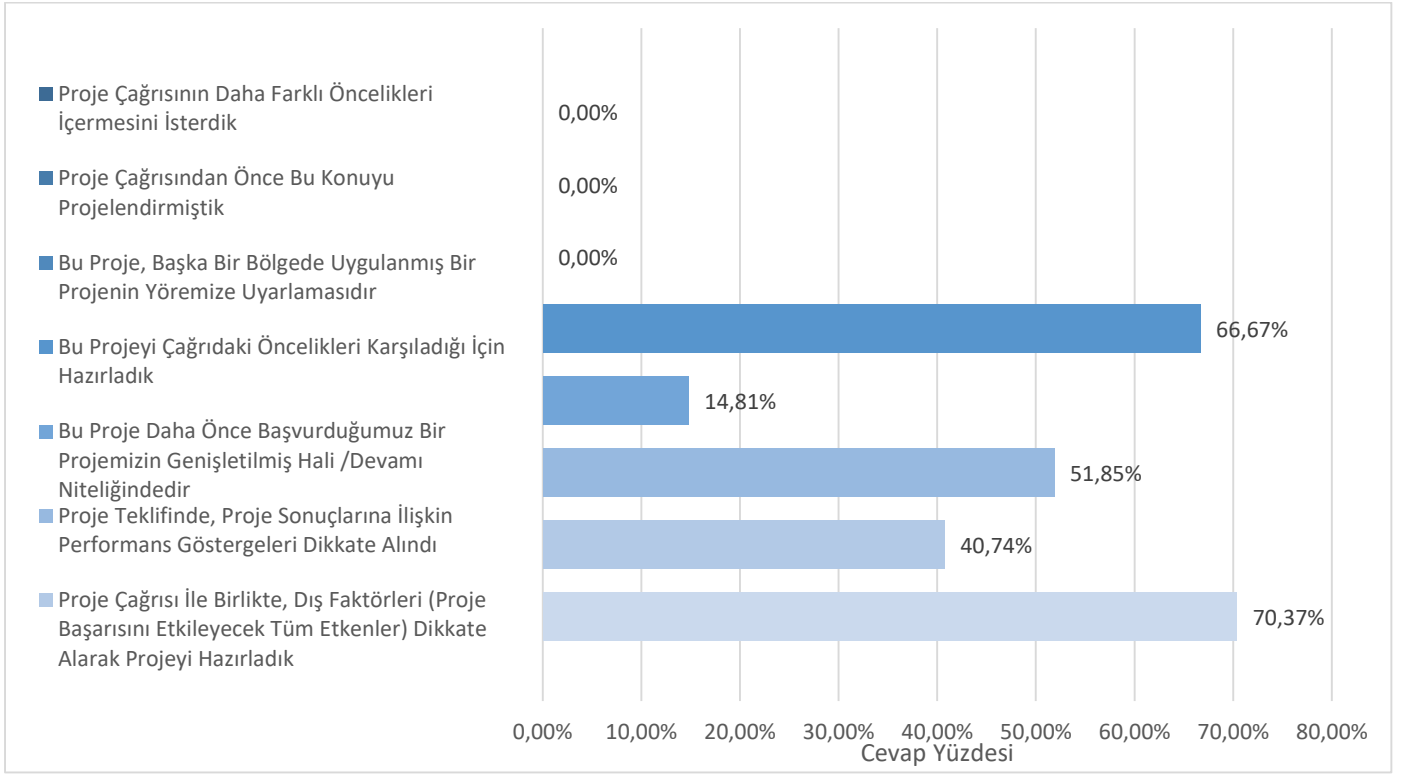
Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için başvuru rehberinde yer alan ilgililik bölümündeki kriterlere göre toplam 25 puan üzerinden 15 puan alması gerekmektedir. Bu kapsamda başarılı olarak ilan edilen 65 adet projeyi bağımsız değerlendiriciler değerlendirmiş olup her bir proje için birden fazla bağımsız değerlendirici değerlendirmede bulunmuştur. Değerlendirmeler neticesinde 65 adet projenin her biri 15 ve üstü puan almıştır.

Programın ilgililik kriteri kapsamında bağımsız değerlendiricilerin projelere verdikleri puanlara göre incelenen projelerin teklif çağrısının hedefleriyle ve bir veya daha fazla önceliği ile ne kadar ilgili olduğuna, Bölge'nin ihtiyaçları ve sorunları ile ne kadar ilgili olduğuna ve ilgili tarafların ne kadar açıkça tanımlandığına ve stratejik olarak seçilmesine yönelik puanlama yapılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin, programın hedef ve öncelikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Proje fikirlerinin proje çağrısı öncesindeki durumunu öğrenmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Başvuru Öncesi Durumu İçin Size En Uygun Olanı Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 39’da gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %70,37’si proje çağrısından önce bu şekilde proje yapmayı planladık, %66,67’si bu projeyi çağrıdaki öncelikleri karşıladığı için hazırladık, %51,85’i proje teklifinde proje sonuçlarına ilişkin performans göstergelerini dikkate aldık, %40,74’ü proje çağrısı ile birlikte, dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladık, %14,81’i ise bu proje daha önce başvurduğumuz bir projemizin genişletilmiş hali /devamı niteliğindedir şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan bu proje başka bir Bölgede uygulanmış bir projenin yöremize uyarlamasıdır, proje çağrısından önce bu konuyu projelendirmiştik ve proje çağrısının daha farklı öncelikleri içermesini isterdik cevaplarını veren olmamıştır.

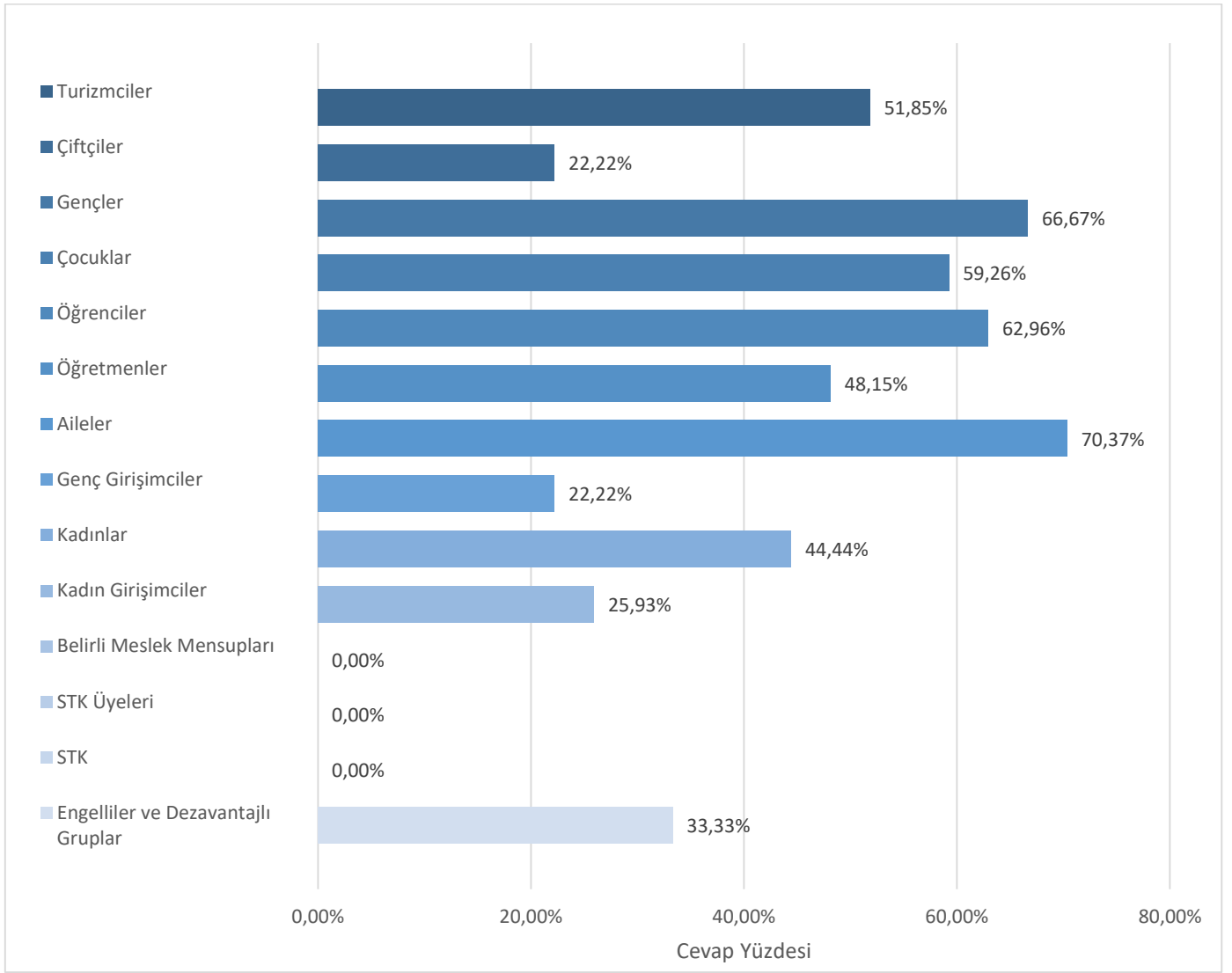
Grafik 39. Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Projelerin Hedef Grupları

Projelerde kimlerin hedef grup olarak belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Hedef Grubu Kimlerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 40’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %70,37’si aileler, %66,67’si gençler, %62,96’sı öğrenciler, %59,26’sı çocuklar, %51,85’i turizmciler, %48,15’i öğretmenler, %44,44’ü kadınlar, %33,33’ü engelliler ve dezavantajlı gruplar, %25,93’ü kadın girişimciler, %22,22’si çiftçiler cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan STK, STK üyeleri ve belirli meslek mensupları cevabını veren olmamıştır.

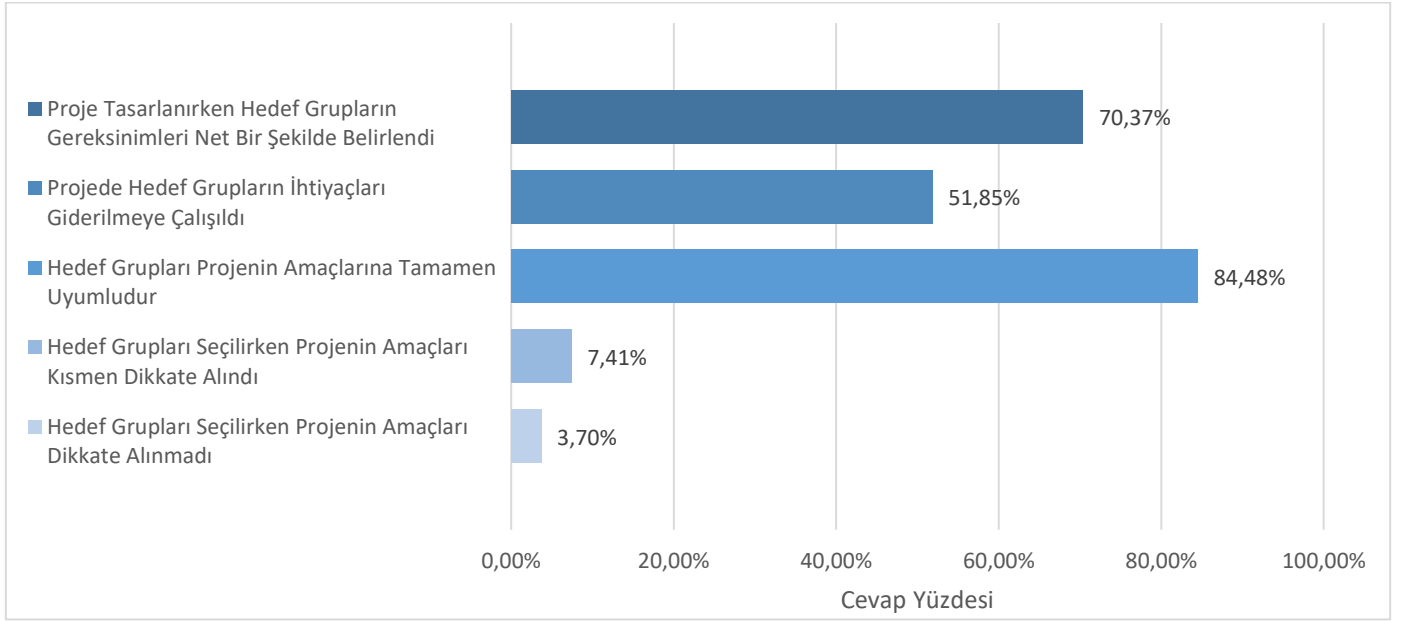
Grafik 40. Projelerin Hedef Grupları

Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Proje ve hedef gruplarının ilgililik ilişkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Hedef Gruplarına İlişkin Olarak Sizin İçin Uygun Olanlar Nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 41’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %84,48’i hedef grupları projenin amaçlarına tamamen uyumludur, %70,37’si proje tasarlanırken hedef grupların gereksinimleri net bir şekilde belirlendi, %51,85’i projede hedef grupların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı, %7,41’i hedef grupları seçilirken projenin amaçları kısmen dikkate alındı, %3,70’i ise hedef grupları seçilirken projenin amaçları dikkate alınmadı şeklinde cevap vermişlerdir.

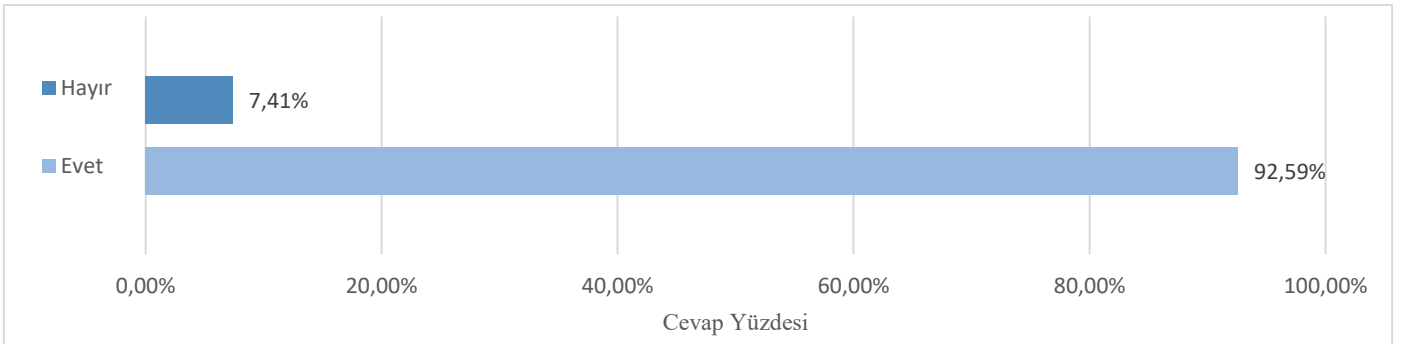
Grafik 41. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu

Proje ile hedef gruplarının ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığının ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedef Grubun İhtiyaçları Karşılanmış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 42’de gösterilmekte olup %92,59’u evet cevabını verirken %7,41’i ise hayır cevabını vermiştir.

Grafik 42. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu

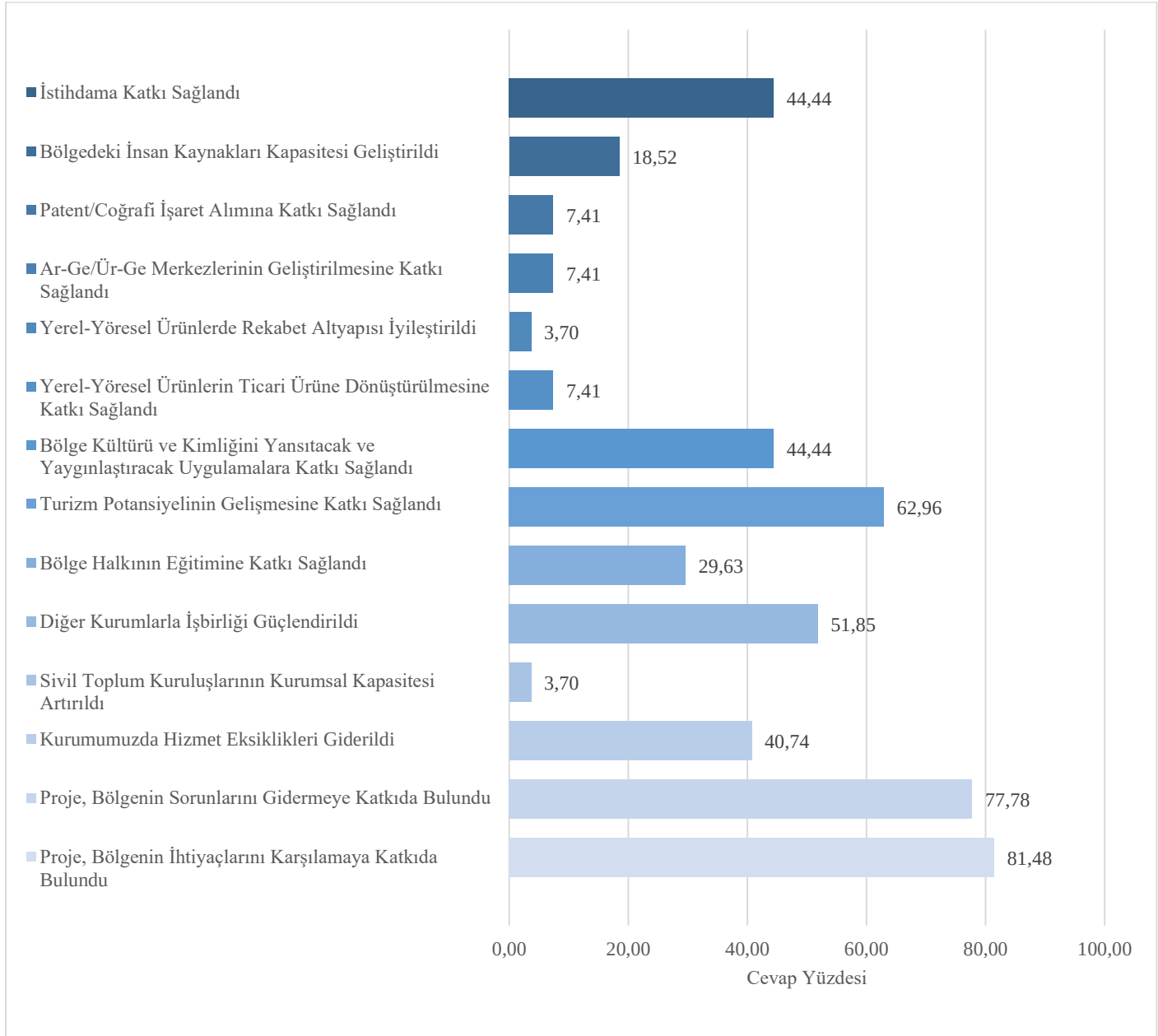

Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

Projelerinin tamamlanması ile hangi hedeflerin gerçekleştiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Gerçekleşmesi Sonucunda Hangi Hedeflere Ulaştığınızı Düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 43’te gösterilmektedir. Yararlanıcıların %81,48’i proje Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulundu, %77’78’i projenin Bölgenin sorunlarını gidermeye katkıda bulundu, %62,96’sı turizm potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlandı, %51,85’i proje ile diğer kurumlarla iş birliği güçlendirildi, %44,44’ü Bölge kültürünü ve kimliğini yaşatacak ve yaygınlaştıracak uygulamalara katkı sağlandı, %44,44’ü istihdama katkı sağlandı, %40,74’ü kurumlarında hizmet eksikliklerinin giderildi, %29,63’ü Bölge halkının eğitimine katkı

sağlandığı, %18,52’si Bölgedeki insan kaynakları kapasitesi geliştirildi, %7,41’i yerel-yöresel ürünlerin ticari ürüne dönüştürülmesine katkı sağlandı, %7,41’i (Araştırma ve Geliştirme)/(Ürün ve Geliştirme) Ar-Ge/Ür-Ge merkezlerinin geliştirilmesine katkı sağlandı, %7,41’i patent/coğrafi işaret alımına katkı sağlandı, %3,70’i sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesi artırıldı, %3,70’i ise yerel-yöresel ürünlerde rekabet altyapısı iyileştirildi şeklinde cevap vermiştir.

Grafik 43. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

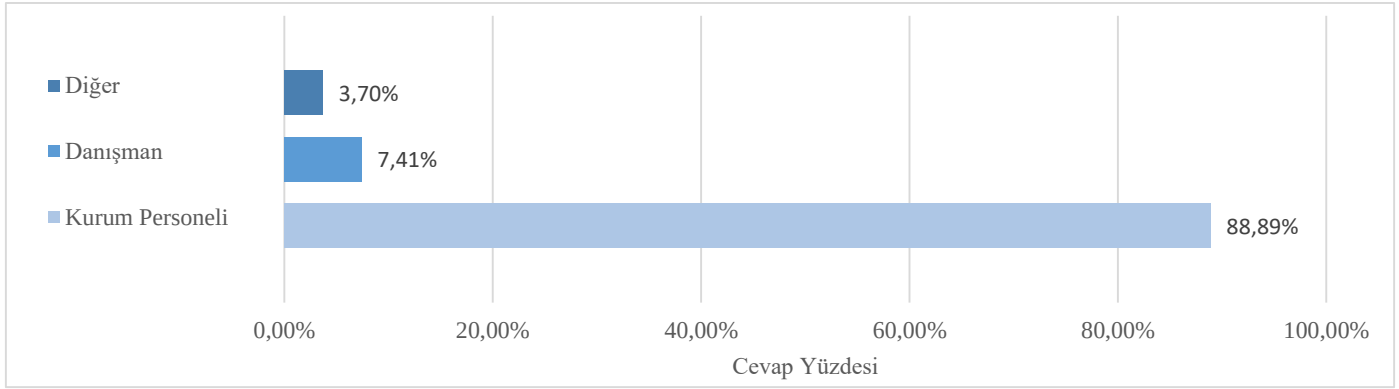
2.4.2. Etkinlik

Projelerin Tasarlanması

Proje tasarısının kim tarafından yapıldığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Hazırladı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 44’de

gösterilmekte olup %88,89'u projelerini kurum personelinin hazırladığını, %7,41'i projelerini danışmanın hazırladığını %3,70'i ise diğer ile başka bir kurum personeli tarafından hazırlandığını belirtmiştir.

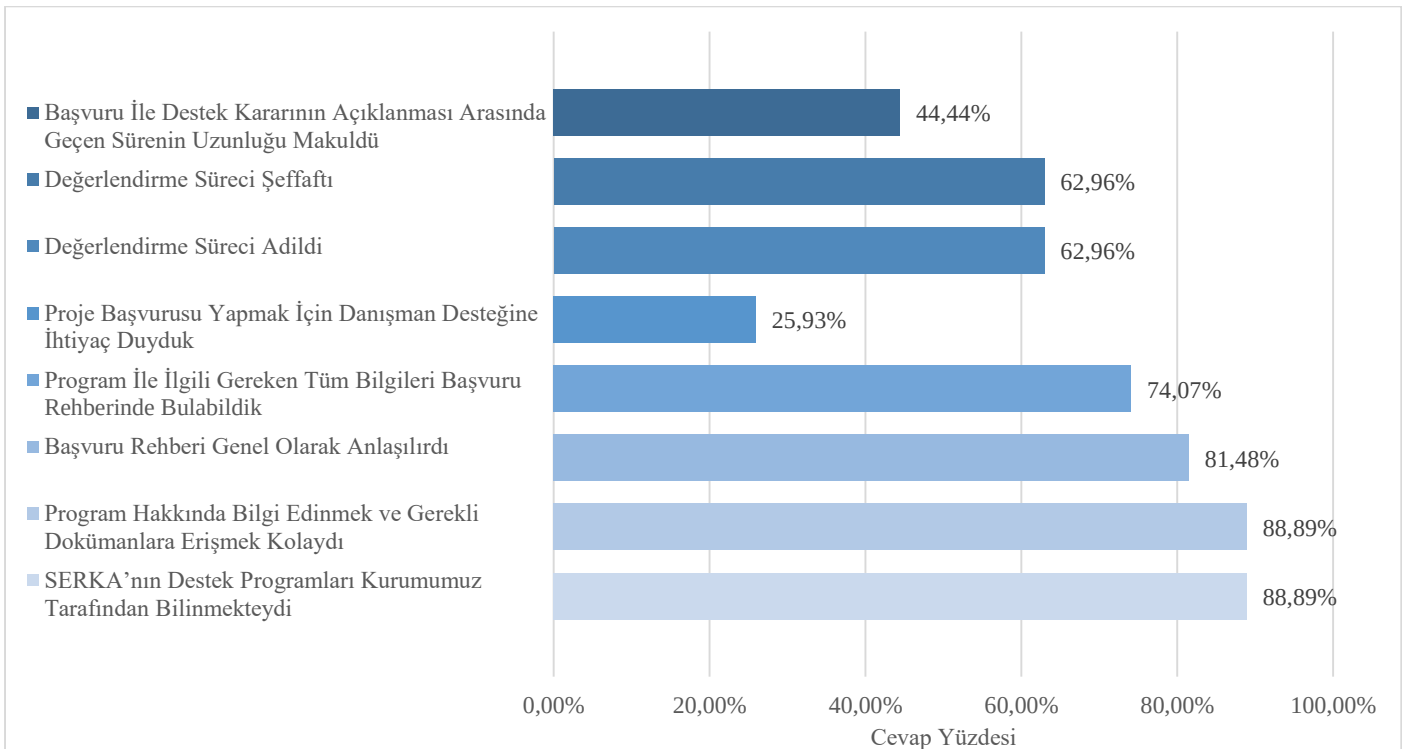
Grafik 44. Projelerin Tasarlanması

Proje Başvuru Süreci

Proje başvuru sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Başvuru Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Olan Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 45’de gösterilmekte olup %88,89’u SERKA’nın destek programları kurumumuz tarafından bilinmekteydi, %88,89’u program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara erişmek kolaydı, %81,48’i başvuru rehberi genel olarak anlaşılırdı, %74,07’si program ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik, %62,96’sı değerlendirme süreci adıldı, %62,96’sı değerlendirme süreci şeffaftı, %44,44’ü başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü ve %25,93’ü proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

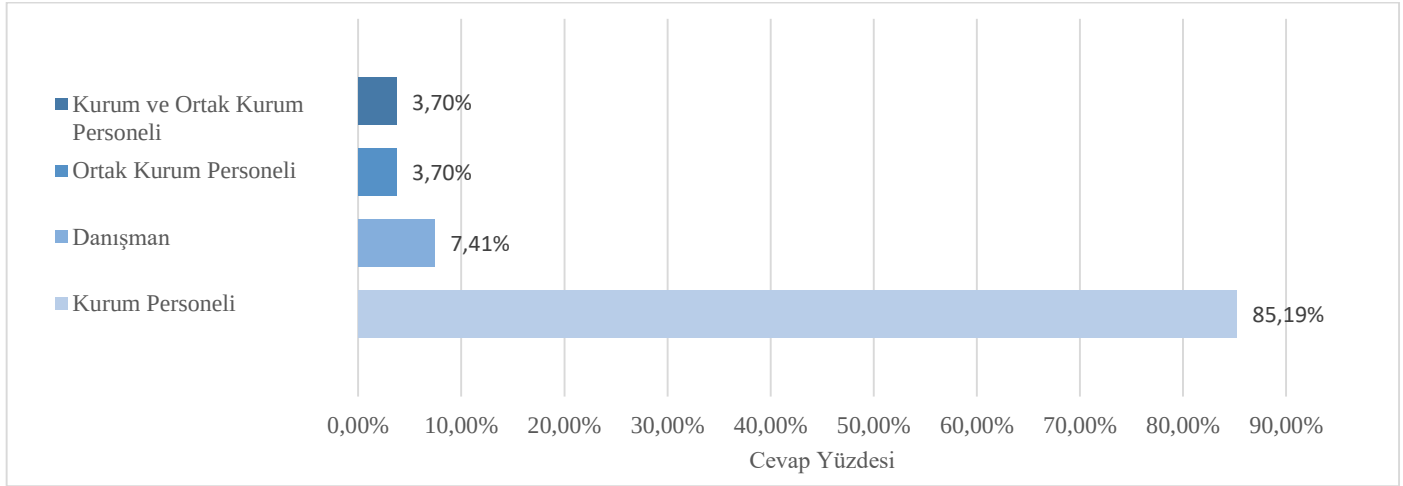
Grafik 45. Proje Başvuru Süreci

Projelerin Uygulanmasında Yürütücü

Projenin kim tarafından yürütüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Yürüttü?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 46’da gösterilmekte olup %85,19’u kurum personeli, %7,41’i danışman, %3,70 ortak kurum personeli ve %3,70’i kurum ve ortak kurum personeli (birlikte çalışmaları ile) tarafından projelerinin yürütüldüğünü belirtmiştir.

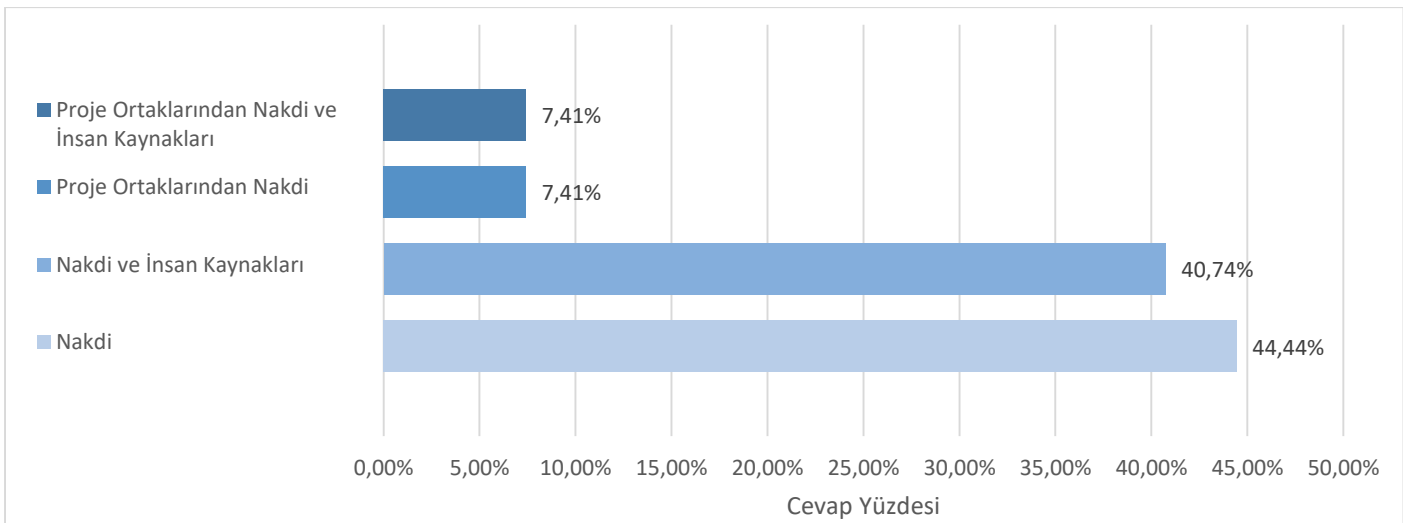
Grafik 46. Proje Uygulamasında Yürütücü

Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projelerin eş finansmanının nasıl karşılandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Eş Finansmanını Nasıl Karşıladınız?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 47’de gösterilmekte olup %44,44’ü nakdi, %40,74’ü nakdi ve insan kaynaklarının birlikte kullanımı, %7,41’i proje ortaklarından nakdi, %7,41’i ise proje ortaklarından nakdi ve insan kaynaklarının birlikte kullanımı olarak eş finansmanlarını karşılamışlardır.

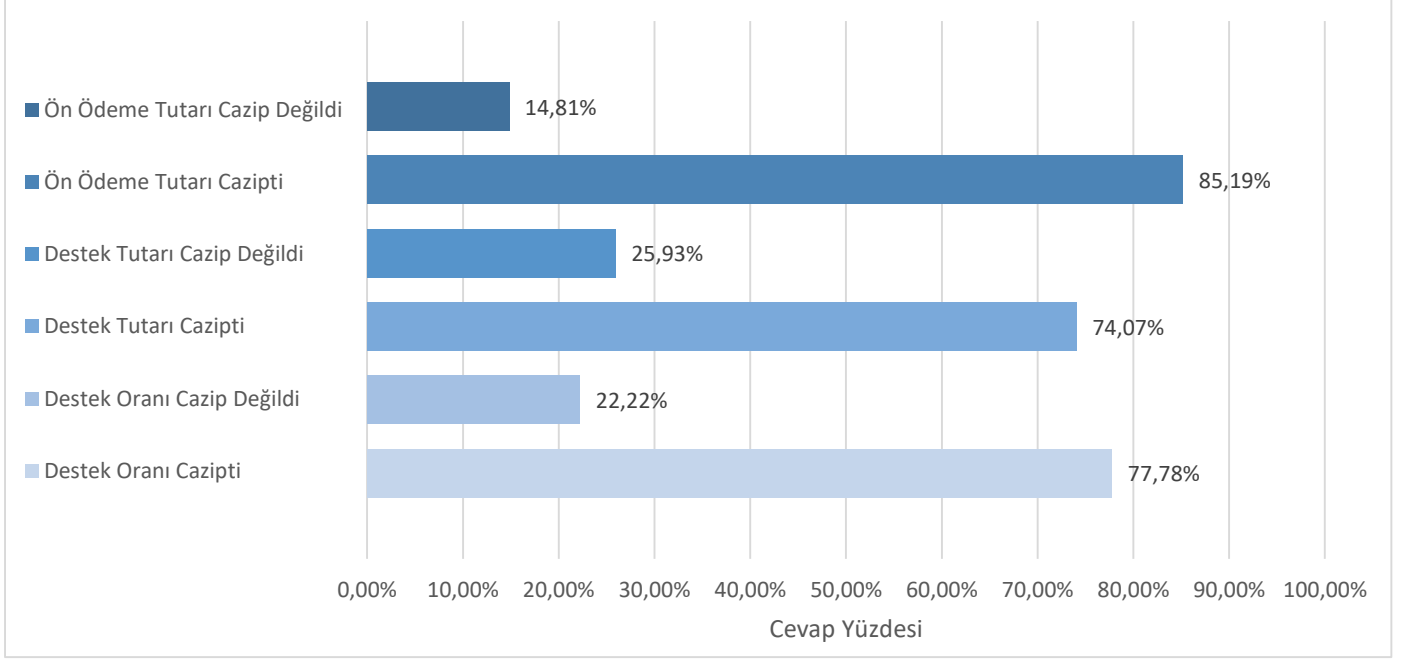
Grafik 47. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projenin Finansal Unsurları

Programın finansal unsurlarının başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Programın Finansal Unsurlarını Nasıl Değerlendirirsiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 48’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %77,78’i destek oranını cazip, %22,22’si destek oranı cazip değil, %74,07’si destek tutarı cazip, %25,93’ü destek tutarı cazip değil, %85,19’u ön ödeme tutarı cazip ve %14,81’i ön ödeme tutarı cazip değil şeklinde cevap vermiştir.

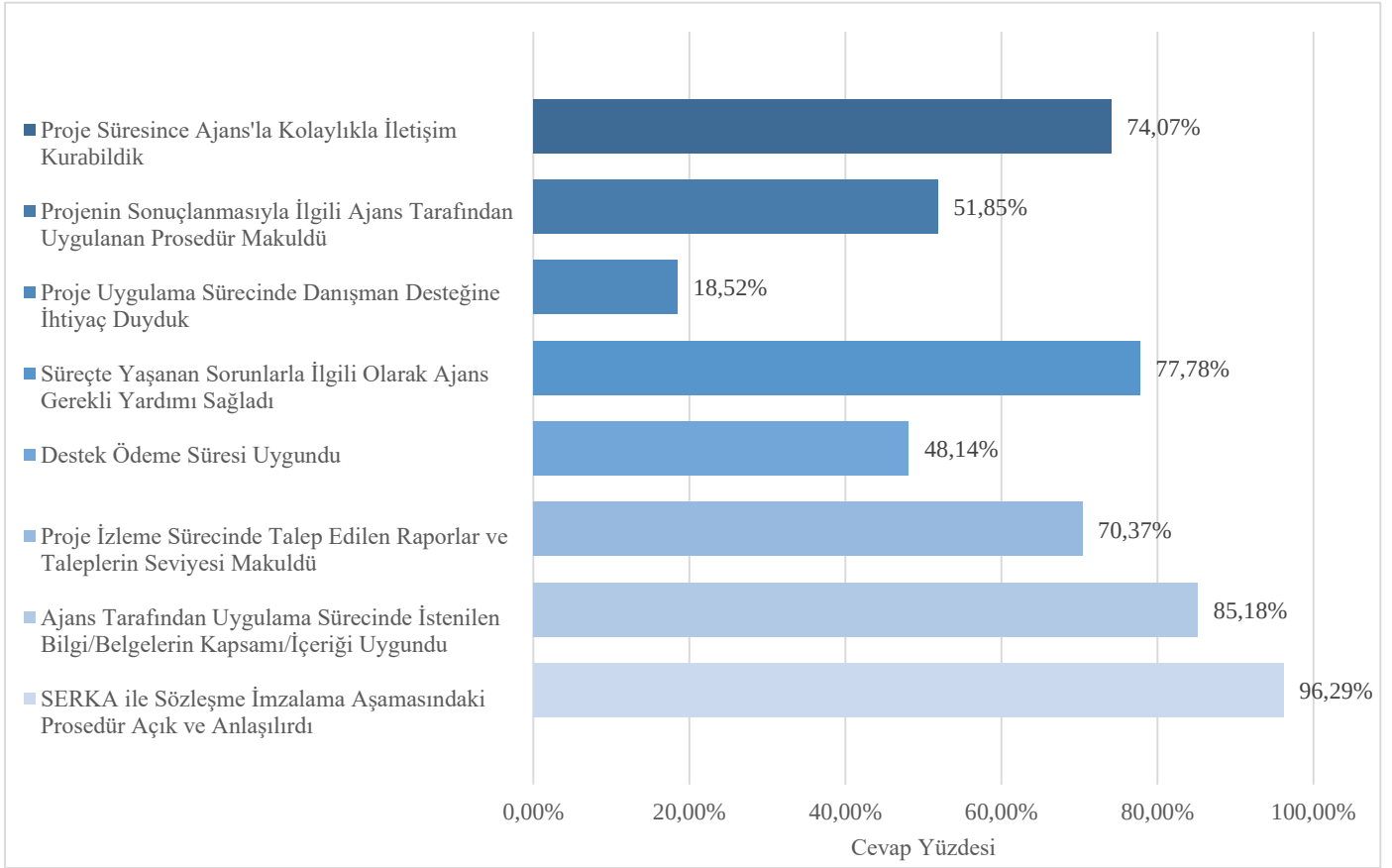
Grafik 48. Projenin Finansal Unsurları

Proje Uygulama Süreci

Proje uygulama sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 49’da gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %96,29’u SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %85,18’i Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu, %77,78’i süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı, %74,07’si proje süresince Ajans’la kolaylıkla iletişim kurabildik, %70,37’si proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü, %51,85’i projenin sonuçlanmasıyla ilgili Ajans tarafından uygulanan prosedür makuldü, %48,14’ü destek ödeme süresi uygundu ve %18,52’si proje uygulama sürecinde danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

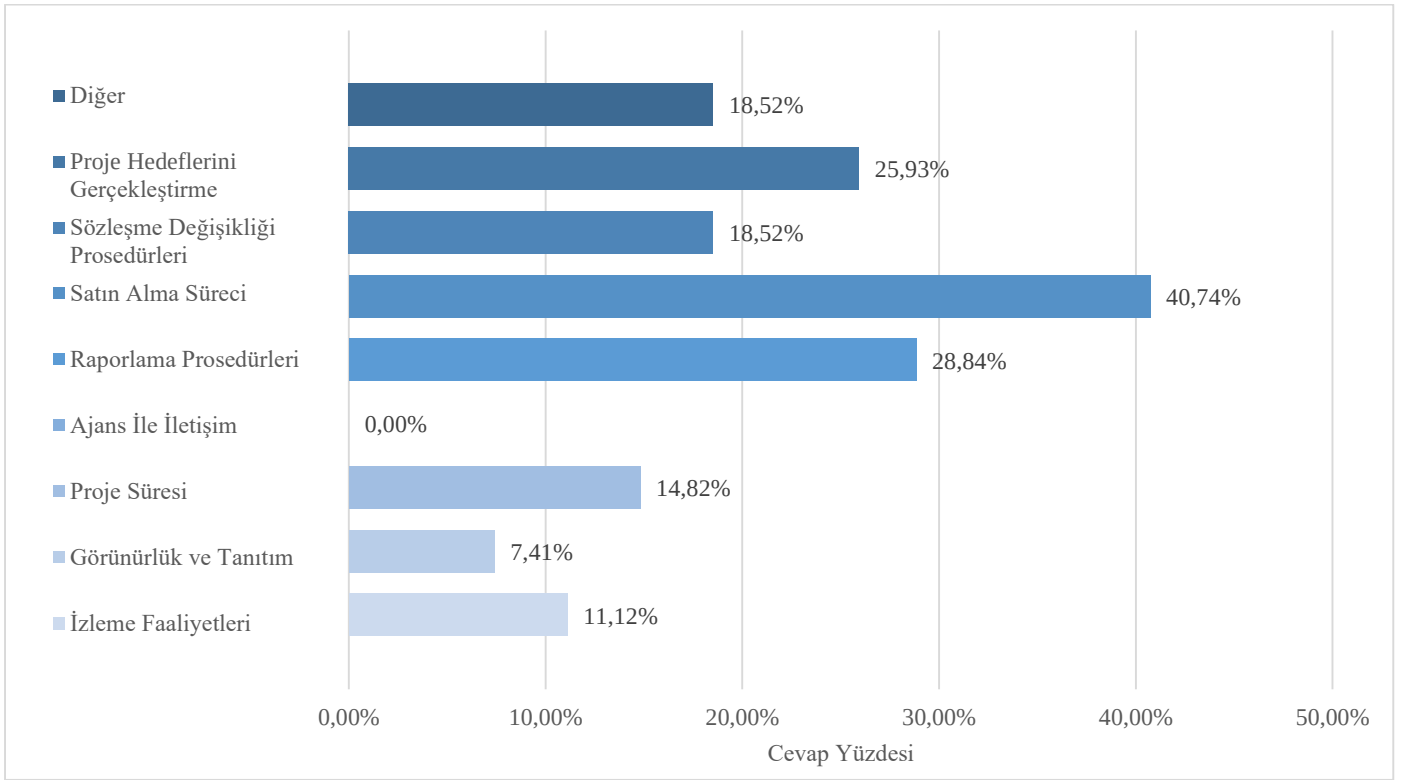
Grafik 49. Proje Uygulama Süreci

Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

Proje uygulama aşamasında proje yürütücülerinin hangi aşamalarda zorlandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Uygulama Aşamasında En Fazla Hangi Konularda Zorlandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların vermiş olduğu cevaplar Grafik 50’de gösterilmiştir. Yararlanıcıların en fazla zorlandığı uygulama süreci %40,74 ile raporlama prosedürü olurken en az zorlandığı ise Ajans ile iletişim olmuştur. Ayrıca yararlanıcıların %28,84’ü raporlama prosedürlerinde, %25,93’ü proje hedeflerini gerçekleştirmekte, %18,52’si sözleşme değişikliği prosedürlerinde, %14,82’si proje süresinde, %11,12’si izleme faaliyetlerinde, %7,41’i görünürlük ve tanıtım faaliyetlerinde zorlandığını belirtmiştir. Yararlanıcılar diğer seçeneği altında iklim şartlarından dolayı yapılan çalışmalarda, pandemi sebebiyle proje faaliyetlerini gerçekleştirmekte ve ödeme aşamasındaki prosedürlerin uzun sürmesi konularında zorlandıklarını belirtmişlerdir. Satın alma konusunda yaşanan zorluklarda ise ihale yöntemi ve maliyet artışlarının olduğunu belirtilmişlerdir.

Grafik 50. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

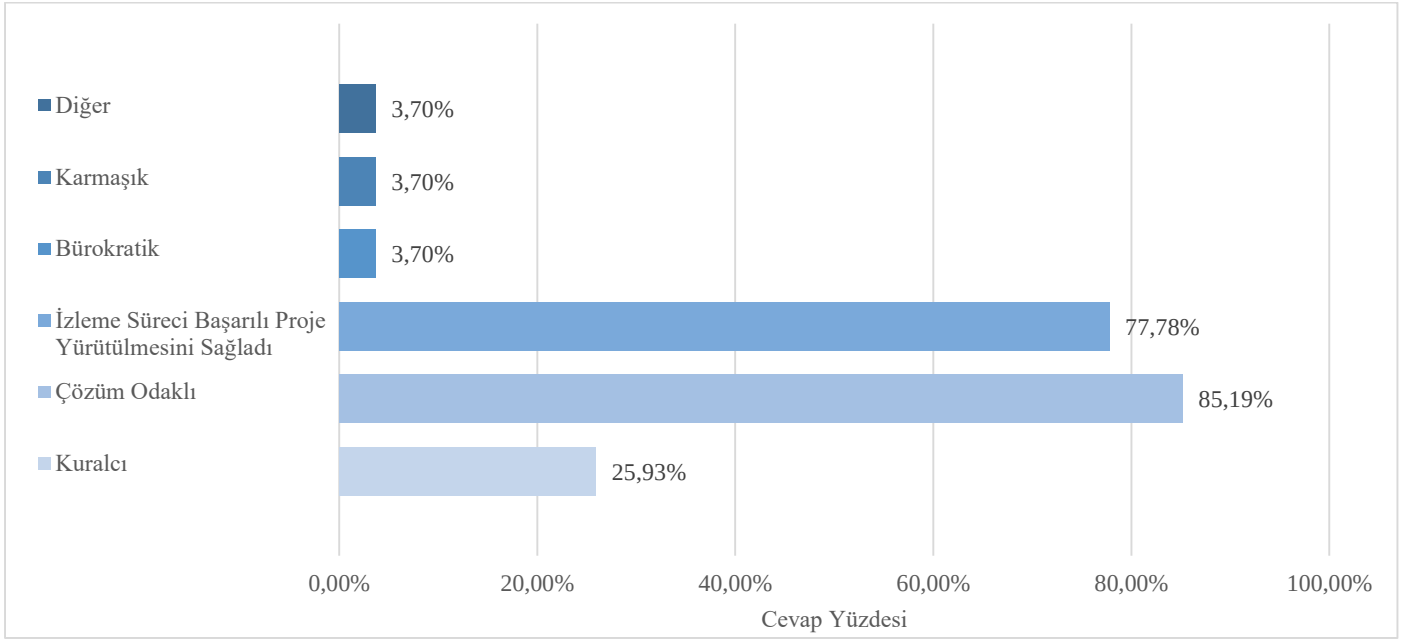

Proje İzleme Faaliyetleri

İzleme ziyaretleri DYK'nın Düzenli İzleme Ziyaretleri alt başlığında belirtilen hususlara riayet edilerek yapılmakta olup program kapsamından sözleşme imzalanan projelerin yararlanıcılarına ilk izleme ziyareti gerçekleştirilmektedir. İlk izleme ziyareti projelerin ilerlemesi, satın alma hususları ve yararlanıcıların görev ve sorumluluklarını açısından oldukça önemlidir. Projenin ilerlemesi ile birlikte düzenli izleme ve anlık izleme ile projenin ara izlemeleri gerçekleştirilmektedir. Projenin son aşaması ile birlikte nihai izleme ziyareti gerçekleştirilerek projenin nihai ödemesi yapılmaktadır.

Ajans tarafından yürütülen izleme faaliyetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Sürecinde Ajansın İzleme Faaliyetlerini Nasıl Buldunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 51’de gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %85,19’u çözüm odaklı, %77,78’i izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladı, %25,93’ü kuralcı, %3,70’i bürokratik, %3,70’i karmaşık ve %3,70’i diğer olarak belirtmiştir. Kuralcı değerlendirmesinde bulunanlar yapılan izleme ziyaretine istinaden izleme ziyareti raporu tutulmasını kuralcı olarak bulduklarını belirtmiştir.

Grafik 51. Proje İzleme Faaliyetleri

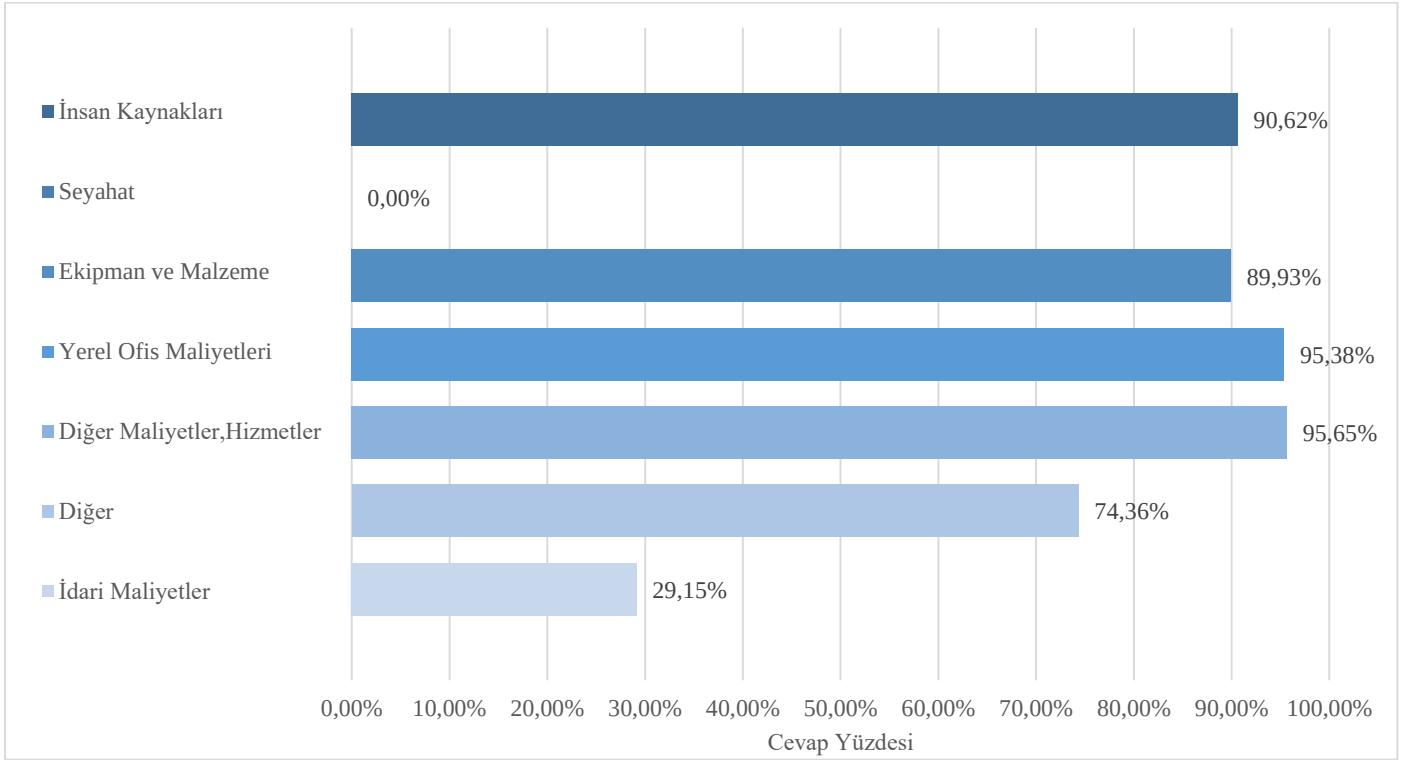

Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Programdaki projelerin bütçe tertipleri ve kalemleri DYK’da belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. İlgili formata göre proje bütçe kalemleri; insan kaynakları, seyahat, ekipman ve malzeme, yerel ofis maliyetleri, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır.

Projeler tamamlandıktan sonra yararlanıcıların Ajansa sunmuş olduğu nihai raporlar Ajans uzmanları tarafından incelenmiş olup bu inceleme neticesinde toplam bütçe üzerinden %92,21 oranında gerçekleşme olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri Grafik 52’de gösterilmiştir. Grafiğe göre bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri; diğer maliyetler, hizmetlerde %95,65, yerel ofis maliyetlerinde %95,38, insan kaynaklarında %90,62, ekipman ve malzemedeki %89,93, diğerde %74,36 ve idari maliyetlerde %29,15’dir. Seyahat bütçe kalemi ise yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

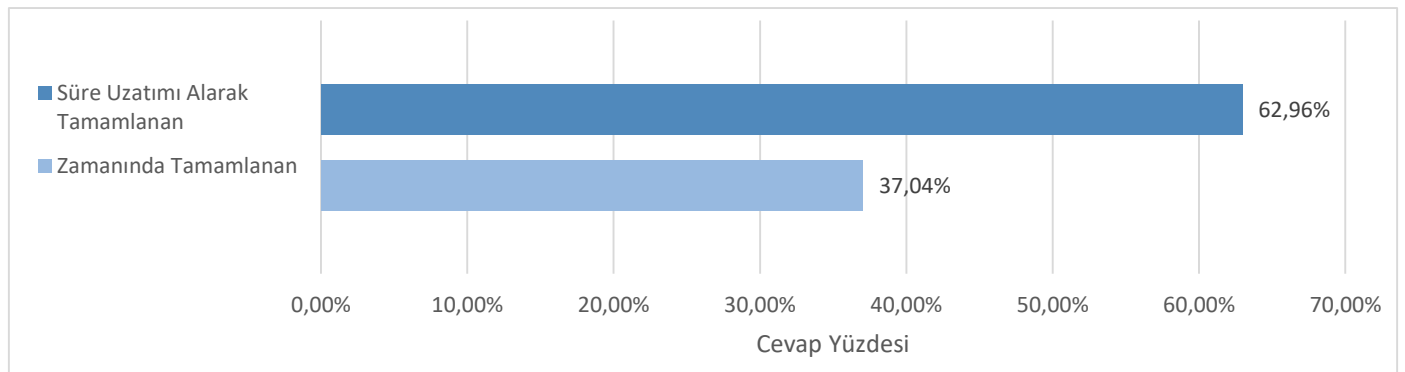
Grafik 52. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Uygulama Sürecinde Proje Süresi Uzatımı

Program künyesinde program kapsamında başvuru yapılacak projelerin azami süreleri 24 ay olarak belirlenmiş olup başvuru sahiplerinin proje tasarımlarında bu hususa dikkat etmeleri beklenmiştir. Başvuruları yapılan ve değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunarak sözleşmesi imzalanan projelerin proje süreleri 12-18 ay olarak belirlenmiştir. Program kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin zamanında ve süre uzatımı olarak tamamlanma istatistiği Grafik 53'te gösterilmiştir. Yararlanıcıların %37,04'ü projelerini destek sözleşmesinde belirlenen sürede tamamlamasına karşın %62,96'sı süre uzatımı olarak projelerini tamamlamıştır.

Grafik 53. Uygulama Sürecinde Proje Süresi Uzatımı

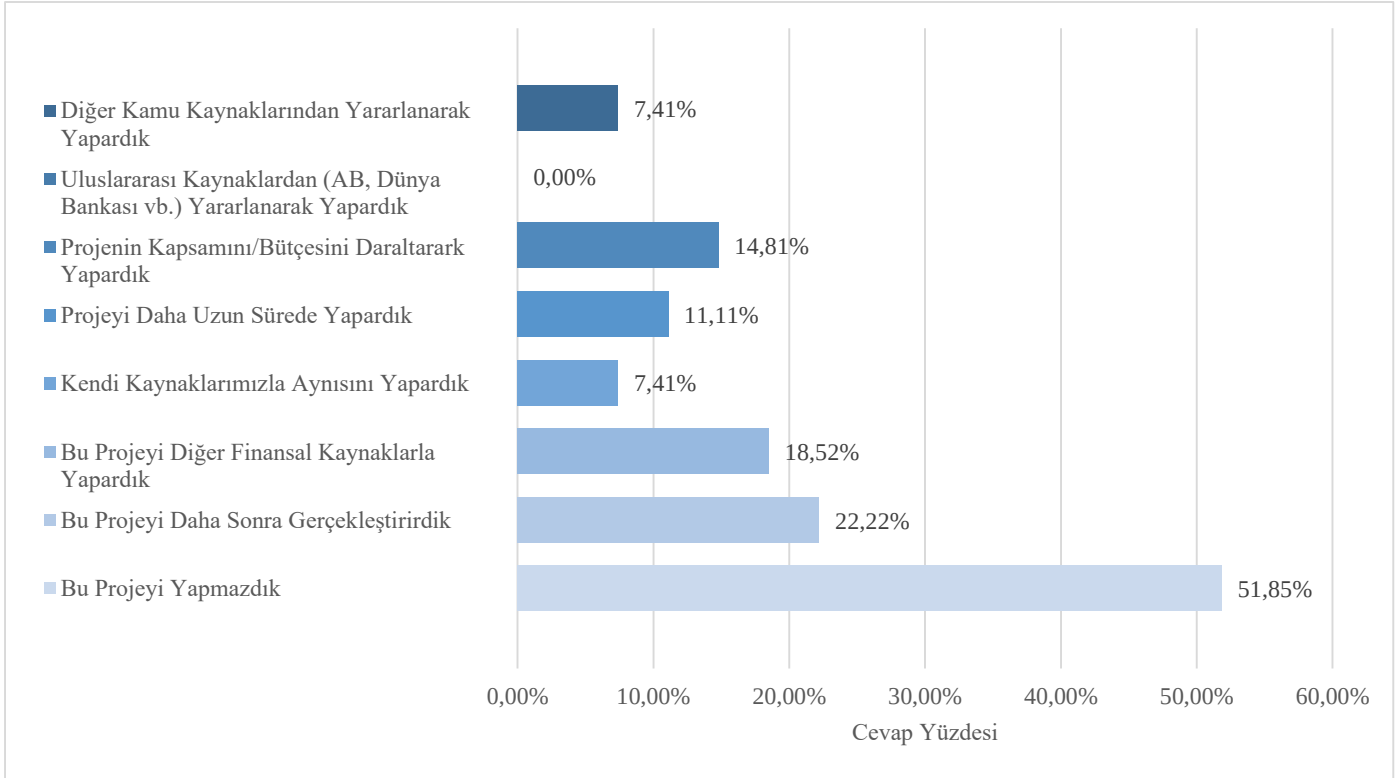

Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Ajans desteği olmadan projelerin yapılabilme durumunun değerlendirilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Ajans Desteği Almamış Olsaydınız Sizce Ne Olurdu? (Birden

fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 54’te gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %51,85’i bu projeyi yapmazdık, %22,22’si bu projeyi sonra gerçekleştirdik, %18,52’si bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık, %14,81’i projenin kapsamını/bütçesini daraltarak yapardık, %11,11’i projeyi daha uzun sürede yapardık, %7,41’i kendi kaynaklarımızla aynısını yapardık, %7,41’i ise diğer kamu kaynaklarından yararlanarak yapardık cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan uluslararası kaynaklardan (AB, Dünya Bankası vb.) yararlanarak yapardık cevabını veren olmamıştır.

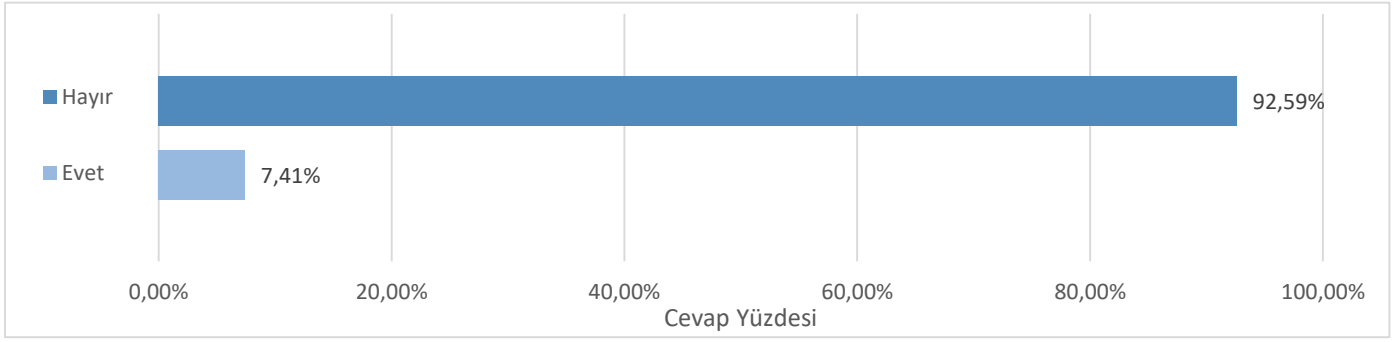
Grafik 54. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Projelerin Ajans desteği olmadan daha düşük maliyetle yapılıp yapılamayacağının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Ajans Desteği Olmadan Daha Düşük Maliyet İle Yapabilir Miydiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 55’te gösterilmekte olup %92,59’u hayır yapamazdık cevabını verirken %7,41’i ise evet yapabiliriz cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcılar büyük çoğunlukla aynı satın alma kuralları uygulandığı için daha düşük maliyetle yapılamazdı cevabını vermiştir.

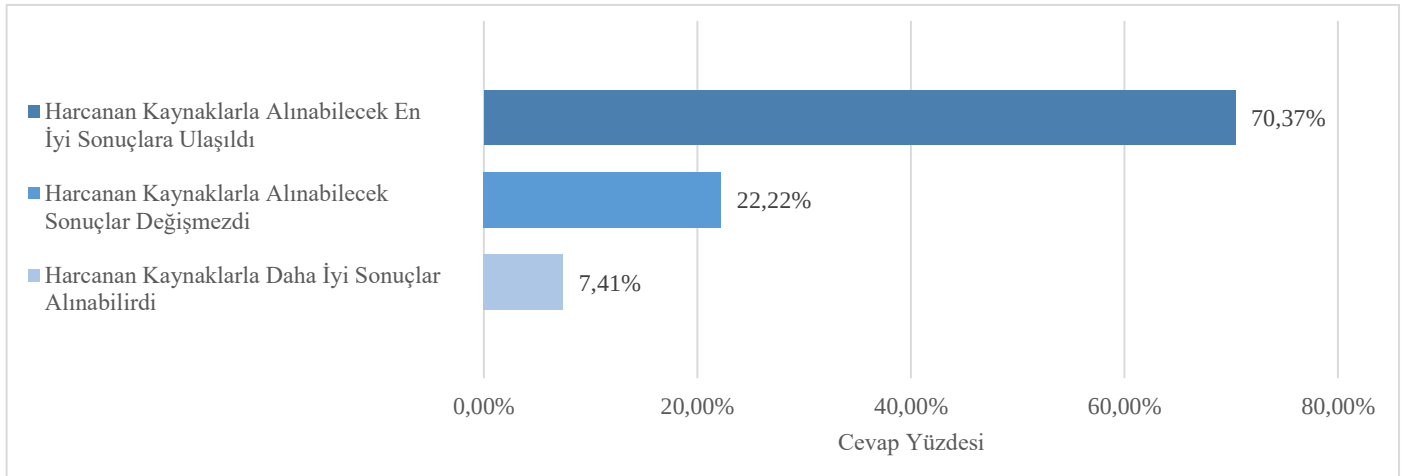
Grafik 55. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Projelerde harcanan kaynaklarla elde edilen çıktıların yararlanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Kapsamında Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar Konusundaki Görüşleriniz Nedir?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 56’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %70,37’si harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı, %22,22’si Harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi), %7,41’i ise harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi cevabını vermiştir.

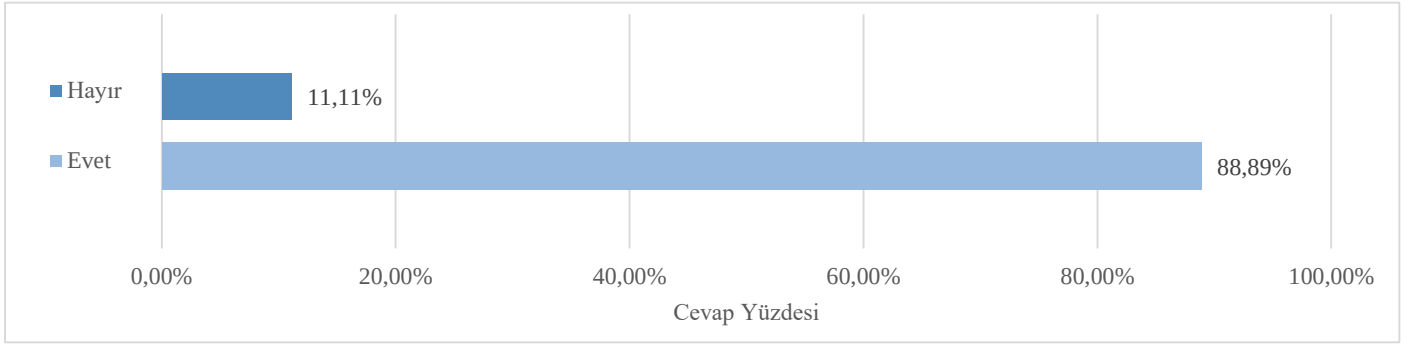
Grafik 56. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

Projelerde harcanan kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz Kaynakların Verimli Kullanımına Katkı Sağlamış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 57’de gösterilmekte olup %88,89’u evet katkı sağlamıştır cevabını verirken %11,11’i ise hayır katkı sağlamamıştır cevabını vermiştir.

Grafik 57. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

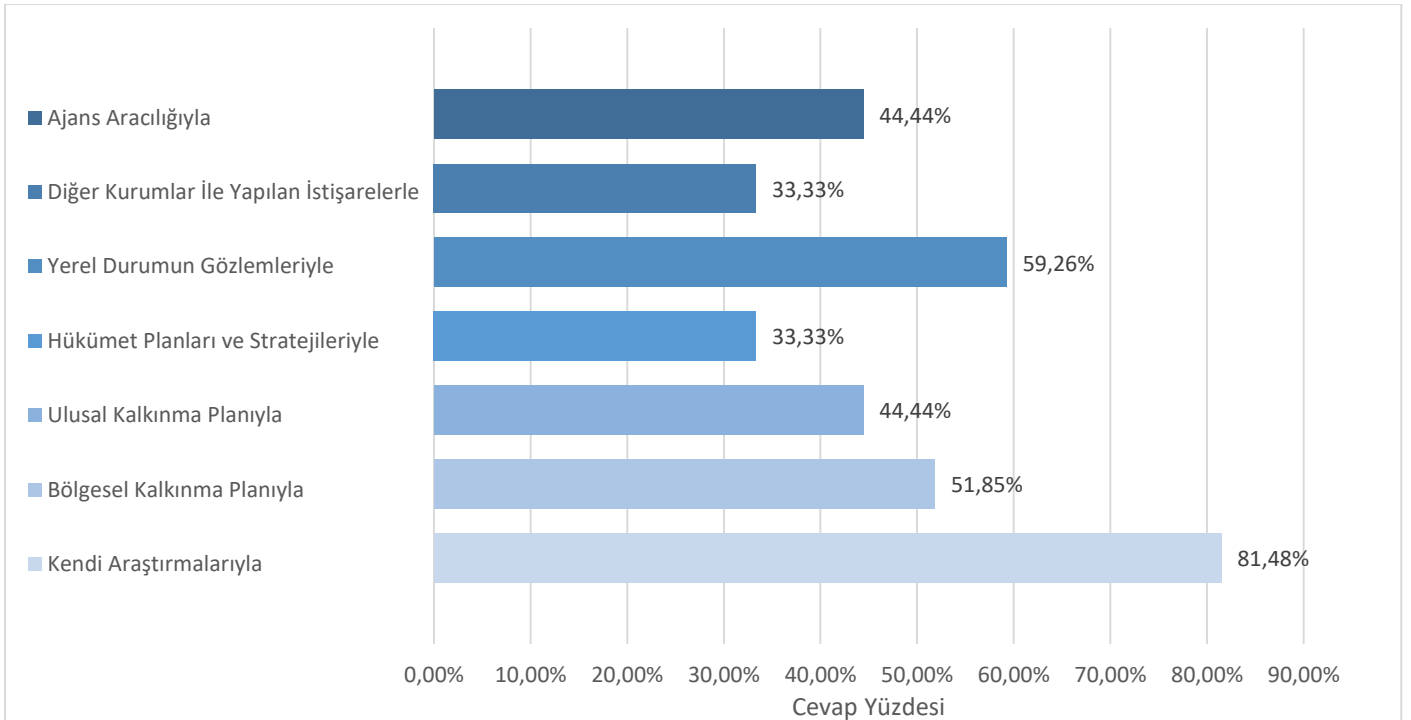

2.4.3. Etkililik

Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje başvurularında başvuru sahipleri tarafından proje amaçlarının nasıl belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Amacını Nasıl Belirlediniz? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 58’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %81,48’i kendi araştırmalarıyla, %59,26’sı yerel gözlemlerle, %51,85’i bölgesel kalkınma planıyla, %44,44’ü ulusal kalkınma planıyla, %44,44’ü Ajans aracılığıyla, %33,33’ü hükümet planları ve stratejisiyle ve %33,33’ü diğer kurumlarla yapılan istişarelerle proje amaçlarının belirlediğini belirtmiştir.

Grafik 58. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

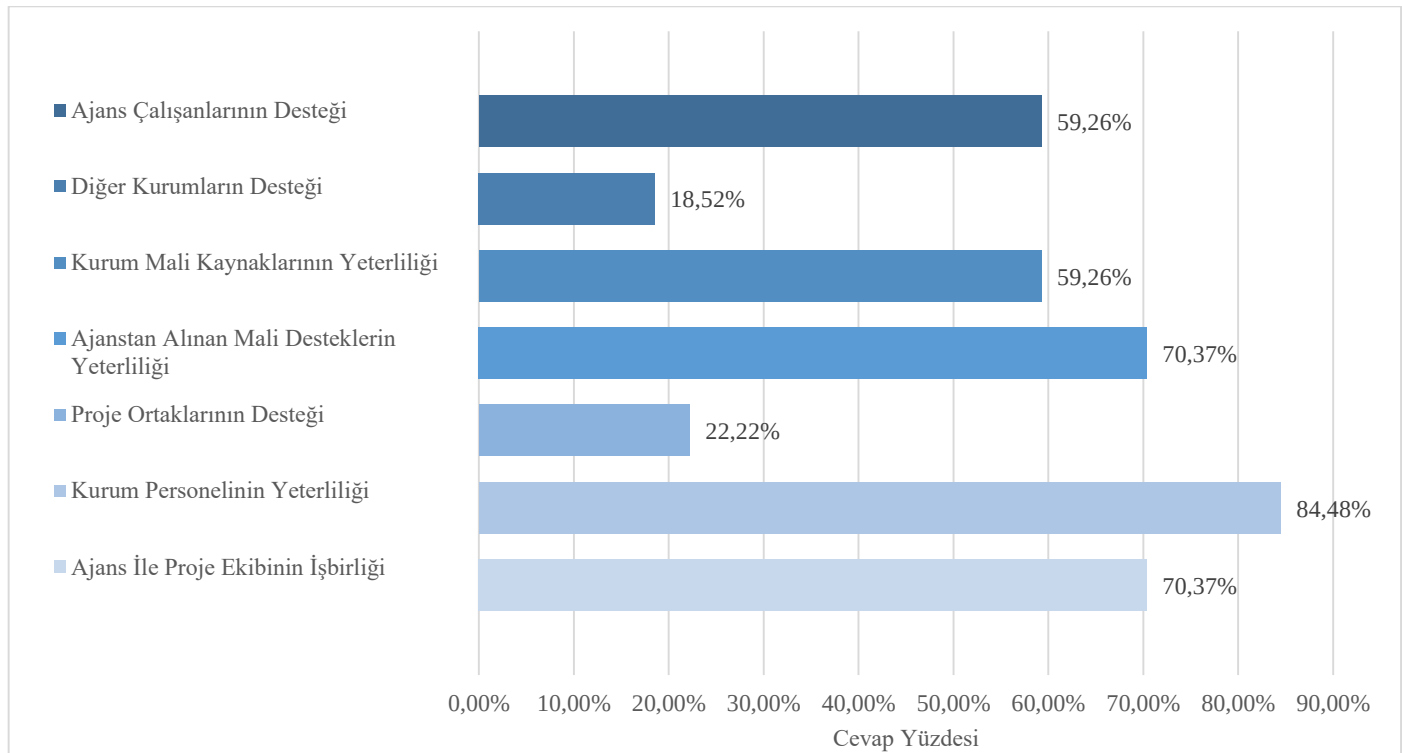

Proje Hedeflerine Ulaşılma Durumu ve Ulaşılmasındaki Etkiler

Proje hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedeflerinize Ulaşabildiniz Mi?” sorusu sorulmuş ve destek alan 27

yararlanıcıdan 25’i evet cevabını vermiştir. Ayrıca projelerdeki hedeflere ulaşılmasında etkili olan faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Projenizde Hedeflerinize Ulaşmanızda Etki Eden Faktörler Nelerdi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevapları Grafik 59’da gösterilmiştir. Yararlanıcıların %84,48’i kurum personelinin yeterliliği, %70,37’si Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %70,37’si Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği, %59,26’sı kurum mali kaynaklarının yeterliliği, %59,26’sı Ajans çalışanlarının desteği, %22,22’si proje ortaklarının desteği, %18,52’si diğer kurumların desteği ile cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren 2 yararlanıcı ise ağırlıklı olarak mali sorunlar yaşamaları sebebiyle projelerinin hedeflerine ulaşamadığını belirtmiştir.

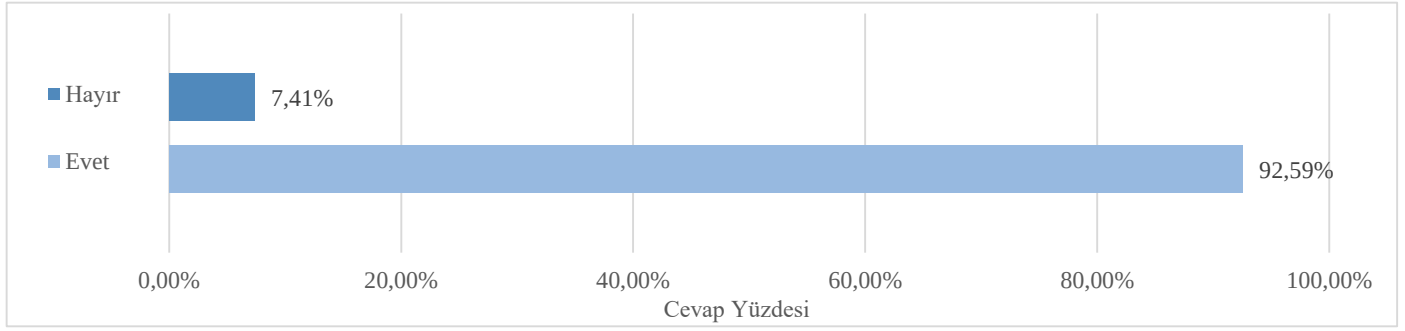
Grafik 59. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler

Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

Proje ile hedef gruplarına ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projedeki Hedef Gruba Ulaşabildiniz Mi?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 60’da gösterilmekte olup %92,59’u evet cevabını verirken %7,41’i ise hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcılar mali sorunlar yaşamaları sebebiyle hedef grubuna ulaşamadıklarını belirtmiştir.

Grafik 60. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

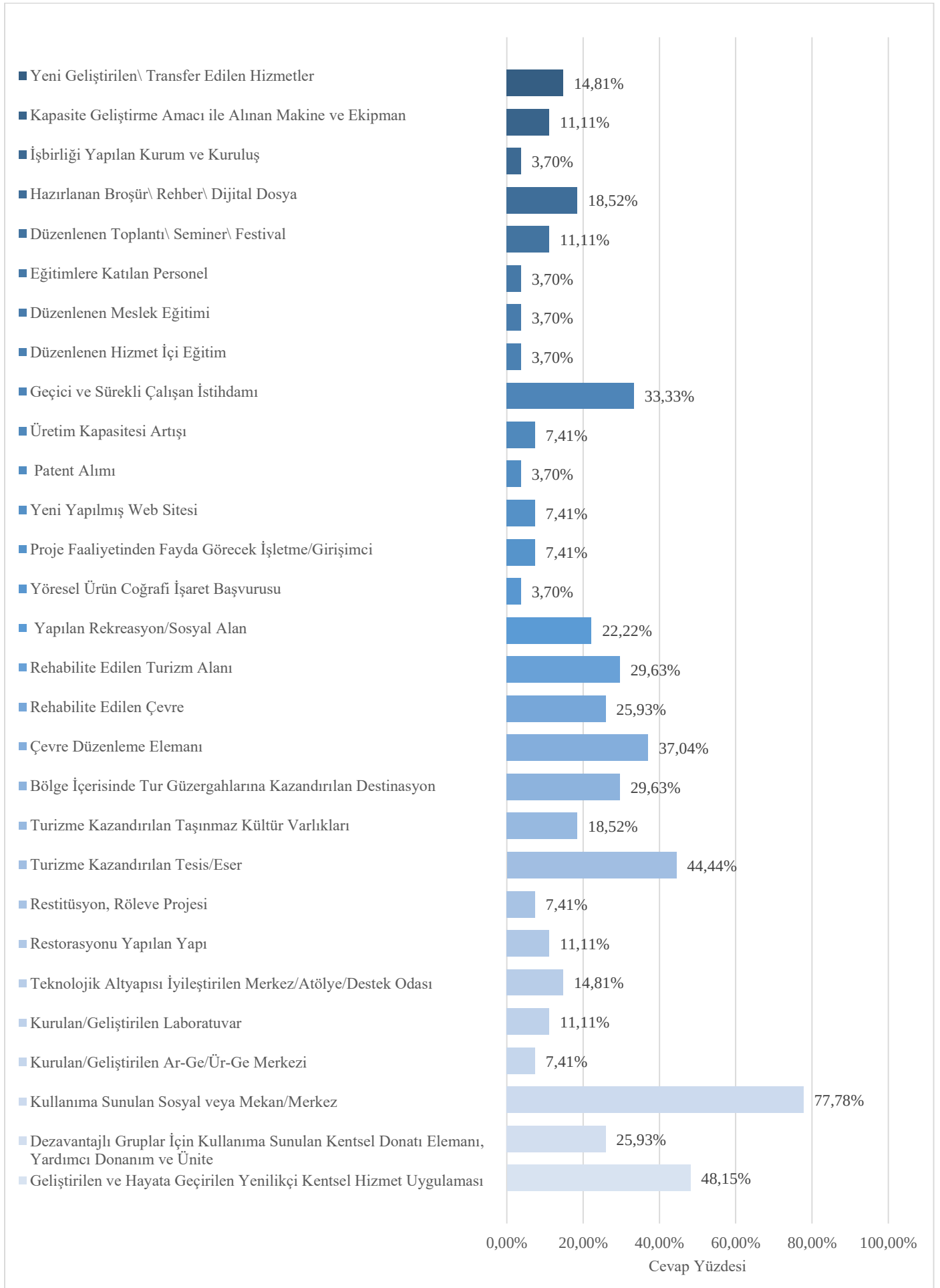
2.4.4. Etki

Bu kısımda projelerin Bölge’ye olan etkileri analiz edilmeye çalışılmış olup bu kapsamda projelerini başarıyla tamamlayan 27 yararlanıcının tamamı ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasıyla projelere ilişkin uzun vadeli ve kapsamlı sonuçlara yönelik sorular sorularak cevapları ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Projelerin Çıktıları

Projelerinin tamamlanması ile hangi çıktıların meydana geldiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin çıktıları nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 61’de gösterilmiştir. Grafığe göre; yararlanıcıların %77,78’i kullanıma sunulan sosyal alan ve mekân/merkez, %48,15’i geliştirilen ve hayata geçirilen yenilikçi kentsel hizmet uygulaması, %44,44’ü turizme kazandırılan tesis/eser, %37,04’ü çevre düzenleme elemanı, %33,33’ü geçici ve sürekli çalışan istihdamı, %29,63’ü Bölge içerisinde tur güzergahlarına kazandırılan destinasyon, %29,63’ü rehabilite edilen turizm alanı, %25,93’ü dezavantajlı gruplar için kullanıma sunulan kentsel donatı elemanı, yardımcı donanım ve ünite, %25,93’ü rehabilite edilen çevre, %18,52’si turizme kazandırılan taşınmaz kültür varlıkları, %18,52’si hazırlanan broşür/rehber/dijital dosya, %14,81’i teknolojik altyapısı iyileştirilen merkez/atölye/destek odası, %14,81’i yeni geliştirilen/transfer edilen hizmetler, %11,11’i kurulan/geliştirilen laboratuvar, %11,11’i restorasyon yapılan yapı, %11,11’i düzenlenen toplantı/seminer/festival, %11,11’i kapasite geliştirme amacı ile alınan makine ve ekipman, %7,41’i kurulan/geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezi, %7,41’i restitüsyon, rölöve projesi, %7,41’i proje faaliyetlerinden fayda görecek işletme/girişimci, %7,41’i yeni yapılmış web sitesi, %7,41’i üretim kapasite artışı, %3,70’i yöresel ürün coğrafi işaret başvurusu, %3,70’i patent alımı, %3,70’i düzenlenen hizmet içi eğitim, %3,70’i düzenlenen meslek eğitimi, %3,70’i eğitimlere katılan personel, %3,70’i işbirliği yapılan kurum ve kuruluş cevabını vermiştir.

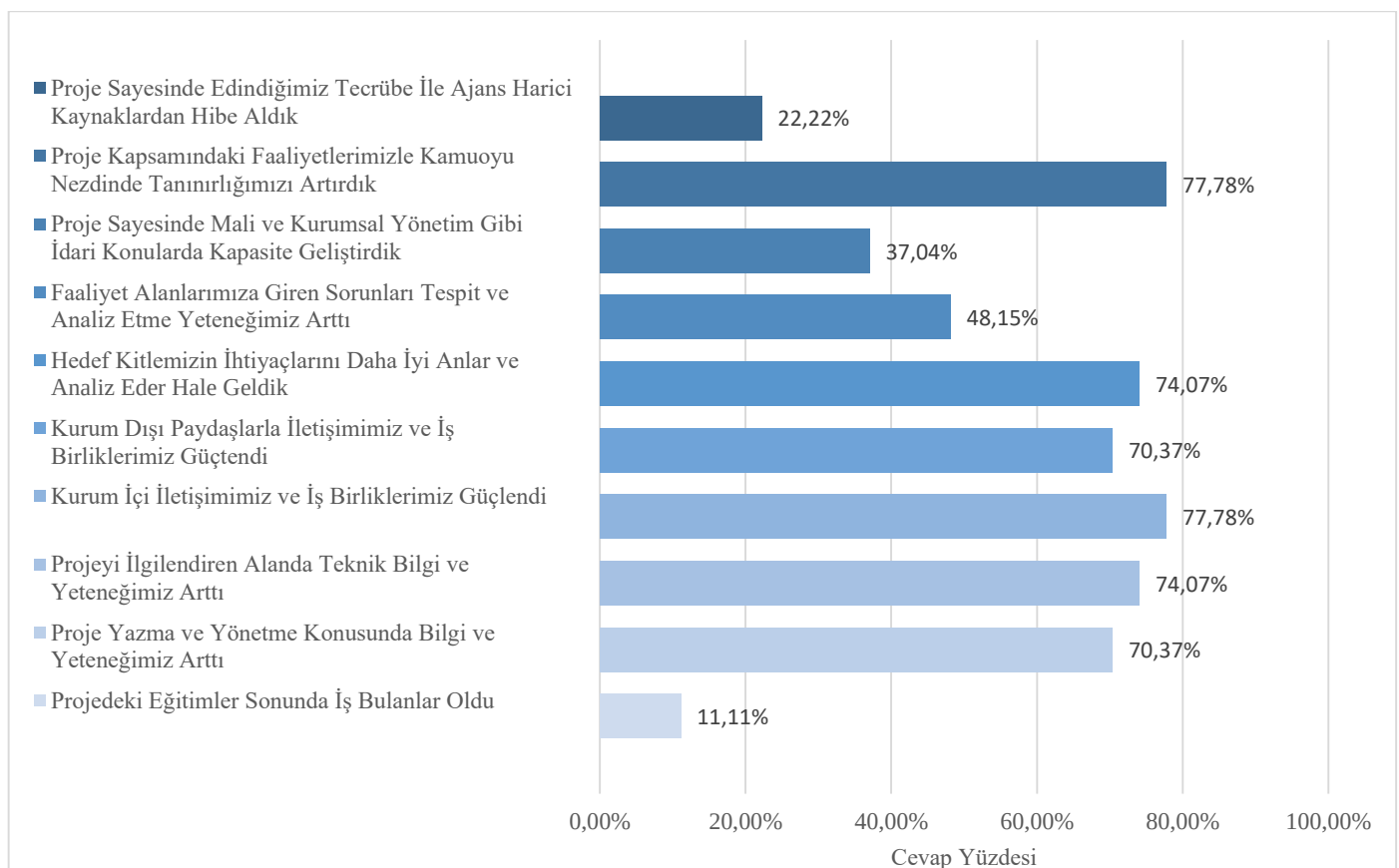
Grafik 61. Projelerin Çıktıları

Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Projelerinin tamamlanmasından sonra hangi kazanımların elde edildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Uzun Dönemde, Bu Proje Kurumunuzda Ne Tür Yeni ve Farklı Uygulamalara, Yaklaşımlara ve Değişimlere Yol Açtı? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 62’de gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %77,78’i kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi, %77,78’i proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımız arttı, %74,07’si projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %74,07’si hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %70,37’si proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %70,37’si kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve iş birliklerimiz güçlendi, %48,15’i faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı, %37,04’ü proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik, %22,22’si proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile Ajans harici kaynaklardan hibe aldık ve %11,11’i projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu cevabını vermiştir.

Grafik 62. Projeden Elde Edilen Kazanımlar

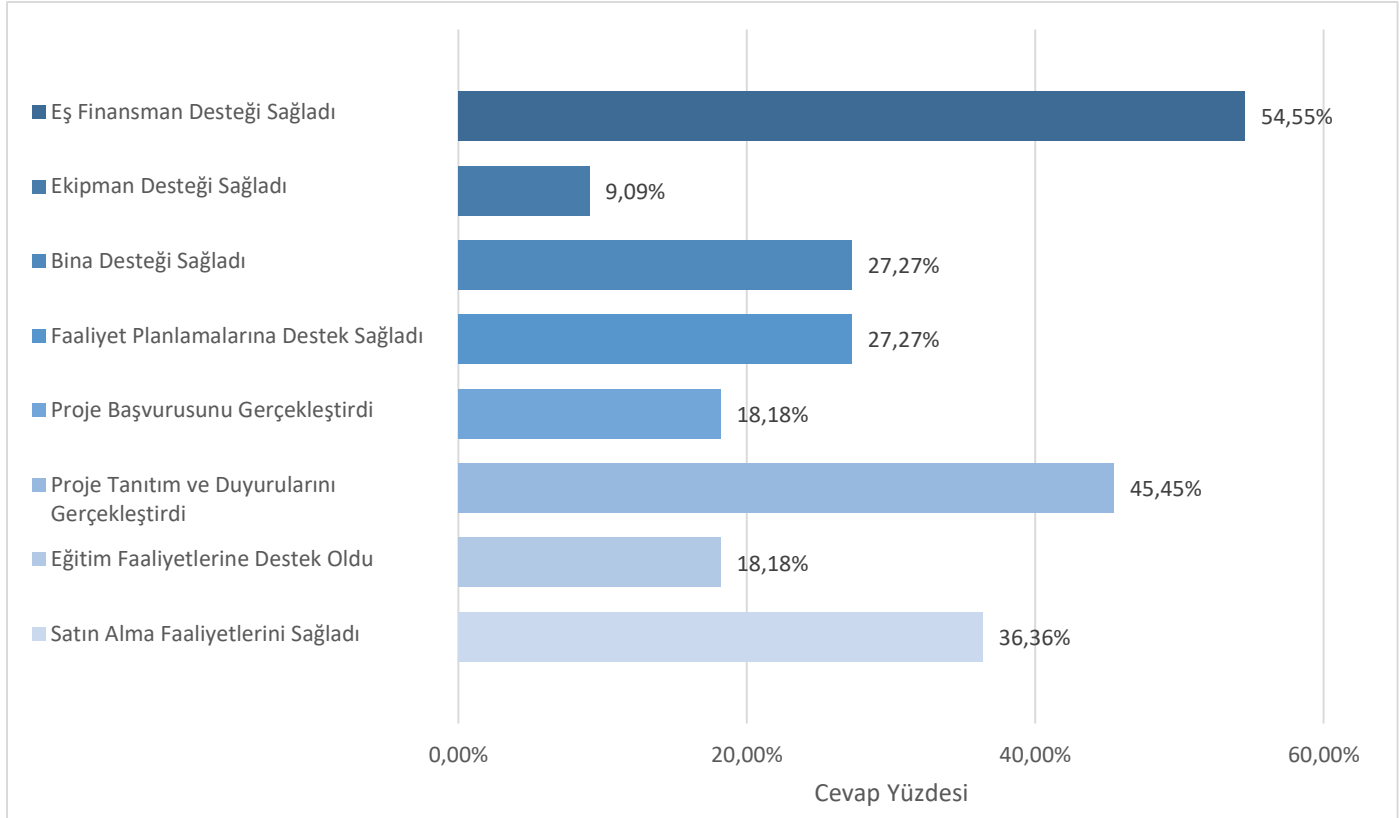

Projenin Ortak ve İştirakçi Durumu İle Katkısı

Projelerde ortak/iştirakçi bulunup bulunmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizde Ortak ve/veya İştirakçi Var Mıydı?” sorusuna yararlanıcıların %40,74’ü evet cevabını verirken %59,26’sı ise hayır cevabını vermiştir. Ayrıca ortağın/iştirakçinin projeye katkısının öğrenilmesi amacıyla evet cevabını veren yararlanıcılara “Projenizde

Nasıl Bir Katkısı Oldu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 63’te gösterilmiştir. Grafiğe göre; ortak/iştirakçi projelerin %54,55’inde eş finansman desteği sağladı, %45,45’inde proje tanıtım ve duyurularını gerçekleştirdi, %36,36’sında satın alma faaliyetlerini sağladı, %27,27’sinde faaliyet planlamalarına destek sağladı, %27,27’sinde bina desteği sağladı, %18,18’inde eğitim faaliyetlerine destek oldu, %18,18’inde proje başvurusunu gerçekleştirdi, %9,09’u ekipman desteği sağladı cevabını vermiştir.

Grafik 63. Projede Ortak ve İştirakçi Katkısı

2.4.5. Sürdürülebilirlik

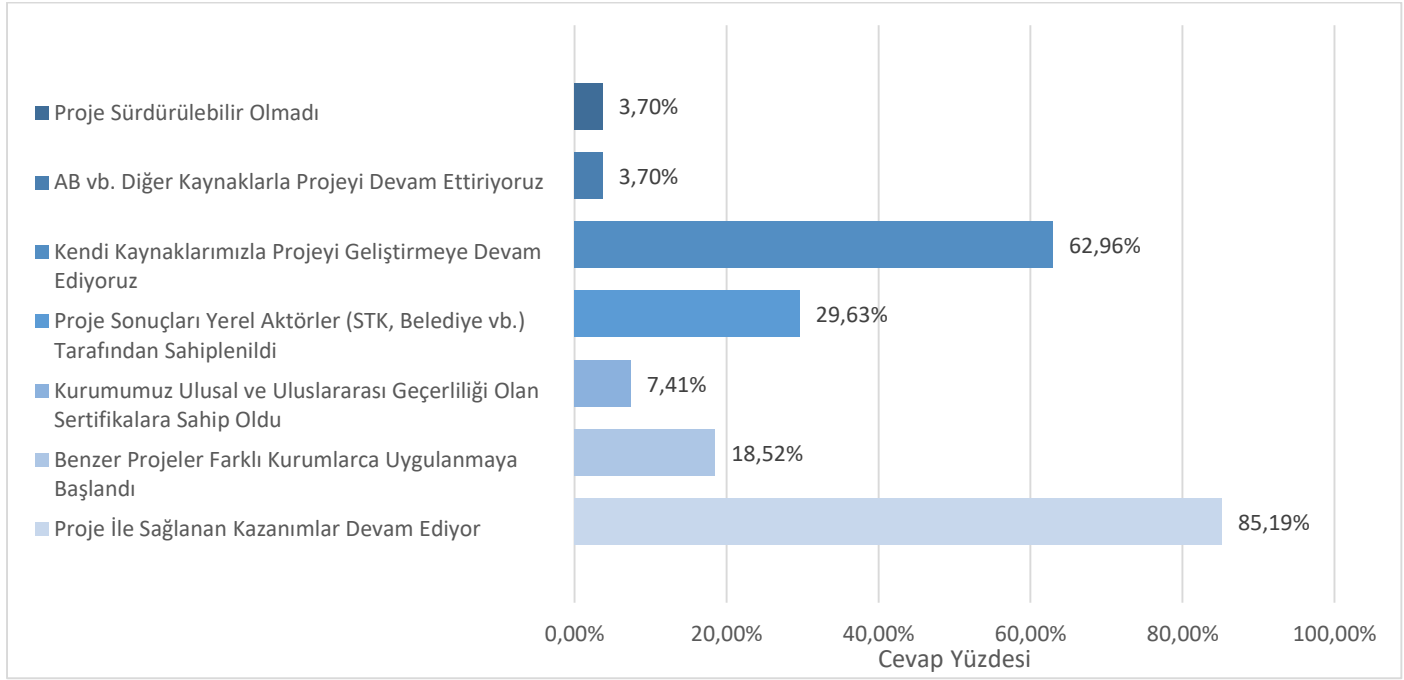
Başvuru rehberinde yer alan sürdürülebilirlik kriterleri incelendiğinde hedef gruplar üzerinde somut bir etkisi olmasına, projenin çarpan etkisi gösterip göstermemesine ve teklif edilen projenin beklenen sonuçlarının sürdürülebilir olup olmamasına (“mali açıdan”, “kurumsal açıdan” ve “sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösterip göstermemesine”) yönelik puanlama kriterleri bulunmakta olup ve projeler bu kriter bakımından maksimum 15 puan alabilmektedir. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin sürdürülebilir olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Projelerin sürdürülebilirlik durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğine İlişkin Hangileri Sizin İçin Uygundur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 64’te gösterilmekte olup %85,19’u proje ile sağlanan kazanımlar devam ediyor, %62,96’sı kendi kaynaklarımızla projeyi geliştirmeye devam ediyoruz,

%29,63'ü proje sonuçları yerel aktörler (STK, Belediye vb.) tarafından sahiplenildi, %18,52'si benzer projeler farklı kurumlarca uygulanmaya başlandı, %7,41'i kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu, %3,70'i AB vb. diğer kaynaklarla projeyi devam ettiriyoruz ve %3,70'i proje sürdürülebilir olmadı cevabını vermiştir. Sürdürülebilir olmadığını belirten yararlanıcı sebebinin uygulamada yaşanan aksaklıklar olduğunu ayrıca ifade etmiştir.

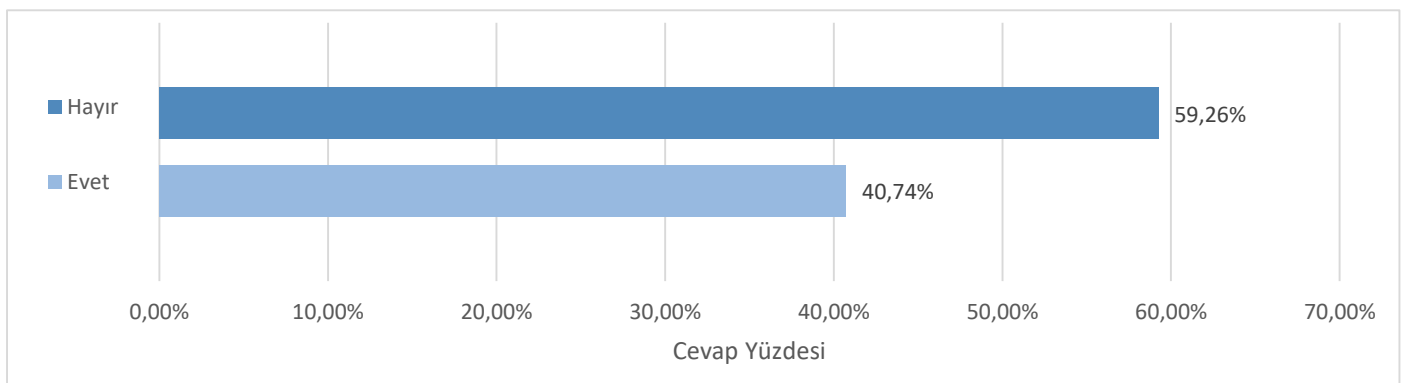
Grafik 64. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Gerekli Ek Yatırımlar

Projelerin sürdürülebilirliği için ek yatırımın gerekli olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Yürütülmesi Gereken Tamamlayıcı Ek Yatırım İhtiyacı Var Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 65’te gösterilmekte olup %59,26’sı hayır cevabını verirken %40,74’ü evet cevabını vermiştir.

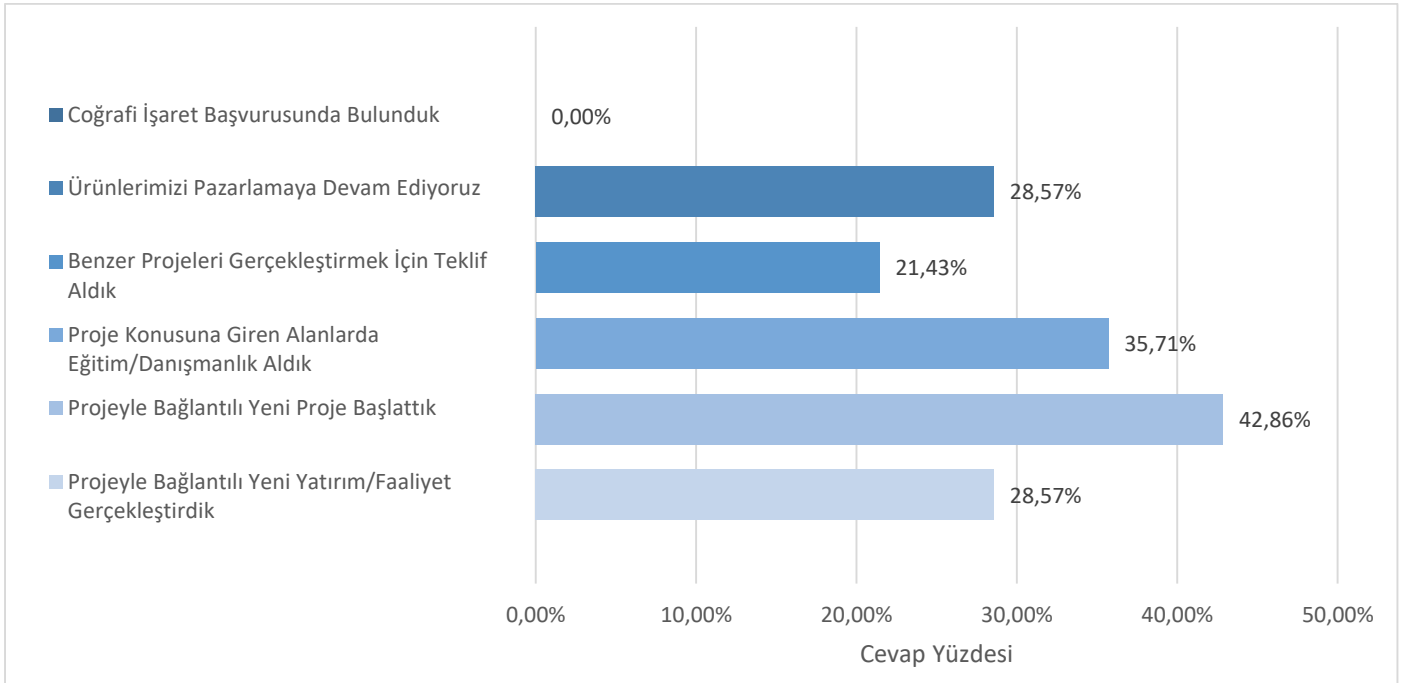
Grafik 65. Gerekli Ek Yatırımlar

Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Proje kapsamında devam eden faaliyetlerin olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamında Devam Eden Faaliyetleriniz Var Mı?” sorusuna yararlanıcıların %51,85’i evet cevabını verirken %48,15’i hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerin neler olduğunun öğrenilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevaplar Grafik 66’da gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %42,86’sı projeye bağlantılı yeni proje başlattık, %35,71’i proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık aldık, %28,57’si projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdik, %28,57’si ürünlerimizi pazarlamaya devam ediyoruz ve %21,43’ü benzer projeleri gerçekleştirmek için teklif aldık cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerde olmasına karşın coğrafi işaret başvurusunda bulunduğunu belirten yararlanıcı olmamıştır.

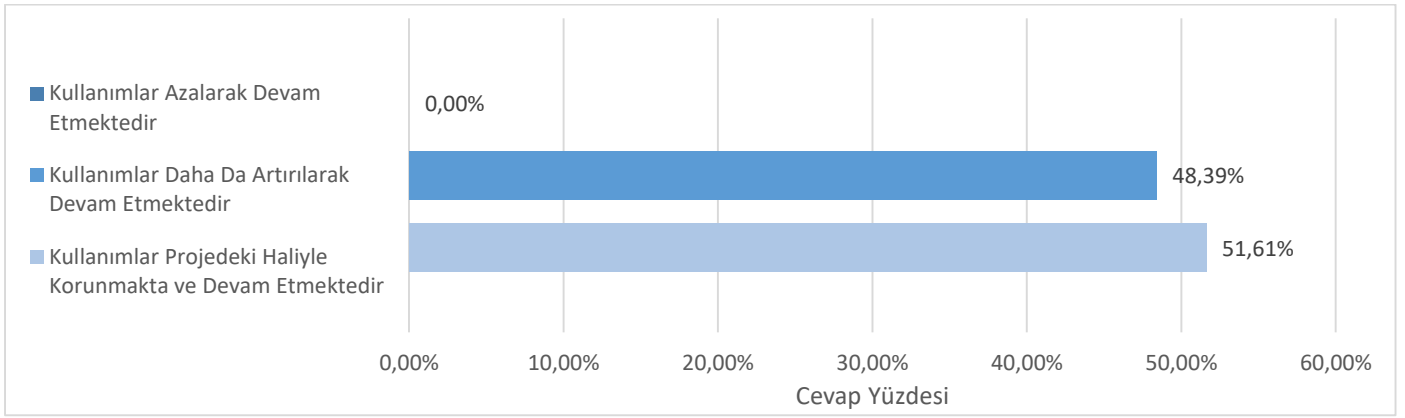
Grafik 66. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının kullanım durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamındaki Faaliyetlerde Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu Devam Ediyor Mu?” sorusuna yararlanıcıların cevapları %96,30’u evet cevabını verirken %3,70’i hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcı proje sonrasında hedef kitle ile faaliyetlerde süreklilik sağlayamadığını belirtmiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevapları Grafik 67’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %51,61’i kullanımlar projedeki haliyle korunmakta ve devam etmektedir ve %48,39’u ise kullanımlar daha da artırılarak devam etmektedir cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerden kullanımlar azalarak devam etmektedir seçeneği yararlanıcılar tarafından yanıtlanmamıştır.

Grafik 67. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

2.5. Sonuç ve Değerlendirmeler

- Yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %70'inden fazlası proje çağrısından önce bu şekilde bir proje yapmayı planladığı %70'ine yakını ise çağrıdaki öncelikleri karşıladığını belirtmiştir. Bu durum yereldeki paydaşların Bölge'ye yönelik proje üretme konusunda verimli oldukları ve Ajansın program önceliklerine önem verildiği görüşünü desteklemektedir.
- Program kapsamında destek alan yararlanıcıların projelerindeki hedef grubu %50 oranından fazla aileler, gençler, öğrenciler, çocuklar ve turizmcilerdir. Yararlanıcıların projelerinde söz konusu hedef gruplarını belirlemeleri projelerin hem günümüz şartlarını hem de gelecek projeksiyonlarını göz önünde bulundurduğu şeklinde yorumlanabilir.
- Yararlanıcılar projelerin hedef gruplarını belirlerken projenin amaçları ile tamamen uyumlu olduğunu ve projelerini tasarlarken hedef grupların gereksinimlerini de net bir şekilde belirlediklerini belirtmiştir. Bu durumdan yararlanıcıların projelerini tasarlarken projenin merkezine hedef gruplarını koyarak gereksinimleri belirlediği ve ardından projelerini geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yararlanıcıların yaklaşık %93'ü projeleri ile hedef grupların ihtiyaçlarını karşıladığını düşünmektedir.
- Yararlanıcılar özellikle, proje hedefleri Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulundu ve Bölge'nin sorunlarını gidermeye katkıda bulundu şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bu durumdan yararlanıcıların proje hedeflerinde, büyük oranda Bölge'nin ihtiyaçları ve sorunlarının olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılar ile yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların yaklaşık %90'ı projelerini kurum personelinin hazırladığını belirtmiştir. Bu durum yararlanıcılarda proje kültürü olduğu şeklinde yorumlanabilir.
- Anket çalışmasında yararlanıcıların proje başvuru süreciyle ilgili değerlendirmesinde %60'dan fazla bir oranda; SERKA'nın destek programları kurumumuz tarafından bilinmekteydi, program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara ulaşmak kolaydı, başvuru rehberi genel olarak anlaşılırdı, program hakkındaki tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik, değerlendirme süreci adildi ve değerlendirme süreci şeffaftı şeklindedir. Yararlanıcıların yaklaşık %45'i başvuru ile destek kararının açıklanması

arasında geçen süreyi uzun bulmakla birlikte yaklaşık %26'sı başvuru için danışman desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında proje başvuru sürecinin yararlanıcılar açısından makul olarak değerlendirildiği yorumu yapılabilir.

- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcıların %85'inden fazlası projelerini kurum personelinin yürüttüğünü ve sadece %7,41'lik bir kısmının danışmana ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu durum yereldeki paydaşların proje yürütme konusunda tecrübeli oldukları düşüncesini desteklemektedir.
- Yararlanıcıların yaklaşık %45'i eş finansmanı nakdi olarak, yaklaşık %41'i nakdi ve insan kaynaklarının birlikte kullanımıyla karşılamıştır. Yararlanıcıların büyük bir çoğunluğu proje eş finansmanını yalnızca nakdi veya hem nakdi hem de insan kaynaklarının birlikte kullanımı ile karşılamıştır. Bu durum yararlanıcıların projelerini hayata geçirmek için kaynak ayırdığı düşüncesini desteklemektedir.
- Yararlanıcılar projelerin finansal unsurlarını genel olarak cazip bulmakla birlikte sırasıyla ön ödeme tutarını ardından destek oranını son olarak ise destek tutarını cazip bulmuştur. Destek tutarının %60'nın ön ödeme olarak veriliyor olmasının bu durumun oluşmasında temel etken olduğu değerlendirilmektedir.
- Projelerin sözleşme imzalanmasından tamamlanmasına kadarki süreci olan proje uygulama süreci ile alakalı yararlanıcıların değerlendirmeleri genel olarak olumlu olmasına karşın yaklaşık %50'si sözleşme imzalama prosedürünü ve destek tutarı ödeme süresini makul bulmadığını belirtmiştir. Söz konusu durumun dijitalleşmenin devamı ile e-devlet uygulamasının tam olarak KAYS sistemine adaptasyonu ile en aza indirilebileceği değerlendirilmektedir.
- Proje uygulama aşamasında yararlanıcılar %25 - %41 oranında satın alma sürecinde, raporlama prosedürlerinde ve proje hedeflerini gerçekleştirmekte zorlandığını belirtilmiştir. Raporlama aşamasında karşılaşılan sorunların dijitalleşme, proje hedeflerinin ise daha gerçekçi hedeflerin belirlenmesi ile çözümlenebileceği değerlendirilmektedir.
- Yararlanıcılar ağırlıklı olarak izleme faaliyetlerini, çözüm odaklı ve başarılı proje yürütülmesine destek sağladı şeklinde değerlendirmiştir. Kuralcı olarak değerlendiren yararlanıcılar ise izleme faaliyeti sonucu oluşturulan izleme ziyareti raporunu kuralcı bir yaklaşım olarak değerlendirmiştir. Buradan hareketle yapılan izleme ziyaretlerinin, projenin ilerlemesi ve tamamlanması açısından kritik öneme sahip olduğu değerlendirmesi yapılabilir.
- Proje bütçe kalemlerinin gerçekleşme oranı genel olarak %89'un üzerinde gerçekleşmiş olup diğer bütçe kalemi yaklaşık %75, idari maliyetler bütçe kalemi ise yaklaşık %30 oranında gerçekleşmiştir. Seyahat bütçe kalemi ise tercih edilmemiştir. İdari maliyetler bütçe kaleminin toplam bütçe içerisindeki payının %0,07 olduğu da göz önünde bulundurulduğunda proje bütçe kalemlerinin genel olarak verimli ve etkin kullanıldığı değerlendirilmesi yapılabilir.
- Tamamlanan projelerden %37'sinin planlanan sürede tamamlanabildiği diğerlerinin ise zeyilname ile süre uzatımı aldığı görülmektedir. Projelerin belirlenen sürede tamamlanabilmesi için özellikle program bilgilendirme toplantılarında yararlanıcıların gerçekçi planlama yapması gerektiği aksi takdirde projelerin uygulama sürecinde problemler yaşandığı hususunun vurgulanması gerektiği düşünülmektedir.

- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcıların yaklaşık %52'si Ajans desteği olmasaydı projeyi yapamazdık, yaklaşık %15'i kapsamını daraltarak yapardık, yaklaşık %12'si de daha uzun sürede yapardık yanıtını vermiştir. Bu durum Ajans desteğinin Bölge'deki projelerin hayata geçirilmesindeki önemini gözler önüne sermektedir.
- Ajans desteği olmadan proje daha düşük maliyete yapılabilir mi sorusuna yararlanıcıların yaklaşık %93'ü satın alma kurallarının aynı olması sebebiyle hayır cevabını vermiştir.
- Projelerini tamamlayan yararlanıcılardan sadece %7,41'i harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabileceğini düşünürken %22,22'si sonuçlar değişmezdi, %70,37'si en iyi sonuçlara ulaşıldığını düşünmektedir. Ayrıca %88,89'u kaynakların verimli kullanıldığını düşünmektedir. Buradan hareketle kaynakların verimli kullanıldığı ve alınabilecek hemen hemen en iyi sonuçlara ulaşıldığı yorumu yapılabilir.
- Yararlanıcılar tarafından proje amaçları belirlenirken kullanılan yöntem en çok kendi araştırmaları sonrasında ise yerel durumun gözlemleri olarak belirtilmiştir. Söz konusu durum yararlanıcıların proje geliştirme ve hayata geçirme konusunda araştırmacı ve kararlı oldukları şeklinde yorumlanabilir.
- Yararlanıcılar ağırlıklı olarak proje hedeflerine ulaştığını beyan etmiş ve projenin hedeflerine ulaşmasında %70'in üzerinde Ajanstan alınan desteğin yeterliliğini, Ajans ve proje ekibinin işbirliği ile kurum personelinin yeterliliğini etken olarak ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre proje hedeflerine ulaşılabilme konusunda Ajans destek tutarı ile Ajans-yararlanıcı arasındaki koordinasyonun önemli olduğu söylenebilir.
- Anket çalışmasının proje çıktıları kısmında %40'tan fazla oranda turizme kazandırılan tesis/eser, geliştirilen ve hayata geçirilen yenilikçi kentsel hizmet uygulaması ve kullanıma sunulan sosyal veya mekan/merkez olduğu belirtilmiştir. Bu durum proje çıktılarının, programın amaç ve öncelikleriyle ilgili olduğu şeklinde değerlendirilebilir.
- Proje kapsamında elde edilen kazanımların %70'ten fazla oranda iletişim ve işbirliklerinin güçlenmesi, kamuoyu nezdinde tanınırlığın artması, bilgi ve yeteneğin artması, hedef kitleleri anlama ve analiz edebilme, proje yazma ve yönetme ile iş birliklerinin güçlendirilmesi olduğu belirtilmiştir. Buradan elde edilen kazanımların Bölgeye etkisi olduğu gibi beşeri sermayeye de katkısı olduğu şeklinde yorum yapılabilir.
- Tamamlanan projelerde yaklaşık %41 oranında ortak/iştirakçi bulunmakta olup paydaşların projelere katkıları genelde eş finansman, proje tanıtım ve görünürlük ile satın alma faaliyetlerinde olmuştur. Bu durum proje ortak ve iştirakçilerin projeleri sahiplenmesi ve başarıya ulaşması için çaba sarf ettiği görüşünü desteklemektedir.
- Projelerini başarıyla tamamlayan yararlanıcıların %85,19'u sağlanan kazanımların devam ettiğini, %62,96'sı kendi kaynakları ile geliştirmeye devam ettiklerini sadece %3,70'i projelerinin sürdürülebilir olmadığını belirtmiştir. Bu durum projelerin genel olarak sürdürülebilir olduğunu göstermekte olup

projelerin deęerlendirme ařamasında sűrdűrűlebilirlik kriterinin olması gereklilięi gűrűřűnű de desteklemektedir.

- Anket yapılan yararlanıcıların yaklaşık %60'ı projelerinin sűrdűrűlebilir olması için ek yatırıma ihtiyaı olmadığını dűřűnmektedir. Ek yatırım yapılması gerektięini dűřűnenler ise genel olarak projenin verimli ve etkin kullanımına yűnelik ek yatırım yapılması gerektięini dűřűnmektedir. Buradan tamamlanan projelerden hatırı sayılır bir kısmının geliřtirilmeye műsait olduęu sonucuna ulařılabilir.
- Bařarılı bir řekilde tamamlanan projelerin yaklaşık %52'si proje ile alakalı devam eden faaliyetleri olduęunu belirtmiř olup bűyűk bir kısmı projeyle baęlantılı yeni projeler bařlattıklarını ifade etmiřtir. Bu cevap tamamlanan projelerin űnemli bir kısmının yeni yatırım ve projeler ile geniřletilebilecek durumda olduęu dűřűncesini desteklemektedir.
- Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapı kullanım durumu yaklaşık %97 olup bu oranında hemen hemen yarısında ekipman/altyapı mevcut haliyle kullanılırken kalanında ise daha da artırılarak kullanımın devam ettięi ifade edilmiřtir. Elde edilen sonuca gűre proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının Bűlge ve projelerin sűrdűrűlebilirlięi için űnemli olduęu yorumu yapılabilir.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
HALKINMA
HAMLESİ

2019 YILI

Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı

3. KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI-05 (KÖA05)

3.1. Programın Tanım ve Kapsamı

Ajans 2019 yılında kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programına çıkmıştır. Mali destek programının başvuru rehberi hazırlanırken, 2014-2023 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında “turizm potansiyelini harekete geçirerek Bölge’yi markalaştırmak” ve “işletmelerin rekabet edebilirlik kapasitesini artırmak” amaçlarına yönelik olarak bu doğrultuda altyapı hizmeti sağlayan kurum ve kuruluşların desteklenmesinin önem arz ettiği tespit edilmiştir (SERKA, 2014-2023 Bölge Planı, 2014). Bu tespiti ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmalar neticesinde programın öncelikleri belirlenmiştir. Başvuru rehberinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile 26.08.2019 tarihinde program ilan edilmiş ve programın son başvuru tarihi olarak 11.10.2019 tarihi belirlenmiştir. Programın künyesi Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Programın Künyesi

PROGRAMIN KÜNYESİ	
Programın Adı	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-05
Program Referans No	TRA2/19/KÖA05
Programın Amacı	Kadın ve gençlerin sosyal imkânlara erişimlerinin sağlanması, mesleki ve teknik becerilerinin geliştirilmesi ile bölge kış, doğa, kültür turizmi ve yöresel ürün üretim altyapısının geliştirilerek katma değer artırılması yoluyla bölgedeki sosyal ve ekonomik refahın artırılması
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: Kadın ve gençlerin sosyal hayata katılımlarını teşvik edecek donatıların geliştirilmesi/iyileştirilmesine, yaşam standartlarının artırılmasına ve istihdam edilebilirliklerini artıracak mekanizmaların oluşturulmasına yönelik projeler
	Öncelik 2: Bölgenin kış, doğa ve kültür turizmi değerleri bilinirliğinin artırılmasına ve markalaşmasına katkı sağlayacak fiziki ve teknik altyapı projeleri
	Öncelik 3: Yöresel ürünlerin katma değerinin artırılması için üretim, tanıtım ve pazarlama altyapılarının iyileştirilmesine yönelik projeler

	Öncelik 4: Mesleki ve teknik eğitim altyapısı ile mesleki eğitimde görev alan insan kaynağı niteliklerinin geliştirilmesine yönelik projeler	
Programın Toplam Bütçesi	11.500.000,00 TL	
Proje Başına Destek Tutarı	Asgari 100.000,00 TL	Azami 1.500.000,00 TL
Destek Oranı	Asgari % 25	Azami %75
Azami Proje Süresi	24 ay	
Uygun Başvuru Sahipleri	➤ Valilikler ➤ Kaymakamlıklar ➤ Bölge, İl ve İlçe Müdürlükleri ➤ Bakanlıklara Bağlı Kurum, Kuruluş ve Enstitüler ➤ Üniversiteler ➤ Yerel Yönetimler (İl Özel İdaresi, Belediyeler, Köyler) ➤ 5355 Sayılı Kanun kapsamında kurulmuş Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Turizm Altyapı Birlikleri vb.) ➤ Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları	
Son Başvuru Tarihi	KAYS üzerinden son başvuru tarihi: 11/10/2019, Saat: 23:59 Taahhütname için son teslim tarihi: 18/10/2019, Saat: 17:00	

Programa yönelik detaylı bilgi Ek-3 Başvuru Rehberi'nde yer almaktadır.

3.2. Programın Performans Göstergeleri

Programın tasarımı yapılırken performans göstergeleri belirlenmekte olup başvuru rehberinde de yayınlanmaktadır. Söz konusu program kapsamında belirlenen performans göstergeleri Tablo 20'de gösterilmektedir.

Tablo 20. Programın Performans Göstergeleri

Sıra No	Gösterge	Birim
1	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	Adet
2	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	Metrekare
3	Geliştirilen ve Hayata Geçirilen Yenilikçi Kentsel Hizmet Uygulaması Sayısı	Adet
4	İyileştirilen/Sağlıklaştırılan Sokak/Cadde vb. Sayısı	Adet
5	Düzenleme/İyileştirme Yapılan Sosyal/Kültürel Mekân Sayısı	Adet

6	İstihdam Edilen Kadın Sayısı	Kişi
7	İstihdam Edilen Genç Sayısı	Kişi
8	Yenilikçi Ürün Çeşidi Sayısı	Adet
9	Kurulan/Geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezi Sayısı	Adet
10	Kurulan/Geliştirilen Laboratuvar Sayısı	Adet
11	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanı Sayısı	Adet
12	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	Adet
13	Risk Altındaki Gençlere ve Çocuklara Yönelik Hizmet Kapasitesi Geliştirilen Kurum Sayısı	Adet
14	Teknolojik Altyapısı İyileştirilen Merkez/ Atölye/Destek Odası Sayısı	Adet
15	Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	Adet
16	Bölgenin Destinasyon Olarak Dâhil Edildiği Tur Sayısı	Adet
17	Bölge İçerisinde Tur Güzergâhlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı	Adet
18	Zanaat Sahibi Olan Kadın Sayısı	Kişi
19	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	Adet
20	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
21	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
22	Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı	Adet
23	Bölgeye Özgü Pazarlama Portalı Sayısı	Adet
24	Erişim Sağlanan Yeni Pazar Sayısı	Adet

3.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri

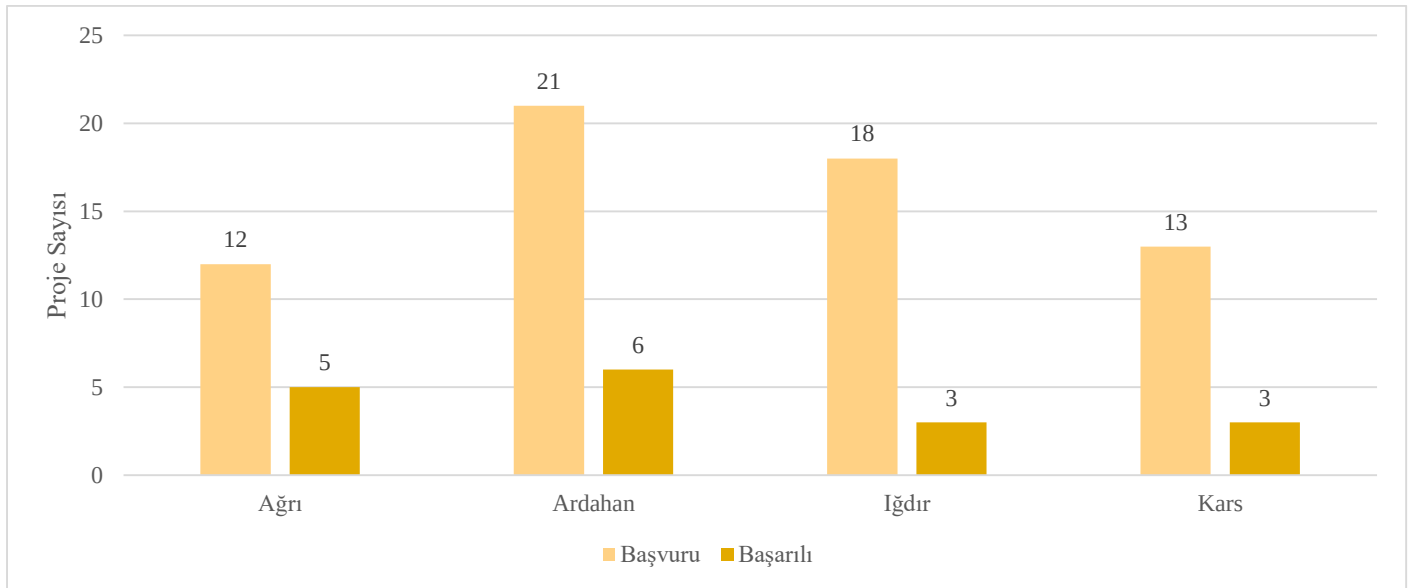
Programa toplam 64 proje başvurusu yapılmış olup Tablo 21’de gösterileceği üzere bunların yaklaşık %26,56’sı teknik ve mali değerlendirmede başarılı bulunarak (17 adet) desteklenmeye hak kazanmıştır. Desteklenmesine karar verilen projelerden 2 tanesi çeşitli sebeplerden Ajansla sözleşme imzalamaktan feragat etmiş, kalan 15 proje için destek sözleşmesi imzalanmıştır. Program kapsamında destek verilen projelerden 1 tanesi Yönetim Kurulu Kararı ile ödemeli feshedilmiş olup 14 proje başarıyla tamamlanmıştır.

Tablo 21. Programın Genel Görünümü

Program Durumu	Adet
Proje Başvuru Sayısı	64
Başarılı Proje Sayısı	17
Feragat Eden Proje Sayısı	2
Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	15
Feshedilen Proje Sayısı	0
Ödemeli Feshedilen Proje Sayısı	1
Tamamlanan Proje Sayısı	14

3.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler

Program kapsamında başvurusu gerçekleştirilen toplam 64 projenin tamamı asil olmak üzere toplam 17 proje başarılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu projelerin illere göre dağılımı Grafik 68’de gösterilmektedir. Programa yapılan 64 proje başvurusunun %18,75’i Ağrı ilinden, %32,81’i Ardahan ilinden, %28,13’ü Iğdır ilinden ve %20,31’i Kars ilinden gerçekleşmiştir. Başvuruların başarı oranı %26,56 olarak gerçekleşmiştir. Başarılı bulunan 17 proje sayısının %29,41’i Ağrı ilinden, %35,29’u Ardahan ilinden, %17,65’i Iğdır ilinden ve %17,65’i Kars ilinden gerçekleşmiştir. Söz konusu programa yapılan başvuru sayısı ve başarılı proje sayısı dikkate alındığında Ardahan ilinin öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 68. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı

Program kapsamında başvurusu gerçekleşen projeler Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız değerlendirici sürecinde yeterli puan alan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve

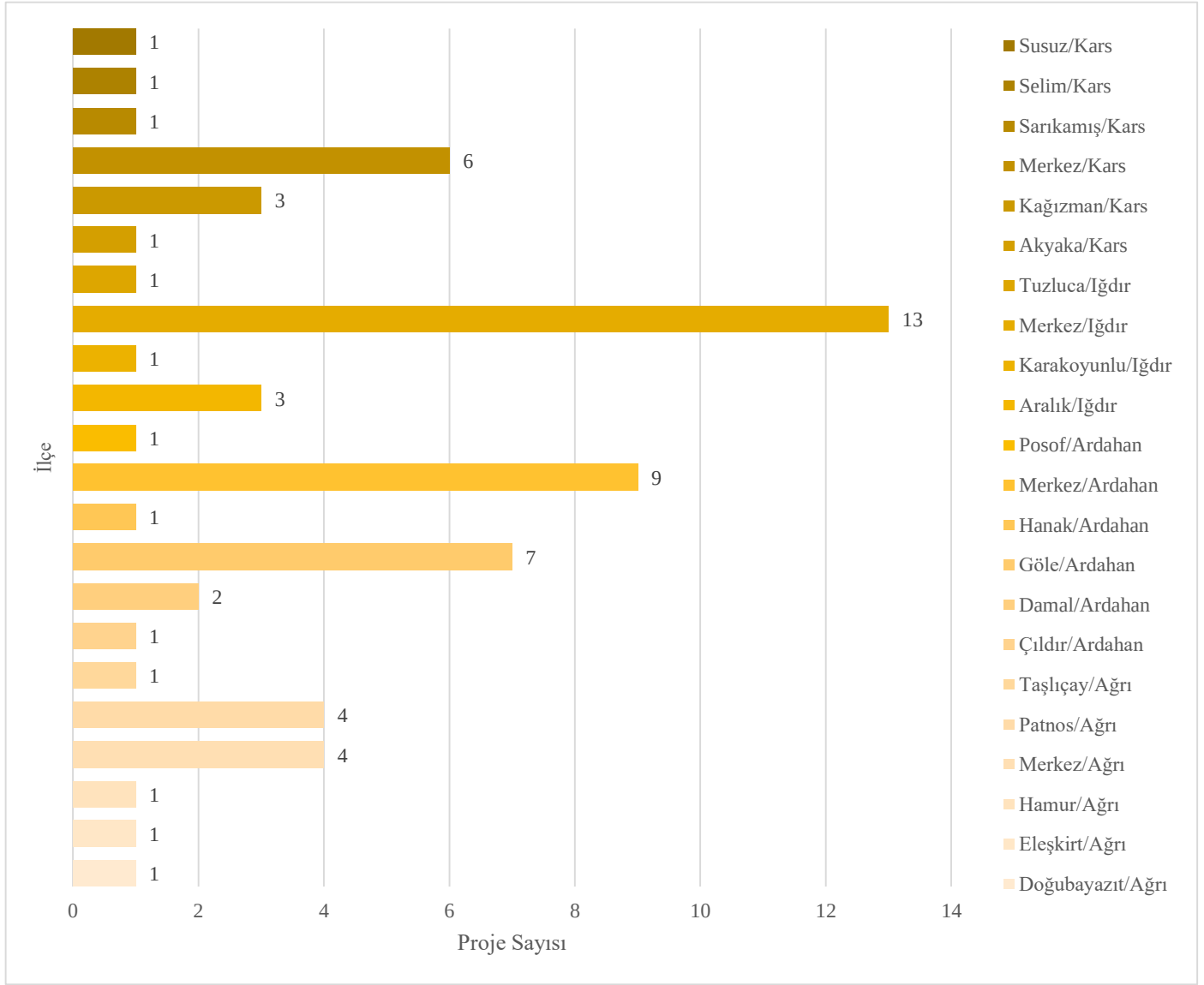
akabinde Yönetim Kurulu'nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararı ile tamamı asil olmak üzere 17 proje başarılı bulunmuştur. Tablo 22'de program başvuran ve program kapsamında başarılı bulunan projelerin talep etmiş olduğu destek tutarları verilmekte olup en fazla destek talep eden il Ardahan olmuştur.

Tablo 22. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları

İl	Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek	Başarılı Sayısı	Talep Edilen Destek
Ağrı	12	10.851.832,21	5	5.687.879,97
Ardahan	21	11.607.383,92	6	6.533.307,77
Iğdır	18	14.030.979,21	3	4.269.275,76
Kars	13	15.107.948,00	3	5.489.470,90
Toplam	64	51.598.143,34	17	21.979.934,40

Program kapsamındaki başvuruların, TRA2 Bölgesi ilçeleri düzeyinde dağılımı Grafik 69'da gösterilmiş olup şekil incelendiğinde, Bölge illerinden özellikle il merkezlerinden başvuruların yoğun olduğu gözükmesine karşın Bölge ilçelerinden de başvuruların oldukça fazla olduğu söylenebilir. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Bölgesi'nde toplam 26 adet ilçe bulunmakta olup söz konusu Bölge içinde gelişmişlik oransal olarak il merkezleri dışına da yansımıştır. İl merkezleri dışındaki ilçelerden gelen başvuru oranı TRA2 Bölgesi için %50 olarak gerçekleşmiştir. İllerin merkez ilçelerinden ise başvuru oranı %50 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 69. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

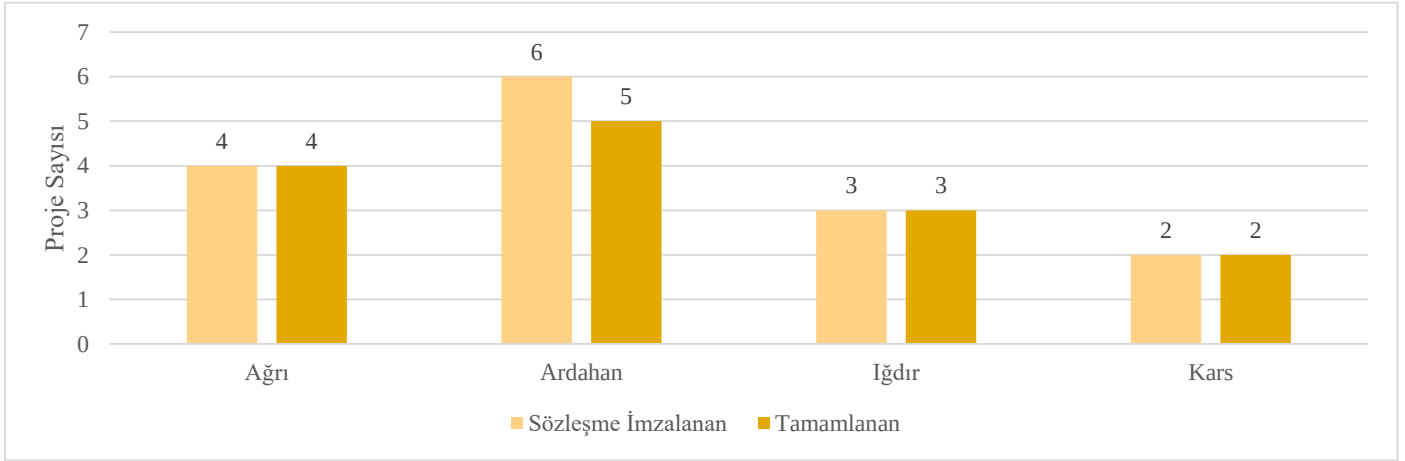

3.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler

Program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin ilan edilmesiyle 15 proje yararlanıcısıyla destek sözleşmeleri imzalanmış ve proje uygulama sürecine başlanmıştır. Sözleşme imzalanan 15 adet projenin sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütülebilmeleri amacıyla yararlanıcılara yönelik bilgilendirme eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmıştır. Sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilen ilk izleme ziyaretlerinde projeye özgü yönlendirmeler yapılmış ve proje kapsamında riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleşmiştir.

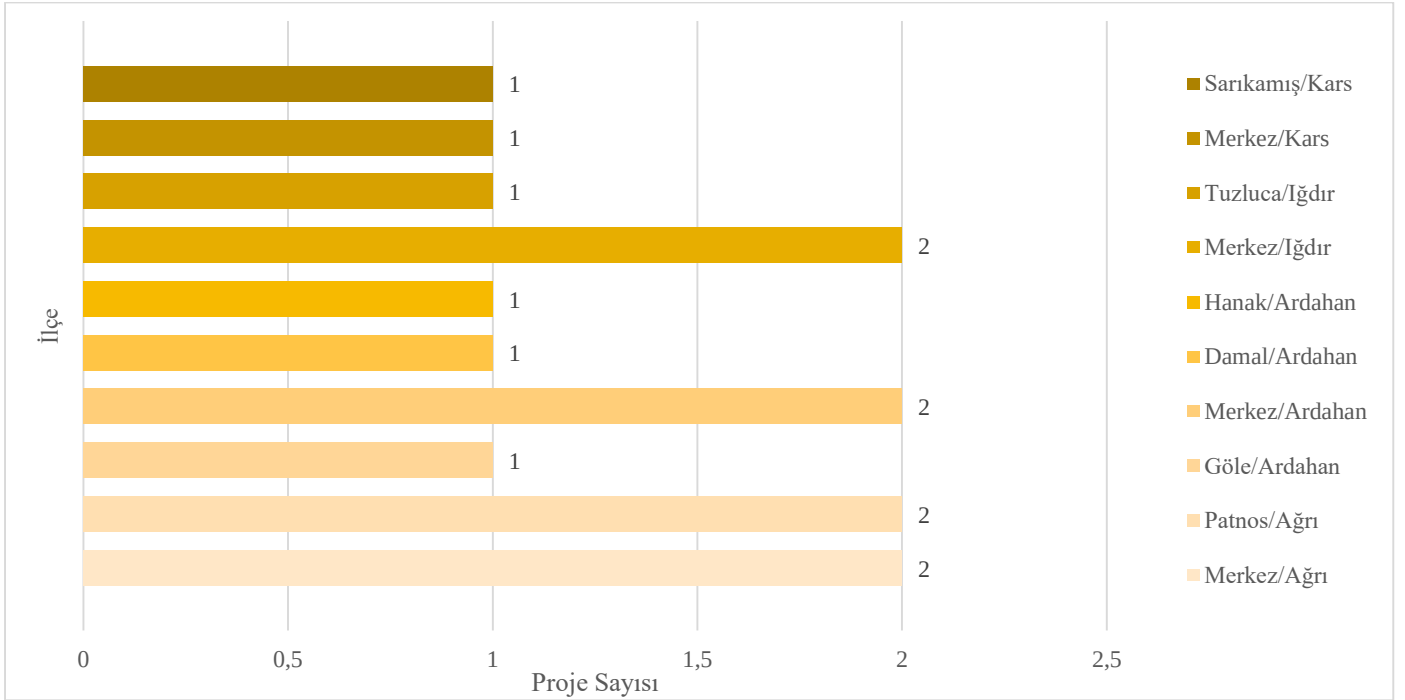
Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde uygulanan programın başvuru aşamasında başarılı bulunan toplam 15 projenin yararlanıcıları ile sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelerin illere göre dağılımı Grafik 70’de gösterilmektedir. Ağrı ilinde sözleşme imzalanan 4 proje, Ardahan ilinden 6 proje, Iğdır ilinden 3, Kars ilinden ise 2 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Ardahan ilinden 1 proje ise yararlanıcının talebi ve Yönetim Kurulunun kararı ile ödemeli feshedilmiştir.

Grafik 70. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Grafik 71’de tamamlanan başarılı projelerin TRA2 Bölgesi ilçelerine göre coğrafi dağılımı gösterilmektedir. Tamamlanan projelerin %50’sinin TRA2 Bölgesi il merkezlerinde %50’sinin ise TRA2 Bölgesi ilçelerinde olduğu görülmektedir. Bu yanıyla mali destek programının TRA2 Bölgesinin geneline yayılım gösterdiği söylenebilir.

Grafik 71. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı

Tablo 23’te tamamlanan projelerin sektörel dağılımı gösterilmekte olup tamamlanan 14 projeden 3 tanesi imalat sektöründe, 6 tanesi eğitim sektöründe, 1 tanesi mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, 5 tanesi ise kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörü kapsamındadır. Programın temel amacı ve öncelikleri incelendiğinde “imalat” sektörü programın üçüncü önceliğiyle, “eğitim”, “kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor” ve “mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler” sektörleri programın dördüncü önceliğiyle ilişkilidir. Bu bakımdan projelerin ilgili sektörlerde yer alması projelerin program ile paralellik gösterdiğinin kanıtıdır.

Tablo 23. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Adet	Yüzde
C - İmalat	2	14,29
P - Eğitim	6	42,86
M - Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1	7,14
R – Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	5	35,71
Toplam	14	100

3.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri

Bu program kapsamında destek verilecek projeler için ayrılan toplam bütçe 11.500.000,00 TL olarak programın başvuru rehberinde ilan edilmiştir. Destek tutarı her bir proje için asgari 100.000,00 TL, azami 1.500.000,00 TL olmak üzere yayınlanmıştır. Tablo 24’te gösterildiği üzere 64 proje başvurusu ile bu program kapsamında 51.598.143,34 TL’lik destek talebi gelmiştir. Söz konusu programın başvuru rehberinde yer alan bütçesi 11.500.000,00 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, talep edilen mali desteğin toplam program bütçesinin yaklaşık 4,49 katı olduğu görülmektedir.

Program kapsamında başvurusu yapılan projelerin TRA2 Bölgesi genelinde toplam bütçesi 75.225.154,56 TL olmuştur. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde toplam proje bütçesi 15.580.475,64 TL, Ardahan ilinde toplam proje bütçesi 16.095.984,65 TL, Iğdır ilinde toplam proje bütçesi 22.202.055,99 TL ve Kars ilinde toplam proje bütçesi 21.346.638,28 TL’dir.

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen destek tutarları Tablo 24’te gösterilmektedir. Tabloya göre programa TRA2 Bölgesi’nden toplam 51.598.143,34 TL’lik destek için başvuru yapılmıştır. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde 10.851.832,21 TL’lik destek, Ardahan ilinde 11.607.383,92 TL destek, Iğdır ilinde 14.030.979,21 TL destek ve Kars ilinde 15.107.948,00 TL destek talep edilmiştir. Programa başvurusu yapılan ve başarılı olan projelerin bütçesi Ajansın piyasa araştırması neticesinde yapılan bütçe revizyonu ile değişiklik göstermiştir. Program kapsamında sözleşme imzalanan 15 proje ile toplam 10.401.807,80 TL’lik destek tutarı sözleşmeye bağlanmıştır. Destek tutarları il bazında Ağrı ilinde 2.402.082,38 TL, Ardahan ilinde 2.944.096,42 TL, Iğdır ilinde 2.406.977,26 TL ve Kars ilinde 2.648.651,74 TL’dir.

Sözleşme imzalanmasından sonra projelerin izleme ve değerlendirme uzmanları yararlanıcılara ilk izleme ziyaretini gerçekleştirmiştir. İlk izleme ziyaretlerinde proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin ve satın alımların planlaması yapılmış ve riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleştirilmiş, gerekli prosedürler ve açıklamalar yararlanıcılara detaylı bir şekilde beyan

edilmiştir. Projelerin uygulanması sırasında sorun yaşanmaması için ilgili proje irtibat ve yetkili kişileri ile iletişim halinde kalınmıştır. Projelerin tamamlanması ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmuştur. Yararlanıcıların proje harcamaları, destek sözleşmeleri ve mevzuata uygun olarak projelerin izleme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan proje harcamaları DYK, PUR ve SAR'a göre incelenmiş olup bazı harcamalar uygun maliyet bazıları ise uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilmiştir. Uygun maliyet olarak kabul edilen proje harcamalarına istinaden ödemeler gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında başarıyla tamamlanan 14 projeye ait proje harcamalarının incelenmesi neticesinde Ağrı ilinde 3.002.435,35 TL, Ardahan ilinde 2.821.060,54 TL, Iğdır ilinde 3.940.397,62 TL ve Kars ilinde 4.318.825,16 TL destek olmak üzere toplam 14.082.718,67 TL'lik gerçekleşme olduğu görülmektedir. Destek tutarları incelendiğinde gerçekleşen harcamaların sözleşme imzalanan destek tutarlarının %85,96'sı oranında olduğu ve gerçekleşen destek tutarında Kars ilinin, toplam gerçekleşen destek tutarının %28,17'si oranıyla en çok destek alan il konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı

İl	Başvuruda Talep Edilen Destek Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı	Gerçekleşen Destek Tutarı
Ağrı	10.851.832,21	2.402.082,38	2.140.289,56
Ardahan*	11.607.383,92	2.944.096,42	2.002.313,41
Iğdır	14.030.979,21	2.406.977,26	2.279.793,09
Kars	15.107.948,00	2.648.651,74	2.518.659,82
Toplam	51.598.143,34	10.401.807,80	8.941.055,88

*Ardahan ilinde sözleşme imzalanan 6 projeden 1'i ödemeli feshedilmiştir. Bu kapsamda projeye ödeme yapıldığı için tamamlanan sayısı 5 gösterilmesine karşın tamamlanan destek tutarlarına ilgili tutar dâhil edilmiştir.

Program kapsamında yapılan başvurularda taahhüt edilen eş finansman tutarları, sözleşme imzalanan projelerin eş finansman tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen eş finansman tutarları Tablo 25'te gösterilmektedir. Tabloya göre program kapsamında TRA2 Bölgesi'nden yapılan proje başvurularında yararlanıcılar tarafından taahhüt edilen toplam eş finansman tutarı 23.627.011,22 TL olmakla beraber yapılan değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunan ve sözleşmeye bağlanan projelerdeki toplam eş finansman tutarı 5.425.278,36 TL'dir. Sözleşmeye bağlanan eş finansman tutarının illere dağılımına bakıldığında Ağrı ilinde 959.329,37 TL, Ardahan ilinde 1.503.170,58 TL, Iğdır ilinde 1.707.341,75 TL ve Kars ilinde 1.255.436,66 TL eş finansmanın sözleşmeye bağlandığı görülmektedir. Gerçekleşen eş finansman tutarlarına bakıldığında ise Ağrı ilinde 862.145,79 TL, Ardahan ilinde 818.747,13 TL, Iğdır ilinde 1.660.604,53 TL ve Kars ilinde 1.800.165,34 TL eş finansman olmak üzere toplam 5.141.662,79 TL'lik gerçekleşen eş finansman olduğu görülmektedir. Program kapsamında toplam eş finansman tutarı program kapanışının gerçekleşmesi ile birlikte %94,77 oranında gerçekleşmiş olup yararlanıcılar tarafından yapılan harcamalar sözleşme bütçesinin

altında gerçekleşmiştir. Gerçekleşen eş finansman bakımından Ağrı ve Ardahan illeri birbirine yakın oranlar göstermekte olup Kars ili programda başı çekmektedir.

Tablo 25. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı

İl	Başvuruda Eş Finansman Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Eş Finansman Tutarı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı	4.728.643,43	959.329,37	862.145,79
Ardahan*	4.488.600,73	1.503.170,58	818.747,13
Iğdır	8.171.076,78	1.707.341,75	1.660.604,53
Kars	6.238.690,28	1.255.436,66	1.800.165,34
Toplam	23.627.011,22	5.425.278,36	5.141.662,79

*Ardahan ilinde sözleşme imzalanan 6 projeden 1'i ödemeli feshedilmiştir. Bu kapsamda projeye ödeme yapıldığı için tamamlanan sayısı 5 gösterilmesine karşın gerçekleşen eş finansman tutarlarına ilgili tutar dâhil edilmiştir.

Program kapsamında gerçekleşen harcamaların bütçesel dağılımı Tablo 26'da gösterilmiş olup 8.354.928,95 TL ve %59,33 oranıyla en büyük paya sahip harcama diğer maliyetler, hizmetler bütçe kaleminde. Ardından ise 5.413.872,70 TL ile ekipman ve malzeme kalemi, 214.413,20TL ile diğer kalemi yer almaktadır. Proje bütçe kalemlerinden olan yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

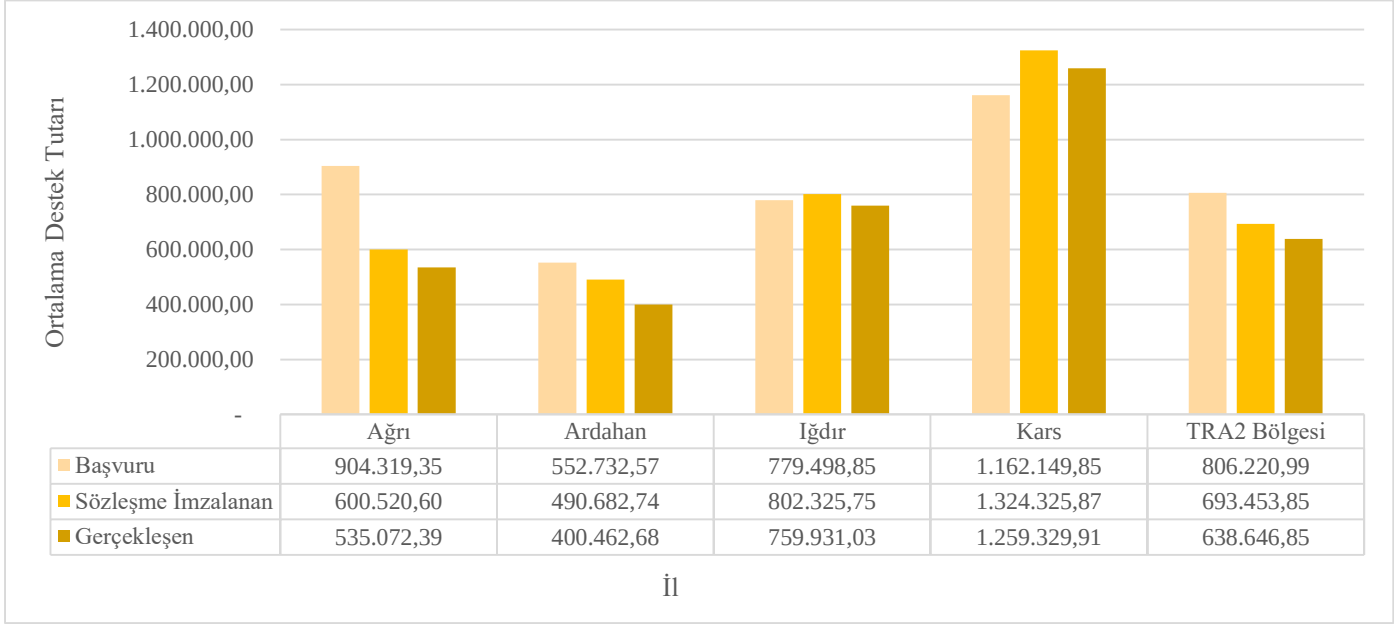
Tablo 26. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı

Bütçe Kalemi	Tutar	Yüzde
İnsan Kaynakları	93.522,40	0,66
Seyahat	5.981,42	0,04
Ekipman ve Malzeme	5.413.872,70	38,44
Yerel Ofis Maliyetleri	0,00	0,00
Diğer Maliyetler, Hizmetler	8.354.928,95	59,33
Diğer	214.413,20	1,53
İdari Maliyetler	0,00	0,00
Toplam	14.082.718,67	100,00

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen ortalama destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin ortalama destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen ortalama destek tutarları Grafik 72'de gösterilmektedir. Grafik incelendiğinde, programın başvuru rehberinde azami olarak 1.500.000,00 TL olarak belirlenen destek tutarı için başvurularda TRA2 Bölgesi ortalaması olarak proje başına 806.220,99 TL

destek talep edilmiştir. Sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 693.453,85 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 638.646,85 TL’dir. İl özelinde başvuru, sözleşmesi imzalanan ve tamamlanan proje başına ortalama destek tutarında sırasıyla 1.162.149,85 TL, 1.324.325,87 TL ve 1.259.329,91 TL ile Kars ili ön plana çıkmaktadır.

Grafik 72. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı

Söz konusu program kapsamındaki yararlanıcılara destek sözleşmesine istinaden gerçekleştirilen ön, ara ve nihai ödeme tutarları ve oranları Tablo 27’de gösterilmektedir. Projelere yapılan ödemelerde ilk izleme ziyareti gerçekleştirilerek DYK’nın Mali Desteklerin Ödemesi başlığında belirtildiği üzere destek tutarının %20 ile %60’ı oranında ön ödemeleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön ödemeler projelerin risk değerlendirmesine göre yapılmış olup genel olarak projelerin ilerleme ve tamamlanma riskleri düşük görülerek projelere destek tutarının %60’ı oranında ön yapılmıştır. Projelerin tamamlanma durumunda gerçekleştirilen yararlanıcı rapor hak ediş işlemlerine istinaden uygun olmayan maliyet değerlendirmeleri neticesinde ön ödemenin toplam ödeme içerisindeki yüzdesinde azalış olmaktadır. Bu kapsamda yapılan 4.992.785,00 TL’lik ön ödeme toplam ödemenin %59,41’lik kısmını oluşturmuştur. Yararlanıcılar ile yapılan destek sözleşmesine istinaden yararlanıcıların Ajansa ara rapor sunması gerekmektedir ancak sunulan ara raporda yararlanıcıların bir kısmı bütçe harcamalarını ön ödeme ve ön ödeme oranı kadarki eş finansmanı proje kapsamında harcayamadığı için ara ödeme talep etmemiştir. Sözleşme imzalanan ve başarılı bir şekilde tamamlanan 14 projeden sadece 3’ü sunmuş olduğu rapora istinaden ara ödeme talep etmiştir. DYK’nın yine Mali Desteklerin Ödemesi başlığında toplam destek tutarının en az yüzde onu nihai raporun sunulmasından sonra ödenir şeklinde belirtildiği üzere sunulan ara raporlara istinaden hak ediş işlemi gerçekleştirilmiş ve ödemelerin %10,60’ına karşılık gelen 890.745,40 TL’lik ara ödeme yapılmıştır. Proje kapsamındaki satın alma iş ve işlemleri ile proje kapsamındaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmaktadır. Sunulan nihai rapora istinaden hak ediş işlemi gerçekleştirilmekte ve meri mevzuata göre

projenin nihai ödemesi gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Ajansa sunulan nihai raporlara istinaden %29,99 ödeme oranı ile 2.520.112,92 TL'lik nihai ödeme gerçekleştirilmiştir.

Tablo 27. Ön, Ara ve Nihai Ödeme

Ödemeler	Miktar	Yüzde
Ön Ödeme	4.992.785,00	59,41
Ara Ödeme	890.745,40	10,60
Nihai Ödeme	2.520.112,92	29,99
Toplam	8.403.643,32	100

3.4. Programın Değerlendirilmesi

3.4.1. İlgililik

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için başvuru rehberinde yer alan ilgililik bölümündeki kriterlere göre toplam 25 puan üzerinden 15 puan alması gerekmektedir. Bu kapsamda başarılı olarak ilan edilen 17 adet projeyi bağımsız değerlendiriciler değerlendirmiş olup her bir proje için birden fazla bağımsız değerlendirici değerlendirmede bulunmuştur. Değerlendirmeler neticesinde 17 adet projenin her biri 15 ve üstü puan almıştır.

Programın ilgililik kriteri kapsamında bağımsız değerlendiricilerin projelere verdikleri puanlara göre incelenen projelerin teklif çağrısının hedefleriyle ve bir veya daha fazla önceliği ile ne kadar ilgili olduğuna, hedef Bölge'nin ihtiyaçları ve sorunları ile ne kadar ilgili olduğuna ve ilgili tarafların ne kadar açıkça tanımlandığına ve stratejik olarak seçilmesine yönelik puanlama yapılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin, programın hedef ve öncelikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Proje fikirlerinin proje çağrısı öncesindeki durumunu öğrenmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Başvuru Öncesi Durumu İçin Size En Uygun Olanı Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 73'te gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %64,29'u proje çağrısından önce bu şekilde proje yapmayı planladık, %50'si proje çağrısı ile birlikte, dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladık, %21,43'ü bu projeyi çağrıdaki öncelikleri karşıladığı için hazırladık, %21,43'ü proje teklifinde proje sonuçlarına ilişkin performans göstergelerini dikkate aldık şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan bu proje daha önce başvurduğumuz bir projemizin genişletilmiş hali /devamı niteliğindedir, bu proje başka bir

Bölgede uygulanmış bir projenin yöremize uyarlamasıdır, proje çağrısından önce bu konuyu projelendirmiştik ve proje çağrısının daha farklı öncelikleri içermesini istedik cevaplarını veren olmamıştır.

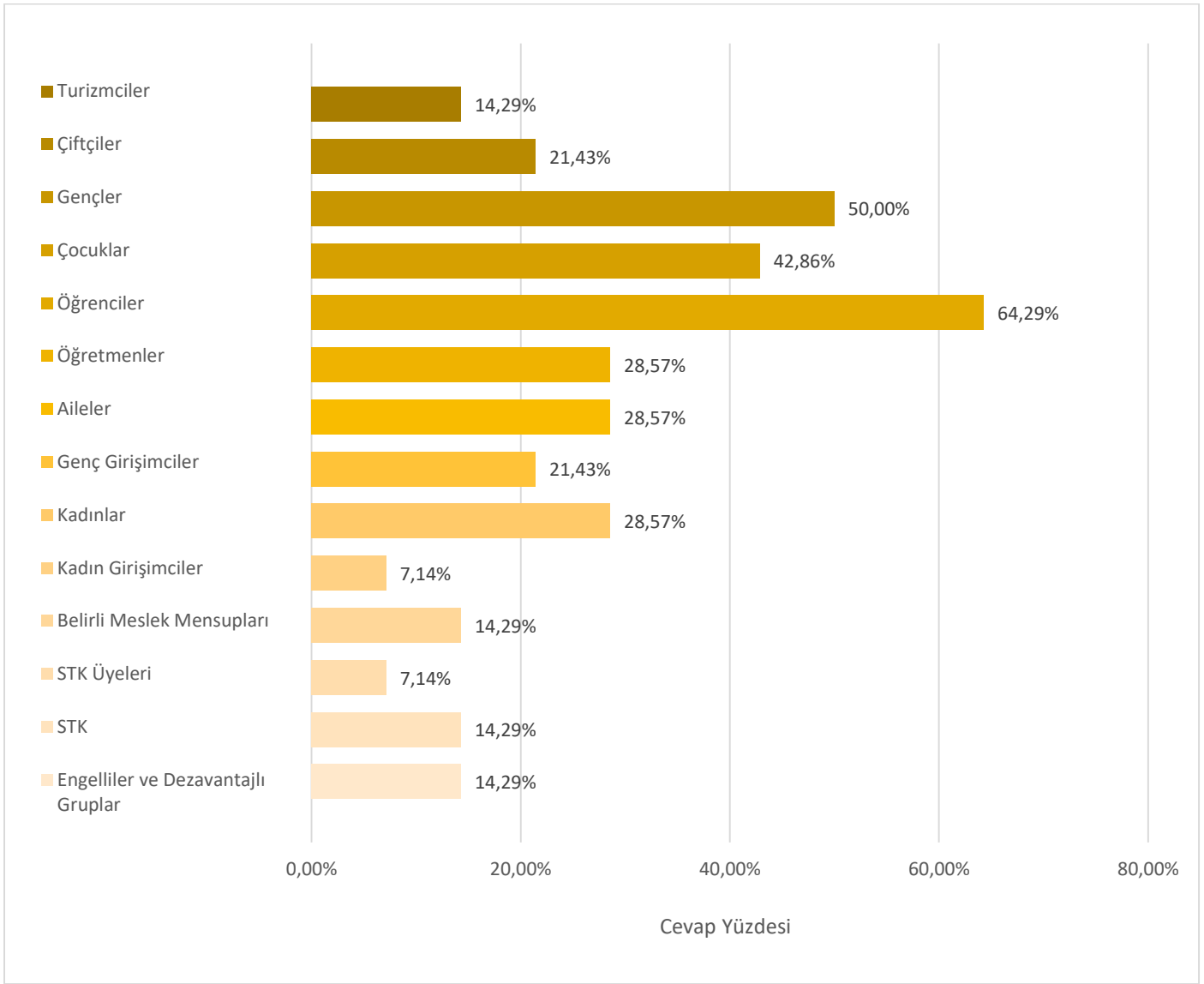
Grafik 73. Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Projelerin Hedef Grupları

Projelerde kimlerin hedef grup olarak belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Hedef Grubu Kimlerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 74’te gösterilmektedir. Yararlanıcıların %64,29’u öğrenciler, %50’si gençler, %42,86’sı çocuklar, %28,57’si aileler, %28,57’si öğretmenler, %28,57’si kadınlar, %21,43’ü çiftçiler, %14,29’u turizmciler, %14,29’u engelliler ve dezavantajlı gruplar, %14,29’u STK, %14,29’u belirli meslek mensupları , %7,14’ü kadın girişimciler ve %7,14’ü STK üyeleri cevabını vermiştir.

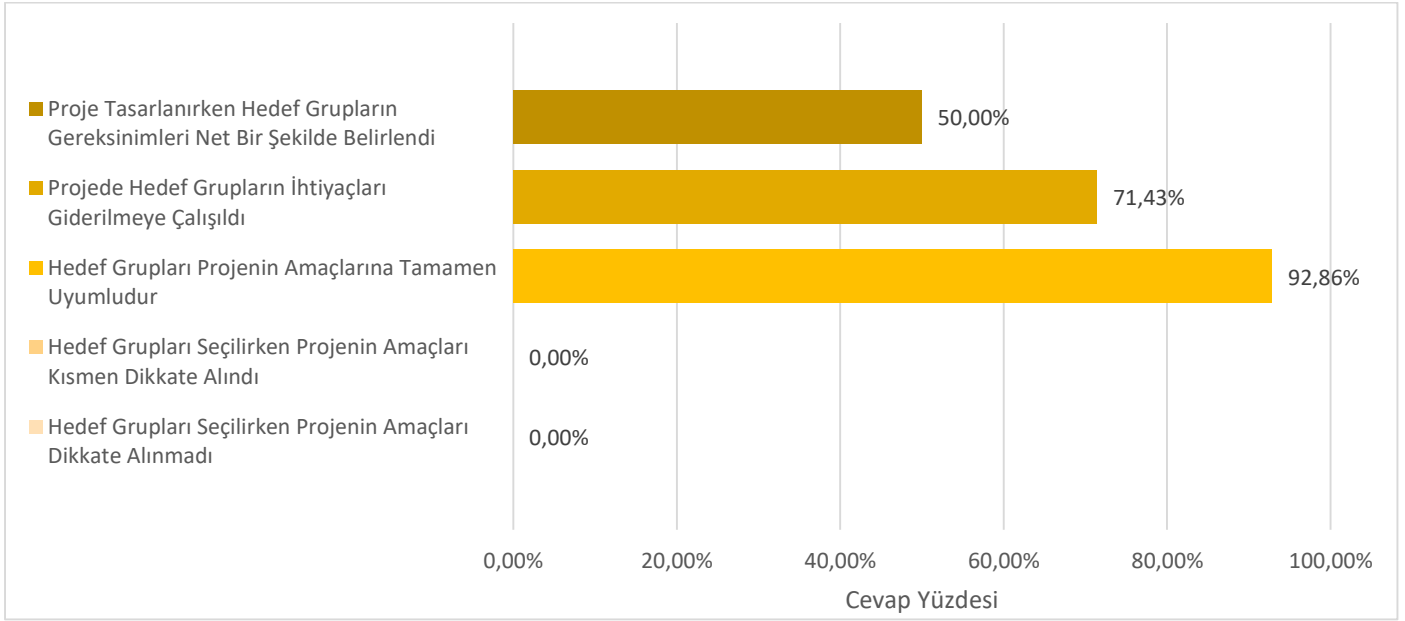
Grafik 74. Projelerin Hedef Grupları

Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Proje ve hedef gruplarının ilgililik ilişkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Hedef Gruplarına İlişkin Olarak Sizin İçin Uygun Olanlar Nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 75’te gösterilmektedir. Yararlanıcıların %92,86’sı hedef grupları projenin amaçlarına tamamen uyumludur, %71,43’ü projede hedef grupların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı, %50’si proje tasarlanırken hedef grupların gereksinimleri net bir şekilde belirlendi cevabını vermişlerdir. Yararlanıcılardan hedef grupları seçilirken projenin amaçları kısmen dikkate alındı ve hedef grupları seçilirken projenin amaçları dikkate alınmadı şeklinde cevap veren olmamıştır.

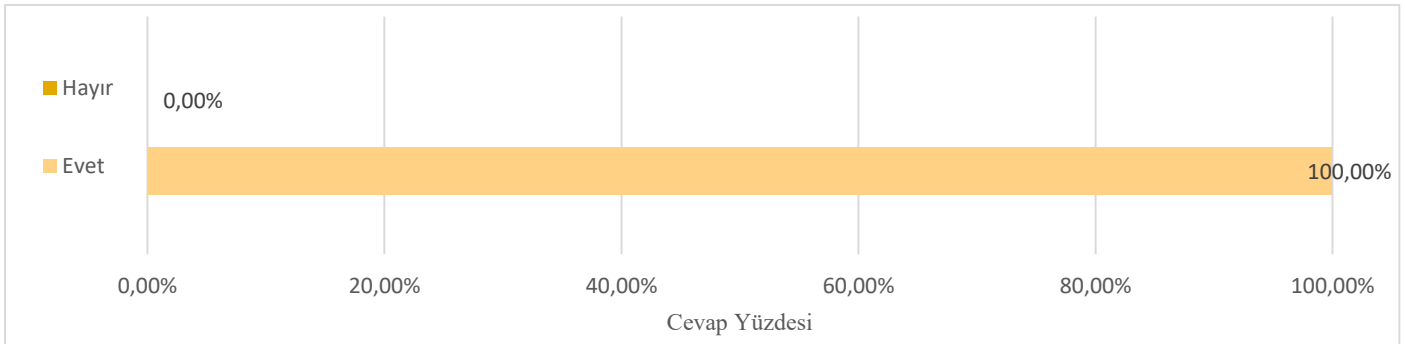
Grafik 75. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu

Proje ile hedef gruplarının ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığının ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedef Grubun İhtiyaçları Karşılanmış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 76’da gösterilmekte olup yararlanıcıların tamamı evet cevabını verirken hayır cevabını veren olmamıştır.

Grafik 76. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu

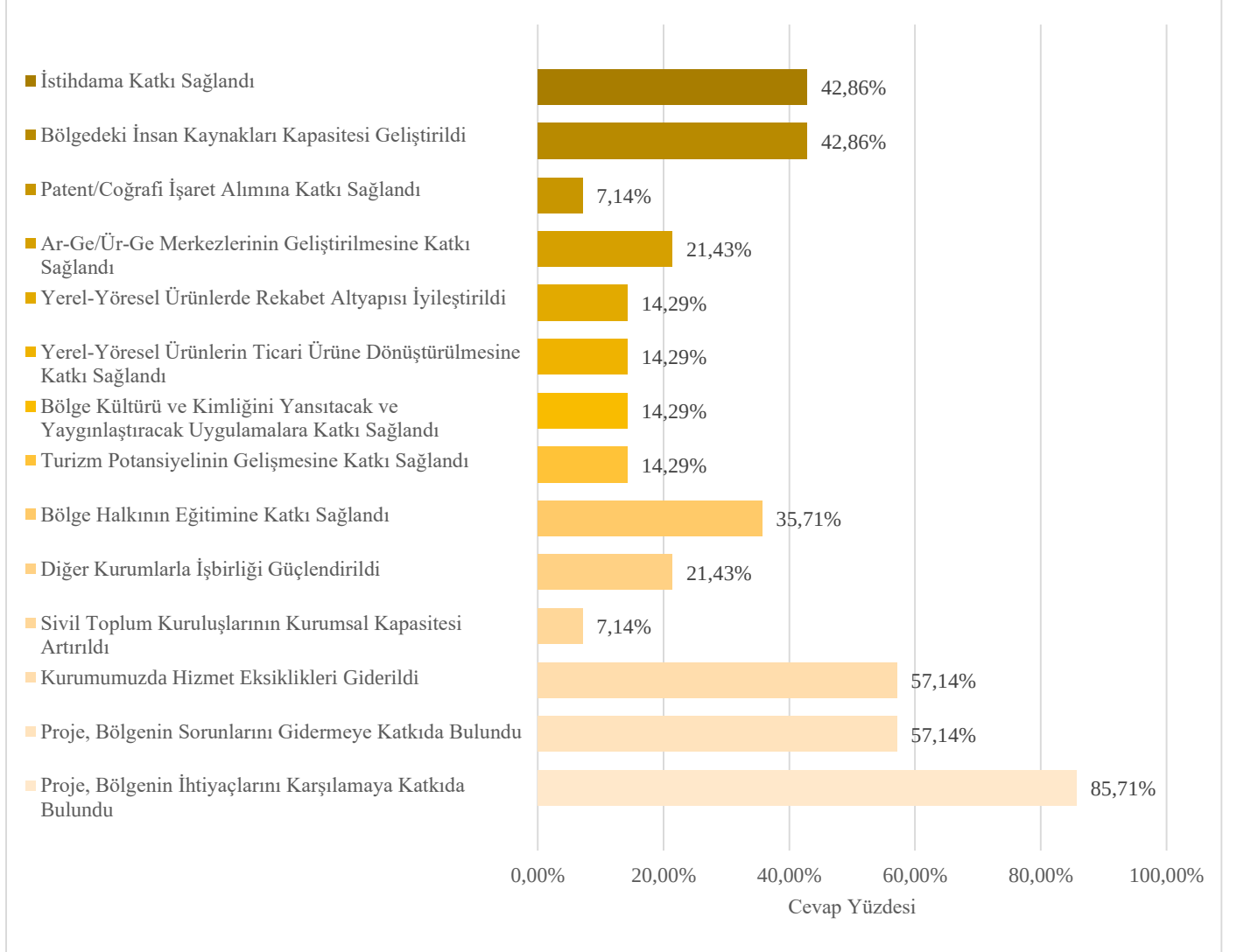

Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

Projelerinin tamamlanması ile hangi hedeflerin gerçekleştiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Gerçekleşmesi Sonucunda Hangi Hedeflere Ulaştığınızı Düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 77’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %85,71’i projenin Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulundu, %57,14’ü projenin Bölgenin sorunlarını gidermeye katkıda bulundu, %57,14’ü kurumlarında hizmet eksikliklerinin giderildi, %42,86’sı istihdama katkı sağlandı, %42,86’sı Bölgedeki insan kaynakları kapasitesi geliştirildi, %35,71’i Bölge halkının eğitimine katkı sağlandı, %21,43’ü proje ile diğer kurumlarla iş birliği güçlendirildi, %21,43’ü Ar-Ge/Ür-Ge merkezlerinin geliştirilmesine katkı sağlandı, %14,29’u turizm

potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlandı,%14,29'u Bölge kültürünü ve kimliğini yaşatacak ve yaygınlaştıracak uygulamalara katkı sağlandı, %14,29'u yerel-yöresel ürünlerin ticari ürüne dönüştürülmesine katkı sağlandı, %14,29'u ise yerel-yöresel ürünlerde rekabet altyapısı iyileştirildi, %7,14'ü patent/coğrafi işaret alımına katkı sağlandı ve %7,14'ü sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesi artırıldı şeklinde cevap vermiştir.

Grafik 77. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

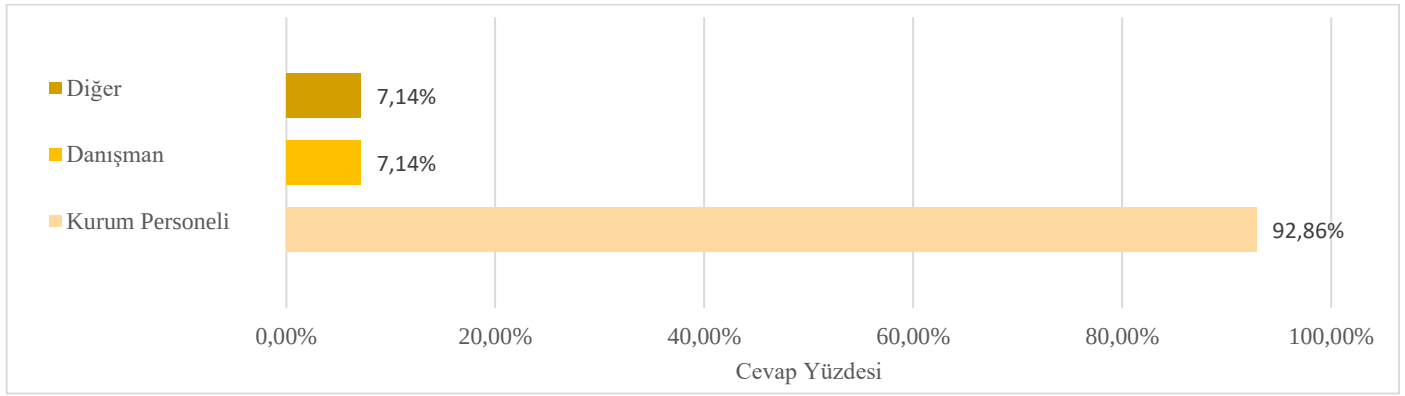

3.4.2. Etkinlik

Projelerin Tasarlanması

Proje tasarısının kim tarafından yapıldığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Hazırladı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 78’de gösterilmekte olup %92,86’sı projelerini kurum personelinin hazırladığını, %7,14’ü projelerini danışmanın hazırladığını %7,14’ü ise diğer ile başka bir kurum personeli tarafından hazırlandığını belirtmiştir.

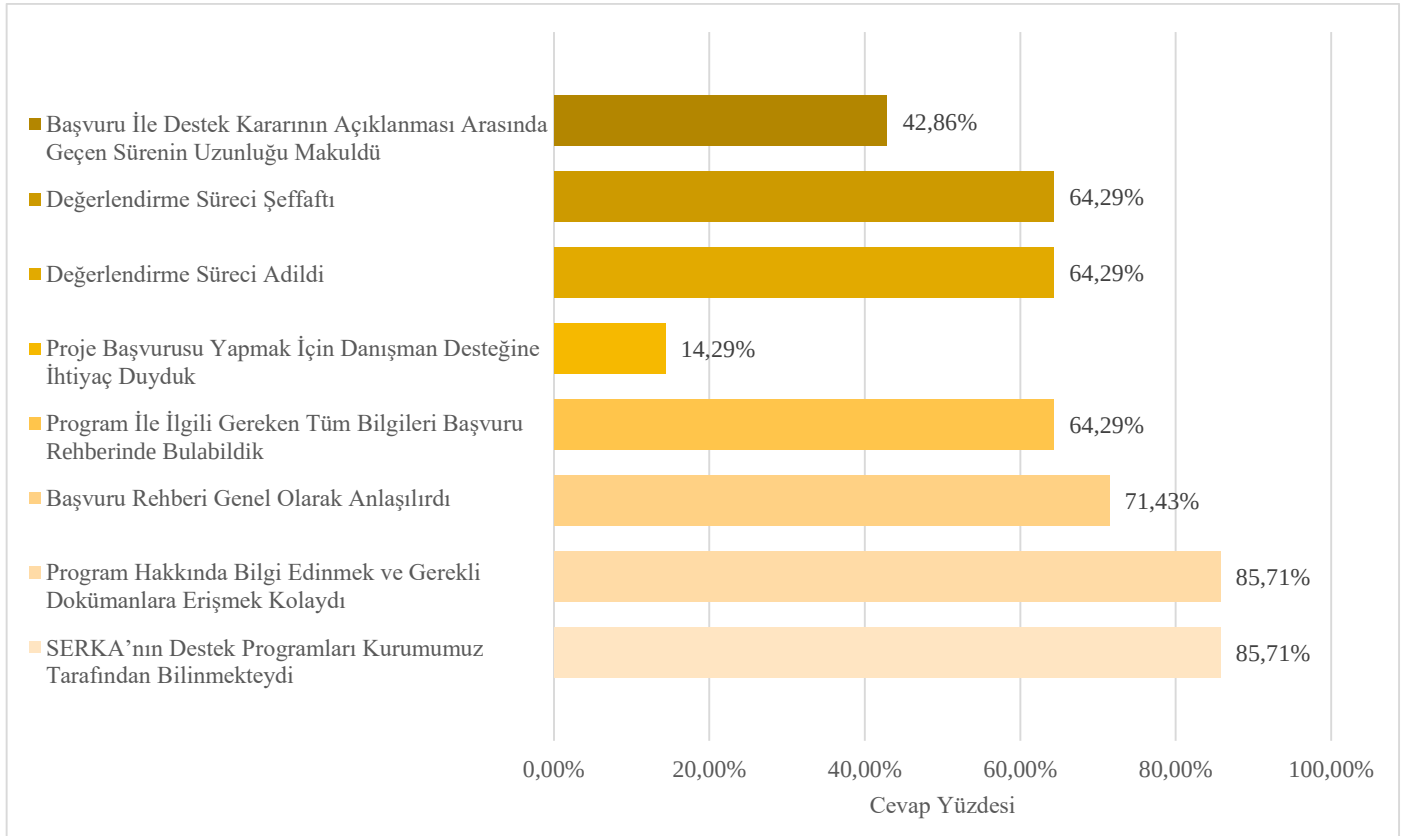
Grafik 78. Projelerin Tasarlanması

Proje Başvuru Süreci

Proje başvuru sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Başvuru Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Olan Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 79’da gösterilmekte olup %85,71’i SERKA’nın destek programları kurumumuz tarafından bilinmekteydi, %85,71’i program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara erişmek kolaydı, %71,43’ü başvuru rehberi genel olarak anlaşılırdı, %64,29’u program ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik, %64,29’u değerlendirme süreci adilci, %64,29’u değerlendirme süreci şeffaftı, %42,86’sı başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü ve %14,29’u proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

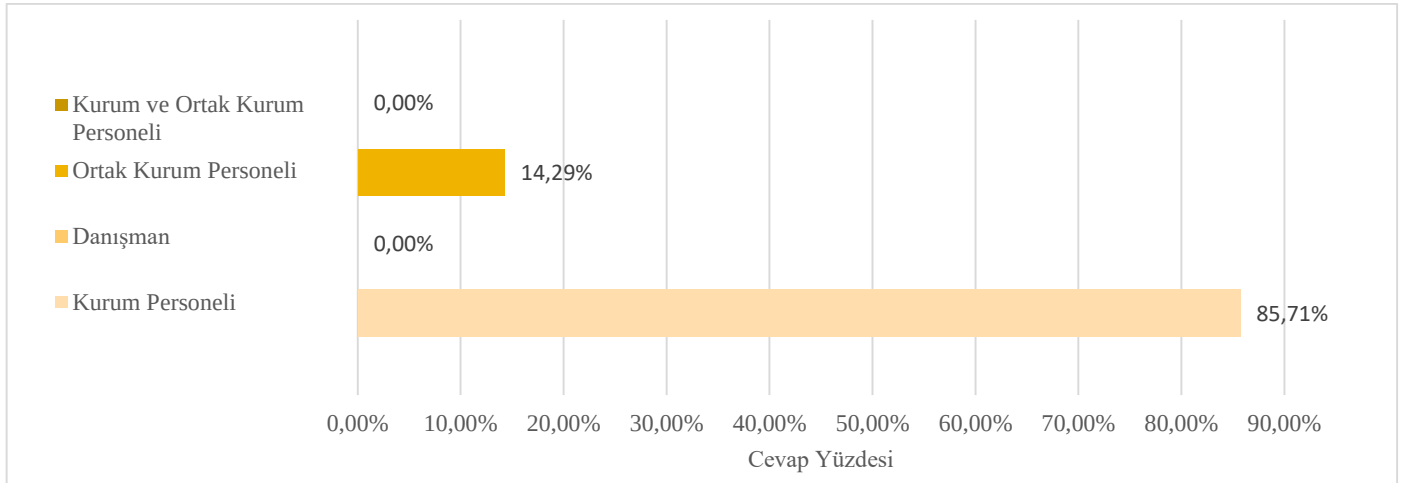
Grafik 79. Proje Başvuru Süreci

Projelerin Uygulanmasında Yürütücü

Projenin kim tarafından yürütüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Yürüttü?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 80’de gösterilmekte olup %85,71’i kurum personeli, %14,29’u ortak kurum personeli cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan danışman ve kurum ve ortak kurum personeli (birlikte çalışmaları ile) cevabını veren olmamıştır.

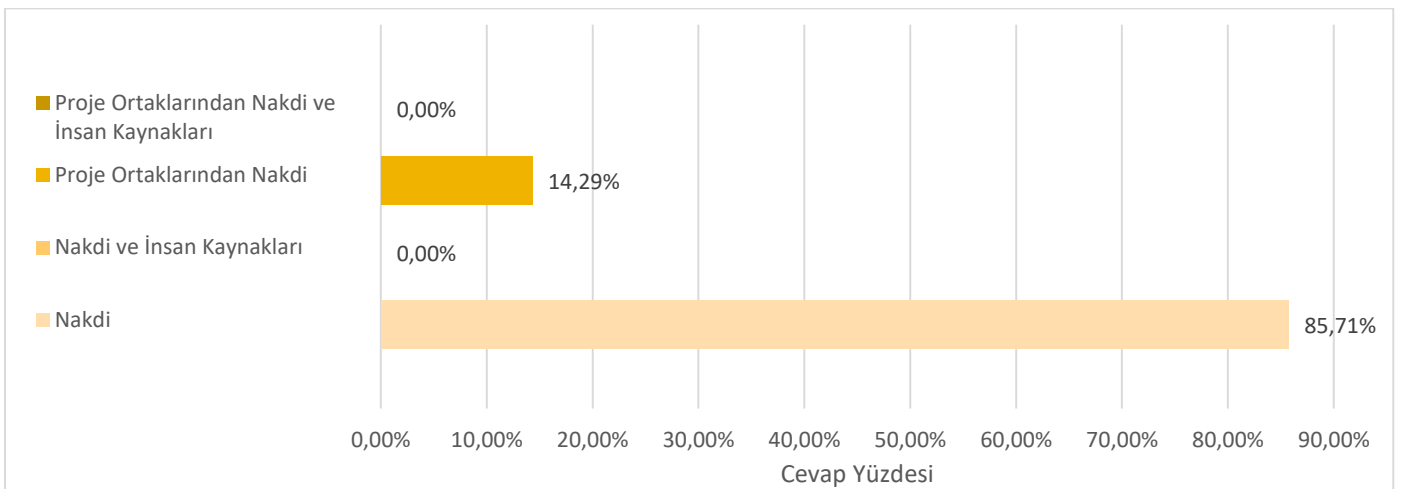
Grafik 80. Proje Uygulamasında Yürütücü

Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projelerin eş finansmanının nasıl karşılandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Eş Finansmanını Nasıl Karşıladınız?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 81’de gösterilmekte olup %85,71’i nakdi, %14,29’u proje ortaklarından nakdi cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan nakdi ve insan kaynaklarının birlikte kullanımı ile proje ortaklarından nakdi ve insan kaynaklarının birlikte kullanımı olarak eş finansman yanıtını veren olmamıştır.

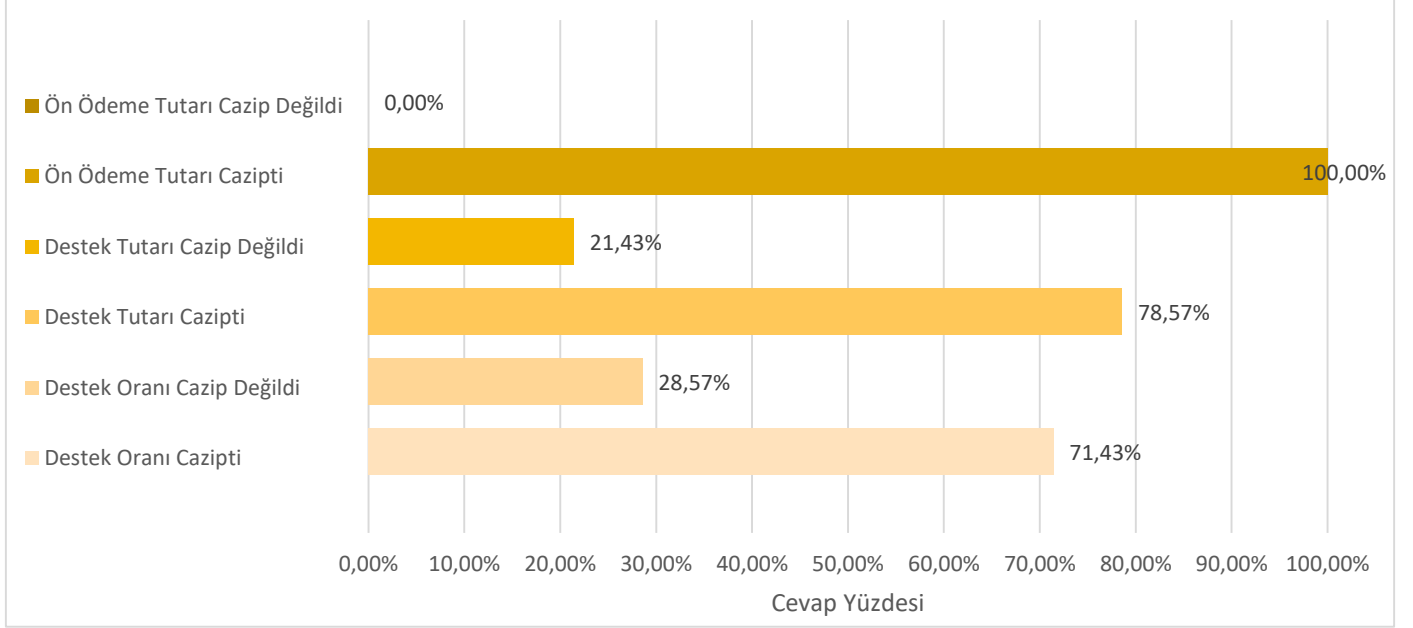
Grafik 81. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projenin Finansal Unsurları

Programın finansal unsurlarının başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Programın Finansal Unsurlarını Nasıl Değerlendirirsiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 82’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %78,57’si destek tutarı cazip, %71,43’ü destek oranı cazip, %28,57’si destek oranı cazip değil, %21,43’ü destek tutarı cazip değil şeklinde yanıt vermiştir. Yararlanıcılardan tamamı ön ödeme tutarının cazip olduğunu düşünmekte olup ön ödeme tutarının cazip değil şeklinde cevap veren bulunmamaktadır.

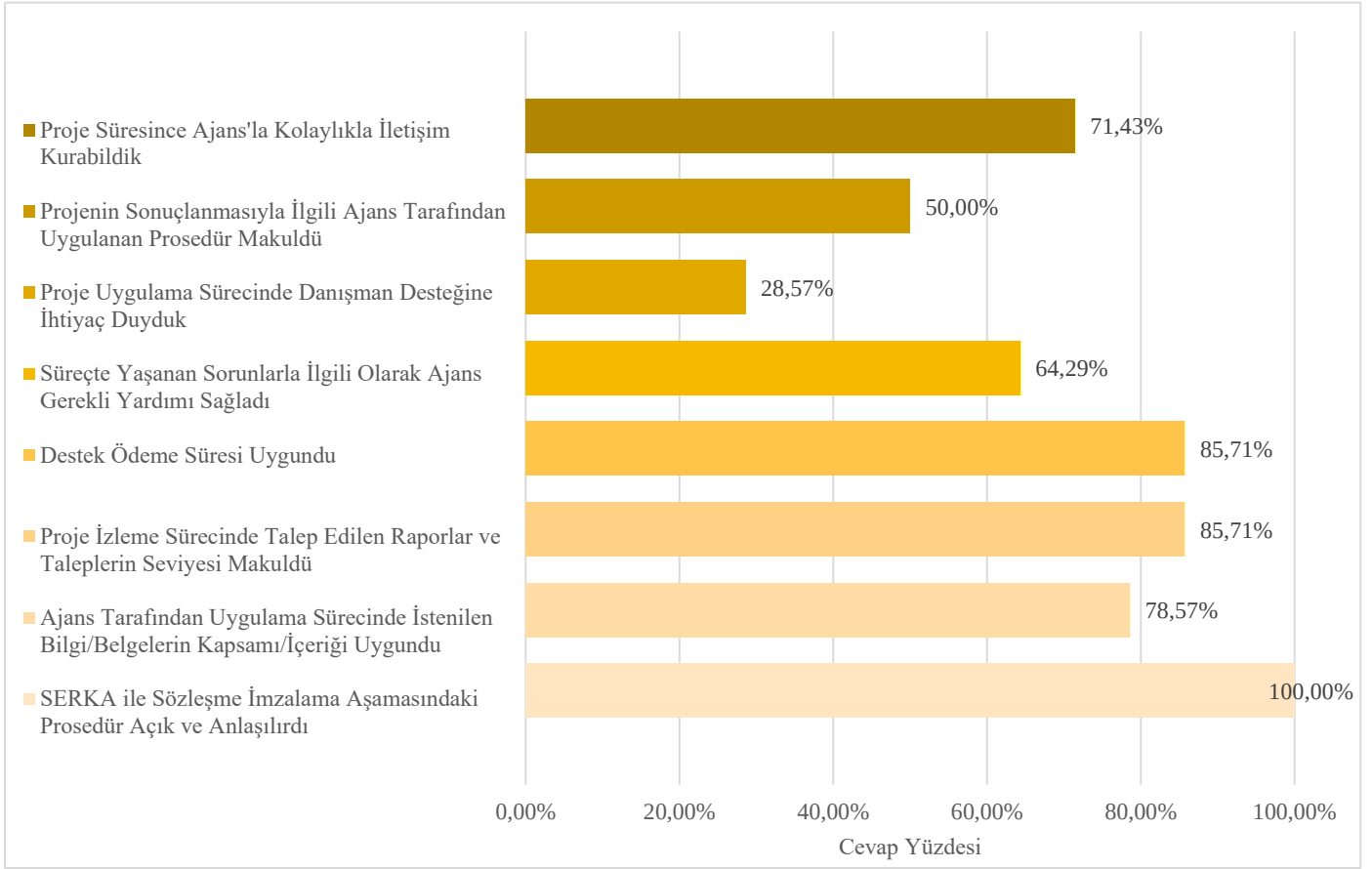
Grafik 82. Projenin Finansal Unsurları

Proje Uygulama Süreci

Proje uygulama sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 83’te gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %100’ü SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %85,71’i proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü, %85,71’i destek ödeme süresi uygundu, %78,57’si Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu, %71,43’ü proje süresince Ajans’la kolaylıkla iletişim kurabildik, %64,29’u süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı, %50’si projenin sonuçlanmasıyla ilgili Ajans tarafından uygulanan prosedür makuldü ve %28,57’si proje uygulama sürecinde danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

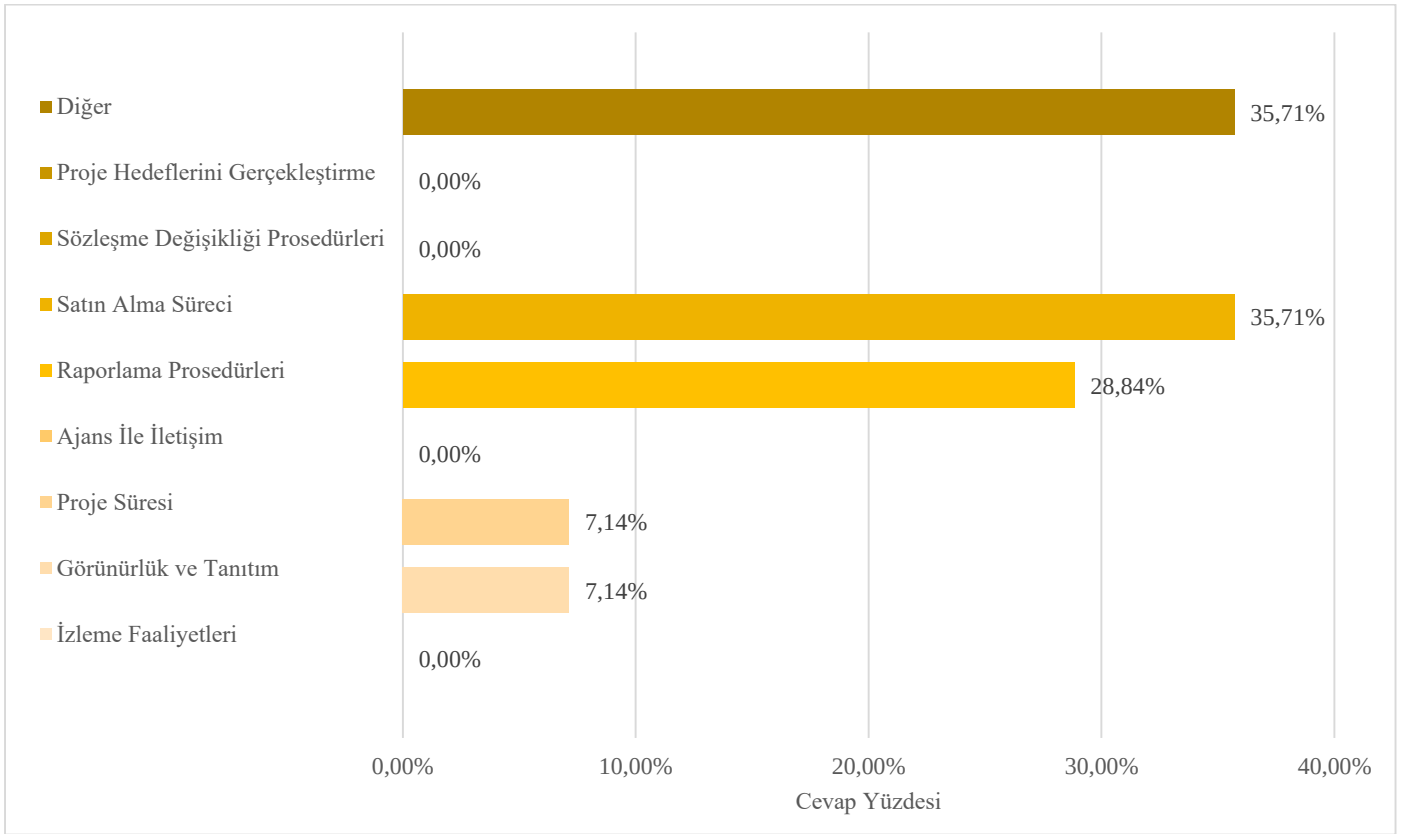
Grafik 83. Proje Uygulama Süreci

Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

Proje uygulama aşamasında proje yürütücülerinin hangi aşamalarda zorlandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Uygulama Aşamasında En Fazla Hangi Konularda Zorlandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların vermiş olduğu cevaplar Grafik 84’te gösterilmiştir. Yararlanıcılardan 35,71’i satın alma süreci, %35,71’i diğer ve %28,84’ü raporlama prosedürü cevabını vermiştir. Yararlanıcılar proje hedeflerini gerçekleştirme, sözleşme değişikliği prosedürleri, Ajans ile iletişim ve izleme faaliyetleri konusunda zorlanmadığını belirtmiştir. Yararlanıcılar diğer seçeneği altında pandemi döneminde projenin yürütülmesi ve yeminli mali müşavir (YMM) raporunun hazırlanması sürecinde zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 84. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

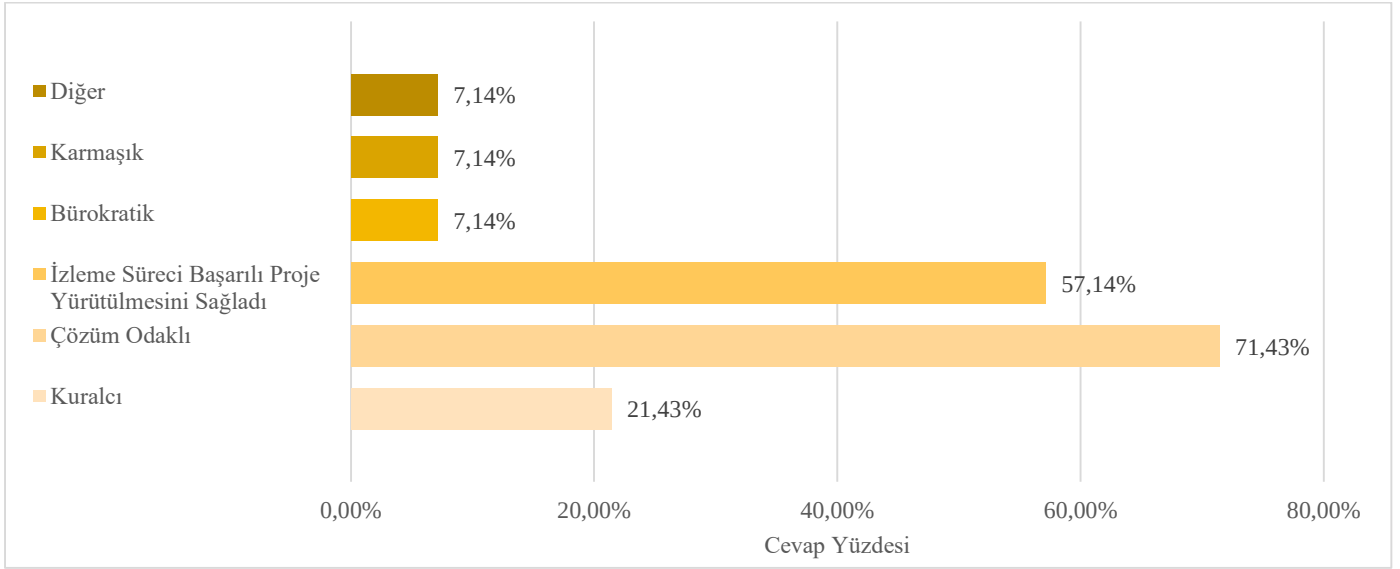

Proje İzleme Faaliyetleri

İzleme ziyaretleri DYK'nın Düzenli İzleme Ziyaretleri alt başlığında belirtilen hususlara riayet edilerek yapılmakta olup program kapsamından sözleşme imzalanan projelerin yararlanıcılarına ilk izleme ziyareti gerçekleştirilmektedir. İlk izleme ziyareti projelerin ilerlemesi, satın alma hususları ve yararlanıcıların görev ve sorumluluklarını açısından oldukça önemlidir. Projenin ilerlemesi ile birlikte düzenli izleme ve anlık izleme ile projenin ara izlemeleri gerçekleştirilmektedir. Projenin son aşaması ile birlikte nihai izleme ziyareti gerçekleştirilerek projenin nihai ödemesi yapılmaktadır.

Ajans tarafından yürütülen izleme faaliyetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Sürecinde Ajansın İzleme Faaliyetlerini Nasıl Buldunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 85’te gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %71,43’ü çözüm odaklı, %57,14’ü izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladı, %21,43’ü kuralcı, %7,14’ü bürokratik, %7’14’ü karmaşık ve %7,14’ü diğer cevabını vermiştir. Diğer değerlendirmesinde bulunan yararlanıcı izleme sürecinin sorunsuz yürütüldüğünü belirtmiştir.

Grafik 85. Proje İzleme Faaliyetleri

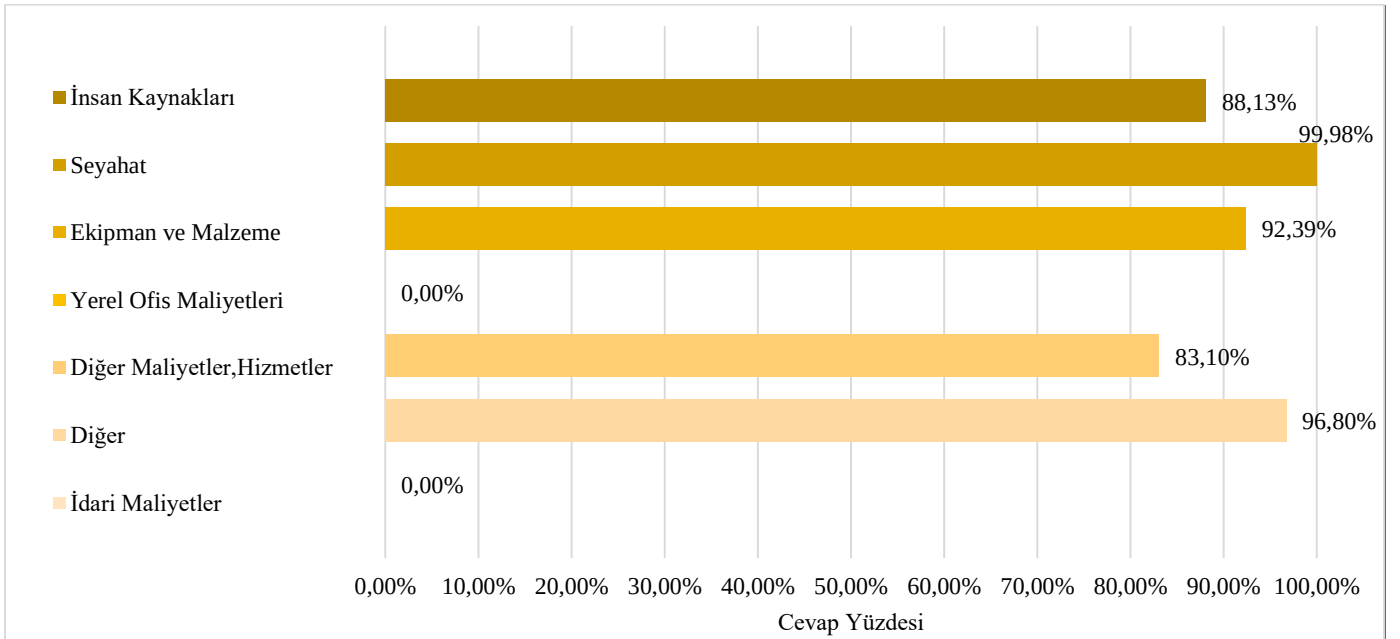

Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Programdaki projelerin bütçe tertipleri ve kalemleri DYK’da belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. İlgili formata göre proje bütçe kalemleri; insan kaynakları, seyahat, ekipman ve malzeme, yerel ofis maliyetleri, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır.

Projeler tamamlandıktan sonra yararlanıcıların Ajansa sunmuş olduğu nihai raporlar Ajans uzmanları tarafından incelenmiş olup bu inceleme neticesinde toplam bütçe üzerinden %86,66 oranında gerçekleşme olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri Grafil 86’da verilmiştir. Grafiğe göre bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri; seyahatte %99,98 , diğerde %96,80, ekipman ve malzemede %92,39, insan kaynaklarında %88,13 ve diğer maliyetler, hizmetlerde %83,10’dur. Yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler bütçe kalemleri yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

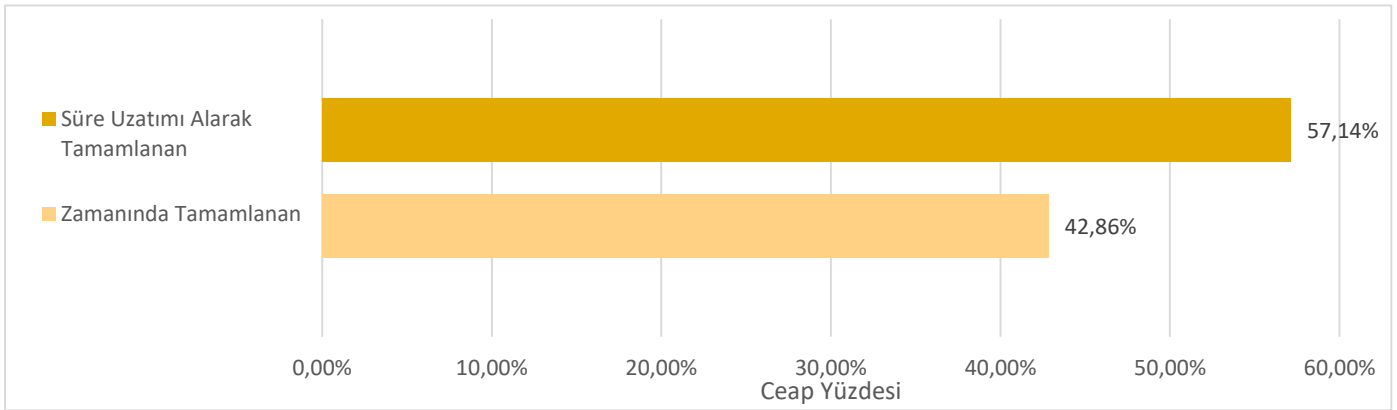
Grafik 86. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Program künyesinde program kapsamında başvuru yapılacak projelerin azami süreleri 24 ay olarak belirlenmiş olup başvuru sahiplerinin proje tasarılarında bu hususa dikkat etmeleri beklenmiştir. Başvuruları yapılan ve değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunarak sözleşmesi imzalanan projelerin proje süreleri 4-24 ay olarak belirlenmiştir. Program kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin zamanında ve süre uzatımı olarak tamamlanma istatistiği Grafik 87’de gösterilmiştir. Yararlanıcıların %42,86’sı projelerini destek sözleşmesinde belirlenen sürede tamamlamasına karşın %57,14’ü süre uzatımı olarak projelerini tamamlamıştır.

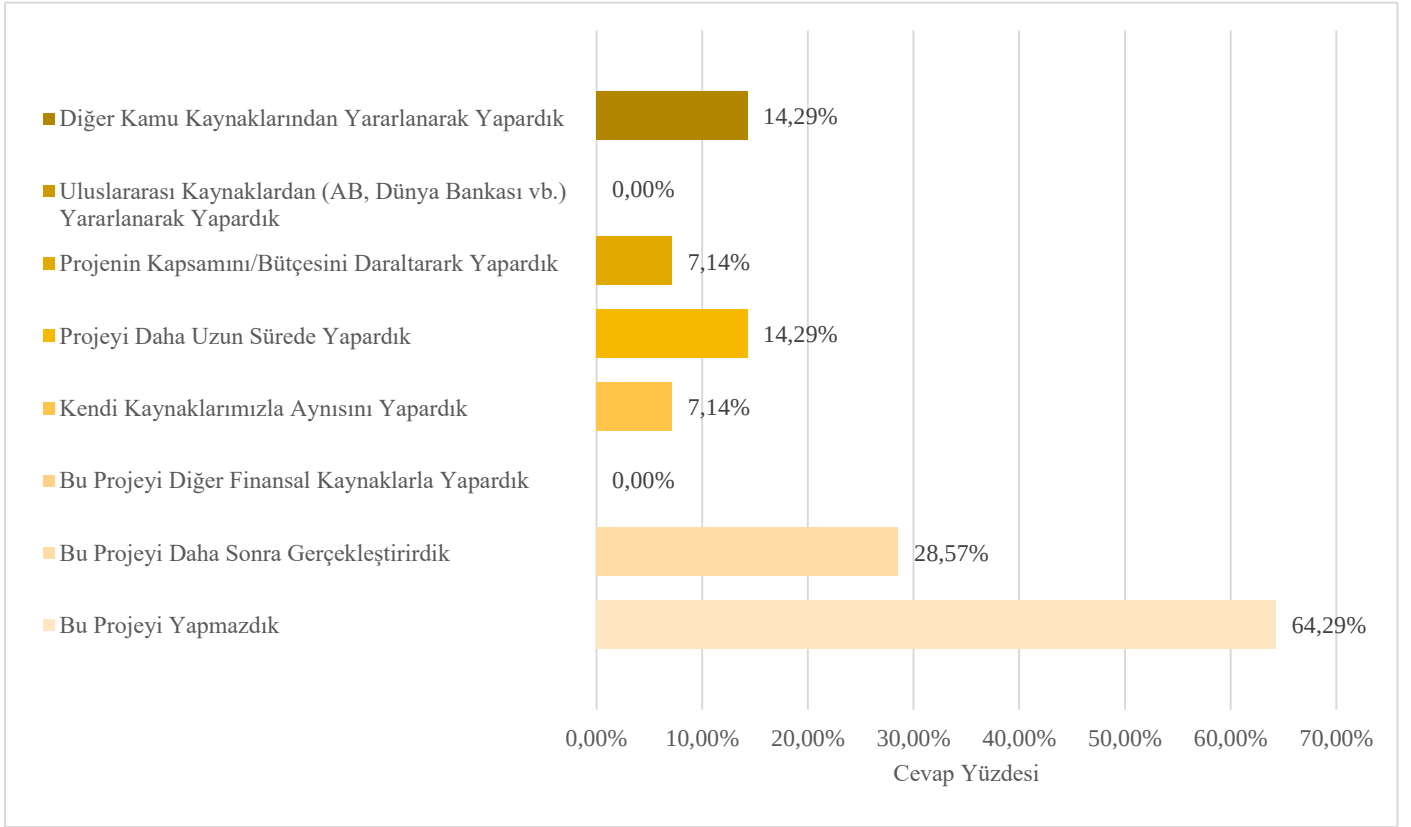
Grafik 87. Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Ajans desteği olmadan projelerin yapılabilme durumunun değerlendirilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Ajans Desteği Almamış Olsaydınız Sizce Ne Olurdu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 88’de gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %64,29’u bu projeyi yapmazdık, %28,57’si bu projeyi sonra gerçekleştirdik, %14,29’u projeyi daha uzun sürede yapardık, %14,29’u ise diğer kamu kaynaklarından yararlanarak yapardık, %7,14’ü projenin kapsamını/bütçesini daraltarak yapardık ve %7,14’ü kendi kaynaklarımızla aynısını yapardık cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan uluslararası kaynaklardan (AB, Dünya Bankası vb.) yararlanarak yapardık ve bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık cevabını veren olmamıştır.

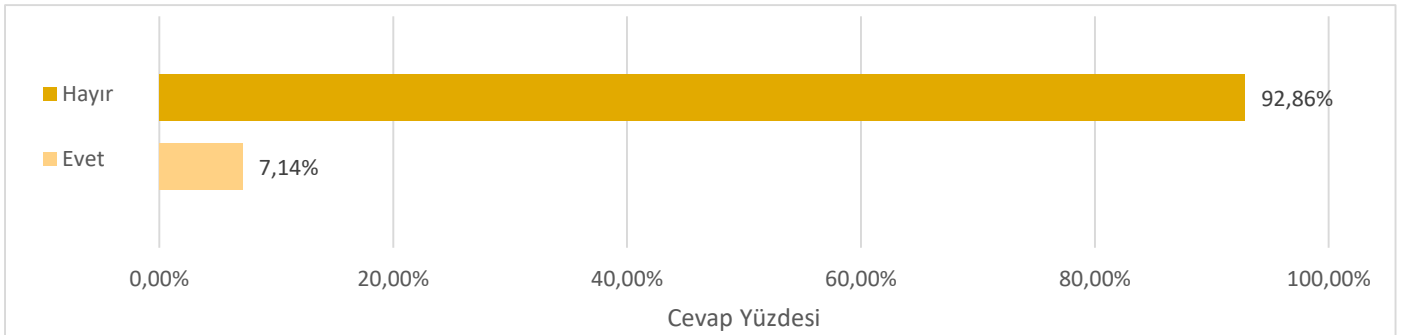
Grafik 88. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Projelerin Ajans desteği olmadan daha düşük maliyetle yapılıp yapılamayacağını öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Ajans Desteği Olmadan Daha Düşük Maliyet İle Yapabilir Miydiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 89’da gösterilmekte olup %92,86’sı hayır yapamazdık cevabını verirken %7,14’ü ise evet yapabiliirdik cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcılar büyük çoğunlukla aynı satın alma kuralları uygulandığı için daha düşük maliyetle yapılamayacağını düşünmektedirler.

Grafik 89. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

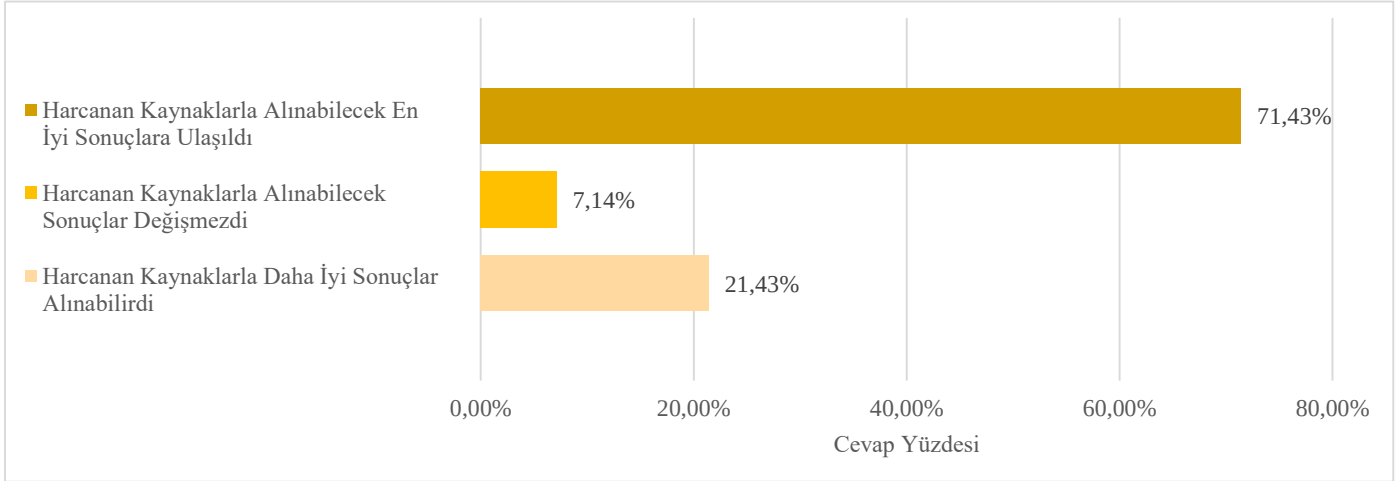

Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Projelerde harcanan kaynaklarla elde edilen çıktıların yararlanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Kapsamında

Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar Konusundaki Görüşleriniz Nedir?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 90’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %71,43’ü harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı, %21,43’ü ise harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi, %7,14’ü harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi) cevabını vermiştir.

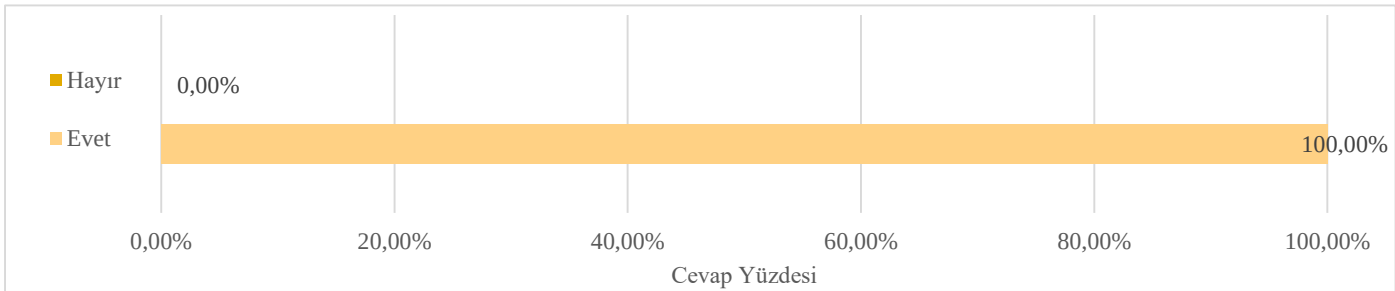
Grafik 90. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

Projelerde harcanan kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz Kaynakların Verimli Kullanımına Katkı Sağlamış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 91’de yararlanıcıların tamamı kaynakların verimli kullanıldığını düşünmekte olup hayır cevabını veren olmamıştır.

Grafik 91. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

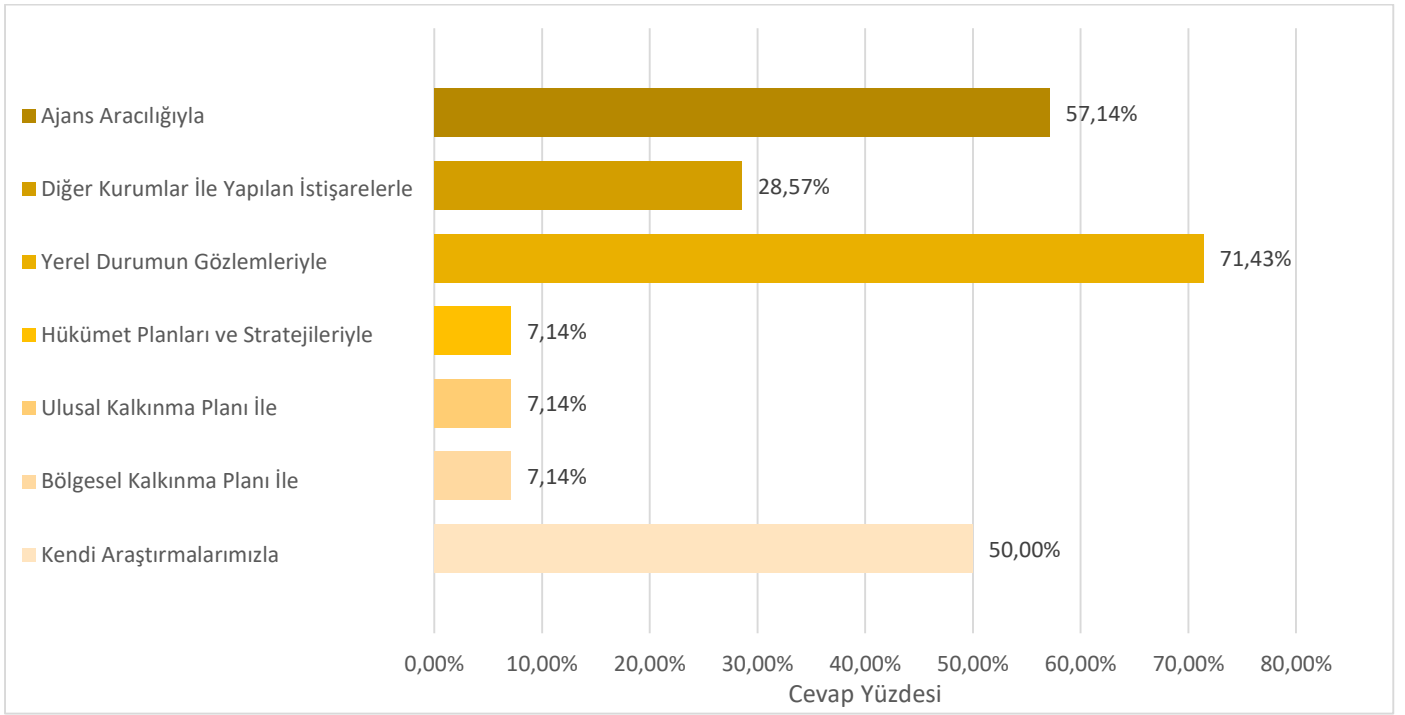

3.4.3. Etkililik

Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje başvurularında başvuru sahipleri tarafından proje amaçlarının nasıl belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Amacını Nasıl Belirlediniz? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 92’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %71,43’ü yerel gözlemlerle,%57,14’ü Ajans aracılığıyla, %50 kendi araştırmalarıyla, %28,57’si diğer kurumlarla yapılan istişareler ile ,%7,14’ü bölgesel kalkınma planıyla, %7,14’ü ulusal kalkınma planıyla, %7,14’ü hükümet planları ve stratejisiyle proje amaçlarının belirlediğini belirtmiştir.

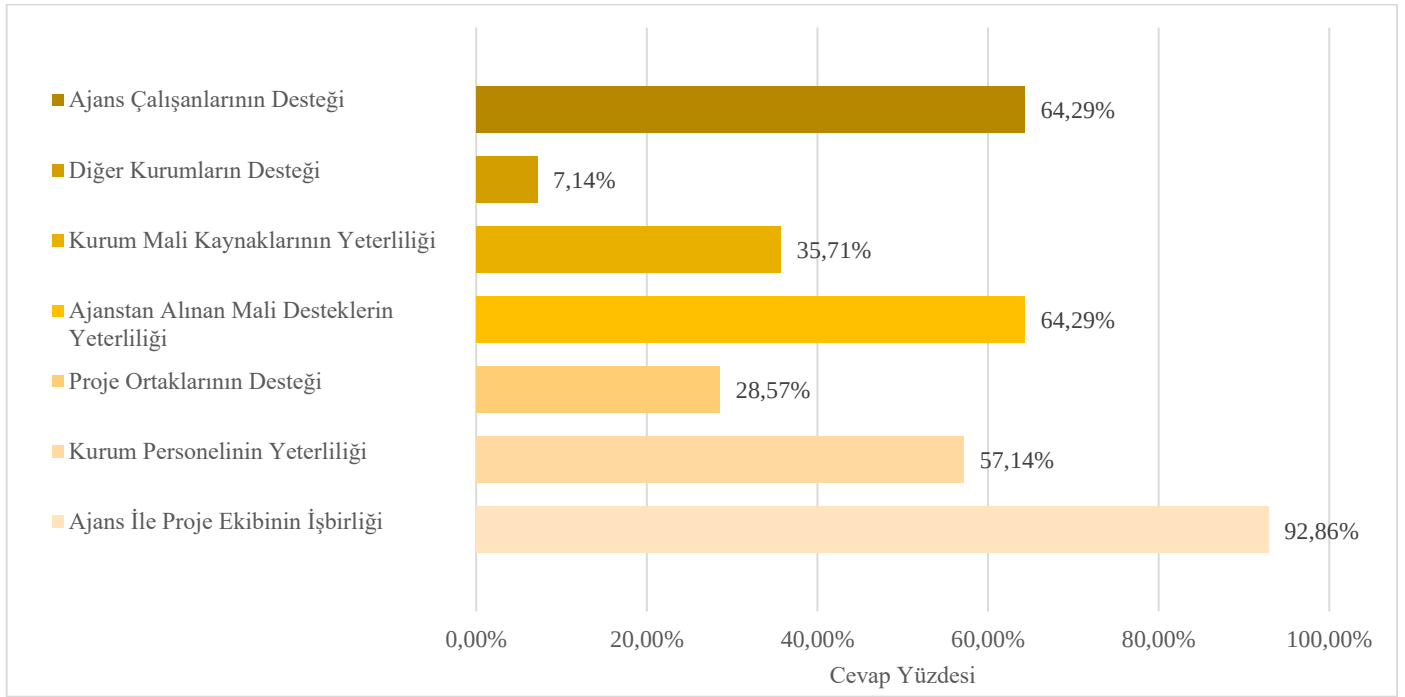
Grafik 92. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje Hedeflerine Ulaşılma Durumu ve Ulaşılmasındaki Etkiler

Proje hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedeflerinize Ulaşabildiniz Mi?” sorusu sorulmuş ve destek alan 14 yararlanıcıdan tamamı evet cevabını vermiştir. Ayrıca projelerdeki hedeflere ulaşılmasında etkili olan faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Projenizde Hedeflerinize Ulaşmanızda Etki Eden Faktörler Nelerdi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevapları Grafik 93’te gösterilmiştir. Yararlanıcıların %92,86’sı Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %64,29’u Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği, %64,29’u Ajans çalışanlarının desteği, %57,14’ü kurum personelinin yeterliliği, %35,71’i kurum mali kaynaklarının yeterliliği, %28,57’si proje ortaklarının desteği, %7,14’ü diğer kurumların desteği ile proje hedeflerine ulaşıldığını belirtmiştir.

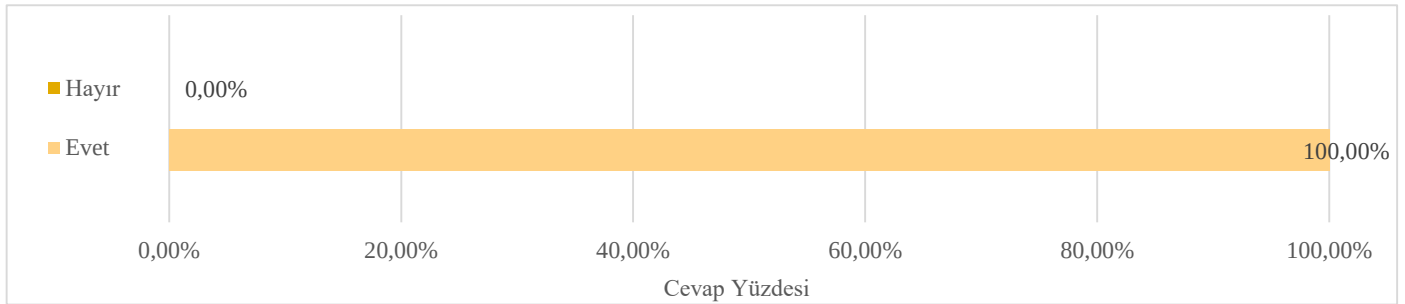
Grafik 93. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler

Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

Proje ile hedef gruplarına ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projedeki Hedef Gruba Ulaşabildiniz Mi?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 94’te gösterilmekte olup yararlanıcıların tamamı hedef gruplara ulaşılabilirdiğini belirtmiştir.

Grafik 94. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

3.4.4. Etki

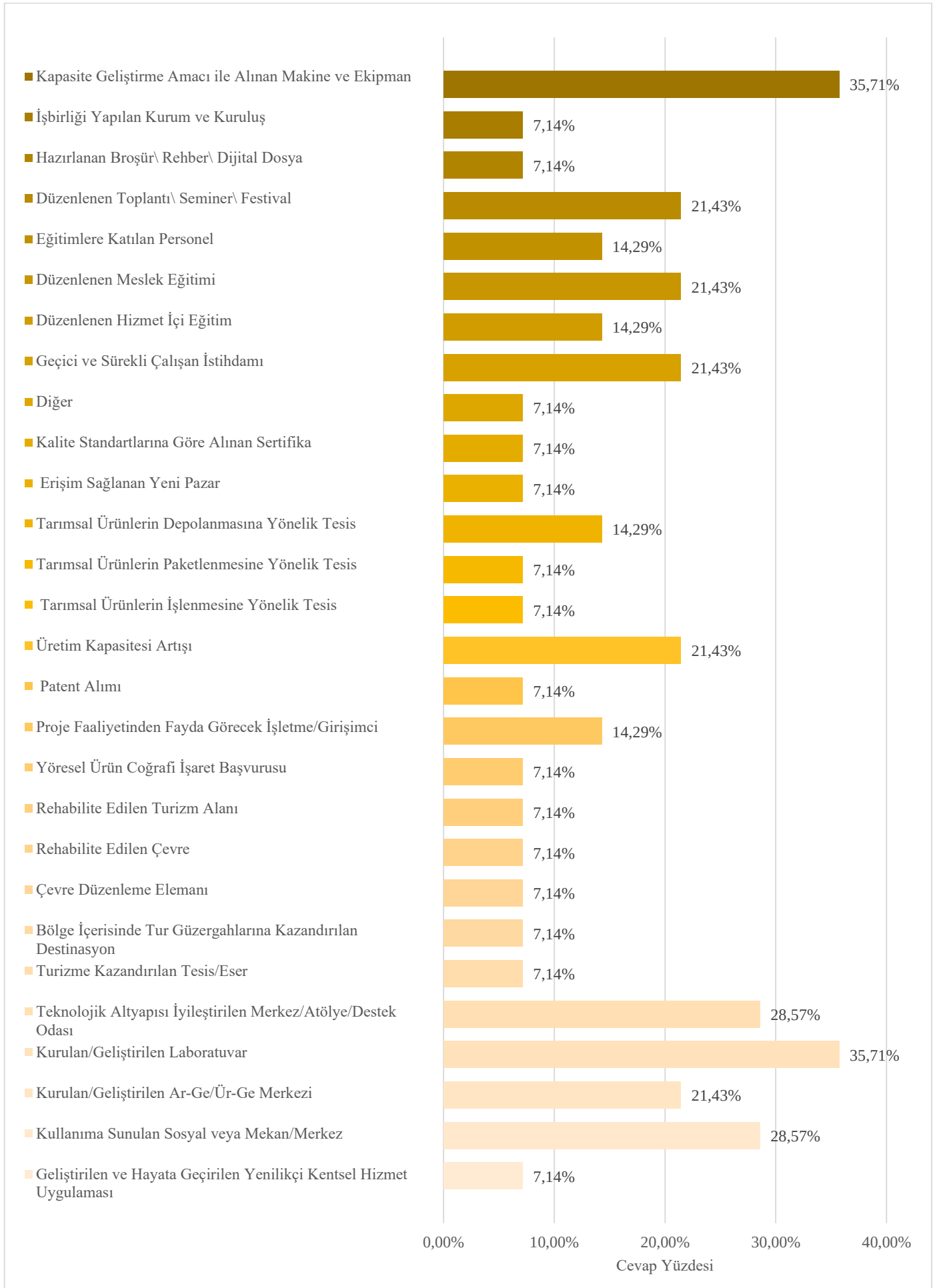
Bu kısımda projelerin Bölge’ye olan etkileri analiz edilmeye çalışılmış olup bu kapsamda projelerini başarıyla tamamlayan 14 yararlanıcının tamamı ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasıyla projelere yönelik uzun vadeli ve kapsamlı sonuçlara yönelik sorular sorularak cevapları ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Projelerin Çıktıları

Projelerinin tamamlanması ile hangi çıktıların meydana geldiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin çıktıları nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 95’de gösterilmiştir. Grafığe göre; yararlanıcıların

%35,71'i kurulan/geliştirilen laboratuvar, %35,71'i kapasite geliştirme amacı ile alınan makine ve ekipman, %28,57'si kullanıma sunulan sosyal alan ve mekân/merkez, %28,57'si teknolojik altyapısı iyileştirilen merkez/atölye/destek odası, %21,43'ü geçici ve sürekli çalışan istihdamı, %21,43'ü düzenlenen toplantı/seminer/festival, %21,43'ü kurulan/geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezi, %21,43'ü düzenlenen meslek eğitimi, %21,43'ü üretim kapasite artışı, %14,29'u proje faaliyetlerinden fayda görecektir işletme/girişimci,%14,29'u tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik tesis, %14,29'u düzenlenen hizmet içi eğitim, %14,29'u eğitimlere katılan personel, %7,14'ü geliştirilen ve hayata geçirilen yenilikçi kentsel hizmet uygulaması, %7,14'ü turizme kazandırılan tesis/eser, %7,14'ü çevre düzenleme elemanı, %7,14'ü Bölge içerisinde tur güzergahlarına kazandırılan destinasyon, %7,14'ü rehabilite edilen turizm alanı, %7,14'ü diğer, %7,14'ü rehabilite edilen çevre, %7,14'ü kalite standartlarına göre alınan sertifika, %7,14'ü hazırlanan broşür/rehber/dijital dosya, %7,14'ü erişim sağlanan yeni pazar, %7,14'ü tarımsal ürünlerin paketlenmesine yönelik tesis,%7,14'ü tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik tesis, %7,14'ü yöresel ürün coğrafi işaret başvurusu, %7,14'ü patent alımı ve %7,14'ü işbirliği yapılan kurum ve kuruluş cevabını vermiştir.

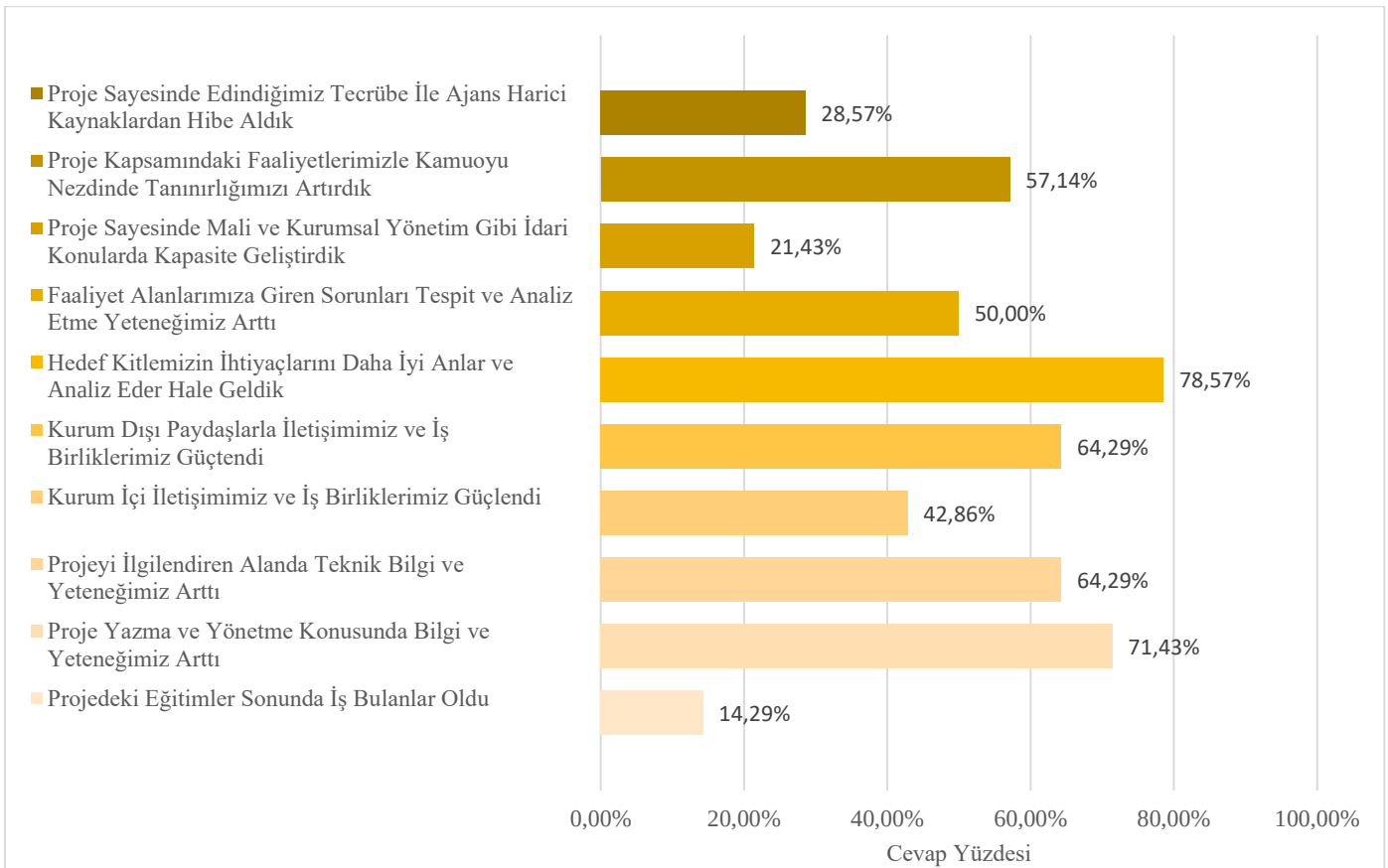
Grafik 95. Projelerin Çıktıları

Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Projelerinin tamamlanmasından sonra hangi kazanımların elde edildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Uzun Dönemde, Bu Proje Kurumunuzda Ne Tür Yeni ve Farklı Uygulamalara, Yaklaşımlara ve Değişimlere Yol Açtı? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 96’da gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %78,57’si hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %71,43’ü proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %64,29’u projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %64,29’u kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve iş birliklerimiz güçlendi, %57,14’ü proje kapsamındaki faaliyetlerimizde kamuoyu nezdinde tanınırlığımız arttı, %50’si faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı, %42,86’sı kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi, %28,57’si proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile Ajans harici kaynaklardan hibe aldık %21,43’ü proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik ve %14,29’u projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu cevabını vermiştir.

Grafik 96. Projeden Elde Edilen Kazanımlar

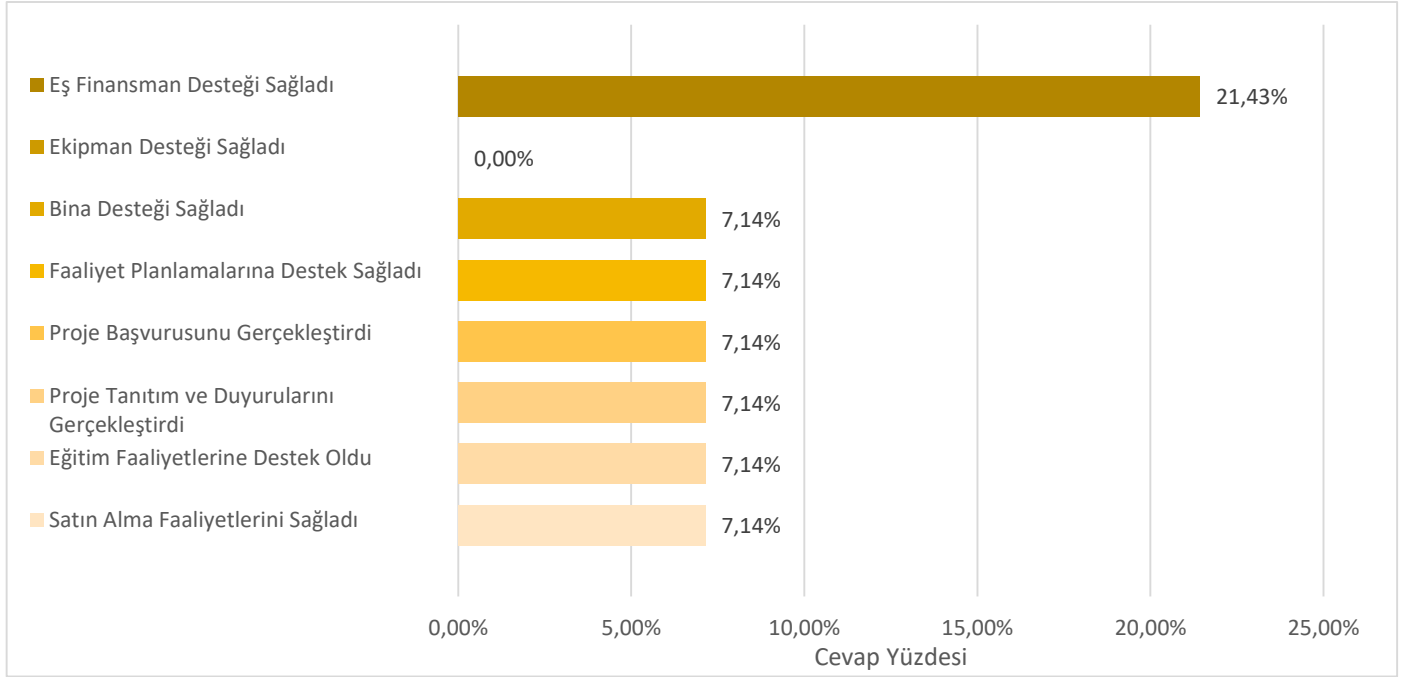

Projenin Ortak ve İştirakçi Durumu İle Katkısı

Projelerde ortak/iştirakçi bulunup bulunmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizde Ortak ve/veya İştirakçi Var Mıydı?” sorusuna yararlanıcıların %50’si evet cevabını verirken %50’si ise hayır cevabını vermiştir. Ayrıca ortağın/iştirakçinin projeye katkısının öğrenilmesi amacıyla evet cevabını veren yararlanıcılara “Projenizde Nasıl Bir Katkısı

Oldu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 97’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; ortak/iştirakçi projelerin %21,43’ü eş finansman desteği sağladı, %7,14’ü proje tanıtım ve duyurularını gerçekleştirdi, %7,14’ü satın alma faaliyetlerini sağladı, %7,14’ü faaliyet planlamalarına destek sağladı, %7,14’ü bina desteği sağladı, %7,14’ü eğitim faaliyetlerine destek oldu, %7,14’ü proje başvurusunu gerçekleştirdi yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan proje ortağının ekipman desteği sağladı yanıtını veren olmamıştır.

Grafik 97. Projede Ortak ve İştirakçi Katkısı

3.4.5. Sürdürülebilirlik

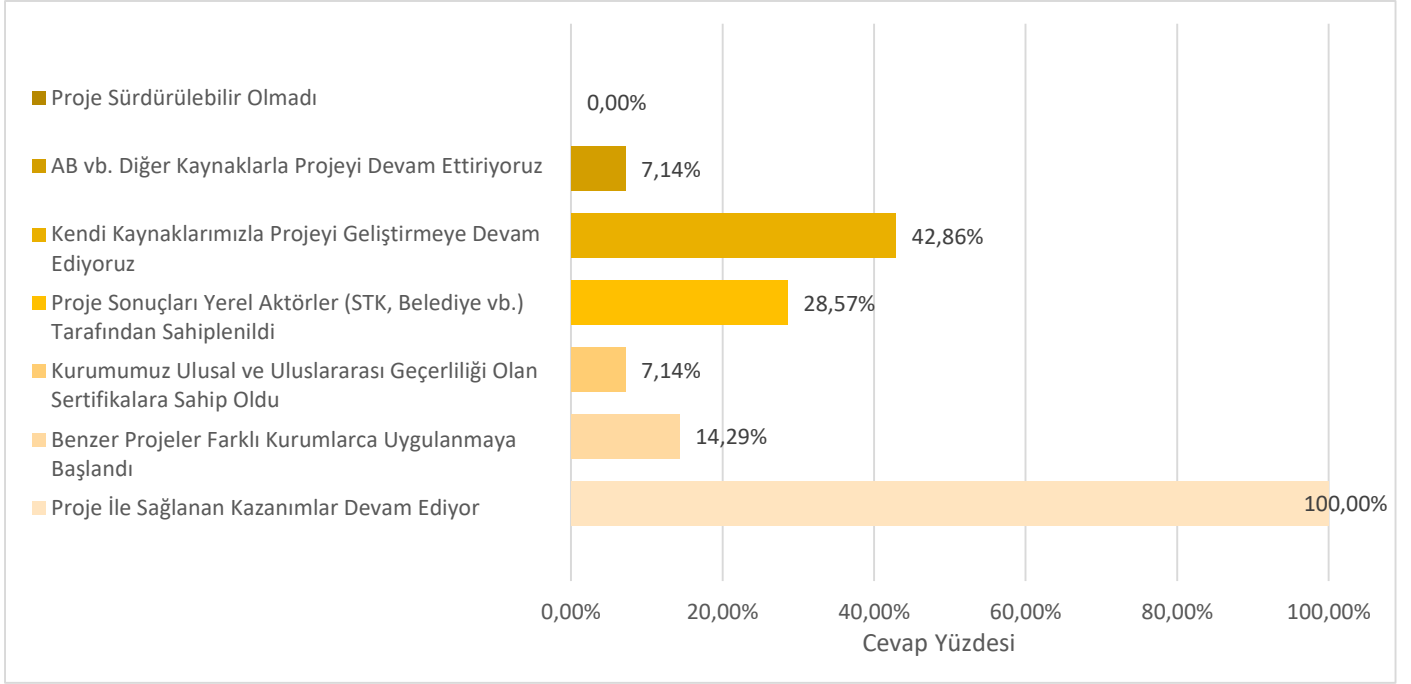
Başvuru rehberinde yer alan sürdürülebilirlik kriterleri incelendiğinde hedef gruplar üzerinde somut bir etkisi olmasına, projenin çarpan etkisi gösterip göstermemesine ve teklif edilen projenin beklenen sonuçlarının sürdürülebilir olup olmamasına (“mali açıdan”, “kurumsal açıdan” ve “sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösterip göstermemesine”) yönelik puanlama kriterleri bulunmakta olup ve projeler bu kriter bakımından maksimum 15 puan alabilmektedir. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin sürdürülebilir olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Projelerin sürdürülebilirlik durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğine İlişkin Hangileri Sizin İçin Uygunur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 98’de gösterilmekte olup yararlanıcıların tamamı proje ile sağlanan kazanımlar devam ediyor, %42,86’sı kendi kaynaklarımızla projeyi geliştirmeye devam ediyoruz, %28,57’si proje sonuçları yerel aktörler (STK, Belediye vb.) tarafından sahiplenildi, %14,29’u benzer projeler farklı kurumlarca uygulanmaya başlandı, %7,14’ü kurumumuz ulusal ve

uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu, %7,14’ü AB vb. diğer kaynaklarla projeyi devam ettiriyoruz yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan proje sürdürülebilir olmadı cevabını veren olmamıştır.

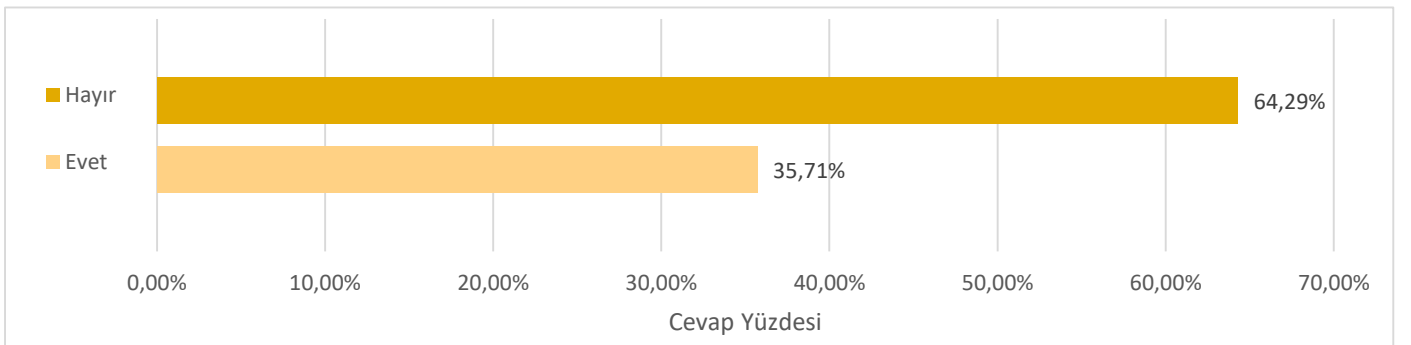
Grafik 98. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Gerekli Ek Yatırımlar

Projelerin sürdürülebilirliği için ek yatırımın gerekli olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Yürütülmesi Gereken Tamamlayıcı Ek Yatırım İhtiyacı Var Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 99’da gösterilmekte olup %64,29’u hayır cevabını verirken %35,71’i evet cevabını vermiştir.

Grafik 99. Gerekli Ek Yatırımlar

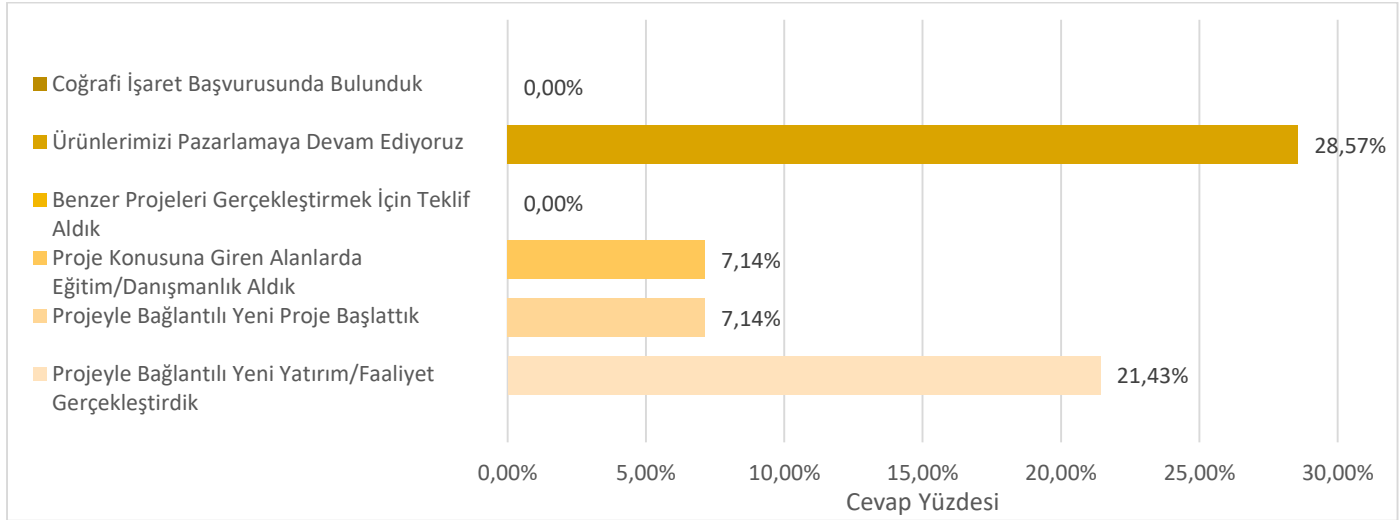

Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Proje kapsamında devam eden faaliyetlerin olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamında Devam Eden Faaliyetleriniz Var Mı?” sorusuna yararlanıcıların %71,43’ü evet cevabını verirken %28,57’si hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerin neler olduğunun öğrenilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevaplar Grafik 100’de

gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %28,57'si ürünlerimizi pazarlamaya devam ediyoruz, %21,43'ü projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdik, %7,14'ü projeye bağlantılı yeni proje başlattık ve %7,14'ü proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık aldık yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan benzer projeleri gerçekleştirmek için teklif aldık ve coğrafi işaret başvurusunda bulunduk yanıtını veren olmamıştır.

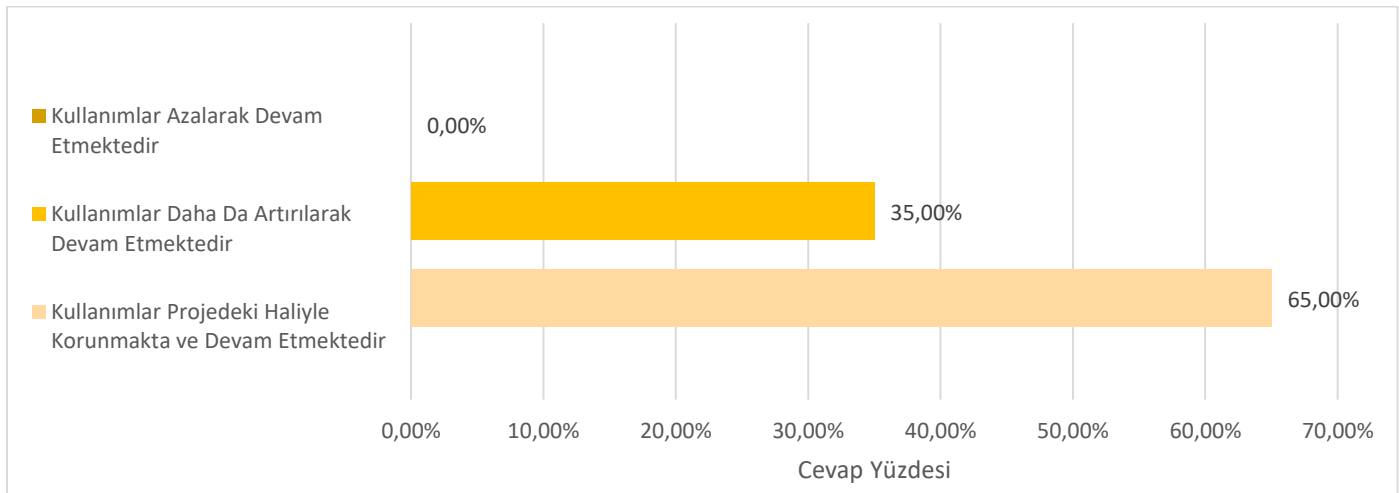
Grafik 100. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının kullanım durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamındaki Faaliyetlerde Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu Devam Ediyor Mu?” sorusuna yararlanıcıların tamamı evet cevabını verirken hayır cevabını veren olmamıştır. Evet cevabını veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevapları Grafik 101’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %65’i kullanımlar projedeki haliyle korunmakta ve devam etmektedir ve %35’i ise kullanımlar daha da artırılarak devam etmektedir cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerden kullanımlar azalarak devam etmektedir seçeneği yararlanıcılar tarafından yanıtlanmamıştır.

Grafik 101. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

3.5. Sonuç ve Değerlendirmeler

- Yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %64,29'u proje çağrısından önce bu şekilde bir proje yapmayı planladığı, %50'si proje çağrısı ile birlikte dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladık şeklinde cevap vermiştir. Bu durum yereldeki paydaşların hâlihazırda proje fikirlerinin olduğu ve Ajans desteğiyle hayata geçirebildikleri görüşünü desteklemektedir. Ayrıca yararlanıcılar proje hazırlarken dış faktörleri de göz önünde bulundurmaktadır.
- Program kapsamında destek alan yararlanıcıların projelerindeki hedef grubu %64,29'u öğrenciler, %50'si gençler ve %42,86'sı çocuklardır. Bu durum yararlanıcıların projenin hedef gruplarını belirlerken programın önceliklerini dikkate aldığı görüşünü desteklemektedir.
- Yararlanıcıların %92,86'sı hedef grupların projenin amaçlarına tamamen uyumlu olduğunu ve yararlanıcıların tamamı proje ile hedef grupların ihtiyaçlarının karşılandığını belirtmiştir. Bu kapsamda proje oluşturulurken hedef kitlenin ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğu söylenebilir.
- Yararlanıcılara projenin Bölge ihtiyaçlarını karşılama durumu sorulduğunda yararlanıcılardan %85,71'i projenin Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulunduğunu, %57,14'ü projenin Bölgenin sorunlarını gidermeye katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca %57,14'ü kurumlarında hizmet eksikliklerinin giderildiğini söylemiştir. Bu durum programın hem Bölgenin hem de kurumların kurumsal eksikliklerinin giderilmesinde önemli katkısı olduğu düşüncesini desteklemektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılar ile yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %92,86'sı projelerini kurum personelinin hazırladığını belirtmiştir. Bu durum dikkate alınarak yararlanıcıların proje yazma konusunda tecrübe sahibi olduğu söylenebilir.
- Anket çalışmasında yararlanıcıların proje başvuru süreciyle ilgili değerlendirmesi %85,71'i SERKA'nın destek programları kurumumuz tarafından bilinmekteydi, %85,71'i program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara erişmek kolaydı yanıtını vermiştir. Bu durum Ajans faaliyetlerinin kurumlara yeterince duyurulduğu ve yararlanıcılar tarafından da gerekli takibin yapıldığını göstermektedir. Ayrıca yararlanıcılardan %14,29'u başvuru için danışman desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında proje başvuru sürecinin yararlanıcılar açısından zorlayıcı bir unsur olmadığı söylenebilir.
- Yararlanıcıların %85,71'i proje yürütme aşamasında projenin kurum personeli, %14,29'u ortak kurum personeli tarafından yürütüldüğünü belirtmiştir. Bu durumdan kurum personellerinin proje yürütme aşamasında yeterli bilgi birikimine sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Yararlanıcılara eş finansman karşılama yöntemi sorulduğunda %85,71'i nakdi, %14,29'u proje ortaklarından nakdi cevabını vermiştir. Bu durum eş finansmanın daha çok proje sahipleri tarafından karşılandığını ve kurumların projelere kaynak ayırdığını göstermektedir.
- Projelerin finansal unsurları konusunda yararlanıcıların %78,57'si destek tutarı cazip, %71,43'ü destek oranını cazip, %28,57'si destek oranı cazip değil, %21,43'ü destek tutarı cazip değil şeklinde yanıt vermiştir. Yararlanıcılardan tamamı ön ödeme tutarının cazip olduğunu düşünmektedir. Genel olarak verilen mali desteğin proje amaçlarına ulaşmada yeterli olduğu sonucu çıkarılabilir.

- Proje uygulama süreci konusunda yararlanıcıların tamamı SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %85,71'i proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü, %78,57'si Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu, %71,43'ü proje süresince Ajans'la kolaylıkla iletişim kurabildik, %64,29'u süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı yanıtlarını vermişlerdir. Ayrıca yararlanıcılara zorlanılan durumlar sorulduğunda yararlanıcıların, %35,71'i satın alma sürecinde, %35,71'i diğer ve %28,84'ü raporlama prosedürü cevabını vermiştir. Buradan Ajans ile yararlanıcı arasında sözleşme imzalanmasından nihai ödeme aşamasına kadar olan sürecin genel olarak sorunsuz yürütüldüğü ve zorlanılmadığı sonucu çıkarılabilir.
- İzleme faaliyetleri konusunda yararlanıcıların %71,43'ü çözüm odaklı olduğunu, %57,14'ü izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladığını, %21,43'ü kuralcı olduğunu düşünmektedir. Buradan izleme faaliyetlerinin genel olarak yararlanıcıların projelerini başarılı bir şekilde tamamlamasında önemli bir etken olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Proje bütçe kalemlerinin gerçekleşme oranının toplam bütçe üzerinden %86,66 oranında olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri ise seyahatte %99,98, diğerde %96,80, ekipman ve malzemede %92,39, insan kaynaklarında %88,13 ve diğer maliyetler, hizmetlerde %83,10'dur. Yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler bütçe kalemlerinin yararlanıcılar tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Bu durum yararlanıcılar tarafından bütçenin etkin ve verimli kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.
- Tamamlanan projelerin yaklaşık %43'ünün planlanan sürede tamamlanabildiği diğerlerinin ise zeyilname ile süre uzatımı aldığı görülmektedir. Projelerde süre uzatımlarını en aza indirmek için Ajans'ın bilgilendirme toplantılarında yararlanıcılara bu hususa dikkat etmeleri yönünde uyarılarda bulunulabilir.
- Yararlanıcılara yöneltilen "Ajans desteği olmasaydı yine de projeyi yapar mıydınız?" sorusunda yararlanıcıların %64,29'u bu projeyi yapmazdık, %28,57'si bu projeyi sonra gerçekleştirirdik, %14,29'u projeyi daha uzun sürede yapardık, %14,29'u diğer kamu kaynaklarından yararlanarak yapardık %7,14'ü kendi kaynaklarımızla aynısını yapardık, %7,14'ü ise projenin kapsamını/bütçesini daraltarak yapardık cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan uluslararası kaynaklardan (AB, Dünya Bankası vb.) yararlanarak yapardık ve bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık cevabını veren olmamıştır. Bu durum Ajans desteği olmadan projelerin büyük bir kısmının hayata geçirilemeyeceğini ve Ajans'ın vermiş olduğu desteklerin Bölge için oldukça önemli olduğunu göstermektedir.
- Ajans desteği olmadan proje daha düşük maliyete yapılabilir mi sorusuna yararlanıcıların %92,86'sı hayır yapamazdık cevabını verirken %7,14'ü ise evet yapabilirirdik cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcılar büyük çoğunlukla aynı satın alma kuralları uygulandığı için projelerin daha düşük maliyetle yapılamayacağını düşünmektedirler.
- Projelerini tamamlayan yararlanıcılardan %71,43'ü harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı, %21,43'ü harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi ve %7,14'ü ise harcanan

kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi) cevabını vermiştir. Bu durum genel olarak kaynakların etkin ve verimli kullanıldığını göstermektedir.

- Yararlanıcılar tarafından proje amaçları belirlenirken kullanılan yöntemle ilişkin soruda yararlanıcıların %71,43'ü yerel gözlemlerle belirlendiğini, %57,14'ü Ajans aracılığıyla, %50'si kendi araştırmaları ile belirlediklerini belirtmiştir. Bu durum, proje hazırlanırken yararlanıcılar tarafından araştırmalar gerçekleştirildiğini ve yerel gözlemlerden de yararlanıldığını göstermektedir.
- Yararlanıcıların tamamı proje hedeflerine ulaştıklarını, hedeflere ulaşılmasında ise yararlanıcıların %92,86'sı Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %64,29'u Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği, %64,29'u Ajans çalışanlarının desteği, %57,14'ü kurum personelinin yeterliliği, %35,71'i kurum mali kaynaklarının yeterliliği, %28,57'si proje ortaklarının desteği, %7,14'ü diğer kurumların desteğinin etken olduğunu belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre proje hedeflerine ulaşılabilme konusunda Ajans ile yararlanıcı arasındaki işbirliğinin önemli olduğu söylenebilir.
- Yararlanıcılar proje çıktıları olarak büyük oranda kapasite geliştirme amacı ile alınan makine ve ekipman ve kurulan/geliştirilen laboratuvar yanıtını vermiştir. Proje çıktılarının büyük oranda bu şekilde olması Bölge Planında belirlenen dört gelişme ekseninden biri olan "Rekabet Edebilirlik" için gerekli tedbirlerin alındığını göstermektedir.
- Proje kapsamında elde edilen kazanımlara ilişkin soruda yararlanıcıların %78,57'si hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %71,43'ü proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %64,29'u kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve iş birliklerimiz güçlendi, %64,29'u projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %57,14'ü proje kapsamındaki faaliyetlerimizde kamuoyu nezdinde tanınırlığımız arttı, %50'si faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı, %42,86'sı kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi yanıtını vermiştir. Kazanımların genel olarak beşeri sermayenin gelişmesi yönünde olduğu söylenebilir.
- Projelerde ortak/iştirakçi olup olmadığı sorulduğunda projelerin yarısında ortak/iştirakçi olduğu tespit edilmiştir. Ortak/iştirakçilerin projelere katkısı sorulduğunda yararlanıcıların %21,43'ü eş finansman desteği sağladı, %7,14'ü proje tanıtım ve duyurularını gerçekleştirdi, %7,14'ü satın alma faaliyetlerini sağladı, %7,14'ü faaliyet planlamalarına destek sağladı, %7,14'ü bina desteği sağladı, %7,14'ü eğitim faaliyetlerine destek oldu, %7,14'ü proje başvurusunu gerçekleştirdi yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan proje ortağı ekipman desteği sağladı yanıtını veren olmamıştır. Bu durum ortak ve iştirakçilerin projelere katkısı ile projenin başarılı bir şekilde tamamlanmasının önündeki eksikliklerinin giderildiği şeklinde yorumlanabilir.
- Projelerini başarıyla tamamlayan yararlanıcıların %85,19'u sağlanan kazanımların devam ettiğini, %62,96'sı kendi kaynakları ile projeyi geliştirmeye devam ettiklerini belirtmiş olup sadece %3,70'i projelerinin sürdürülebilir olmadığını belirtmiştir. Bu durum projelerin genel olarak sürdürülebilir olduğunu göstermekte olup projelerin değerlendirme aşamasında sürdürülebilirlik kriterinin olması gerekliliği görüşünü de desteklemektedir.

- Yararlanıcıların tamamı proje ile sağlanan kazanımların devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca yararlanıcıların %42,86'sı kendi kaynaklarıyla projeyi geliştirmeye devam ettiğini, %28,57'si ise proje sonuçlarının yerel aktörler (STK, Belediye vb.) tarafından sahiplenildiğini belirtmiştir. Ayrıca projenin sürdürülebilirliğinin sağlanması için yürütülmesi gereken tamamlayıcı ek yatırım ihtiyacı olup olmadığı sorulduğunda yararlanıcıların %64,29'u hayır cevabını verirken %35,71'i evet cevabını vermiştir. Buradan projelerin sürdürülebilir olduğu ve gelişmeye açık projelerinde olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Yararlanıcılara devam eden faaliyetlerinin olup olmadığı sorulduğunda yararlanıcıların %71,43'ü evet cevabını verirken %28,57'si hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerde yararlanıcıların %28,57'sinin ürünlerini pazarlamaya devam ettiklerini ve %21,43'ü projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu durum projelerin büyük çoğunluğunun faaliyetler geliştirilerek ya da tasarlanan halleriyle halen devam ettiğini göstermektedir.
- Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapı kullanım durumunda yararlanıcıların %65'i kullanımların projedeki haliyle korunmakta ve devam etmekte olduğunu %35'i ise kullanımların daha da artırılarak devam ettiğini belirtmiştir. Bu durum proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının Bölge ve projelerin sürdürülebilirliği için önemini destekler niteliktedir.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

2020 YILI

Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı

4. KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI-06 (KÖA06)

4.1. Programın Tanım ve Kapsamı

Ajans 2020 yılında kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programına çıkmıştır. Mali destek programının başvuru rehberi hazırlanırken, 2014-2023 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında “turizm potansiyelini harekete geçirerek Bölge’yi markalaştırmak” ve “işletmelerin rekabet edebilirlik kapasitesini artırmak” amaçlarına yönelik olarak bu doğrultuda altyapı hizmeti sağlayan kurum ve kuruluşların desteklenmesinin önem arz ettiği tespit edilmiştir (SERKA, 2014-2023 Bölge Planı, 2014). Bu tespiti ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmalar neticesinde programın öncelikleri belirlenmiştir. Başvuru rehberinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile 07.07.2020 tarihinde program ilan edilmiş ve programın son başvuru tarihi olarak 28.08.2020 tarihi belirlenmiştir. Programın künyesi Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28. Programın Künyesi

PROGRAMIN KÜNYESİ	
Programın Adı	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı-06
Program Referans No	TRA2/20/KÖA06
Programın Amacı	Bölge kış, doğa, kültür turizmi, yöresel ürün üretim altyapısını ve kadın ve gençlerin sosyal donatılara erişim imkânlarını geliştirerek bölgedeki sosyal ve ekonomik refahı artırmak
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: Kadın ve gençlerin sosyal hayata katılımlarını teşvik edecek donatıların geliştirilmesine/iyileştirilmesine, yaşam standartlarının artırılmasına ve istihdam edilebilirliklerini artıracak mekanizmaların oluşturulmasına yönelik projeler
	Öncelik 2: Bölgenin kış, doğa ve kültür turizmi değerleri bilinirliğinin artırılmasına ve markalaşmasına katkı sağlayacak ve/veya bu değerlere yönelik kaynakların etkin ve sürdürülebilir kullanılmasına dayanan fiziki ve teknik altyapı projeleri
	Öncelik 3: Yöresel ürünlerin katma değerinin artırılması için üretim, tanıtım ve pazarlama altyapılarının iyileştirilmesini ve kaynak verimliliğini sağlayan projeler
Programın Toplam Bütçesi	17.000.000,00 TL

Proje Başına Destek Tutarı	Asgari 200.000,00 TL	Azami 2.000.000,00 TL
Destek Oranı	Asgari %25	Azami %75
Azami Proje Süresi	24 ay	
Uygun Başvuru Sahipleri	➤ Valilikler ➤ Kaymakamlıklar ➤ Bölge, İl ve İlçe Müdürlükleri ➤ Bakanlıklara Bağlı Kurum, Kuruluş ve Enstitüler ➤ Üniversiteler ➤ Yerel Yönetimler (İl Özel İdaresi, Belediyeler, Köyler) ➤ 5355 Sayılı Kanun kapsamında kurulmuş Mahalli İdare Birlikleri (Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Turizm Altyapı Birlikleri vb.) ➤ Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri ➤ Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları	
Son Başvuru Tarihi	KAYS üzerinden son başvuru tarihi: 28/08/2020, Saat: 23:59 Taahhütname için son teslim tarihi: 04/09/2020, Saat: 17:00	

Programa yönelik detaylı bilgi Ek-4 Başvuru Rehberi'nde yer almaktadır.

4.2. Programın Performans Göstergeleri

Programın tasarımı yapılırken performans göstergeleri belirlenmekte olup başvuru rehberinde de yayınlanmaktadır. Söz konusu program kapsamında belirlenen performans göstergeleri Tablo 29'da gösterilmektedir.

Tablo 29. Programın Performans Göstergeleri

Sıra No	Gösterge	Birim
1	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	Adet
2	Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	Metrekare
3	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarıyla Üretilen Elektrik Neticesinde Tasarruf Edilen Fosil Kaynaklı Elektrik Enerjisi	Kwh
4	Geliştirilen ve Hayata Geçirilen Yenilikçi Kentsel Hizmet Uygulaması Sayısı	Adet
5	Azaltılan Atık Ürün Miktarı	M ³ , Ton
6	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	Adet
7	Risk Altındaki Gençlere ve Çocuklara Yönelik Hizmet Kapasitesi Geliştirilen Kurum Sayısı	Adet

8	Eğitim Altyapısı İyileştirilen Mesleki Eğitim Kurum Sayısı	Adet
9	Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	Adet
10	Bölgenin Destinasyon Olarak Dâhil Edildiği Tur Sayısı	Adet
11	Bölge İçerisinde Tur Güzergâhlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı	Adet
12	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	Adet
13	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
14	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
15	Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Tescil Sayısı	Adet

4.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri

Programa toplam 70 proje başvurusu yapılmış olup Tablo 30’da gösterileceği üzere bunların yaklaşık %45’i teknik ve mali değerlendirmede başarılı bulunarak (24 adet) desteklenmeye hak kazanmıştır. Desteklenmesine karar verilen projelerden 6 tanesi çeşitli sebeplerden Ajansla sözleşme imzalamaktan feragat etmiş, kalan 18 proje için destek sözleşmesi imzalanmıştır. Program kapsamında mali destek verilen projelerden 3 tanesi uygulama süreci içerisinde feshedilmiş olup 15 proje başarıyla tamamlanmıştır.

Tablo 30. Programın Genel Görünümü

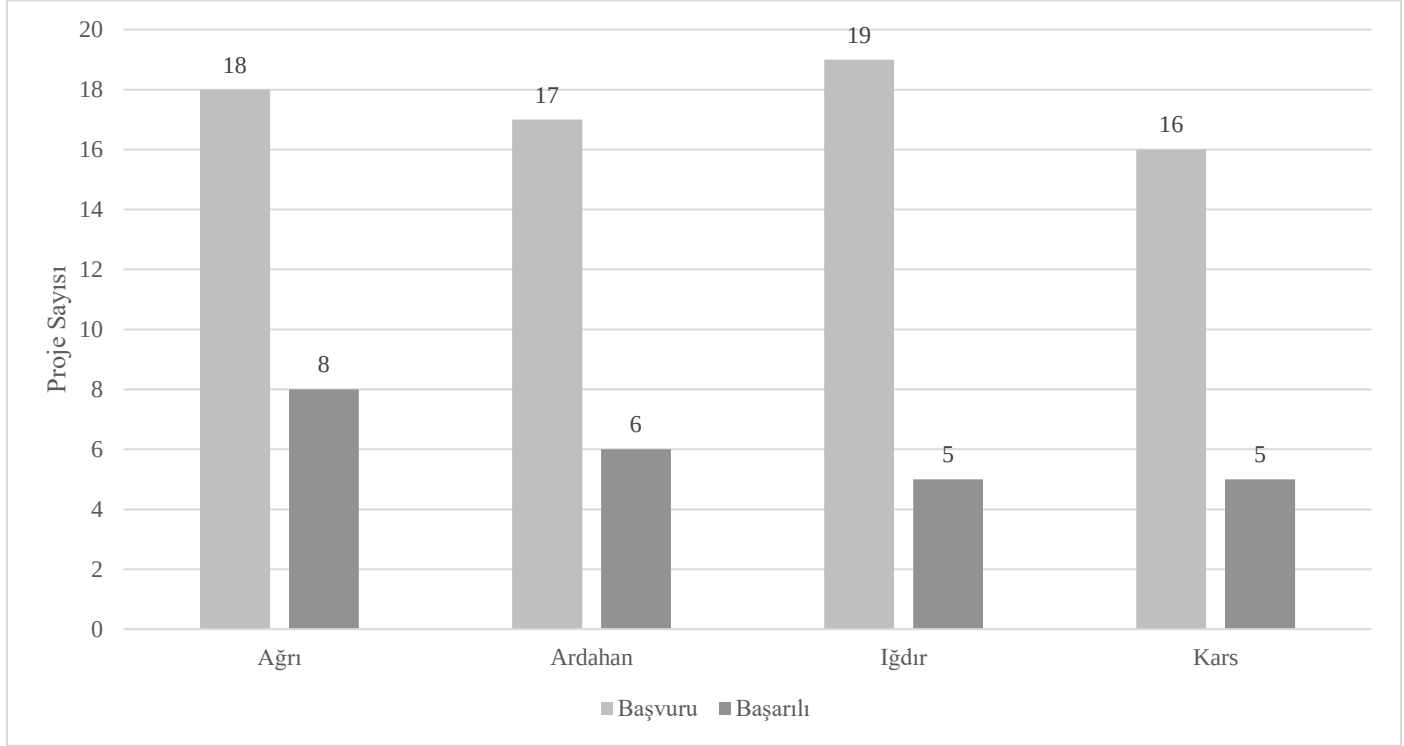
Program Durumu	Adet
Proje Başvuru Sayısı	70
Başarılı Proje Sayısı	24
Feragat Edilen Proje Sayısı	6
Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	18
Feshedilen Proje Sayısı	3
Ödemeli Feshedilen Proje Sayısı	0
Tamamlanan Proje Sayısı	15

4.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler

Program kapsamında başvurusu gerçekleştirilen toplam 70 projeden tamamı asil olmak üzere 24 proje başarılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu projelerin illere göre dağılımı Grafik 102’de gösterilmektedir. Programa yapılan 70 proje başvurusunun %25,71’i Ağrı ilinden, %24,29’u Ardahan ilinden, %27,14’ü Iğdır ilinden ve

%22,86'sı Kars ilinden gerçekleşmiştir. Başvuruların başarı oranı %34,28 olarak gerçekleşmiştir. Başarılı bulunan 24 proje sayısının %33,34'ü Ağrı ilinden, %25,00'i Ardahan ilinden, %20,83'ü Iğdır ilinden ve %20,83'ü Kars ilinden gerçekleşmiştir. Söz konusu programa yapılan başvuru sayısı ve başarılı proje sayısı dikkate alındığında başvuruda Iğdır ilinin, başarılı proje sayısının da ise Ağrı ilinin öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 102. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı

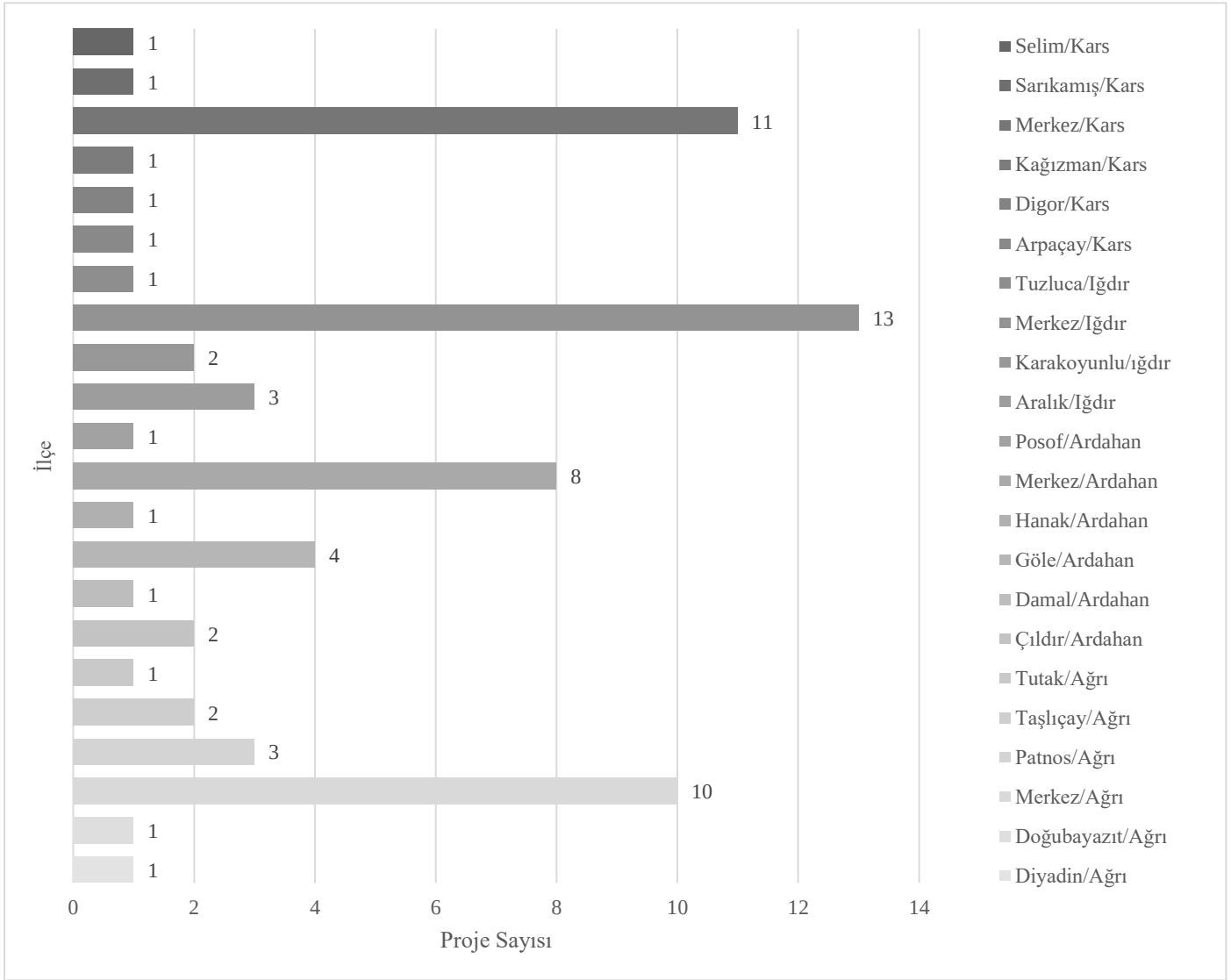
Program kapsamında başvurusu gerçekleşen projeler Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız değerlendirici sürecinde yeterli puan alan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve akabinde Yönetim Kurulu'nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararı ile tamamı asil olmak üzere 24 proje başarılı bulunmuştur. Tablo 31'de program başvuran ve program kapsamında başarılı bulunan projelerin talep etmiş olduğu destek tutarları verilmekte olup en fazla destek talep eden il Iğdır olmuştur.

Tablo 31. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları

İl	Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek	Başarılı Sayısı	Talep Edilen Destek
Ağrı	18	14.418.242,80	8	5.377.387,56
Ardahan	17	13.840.406,83	6	5.193.347,26
Iğdır	19	19.895.804,46	5	5.635.688,70
Kars	16	15.858.738,74	5	3.471.628,72
Toplam	70	64.013.192,83	24	19.678.052,24

Program kapsamındaki başvuruların, TRA2 Bölgesi ilçeleri düzeyinde dağılımı Grafik 103'te gösterilmiş olup grafik incelendiğinde, Bölge illerinden özellikle il merkezlerinden başvuruların yoğun olduğu gözükmesine karşın Bölge ilçelerinden de başvuruların oldukça fazla olduğu söylenebilir. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Bölgesi'nde toplam 26 adet ilçe bulunmakta olup söz konusu Bölge içinde gelişmişlik oransal olarak il merkezleri dışına da yansımıştır. İl merkezleri dışındaki ilçelerden gelen başvuru oranı TRA2 Bölgesi için %40 olarak gerçekleşmiştir. İllerin merkez ilçelerinden ise başvuru oranı %60 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 103. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

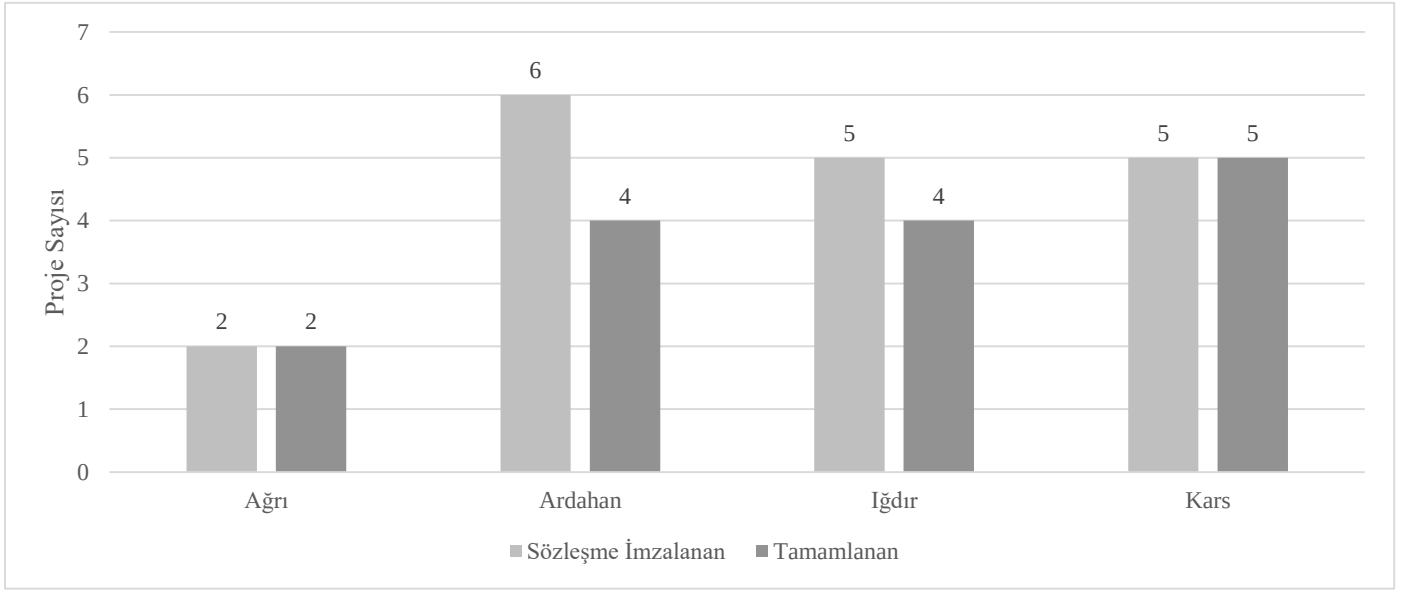
4.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler

Program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin ilan edilmesiyle 18 proje yararlanıcısıyla destek sözleşmeleri imzalanmış ve proje uygulama sürecine başlanmıştır. Sözleşme imzalanan 18 adet projenin sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütülebilmeleri amacıyla yararlanıcılara yönelik bilgilendirme eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmıştır. Sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilen ilk

izleme ziyaretlerinde projeye özgü yönlendirmeler yapılmış ve proje kapsamında riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleşmiştir.

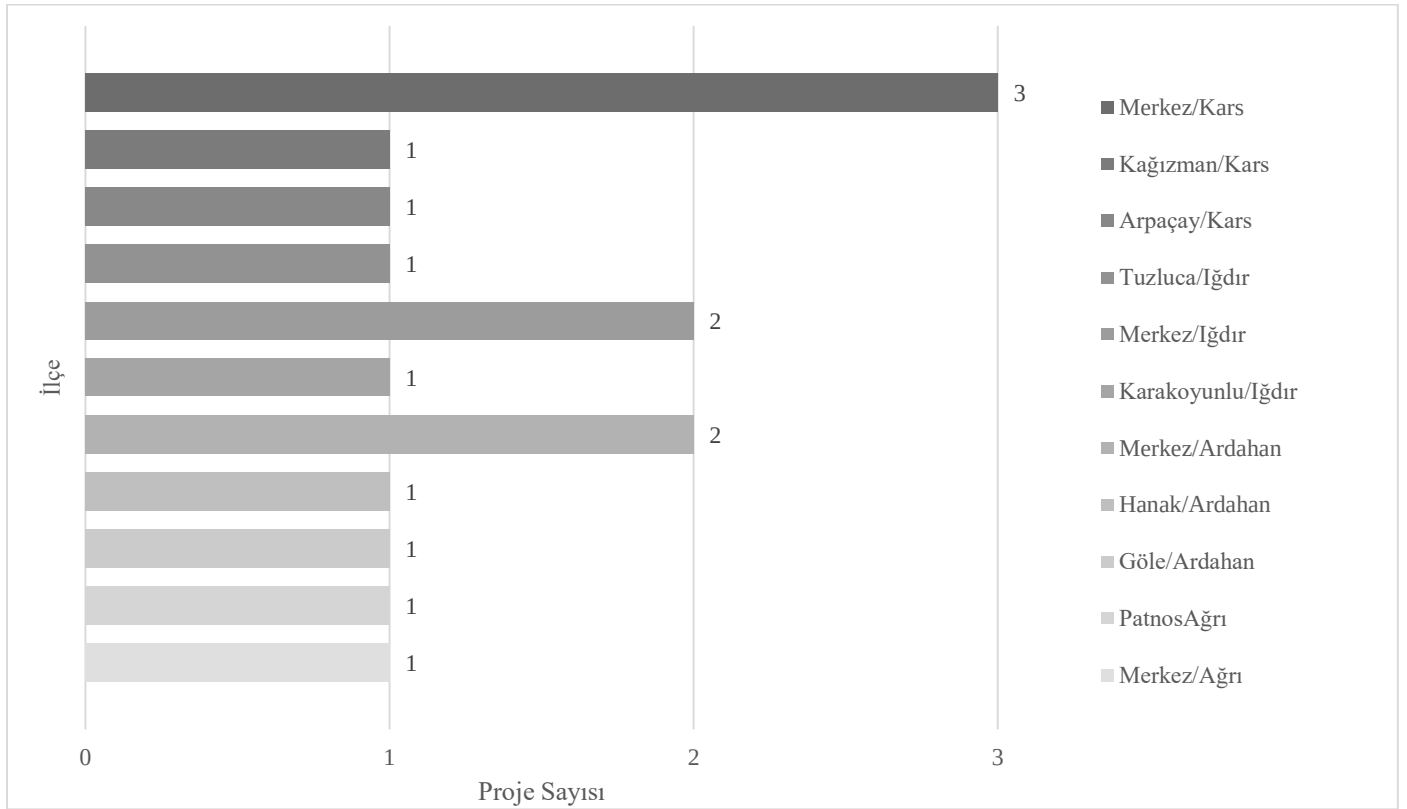
Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde uygulanan programın başvuru aşamasında başarılı bulunan toplam 18 projenin yararlanıcıları ile sözleşme imzalanmıştır. Söz konusu başarılı bulunan ve sözleşme imzalanan projelerden 3'ü yararlanıcıların talebi ile feshedilmiştir. 15 proje ise başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelerin illere göre dağılımı Grafik 104'te gösterilmektedir. Ardahan ilinde sözleşme imzalanan 6 projeden 2'si ve Iğdır ilinde sözleşme imzalanan 5 projeden 1'i proje uygulama süresinde feshedilmiş olup diğerleri başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Ağrı ilinde 2 ve Kars ilinde ise 5 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Grafik 104. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Grafik 105'te tamamlanan başarılı projelerin TRA2 Bölgesi ilçelerine göre coğrafi dağılımı gösterilmektedir. Tamamlanan projelerin %53,33'ünün TRA2 Bölgesi il merkezlerinde %46,67'sinin ise TRA2 Bölgesi ilçelerinde olduğu görülmektedir. Bu yanılla mali destek programının TRA2 Bölgesinin geneline yayılım gösterdiği söylenebilir.

Grafik 105. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı

Tablo 32’de tamamlanan projelerin sektörel dağılımı gösterilmekte olup tamamlanan 15 projeden 1 tanesi konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe, 4 tanesi eğitim sektöründe, 1 tanesi insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe ve 9 tanesi ise kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörü kapsamındadır. Programın temel amacı ve öncelikleri incelendiğinde projelerin ilgili olduğu sektörlerin program ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 32. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Adet	Yüzde
I - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1	6,67
P - Eğitim	4	26,66
Q - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1	6,67
R - Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	9	60,00
Toplam	15	100,00

4.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri

Bu program kapsamında destek verilecek projeler için ayrılan toplam bütçe 17.000.000,00 TL olarak programın başvuru rehberinde ilan edilmiştir. Destek tutarı her bir proje için asgari 200.000,00 TL, azami 2.000.000,00 TL olmak üzere yayınlanmıştır. Tablo 33’te gösterildiği üzere 70 proje başvurusu ile bu program

kapsamında 64.013.192,83 TL’lik kaynak talebi gelmiştir. Söz konusu programın başvuru rehberinde yer alan bütçesi 17.000.000,00 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, talep edilen mali desteğin toplam program bütçesinin yaklaşık 3,76 katı olduğu görülmektedir.

Program kapsamında başvurusu yapılan projelerin TRA2 Bölgesi genelinde toplam bütçesi 91.526.894,19 TL olmuştur. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde toplam proje bütçesi 19.233.595,91 TL, Ardahan ilinde toplam proje bütçesi 20.155.320,04 TL, Iğdır ilinde toplam proje bütçesi 27.334.133,65 TL ve Kars ilinde toplam proje bütçesi 24.803.844,59 TL’dir.

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen destek tutarları Tablo 33’te gösterilmektedir. Tabloya göre programa TRA2 Bölgesi’nden toplam 64.013.192,83 TL’lik destek için başvuru yapılmıştır. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde 14.418.242,80 TL’lik destek, Ardahan ilinde 13.840.406,83 TL destek, Iğdır ilinde 19.895.804,46 TL destek ve Kars ilinde 15.858.738,74 TL destek talep edilmiştir. Programa başvurusu yapılan ve başarılı olan projelerin bütçesi Ajansın piyasa araştırması neticesinde yapılan bütçe revizyonu ile değişiklik göstermiştir. Program kapsamında sözleşme imzalanan 18 proje ile toplam 15.791.723,14 TL’lik destek tutarı sözleşmeye bağlanmıştır. Destek tutarları il bazında Ağrı ilinde 2.088.485,58 TL, Ardahan ilinde 5.057.118,12 TL, Iğdır ilinde 5.060.153,37 TL ve Kars ilinde 3.585.966,07 TL’dir.

Sözleşme imzalanmasından sonra projelerin izleme ve değerlendirme uzmanları yararlanıcılara ilk izleme ziyaretini gerçekleştirmiştir. İlk izleme ziyaretlerinde proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin ve satın alımların planlaması yapılmış ve riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleştirilmiş, gerekli prosedürler ve açıklamalar yararlanıcılara detaylı bir şekilde beyan edilmiştir. Projelerin uygulanması sırasında sorun yaşanmaması için ilgili proje irtibat ve yetkili kişileri ile iletişim halinde kalınmıştır. Projelerin tamamlanması ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmuştur. Yararlanıcıların proje harcamaları, destek sözleşmeleri ve mevzuata uygun olarak projelerin izleme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan proje harcamaları DYK, PUR ve SAR’a göre incelenmiş olup bazı harcamalar uygun maliyet bazıları ise uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilmiştir. Uygun maliyet olarak kabul edilen proje harcamalarına istinaden ödemeler gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında başarıyla tamamlanan 15 projeye ait proje destek tutarına ilişkin harcamaların incelenmesi neticesinde Ağrı ilinde 1.955.687,79 TL, Ardahan ilinde 2.815.841,04 TL, Iğdır ilinde 4.172.942,43 TL ve Kars ilinde 3.528.063,09 TL, kaynak olmak üzere toplam 12.472.534,35 TL’lik gerçekleşme olduğu görülmektedir. Destek tutarları incelendiğinde gerçekleşen destek tutarının sözleşme destek tutarının %78,98’i oranında olduğu ve gerçekleşen destek tutarında Iğdır ilinin, toplam gerçekleşen destek tutarının %33,46 oranıyla en çok destek alan il konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 33. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı

İl	Başvuruda Talep Edilen Destek Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı	Gerçekleşen Destek Tutarı
Ağrı	14.418.242,80	2.088.485,58	1.955.687,79
Ardahan	13.840.406,83	5.057.118,12	2.815.841,04
Iğdır	19.895.804,46	5.060.153,37	4.172.942,43
Kars	15.858.738,74	3.585.966,07	3.528.063,09
Toplam	64.013.192,83	15.791.723,14	12.472.534,35

Program kapsamında yapılan başvurularda taahhüt edilen eş finansman tutarları, sözleşme imzalanan projelerin eş finansman tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen eş finansman tutarları Tablo 34’te gösterilmektedir. Tabloya göre program kapsamında TRA2 Bölgesi’nden yapılan proje başvurularında yararlanıcılar tarafından taahhüt edilen toplam eş finansman tutarı 27.513.701,36 TL olmakla beraber yapılan değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunan ve sözleşmeye bağlanan projelerdeki toplam eş finansman tutarı 7.344.582,26 TL’dir. Sözleşmeye bağlanan eş finansman tutarının illere dağılımına bakıldığında Ağrı ilinde 696.161,86 TL, Ardahan ilinde 3.019.548,41 TL, Iğdır ilinde 2.432.216,63 TL ve Kars ilinde 1.196.655,36 TL eş finansmanın sözleşmeye bağlandığı görülmektedir. Gerçekleşen eş finansman tutarlarına bakıldığında ise Ağrı ilinde 651.895,93 TL, Ardahan ilinde 2.272.233,42 TL, Iğdır ilinde 2.135.131,95 TL ve Kars ilinde 1.178.368,88 TL eş finansman olmak üzere toplam 6.237.630,18 TL’lik gerçekleşen eş finansman olduğu görülmektedir. Program kapsamında toplam eş finansman tutarı program kapanışının gerçekleşmesi ile birlikte %84,93 oranında gerçekleşmiş olup yararlanıcılar tarafından yapılan harcamalar sözleşme bütçesinin altında gerçekleşmiştir. Gerçekleşen eş finansman bakımından Ardahan ve Iğdır illeri birbirine yakın oranlar göstermekte olup Ardahan ili programda başı çekmektedir.

Tablo 34. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı

İl	Başvuruda Eş Finansman Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Eş Finansman Tutarı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı	4.815.353,11	696.161,86	651.895,93
Ardahan	6.314.913,21	3.019.548,41	2.272.233,42
Iğdır	7.438.329,19	2.432.216,63	2.135.131,95
Kars	8.945.105,85	1.196.655,36	1.178.368,88
Toplam	27.513.701,36	7.344.582,26	6.237.630,18

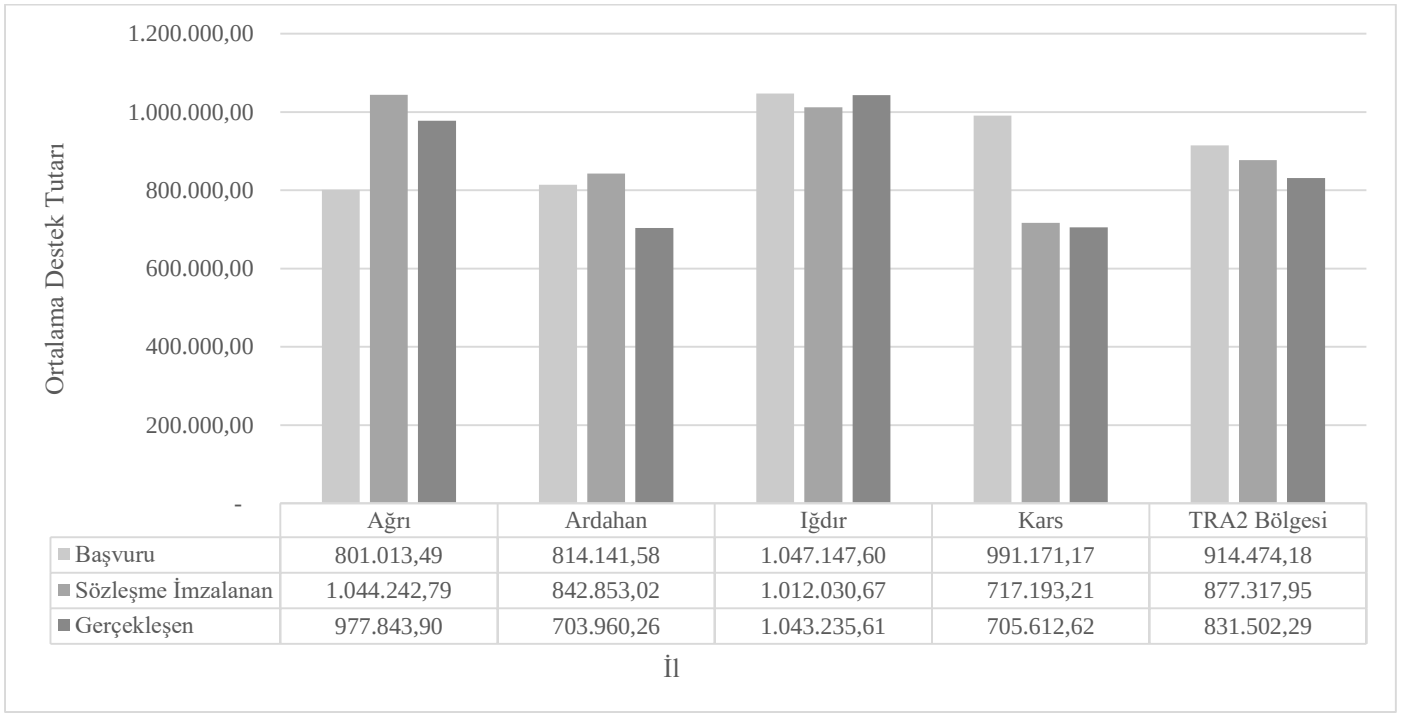
Program kapsamında gerçekleşen harcamaların bütçesel dağılımı Tablo 35’te gösterilmiş olup 13.253.351,32 TL ve %70,84 oranıyla en büyük paya sahip harcama diğer maliyetler, hizmetler bütçe kaleminde. Ardından ise 3.342.445,34 TL ile ekipman ve malzeme kalemi, 1.380.386,25 TL ile diğer bütçe kalemi, 661.224,00 TL ile insan kaynakları kalemi ve 72.757,62 TL ile yerel ofis maliyetleri bütçe kalemi gelmektedir. Proje bütçe kalemlerinden olan seyahat ve idari maliyetler bütçe kalemleri yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

Tablo 35. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı

Bütçe Kalemi	Tutar	Yüzde
İnsan Kaynakları	661.224,00	3,53
Seyahat	0,00	0,00
Ekipman ve Malzeme	3.342.445,34	17,86
Yerel Ofis Maliyetleri	72.757,62	0,39
Diğer Maliyetler, Hizmetler	13.253.351,32	70,84
Diğer	1.380.386,25	7,38
İdari Maliyetler	0,00	0,00
Toplam	18.710.164,53	100,00

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen ortalama destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin ortalama destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen ortalama destek tutarları Grafik 106’da gösterilmektedir. Grafik incelendiğinde, programın başvuru rehberinde azami olarak 2.000.000,00 TL olarak belirlenen destek tutarı için başvurularda TRA2 Bölgesi ortalaması olarak proje başına 914.474,18 TL destek talep edilmiştir. Sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 877.317,95 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 831.502,29 TL’dir. İl özelinde başvuru, sözleşme imzalanan ve tamamlanan proje başına ortalama destek tutarında sırasıyla 1.047.147,60 TL, 1.012.030,67 TL ve 1.043.235,61 TL ile Iğdır ili ön plana çıkmaktadır.

Grafik 106. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı

Söz konusu program kapsamındaki yararlanıcılara destek sözleşmesine istinaden gerçekleştirilen ön, ara ve nihai ödeme tutarları ve oranları Tablo 36’da gösterilmektedir. Projelere yapılan ödemelerde ilk izleme ziyareti gerçekleştirilerek DYK’nın Mali Desteklerin Ödemesi başlığında belirtildiği üzere destek tutarının %20 ile %60’ı oranında ön ödemeleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan ödemeler projelerin risk değerlendirmesine göre yapılmış olup genel olarak projelerin ilerleme ve tamamlanma riskleri düşük görülerek projelere destek tutarının %60’ı oranında ön yapılmıştır. Yararlanıcılar ile yapılan destek sözleşmesine istinaden yararlanıcıların Ajansa ara rapor sunması gerekmektedir ancak sunulan ara raporda yararlanıcıların bir kısmı bütçe harcamalarını ön ödeme ve ön ödeme oranı kadarki eş finansmanı proje kapsamında harcayamadığı için ara ödeme talep etmemiştir. Sözleşme imzalanan ve başarılı bir şekilde tamamlanan 15 projeden sadece 4’ü sunmuş olduğu rapora istinaden ara ödeme talep etmiştir. Proje uygulamasının tamamlanmasıyla birlikte ise yararlanıcılar Ajans’a nihai rapor sunmuş ve sunulan nihai rapora istinaden hak ediş işlemi yapılmıştır. Yapılan hak ediş işlemlerine istinaden ön ödemenin toplam ödeme içerisindeki yüzdesinde artış olmasına karşın ara ve nihai ödemenin toplam ödeme içerisindeki yüzdesinde azalış olmuştur. Bu kapsamda yapılan 7.768.318,44 TL’lik ön ödeme toplam ödemenin %62,28’ini, 1.839.819,10 TL’lik ara ödeme toplam ödemenin %14,75’ini ve 2.864.396,81 TL’lik nihai ödeme toplam ödemenin %22,97’sini oluşturmuştur.

Tablo 36. Ön, Ara ve Nihai Ödeme

Ödemeler	Miktar	Yüzde
Ön Ödeme	7.768.318,44	62,28
Ara Ödeme	1.839.819,10	14,75
Nihai Ödeme	2.864.396,81	22,97
Toplam	12.472.534,35	100

4.4. Programın Değerlendirilmesi

4.4.1. İlgililik

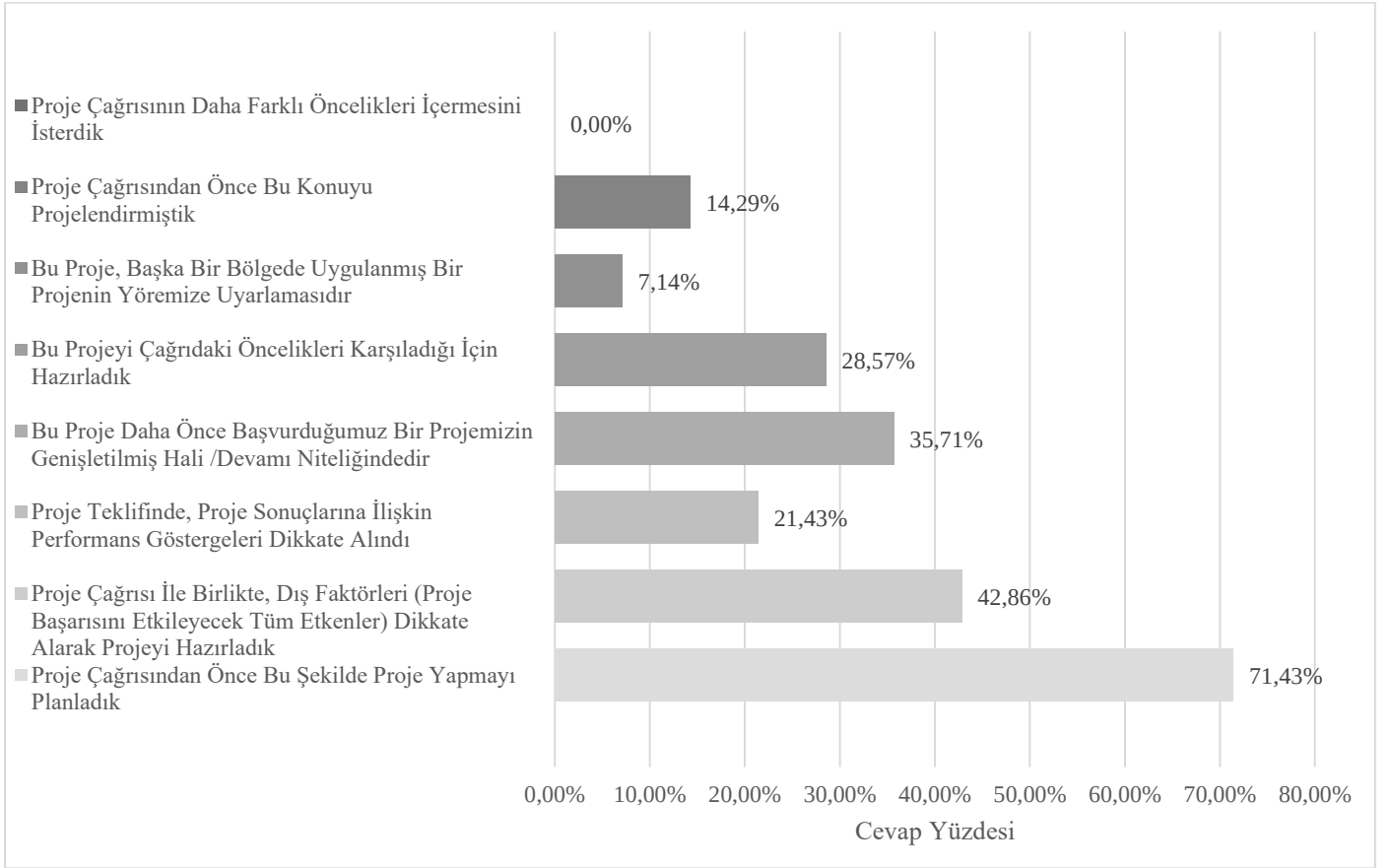
Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için başvuru rehberinde yer alan ilgililik bölümündeki kriterlere göre toplam 25 puan üzerinden 15 puan alması gerekmektedir. Bu kapsamda başarılı olarak ilan edilen 24 adet projeyi bağımsız değerlendiriciler değerlendirmiş olup her bir proje için birden fazla bağımsız değerlendirici değerlendirmede bulunmuştur. Değerlendirmeler neticesinde 24 adet projenin her biri 15 ve üstü puan almıştır.

Programın ilgililik kriteri kapsamında bağımsız değerlendiricilerin projelere verdikleri puanlara göre incelenen projelerin teklif çağrısının hedefleriyle ve bir veya daha fazla önceliği ile ne kadar ilgili olduğuna, hedef Bölgenin ihtiyaçları ve sorunları ile ne kadar ilgili olduğuna ve ilgili tarafların ne kadar açıkça tanımlandığına ve stratejik olarak seçilmesine yönelik puanlama yapılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin, programın hedef ve öncelikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Proje fikirlerinin proje çağrısı öncesindeki durumunu öğrenmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Başvuru Öncesi Durumu İçin Size En Uygun Olanı Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 107’de gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %71,43’ü proje çağrısından önce bu şekilde proje yapmayı planladık, %42,86’sı proje çağrısı ile birlikte dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladık, %35,71’i bu proje daha önce başvurduğumuz bir projemizin genişletilmiş hali /devamı niteliğindedir, %28,57’si bu projeyi çağrıdaki öncelikleri karşıladığı için hazırladık, %21,43’ü proje teklifinde proje sonuçlarına ilişkin performans göstergelerini dikkate aldık, % 14,29’u proje çağrısından önce bu konuyu projelendirmiştik ve %7,14’ü bu proje başka bir Bölgede uygulanmış bir projenin yörümize uyarlamasıdır şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan proje çağrısının daha farklı öncelikleri içermesini istedik cevabını veren olmamıştır.

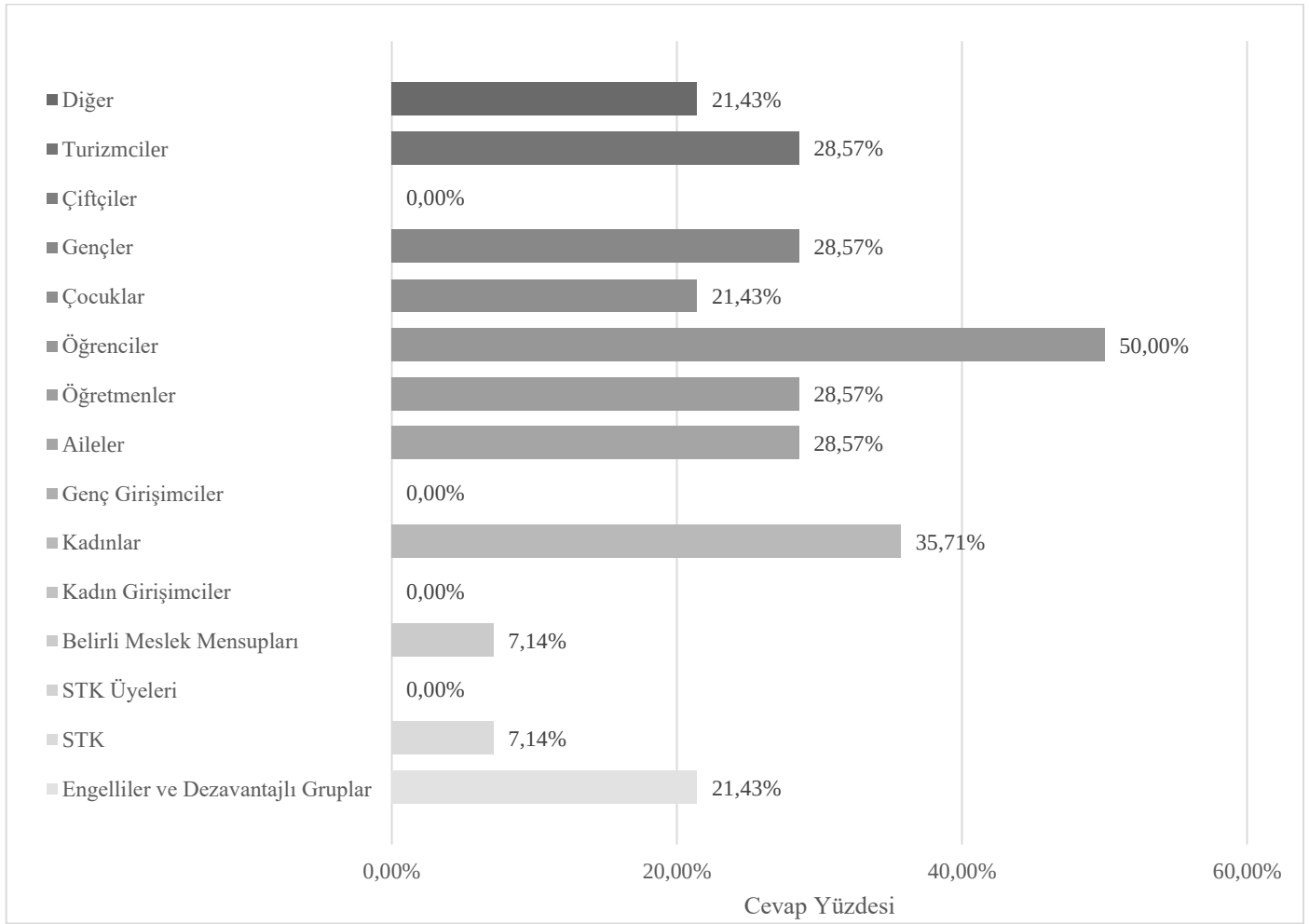
Grafik 107. Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Projelerin Hedef Grupları

Projelerde kimlerin hedef grup olarak belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Hedef Grubu Kimlerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 108’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %50,00’si öğrencileri, %35,71’i kadınlar, %28,57’si aileler, %28,57’si öğretmenler, %28,57’si gençler, %28,57’si turizmciler, %21,43’ü engelliler ve dezavantajlı gruplar, %21,43’ü çocuklar, %21,43’ü diğer, %7,14’ü STK ve % 7,14’ü belirli meslek grupları cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan STK üyeleri, kadın girişimciler, genç girişimciler ve çiftçiler cevabını veren olmamıştır. Diğer cevabını veren yararlanıcılar ise kamu çalışanlarını ve yerli-yabancı turistleri hedef grupları olarak belirlediklerini ayrıca belirtmiştir.

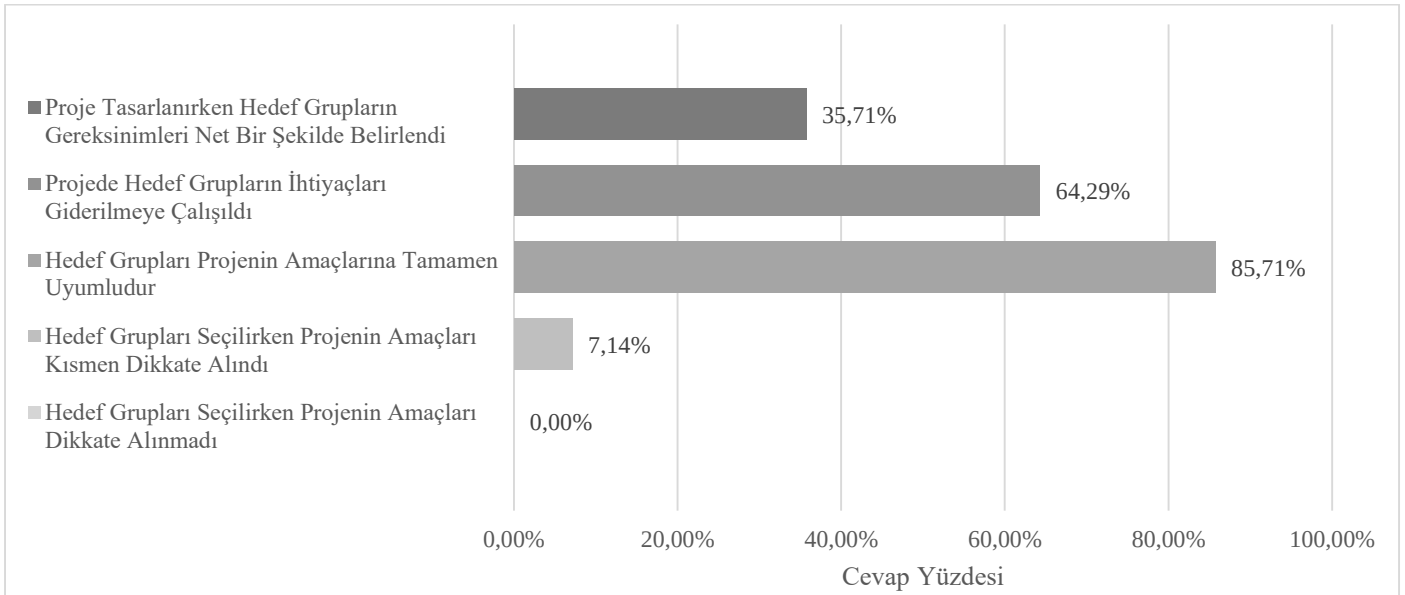
Grafik 108. Projelerin Hedef Grupları

Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Proje ve hedef gruplarının ilgililik ilişkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Hedef Gruplarına İlişkin Olarak Sizin İçin Uygun Olanlar Nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 109’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %85,71’i hedef grupları projenin amaçlarına tamamen uyumludur, %64,29’u projede hedef grupların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı, %35,71’i proje tasarlanırken hedef grupların gereksinimleri net bir şekilde belirlendi ve %7,14’ü hedef grupları seçilirken projenin amaçları kısmen dikkate alındı cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan hedef grupları seçilirken projenin amaçları dikkate alınmadı cevabını veren olmamıştır.

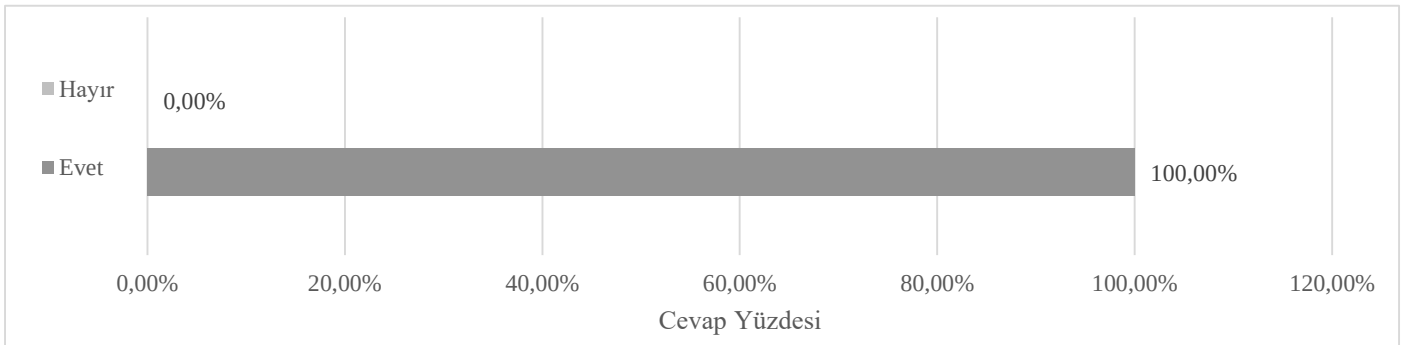
Grafik 109. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu

Proje ile hedef gruplarının ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığının ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedef Grubun İhtiyaçları Karşılanmış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 110’da gösterilmekte olup tamamı evet cevabını vermiştir.

Grafik 110. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılama Durumu

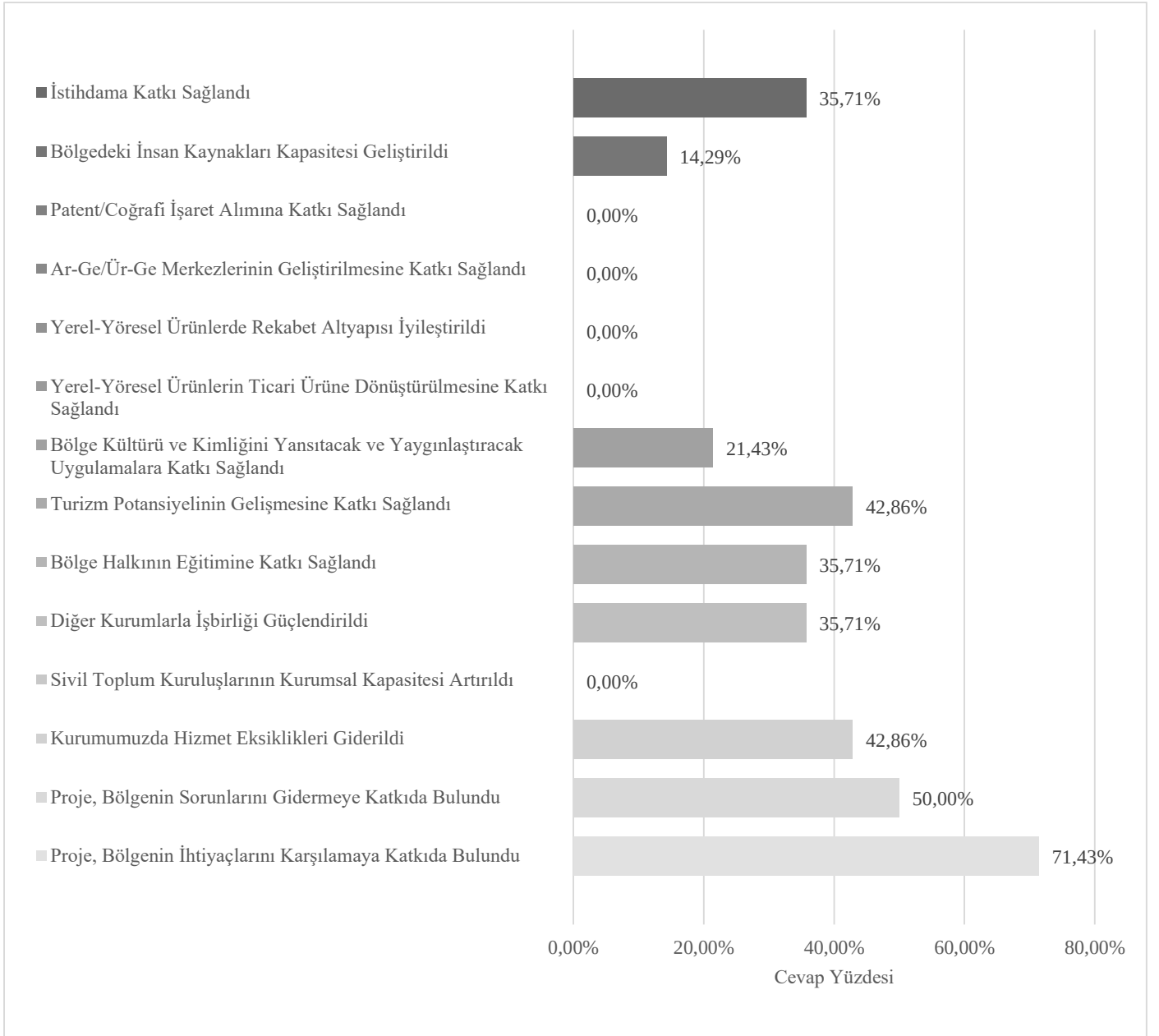

Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

Projelerinin tamamlanması ile hangi hedeflerin gerçekleştiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Gerçekleşmesi Sonucunda Hangi Hedeflere Ulaştığınızı Düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 111’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %71,43’ü proje Bölgenin ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulundu, %50,00’si proje Bölgenin sorunlarını gidermeye katkıda bulundu, %42,86’sı turizm potansiyelinin gelişmesine katkı sağlandı, %42,86’sı kurumumuzda hizmet eksikliklerinin giderildi, %35,71’i diğer kurumlarla iş birliği güçlendirildi, %35,71’i Bölge halkının eğitimine katkı sağlandı, %35,71’i istihdama katkı sağlandı, %21,43’ü Bölge kültürünü ve kimliğini yaşatacak ve yaygınlaştıracak uygulamalara katkı sağlandı ve %14,29’u Bölgedeki insan kaynakları kapasitesi geliştirildi cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesi artırıldı, yerel-yöresel ürünlerin ticari ürüne dönüştürülmesine katkı

sağlandı, yerel-yöresel ürünlerde rekabet altyapısı iyileştirildi, Ar-Ge/Ür-Ge merkezlerinin geliştirilmesine katkı sağlandı ve patent/coğrafi işaret alımına katkı sağlandı cevabını veren olmamıştır.

Grafik 111. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

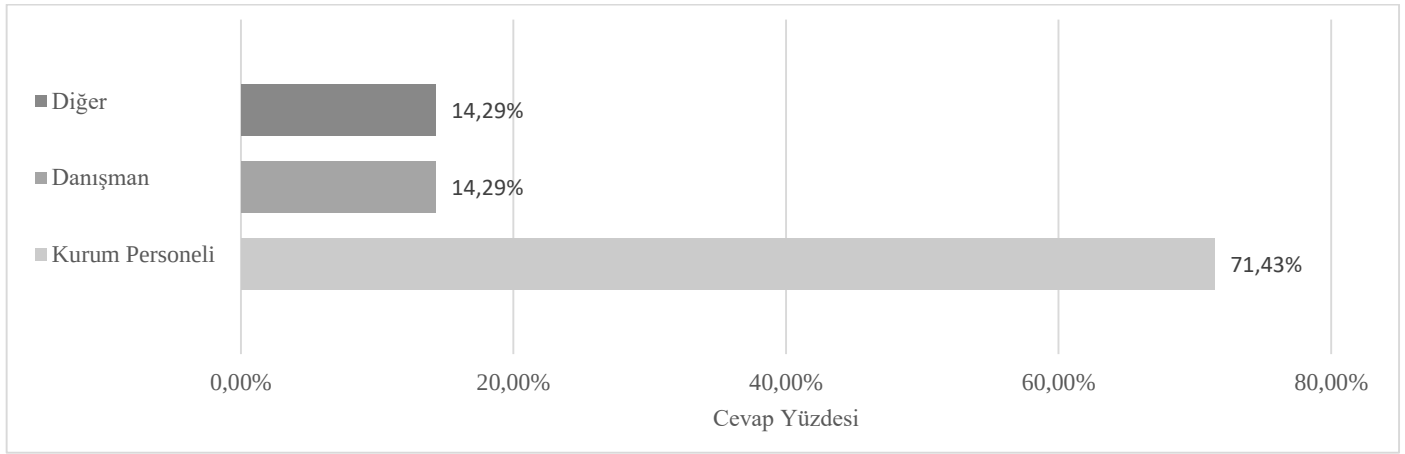

4.4.2. Etkinlik

Projelerin Tasarlanması

Proje tasarısının kim tarafından yapıldığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Hazırladı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 112’de gösterilmekte olup %71,43’ü projelerini kurum personelinin hazırladığını, %14,29’u projelerini danışmanın hazırladığını ve %14,29’u ise diğer ile başka bir kurum personeli tarafından hazırlandığını belirtmiştir.

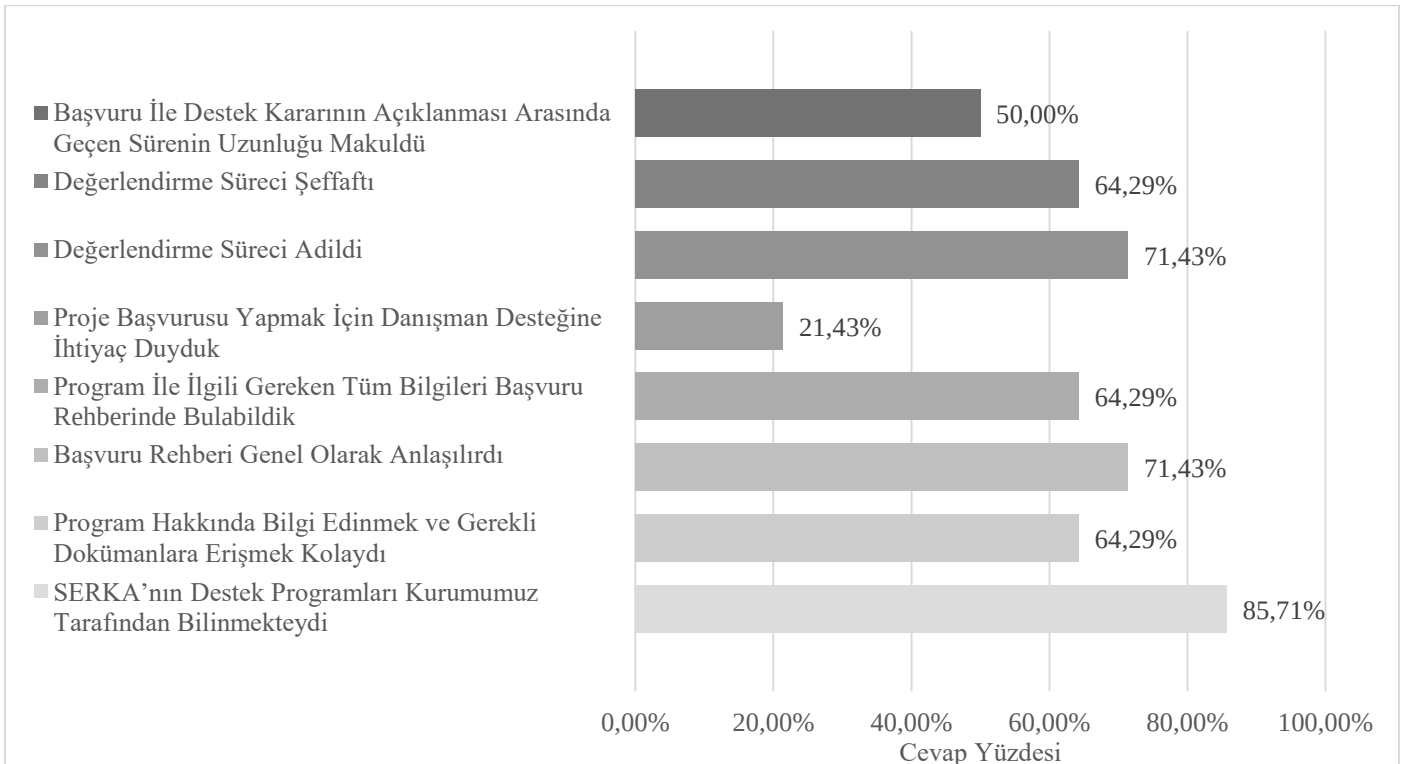
Grafik 112. Projelerin Tasarlanması

Proje Başvuru Süreci

Proje başvuru sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Başvuru Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Olan Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 113’te gösterilmekte olup %85,71’i SERKA’nın destek programları kurumumuz tarafından bilinmekteydi, %71,43’ü başvuru rehberi genel olarak anlaşılırdı, %71,43’ü değerlendirme süreci adıldı, %64,29’u program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara erişmek kolaydı, %64,29’u program ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik, %64,29’u değerlendirme süreci şeffaftı, %50,00’si başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü ve %21,43’ü proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir. Yararlanıcıların bir kısmı ise proje başvuru sürecinde proje yazımının fazla tekrar içermesi sebebiyle başvuru sürecinin uzadığını belirtmiştir.

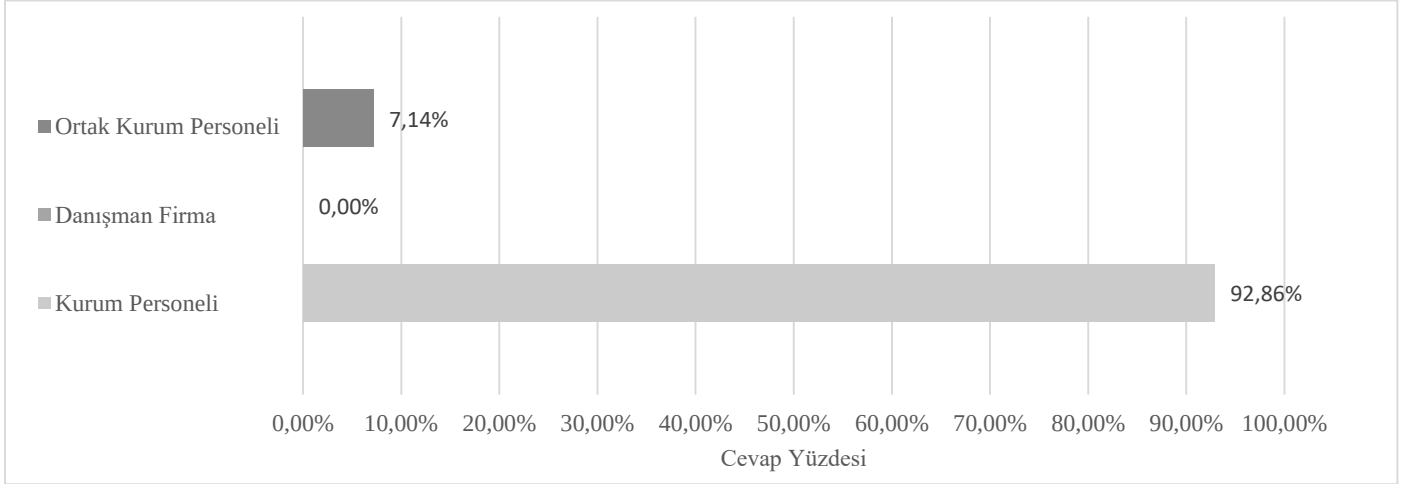
Grafik 113. Proje Başvuru Süreci

Projelerin Uygulanmasında Yürütücü

Projenin kim tarafından yürütüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Yürüttü?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 114’te gösterilmekte olup %92,86’sı kurum personeli ve %7,14’ü ortak kurum personeli cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan danışman firma cevabını veren olmamıştır.

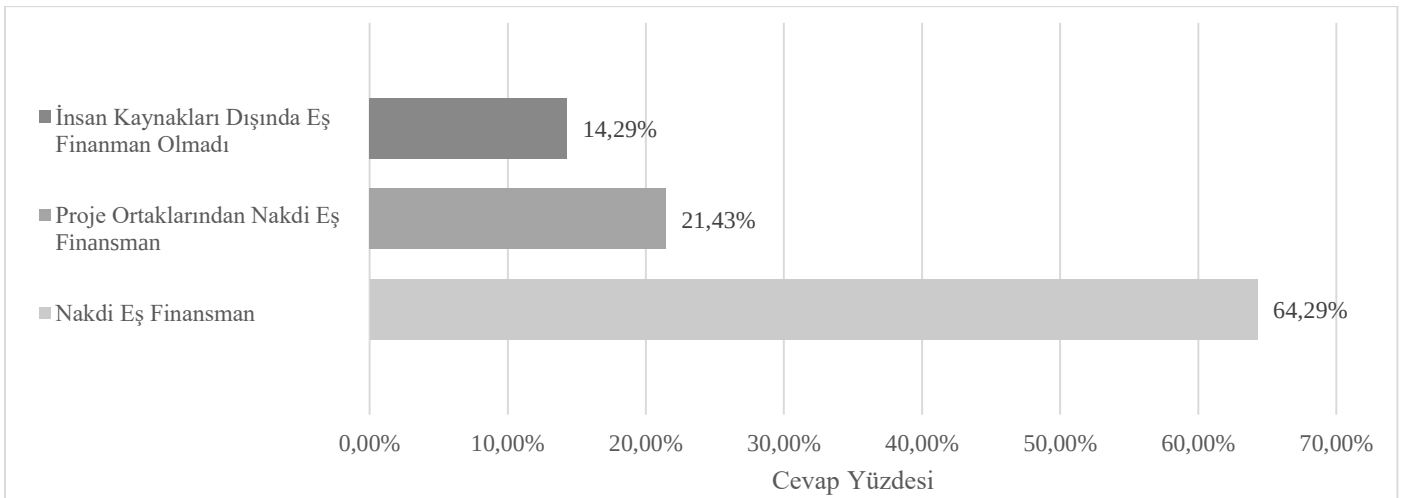
Grafik 114. Proje Uygulamasında Yürütücü

Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projelerin eş finansmanının nasıl karşılandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Eş Finansmanını Nasıl Karşıladınız?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 115’te gösterilmekte olup %64,29’u nakdi eş finansman, %21,43’ü proje ortaklarından nakdi eş finansman ve %14,29’u ise insan kaynakları dışında eş finansman olmadı cevabını vermiştir.

Grafik 115. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

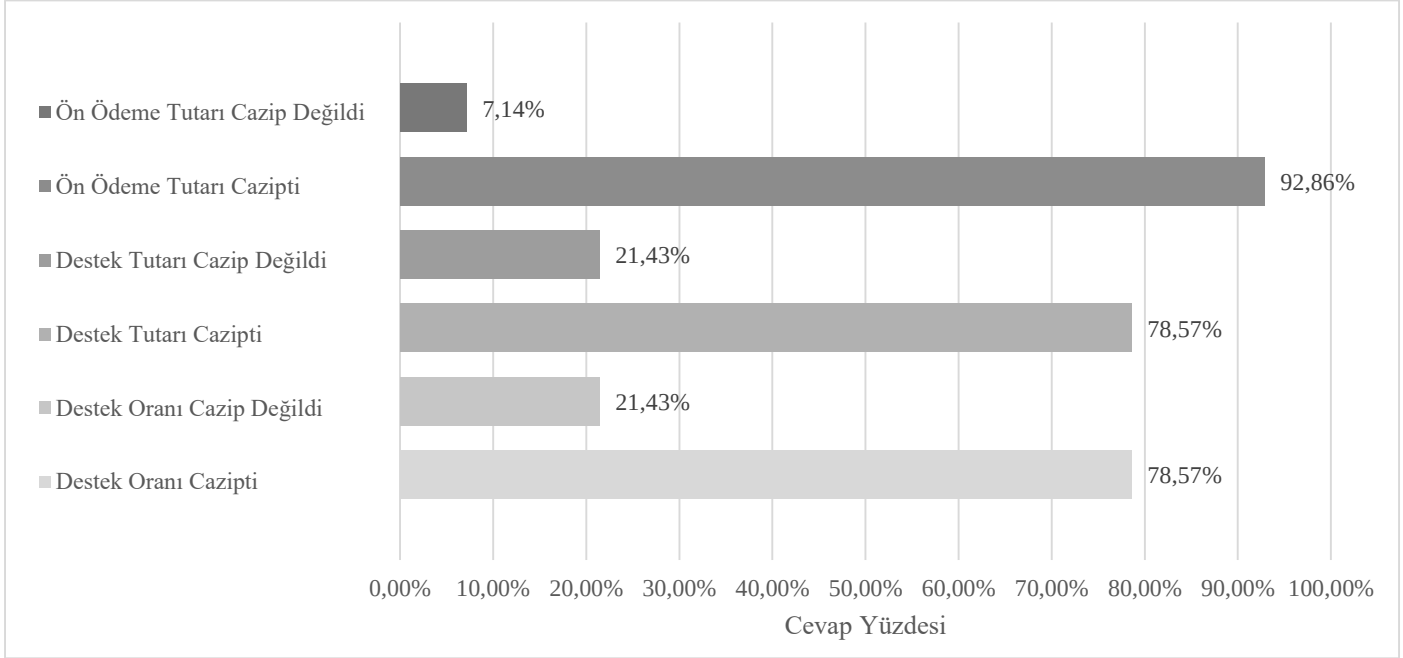

Projenin Finansal Unsurları

Programın finansal unsurlarının başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Programın Finansal Unsurlarını Nasıl

Değerlendirirsiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 116’da gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %78,57’si destek oranı cazip, %21,43’ü destek oranı cazip değil, %78,57’si destek tutarı cazip, %21,43’ü destek tutarı cazip değil, %92,86’sı ön ödeme tutarı cazip ve %7,14’ü ön ödeme tutarı cazip değil şeklinde cevap vermiştir.

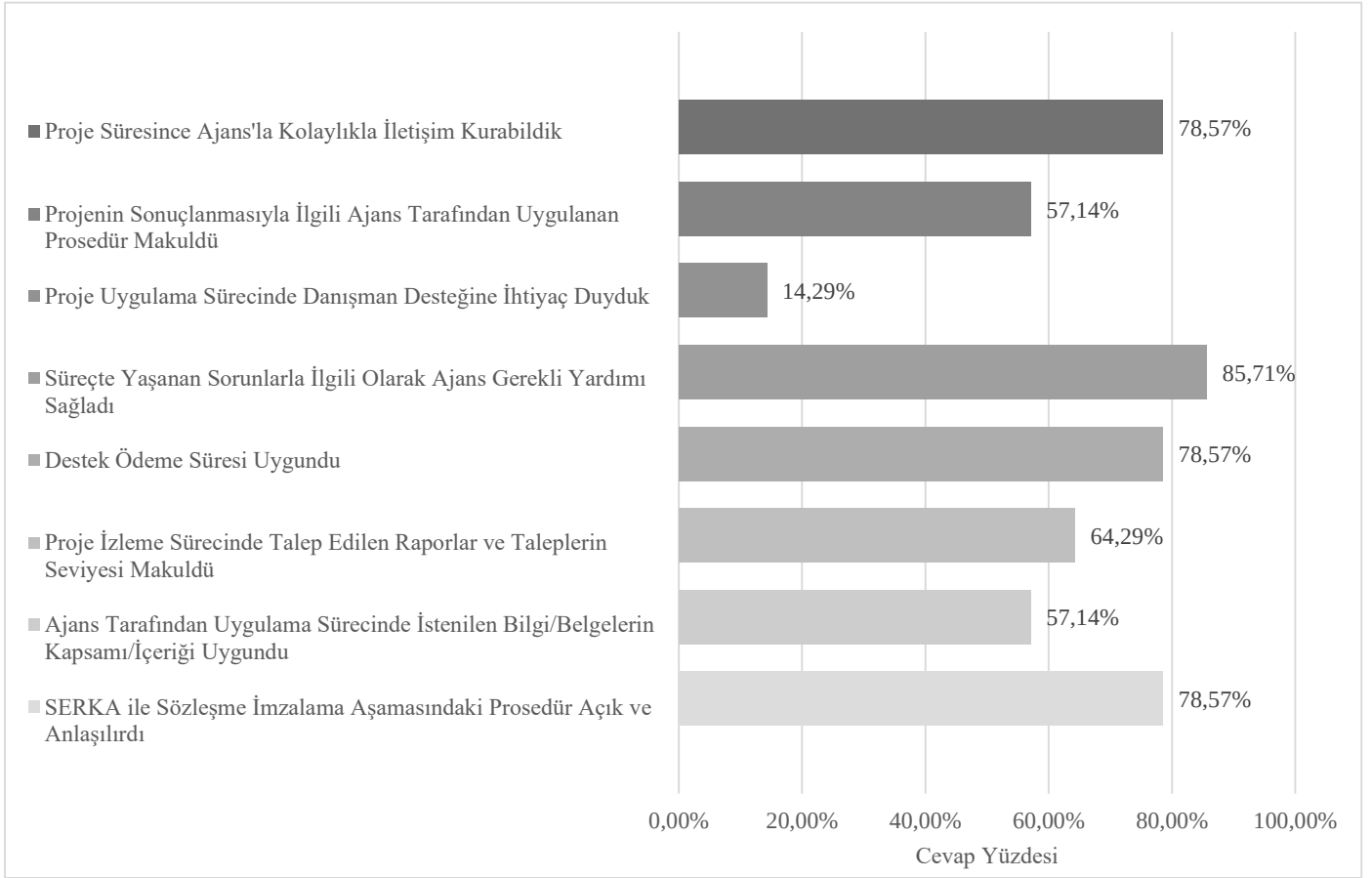
Grafik 116. Projenin Finansal Unsurları

Proje Uygulama Süreci

Proje uygulama sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 117’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %85,71’i süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı, %78,57’si SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %78,57’si destek ödeme süresi uygundu, %78,57’si proje süresince Ajans’la kolaylıkla iletişim kurabildik, %64,29’u proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü, %57,14’ü Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu, %57,14’ü projenin sonuçlanmasıyla ilgili Ajans tarafından uygulanan prosedür makuldü ve %14,29’u proje uygulama sürecinde danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

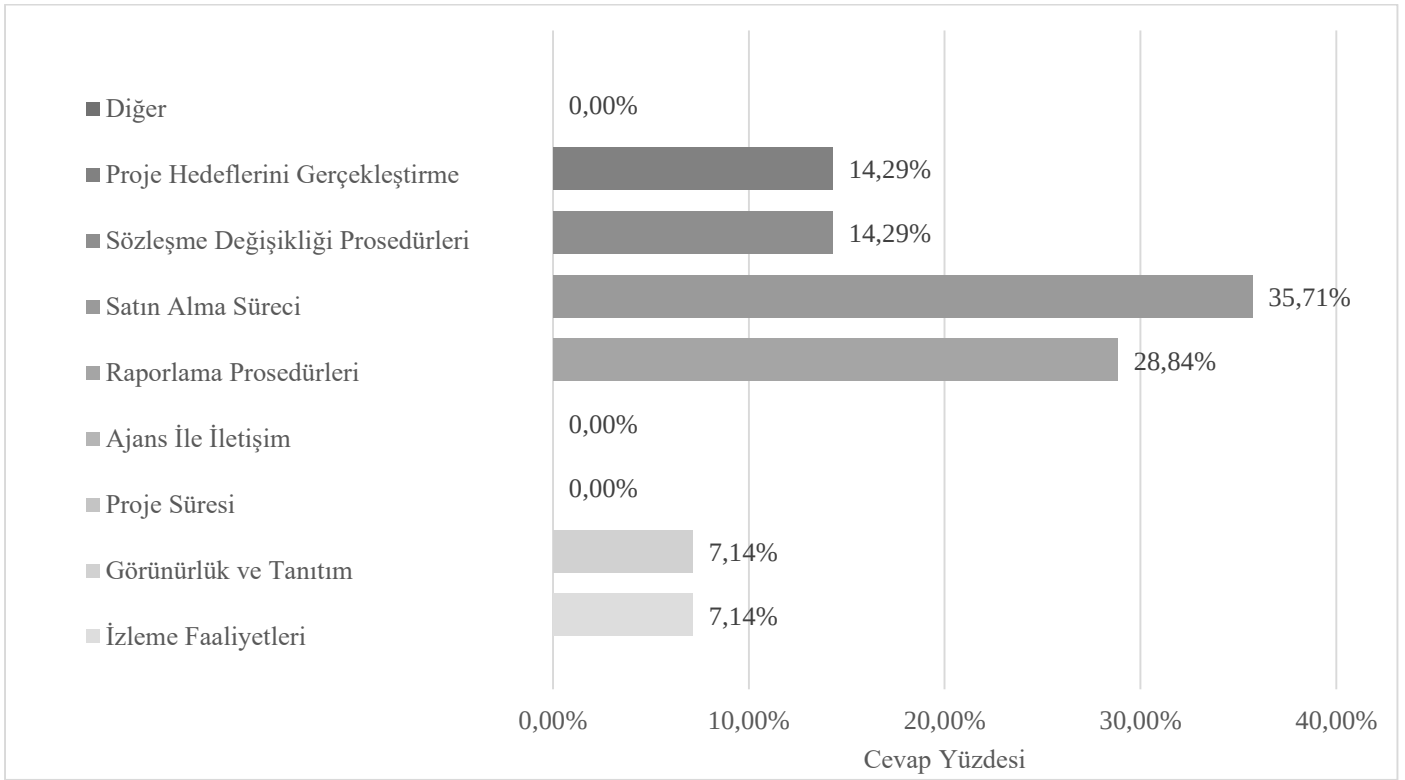
Grafik 117. Proje Uygulama Süreci

Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

Proje uygulama aşamasında proje yürütücülerinin hangi aşamalarda zorlandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Uygulama Aşamasında En Fazla Hangi Konularda Zorlandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların vermiş olduğu cevaplar Grafik 118’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %35,71’i satın alma süreci, %28,84’ü raporlama prosedürleri, %14,29’u sözleşme değişikliği prosedürleri, %14,29’u proje hedeflerini gerçekleştirme, %7,14’ü izleme faaliyetleri ve %7,14’ü görünürlük ve tanıtım cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan proje süresi, Ajans ile iletişim ve diğer cevaplarını veren olmamıştır.

Grafik 118. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

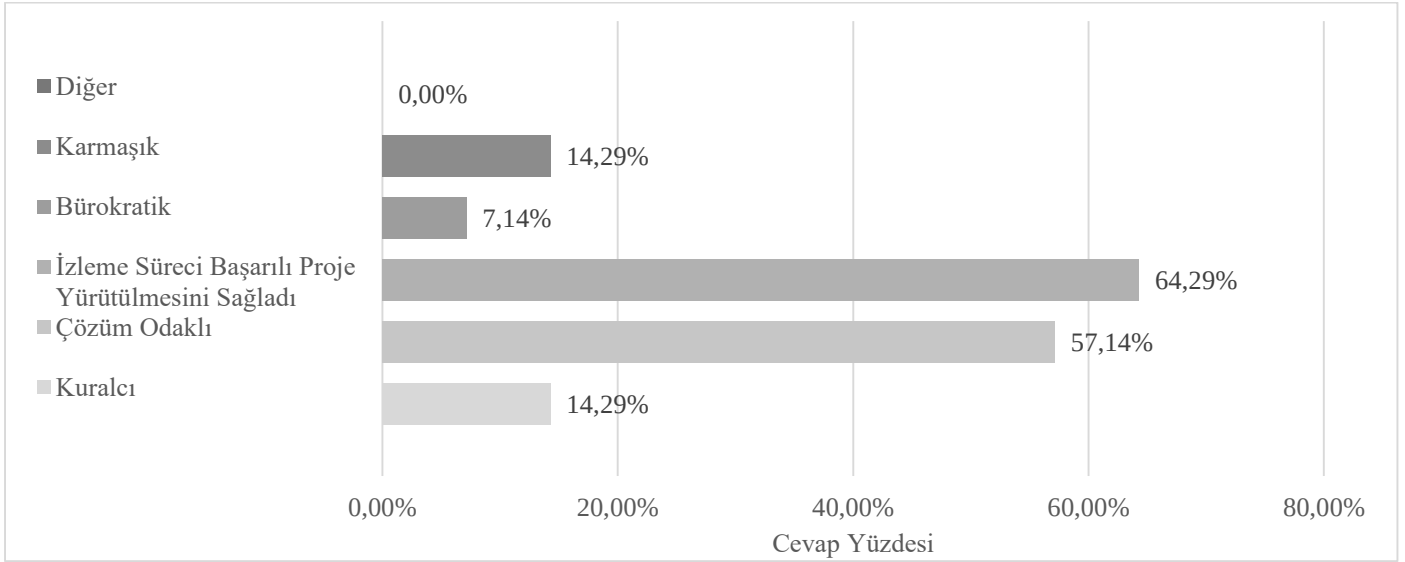

Proje İzleme Faaliyetleri

İzleme ziyaretleri DYK'nın Düzenli İzleme Ziyaretleri alt başlığında belirtilen hususlara riayet edilerek yapılmakta olup program kapsamından sözleşme imzalanan projelerin yararlanıcılarına ilk izleme ziyareti gerçekleştirilmektedir. İlk izleme ziyareti projelerin ilerlemesi, satın alma hususları ve yararlanıcıların görev ve sorumluluklarını açısından oldukça önemlidir. Projenin ilerlemesi ile birlikte düzenli izleme ve anlık izleme ile projenin ara izlemeleri gerçekleştirilmektedir. Projenin son aşaması ile birlikte nihai izleme ziyareti gerçekleştirilerek projenin nihai ödemesi yapılmaktadır.

Ajans tarafından yürütülen izleme faaliyetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Sürecinde Ajansın İzleme Faaliyetlerini Nasıl Buldunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 119’da gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %64,29’u izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladı, %57,14’ü çözüm odaklı, %14,29’u kuralcı, %14,29’u karmaşık ve %7,14’ü bürokratik olarak belirtmiştir.

Grafik 119. Proje İzleme Faaliyetleri

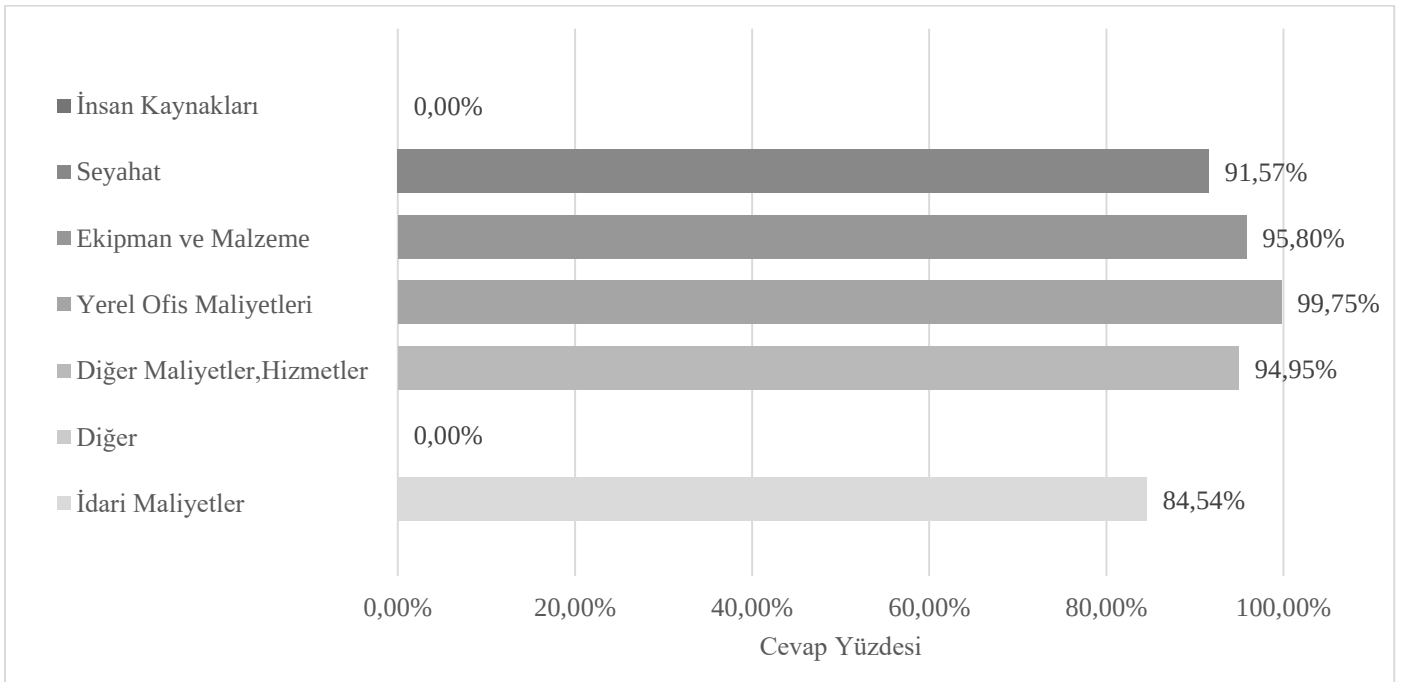

Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Programdaki projelerin bütçe tertipleri ve kalemleri DYK’da belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. İlgili formata göre proje bütçe kalemleri; insan kaynakları, seyahat, ekipman ve malzeme, yerel ofis maliyetleri, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır.

Projeler tamamlandıktan sonra yararlanıcıların Ajansa sunmuş olduğu nihai raporlar Ajans uzmanları tarafından incelenmiş olup bu inceleme neticesinde toplam bütçe üzerinden %94,90 oranında gerçekleşme olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri Grafil 120’de verilmiştir. Grafiğe göre bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri; yerel ofis maliyetlerinde %99,75, ekipman ve malzemedeki %95,80, diğer maliyetler, hizmetlerde %94,95, seyahatte %91,57 ve idari maliyetler bütçe kaleminde %84,54’dir. İnsan kaynakları ve diğer bütçe kalemleri yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

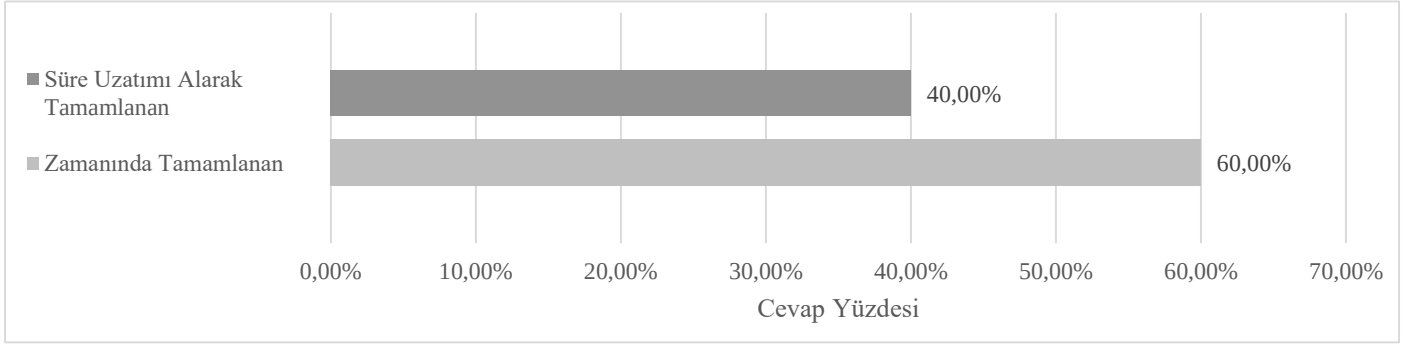
Grafik 120. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Program künyesinde program kapsamında başvuru yapılacak projelerin azami süreleri 24 ay olarak belirlenmiş olup başvuru sahiplerinin proje tasarılarında bu hususa dikkat etmeleri beklenmiştir. Başvuruları yapılan ve değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunarak sözleşmesi imzalanan projelerin proje süreleri 9-24 ay olarak belirlenmiştir. Program kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin zamanında ve süre uzatımı olarak tamamlanma istatistiği Grafik 121’de gösterilmiştir. Yararlanıcıların %60,00’ı projelerini destek sözleşmesinde belirlenen sürede tamamlamasına karşın %40,00’ı süre uzatımı olarak projelerini tamamlamıştır.

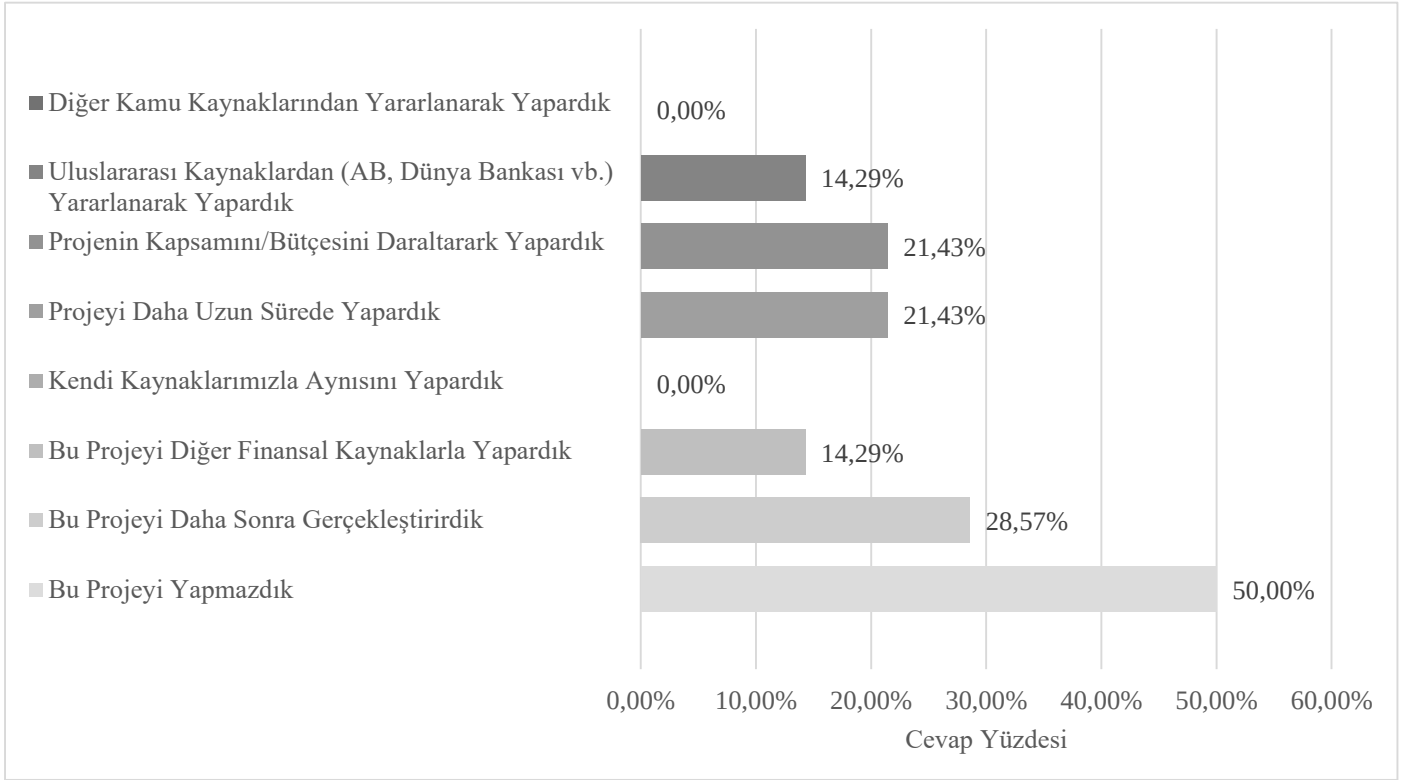
Grafik 121. Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Ajans desteği olmadan projelerin yapılabilme durumunun değerlendirilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Ajans Desteği Almamış Olsaydınız Sizce Ne Olurdu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 122’de gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %50,00’si bu projeyi yapmazdık, %28,57’si bu projeyi daha sonra gerçekleştirdik, %21,43’ü projeyi daha uzun sürede yapardık, %21,43’ü projenin kapsamını/bütçesini daraltarak yapardık, %14,29’u bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık, %14,29’u uluslararası kaynaklardan (AB, Dünya Bankası vb.) yararlanarak yapardık cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan kaynaklarımızla aynısını yapardık ve diğer kamu kaynaklarından yararlanarak yapardık cevabını veren olmamıştır.

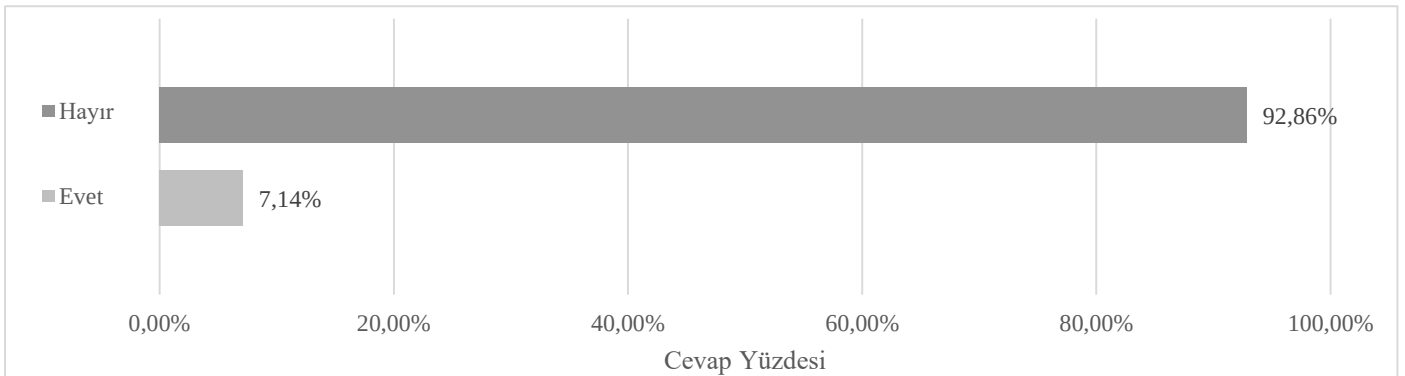
Grafik 122. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Projelerin Ajans desteği olmadan daha düşük maliyetle yapılıp yapılamayacağını öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Ajans Desteği Olmadan Daha Düşük Maliyet İle Yapabilir Miydiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 123’te gösterilmekte olup %92,86’sı hayır yapamazdık cevabını verirken %7,14’ü ise evet yapabiliriz cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcıların büyük çoğunluğu aynı satın alma kuralları uygulanacağı için daha düşük maliyetle yapılamayacağını belirtmiştir.

Grafik 123. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

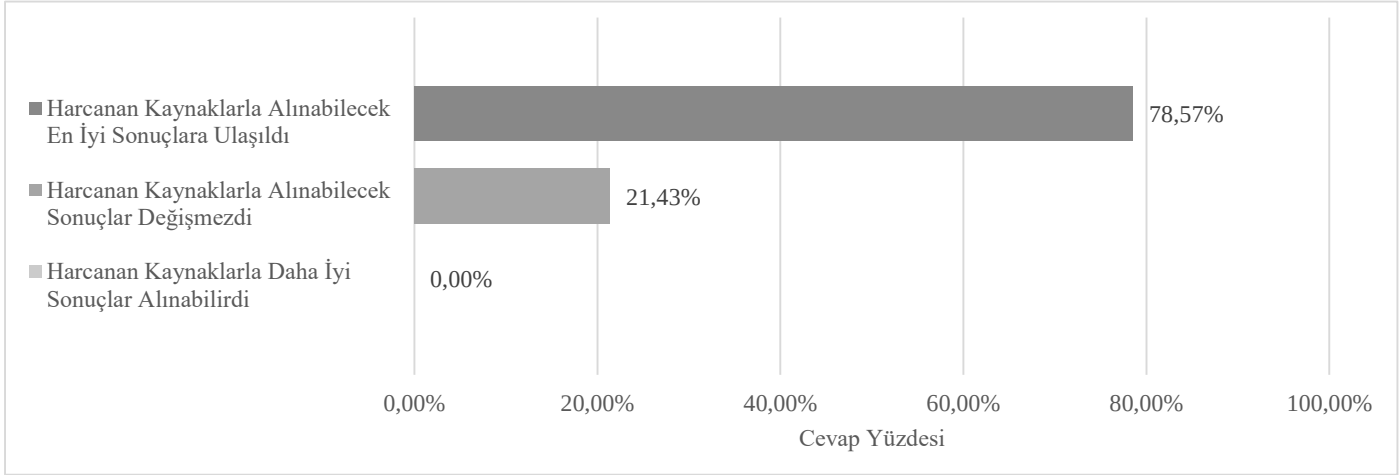

Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Projelerde harcanan kaynaklarla elde edilen çıktıların yararlanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Kapsamında Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar Konusundaki Görüşleriniz Nedir?” sorusuna yararlanıcıların

cevapları Grafik 124’te gösterilmektedir. Yararlanıcıların %78,57’si harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı ve %21,43’ü harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi) cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi cevabını veren olmamıştır.

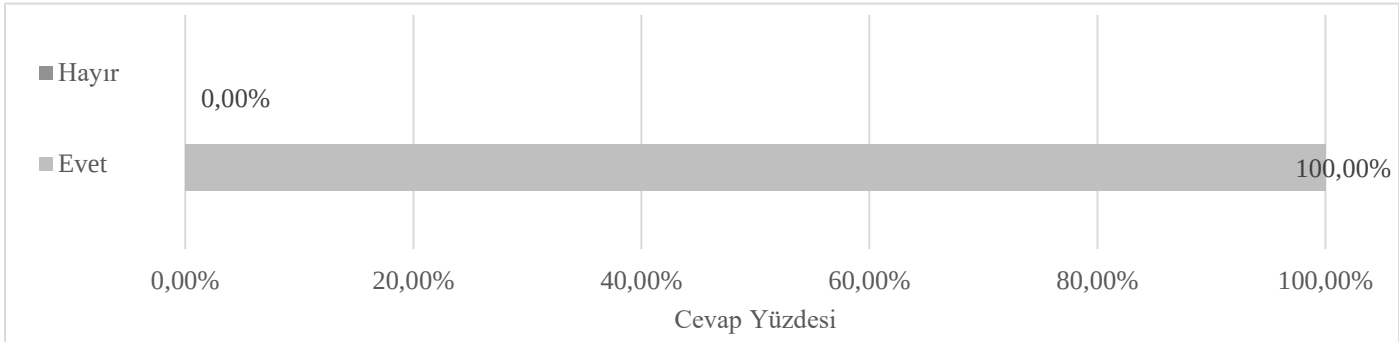
Grafik 124. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

Projelerde harcanan kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz Kaynakların Verimli Kullanımına Katkı Sağlamış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 125’te gösterilmekte olup tamamı evet katkı sağlamıştır cevabını vermiştir.

Grafik 125. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

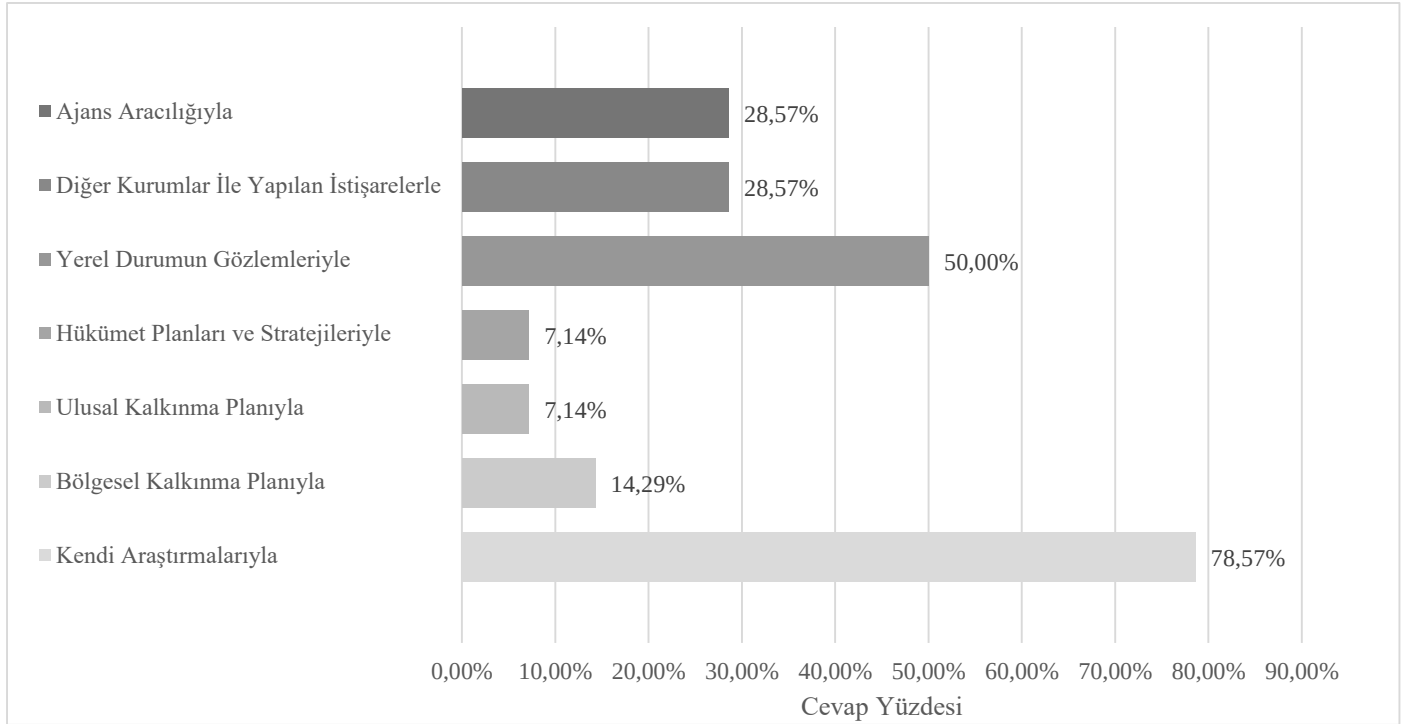
4.4.3. Etkililik

Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje başvurularında başvuru sahipleri tarafından proje amaçlarının nasıl belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Amacını Nasıl Belirlediniz? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 126’da gösterilmektedir. Yararlanıcıların %78,57’si kendi araştırmalarıyla, %50,00’si yerel durumun gözlemleriyle, %28,57’si diğer kurumlarla yapılan istişarelerle, %28,57’si Ajans aracılığıyla, %14,29’u bölgesel kalkınma planıyla, %7,14’ü

ulusal kalkınma planıyla ve %7,14'ü ise hükümet planları ve stratejisiyle proje amaçlarını belirlediğini belirtmiştir.

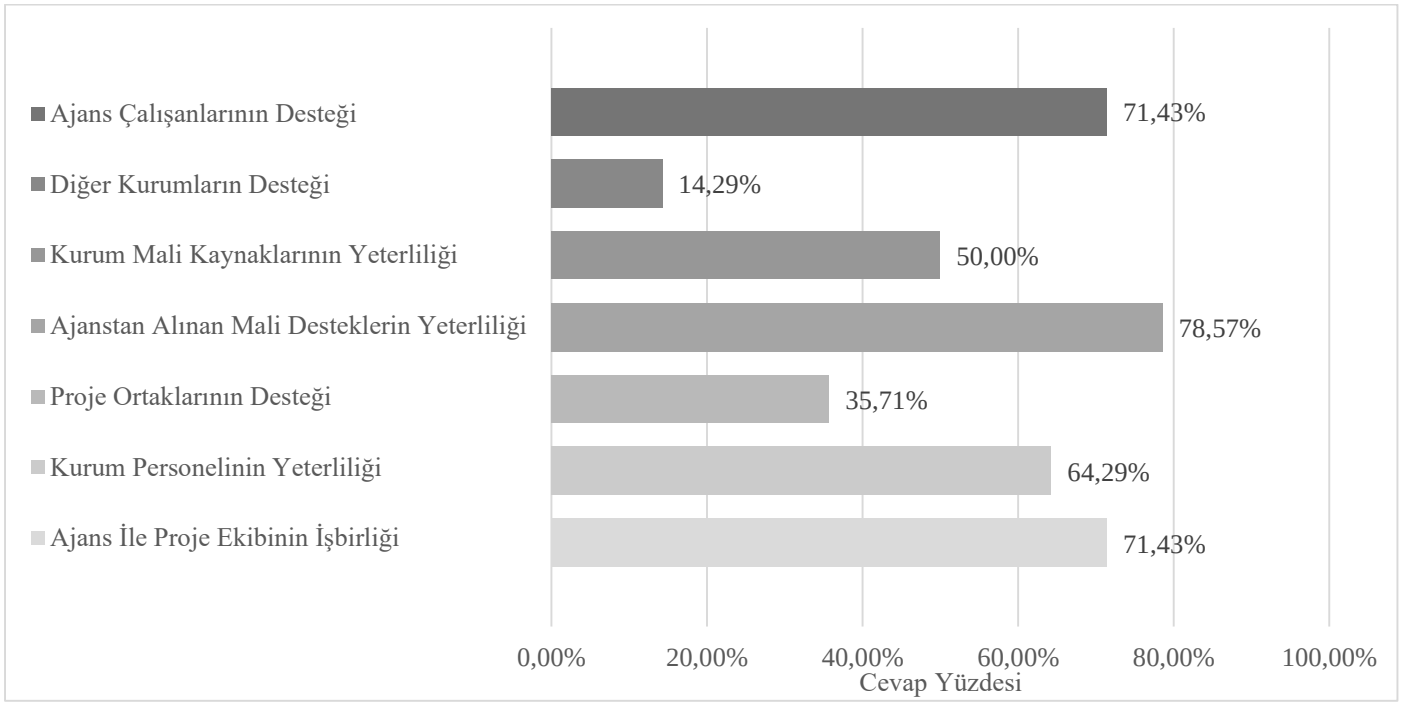
Grafik 126. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje Hedeflerine Ulaşılma Durumu ve Ulaşılmasındaki Etkiler

Proje hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedeflerinize Ulaşabildiniz Mi?” sorusu sorulmuş ve destek alan 14 yararlanıcının tamamı evet cevabını vermiştir. Ayrıca projelerdeki hedeflere ulaşılmasında etkili olan faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Projenizde Hedeflerinize Ulaşmanızda Etki Eden Faktörler Nelerdi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevapları Grafik 127’de gösterilmiştir. Yararlanıcıların %78,57’si Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği, %71,43’ü Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %71,43’ü Ajans çalışanlarının desteği, %64,29’u kurum personelinin yeterliliği, %50,00’si kurum mali kaynaklarının yeterliliği, %35,71’i proje ortaklarının desteği ve %14,29’u diğer kurumların desteği ile proje hedeflerine ulaşıldığını belirtmiştir.

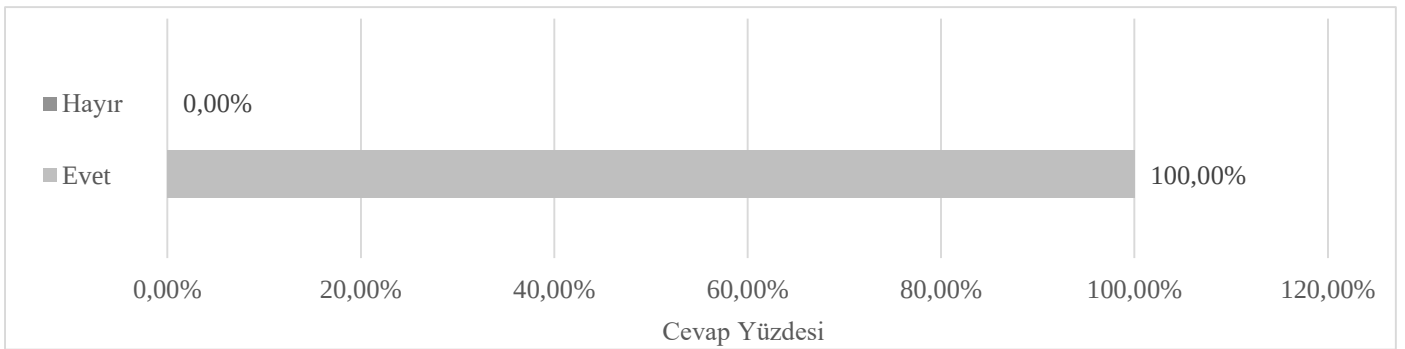
Grafik 127. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler

Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

Proje ile hedef gruplarına ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projedeki Hedef Gruba Ulaşabildiniz Mi?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 128’de gösterilmekte olup tamamı evet cevabını vermiştir.

Grafik 128. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

4.4.4. Etki

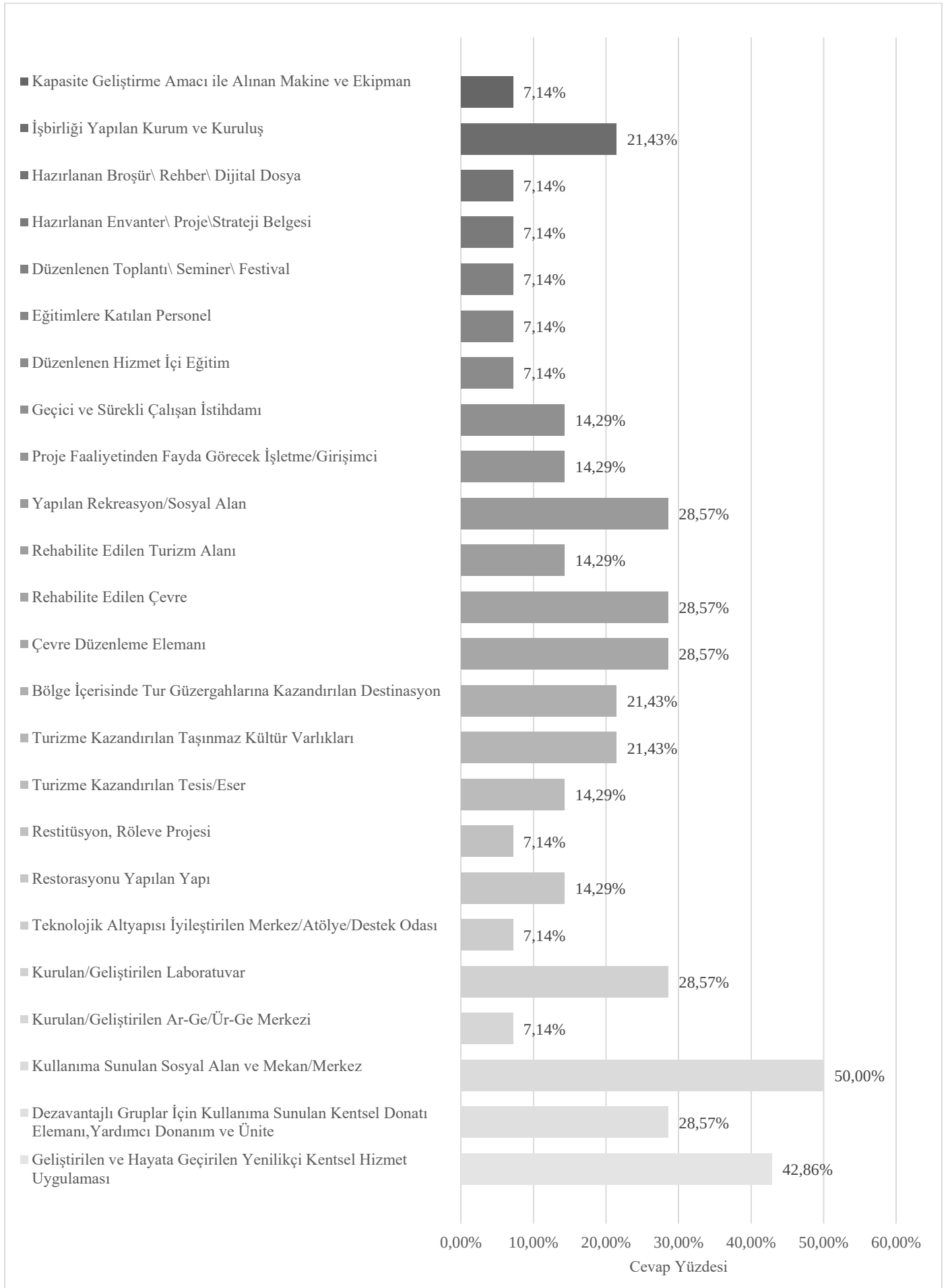
Bu kısımda projelerin Bölge’ye olan etkileri analiz edilmeye çalışılmış olup bu kapsamda projelerini başarıyla tamamlayan 14 yararlanıcının tamamı ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasıyla projelere yönelik uzun vadeli ve kapsamlı sonuçlara yönelik sorular sorularak cevapları ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Projelerin Çıktıları

Projelerinin tamamlanması ile hangi çıktıların meydana geldiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin çıktıları nelerdir? (Birden fazla seçenek

işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 129’da gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %50,00’si kullanıma sunulan sosyal alan ve mekân/merkez, %42,86’sı geliştirilen ve hayata geçirilen yenilikçi kentsel hizmet uygulaması, %28,57’si dezavantajlı gruplar için kullanıma sunulan kentsel donatı elemanı, yardımcı donanım ve ünite, %28,57’si kurulan/geliştirilen laboratuvar, %28,57’si çevre düzenleme elemanı, %28,57’si rehabilite edilen çevre, %28,57’si yapılan rekreasyon/sosyal alan, %21,43’ü turizme kazandırılan taşınmaz kültür varlıkları, %21,43’ü Bölge içerisinde tur güzergahlarına kazandırılan destinasyon, %21,43’ü işbirliği yapılan kurum ve kuruluş, %14,29’u restorasyon yapılan yapı, %14,29’u turizme kazandırılan tesis/eser, %14,29’u rehabilite edilen turizm alanı, %14,29’u proje faaliyetlerinden fayda görecek işletme/girişimci, %14,29’u geçici ve sürekli çalışan istihdamı, %7,14’ü kurulan/geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezi, %7,14’ü teknolojik altyapısı iyileştirilen merkez/atölye/destek odası, %7,14’ü restitüsyon, rölöve projesi, %7,14’ü düzenlenen hizmet içi eğitim, %7,14’ü eğitimlere katılan personel, %7,14’ü düzenlenen toplantı/seminer/festival, %7,14’ü hazırlanan envanter/proje/strateji belgesi, %7,14’ü hazırlanan broşür/rehber/dijital dosya ve %7,14’ü kapasite geliştirme amacı ile alınan makine ve ekipman cevabını vermiştir.

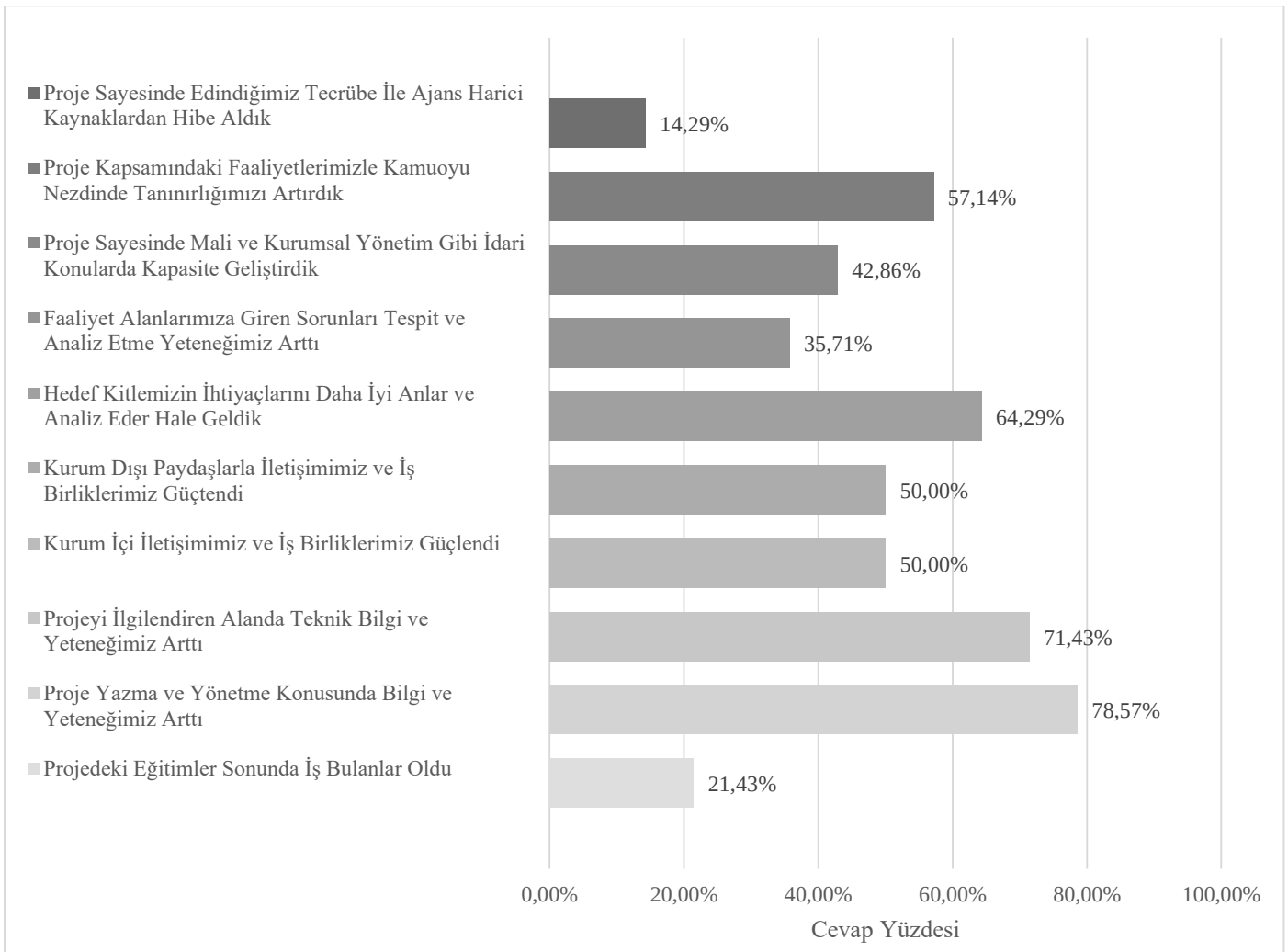
Grafik 129. Projelerin Çıktıları

Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Projelerinin tamamlanmasından sonra hangi kazanımların elde edildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Uzun Dönemde, Bu Proje Kurumunuzda Ne Tür Yeni ve Farklı Uygulamalara, Yaklaşımlara ve Değişimlere Yol Açtı? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 130’da gösterilmektedir. Grafığe göre; yararlanıcıların %78,57’si proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %71,43’ü projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %64,29’u hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %57,14’ü proje kapsamındaki faaliyetlerimizde kamuoyu nezdinde tanınırlığımız arttı, %50,00’si kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi, %50,00’si kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve iş birliklerimiz güçlendi, %42,86’sı proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik, %35,71’i faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı, %21,43’ü projedeki eğitimler sonunda iş bulanlar oldu ve %14,29’u proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile Ajans harici kaynaklardan hibe aldık cevabını vermiştir.

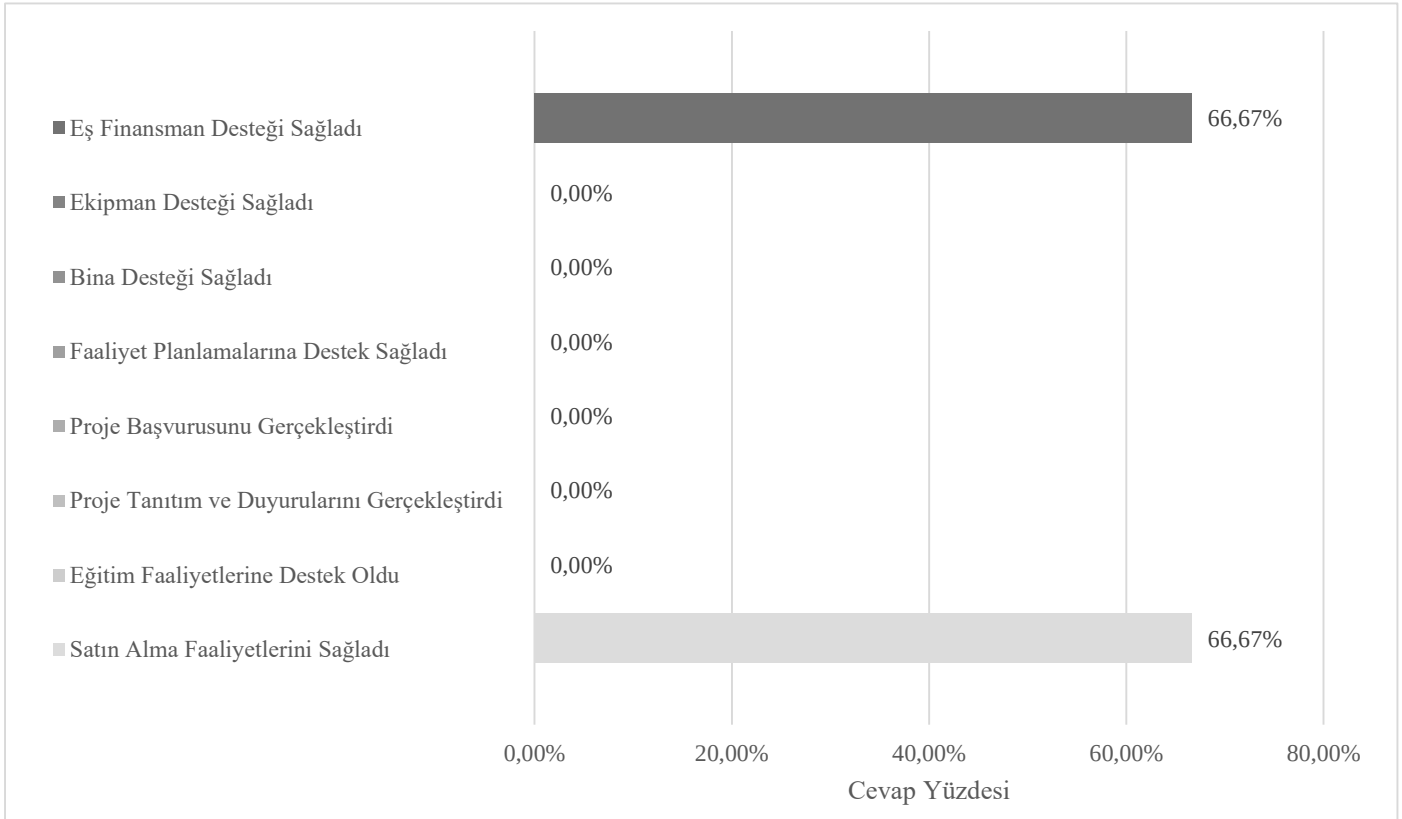
Grafik 130. Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Projenin Ortak ve İştirakçi Durumu İle Katkısı

Projelerde ortak/iştirakçi bulunup bulunmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizde Ortak ve/veya İştirakçi Var Mıydı?” sorusuna yararlanıcıların %21,43’ü evet cevabını verirken %78,57’si ise hayır cevabını vermiştir. Ayrıca ortağın/iştirakçinin projeye katkısının öğrenilmesi amacıyla evet cevabını veren yararlanıcılara “Projenizde Nasıl Bir Katkısı Oldu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 131’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; ortak/iştirakçi, projelerin %66,67’sinde eş finansman desteği sağladı ve %66,67’sinde satın alma faaliyetlerini sağladı cevabı alınmıştır.

Grafik 131. Projede Ortak ve İştirakçi Katkısı

4.4.5. Sürdürülebilirlik

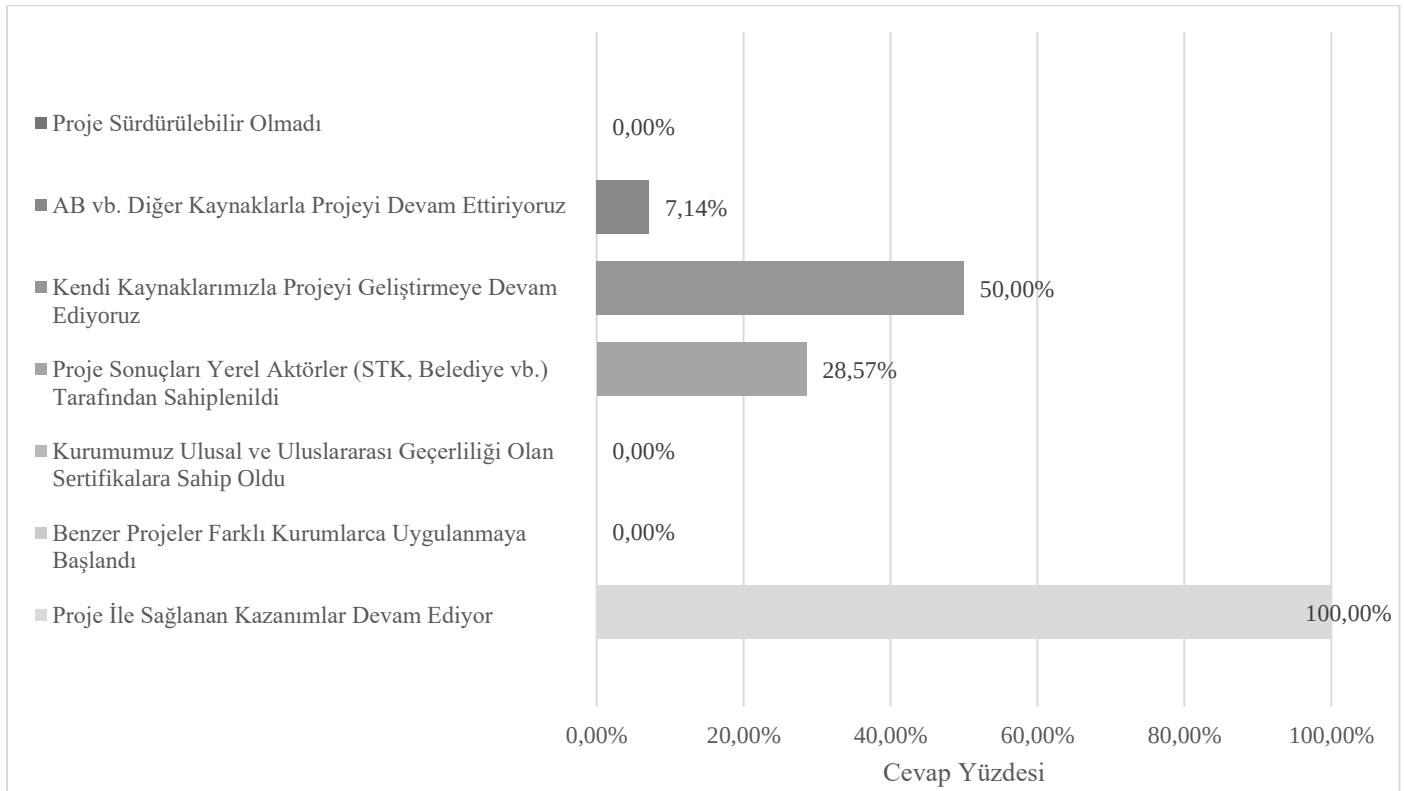
Başvuru rehberinde yer alan sürdürülebilirlik kriterleri incelendiğinde hedef gruplar üzerinde somut bir etkisi olmasına, projenin çarpan etkisi gösterip göstermemesine ve teklif edilen projenin beklenen sonuçlarının sürdürülebilir olup olmamasına (“mali açıdan”, “kurumsal açıdan” ve “sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösterip göstermemesine”) yönelik puanlama kriterleri bulunmakta olup ve projeler bu kriter bakımından maksimum 15 puan alabilmektedir. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin sürdürülebilir olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Projelerin sürdürülebilirlik durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğine İlişkin Hangileri Sizin İçin Uygunur? (Birden fazla

seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 132’de gösterilmekte olup %100,00’ü proje ile sağlanan kazanımlar devam ediyor, %50,00’si kendi kaynaklarımızla projeyi geliştirmeye devam ediyoruz, %28,57’si proje sonuçları yerel aktörler (STK, Belediye vb.) tarafından sahiplenildi ve %7,14’ü AB vb. diğer kaynaklarla projeyi devam ettiriyoruz cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan benzer projeler farklı kurumlarca uygulanmaya başlandı, kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu ve proje sürdürülebilir olmadı cevabını veren olmamıştır. Projeyi diğer kaynaklarla devam ettirdiğini belirten yararlanıcı Dünya Bankasından projeyi geliştirmek için destek aldıklarını belirtmiştir. Proje ile kazanımların devam ettiğini belirten yararlanıcıların bir kısmı ise proje ile elde edilen hizmetin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında vatandaşın bu hizmetleri benimsemiş olmasının etkisi olduğunu vurgulamıştır.

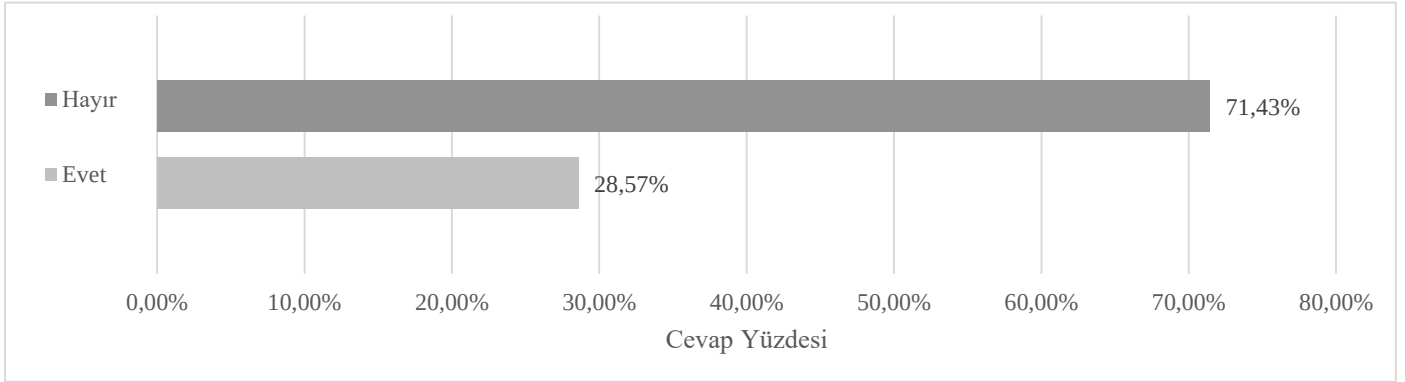
Grafik 132. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Gerekli Ek Yatırımlar

Projelerin sürdürülebilirliği için ek yatırımın gerekli olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Yürütülmesi Gereken Tamamlayıcı Ek Yatırım İhtiyacı Var Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 133’te gösterilmekte olup %71,43’ü hayır cevabını verirken %28,57’si evet cevabını vermiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılardan bazıları projeyi etaplar şeklinde kurguladıklarını bu sebeple diğer etapların tamamlanmasının da proje için önem arz ettiğini belirtirken bazıları ise projenin içeriğini zenginleştirmek amacıyla ek yatırımların yapılabileceğini belirtmiştir.

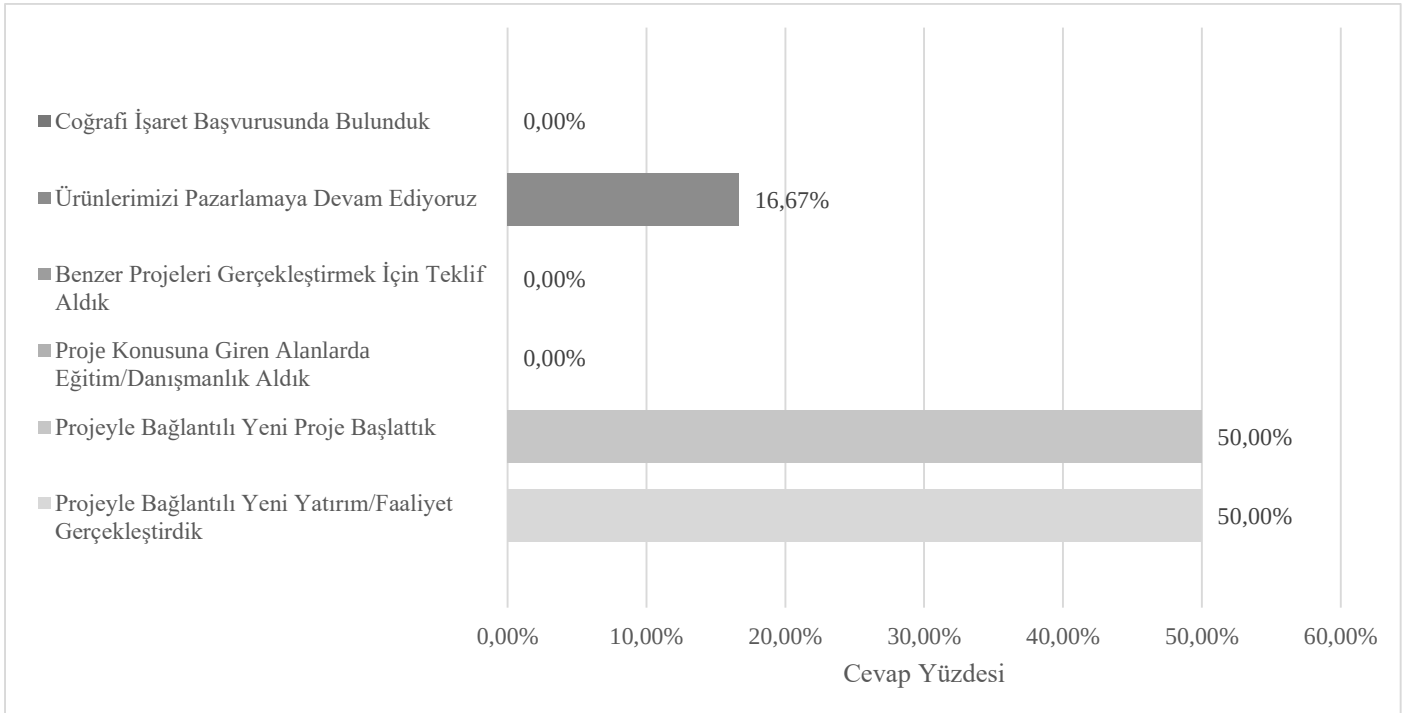
Grafik 133. Gerekli Ek Yatırımlar

Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Proje kapsamında devam eden faaliyetlerin olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamında Devam Eden Faaliyetleriniz Var Mı?” sorusuna yararlanıcıların %42,86’sı evet cevabını verirken %57,14’ü hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerin neler olduğunun öğrenilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevaplar Grafik 134’te gösterilmiştir. Grafığe göre; yararlanıcıların %50,00’si projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdik, %50,00’si projeye bağlantılı yeni proje başlattık ve %16,67’si ürünlerimizi pazarlamaya devam ediyoruz cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık aldık, benzer projeleri gerçekleştirmek için teklif aldık ve coğrafi işaret başvurusunda bulunduk cevabını veren olmamıştır.

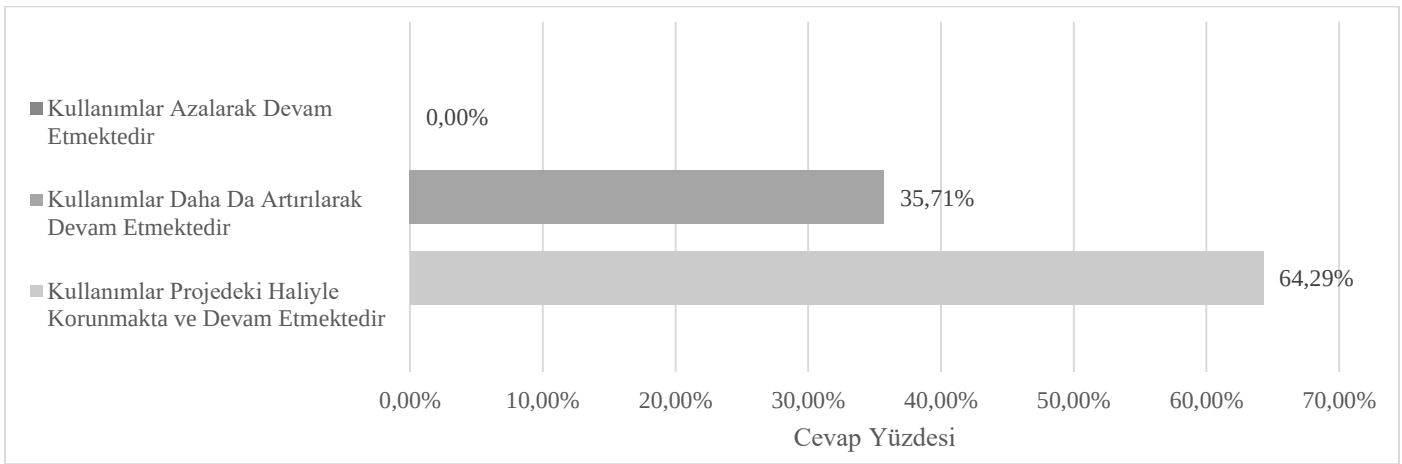
Grafik 134. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının kullanım durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamındaki Faaliyetlerde Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu Devam Ediyor Mu?” sorusuna yararlanıcıların tamamı evet cevabını vermiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevapları Grafik 135’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %64,29’u kullanımlar projedeki haliyle korunmakta ve devam etmektedir ve %35,71’i ise kullanımlar daha da artırılarak devam etmektedir cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerden kullanımlar azalarak devam etmektedir seçeneği yararlanıcılar tarafından yanıtlanmamıştır.

Grafik 135. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

4.5. Sonuç ve Değerlendirmeler

- Yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %70’inden fazlası proje çağrısından önce bu şekilde bir proje yapmayı planladığı %40’tan fazlası ise proje çağrısı ile birlikte proje başarısını etkileyecek tüm dış faktörleri göz önünde bulundurarak projeyi hazırladıklarını belirtmiştir. Bu durum yereldeki paydaşların Bölge’ye yönelik proje üretme konusunda proaktif bir yaklaşım içerisinde olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda proje üzerinde etkisi olabilecek etkenlerin yararlanıcılar tarafından analiz edilmesinin projelerin başarılı olmasında önemli bir payı bulunmaktadır.
- Program kapsamında destek alan yararlanıcıların projelerindeki hedef grubu %50 oranından fazla öğrencilerdir. Ardından bu oranı kadınlar, aileler, öğretmenler, gençler ve turizmciler takip etmektedir. Yararlanıcıların projelerinde söz konusu hedef gruplarını belirlemeleri projelerin amaca yönelik ilerlediği ve aynı zamanda hedeflenen grupların çoğunlukla yerel halkı içermesi sebebiyle amacın Bölge halkının sorunlarını gidermeye yönelik olduğu şeklinde de yorumlanabilir.
- Yararlanıcılar projelerin hedef gruplarını belirlerken projenin amaçları ile tamamen uyumlu olduğunu ve projelerini tasarlarken hedef grupların ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Buradan yararlanıcıların proje yazma aşamasında öncelikli olarak hedef gruplarını belirledikleri ve hedef grubun ihtiyaçlarının tespit edilmesinin ardından programa başvurdukları ortaya çıkmaktadır.

- Yararlanıcılar özellikle “Proje hedefleri Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulundu ve Bölge’nin sorunlarını gidermeye katkıda bulundu” şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Verilen cevaplara istinaden Bölge’nin ihtiyaçları ve sorunlarının büyük oranda proje hedeflerini şekillendirdiği sonucu çıkarılabilmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılar ile yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %70’inden fazlası projelerini kurum personelinin hazırladığını belirtmiştir. Bu durum yararlanıcılarda proje kültürünün gelişmiş olduğunu göstermektedir.
- Anket çalışması kapsamında proje başvuru süreciyle ilgili değerlendirmelerde yararlanıcıların %85’ten fazlası SERKA’nın destek programlarının kurumları tarafından bilinmekte olduğunu belirtmişlerdir. %70’ten fazlası ise başvuru rehberinin genel olarak anlaşılır olduğunu ve değerlendirme sürecinin adil olduğunu belirtmişlerdir. Yararlanıcıların bir kısmı proje başvuru sürecinde proje yazımının fazla tekrar içermesi sebebiyle başvuru sürecinin uzadığını belirtirken yaklaşık %21’i ise başvuru için danışman desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında proje başvuru süreci yararlanıcılar açısından makul olarak değerlendirilirken süreç içerisinde yapılabilecek sadeleştirmelerin programın anlaşılabilirliğini artıracak değerlendirilmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcıların %90’ından fazlası projelerini kurum personelinin yürüttüğünü ve sadece %7,14’lük bir kısmı ortak kurum personeline ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Bu durum yereldeki paydaşların proje yürütme konusunda başarılı olduklarını göstermektedir.
- Yararlanıcıların yaklaşık %65’i eş finansmanı nakdi olarak, yaklaşık %21’i proje ortaklarından nakdi eş finansman olarak belirtirken kalan kısım ise projede insan kaynakları dışında eş finansman kullanılmadığı belirtmektedir. Bu durum yararlanıcıların ve ortaklarının projelerini hayata geçirmek için kaynak ayırdığını göstermektedir.
- Yararlanıcılar projelerin finansal unsurlarından başta ön ödeme tutarı olmakla birlikte destek tutarı ve destek oranını cazip bulduklarını belirtmişlerdir. Destek tutarının %60’nın ön ödeme olarak veriliyor olmasının bu duruma etki ettiği değerlendirilmektedir.
- Projelerin sözleşme imzalanmasından tamamlanmasına kadarki süreci olan proje uygulama ile alakalı yararlanıcıların değerlendirmeleri genel olarak olumlu olmasına karşın yaklaşık %40’ı sözleşme imzalama prosedürünü ve uygulama süresi içerisinde istenen bilgi ve belgelerin makul bulmadığını belirtmiştir. Ajans tarafından sürecin sadeleştirilmesinin yararlanıcıların karşılaştığı zorlukları azaltabileceği değerlendirilmektedir.
- Proje uygulama aşamasında yararlanıcıların %35’inden fazlası satın alma sürecinde ve %28’inden fazlası raporlama prosedürlerinde zorlandığı belirtilmiştir. Raporlama aşamasında karşılaşılan sorunlara çözüm olarak KAYS’ın aktif kullanımının yararlanıcılar nezdinde artırılmasının süreci hızlandıracağı düşünülmektedir.

- Yararlanıcılar ağırlıklı olarak izleme faaliyetlerinin başarılı proje yürütülmesine destek sağladığını ve çözüm odaklı olduğunu belirtmişlerdir. Kuralcı ve karmaşık olarak değerlendiren yararlanıcılar ise sık proje yapmamaları sebebiyle süreçlerde zorlandıklarını belirtmişlerdir.
- Proje bütçe kalemlerinin gerçekleşme oranı genel olarak %94'ün üzerindedir. Gerçekleşen bütçe incelendiğinde oransal olarak en fazla yerel ofis maliyetleri kaleminden harcama yapılırken ardından ekipman ve malzeme, diğer maliyetler, hizmetler, seyahat ve idari maliyetler kalemi gelmektedir. İnsan kaynakları ve diğer bütçe kalemleri ise tercih edilmemiştir. Program kapsamında yapılan genel harcama oranları incelendiğinde proje bütçe kalemlerinin titizlikle belirlendiği ve yapılan planlamaya uygun bir şekilde kullanıldığı değerlendirilmesi yapılabilmektedir.
- Tamamlanan projelerin %60'ının planlanan sürede tamamlanabildiği diğerlerinin ise zeyilname ile süre uzatımı aldığı görülmektedir. Projelerin belirlenen sürede tamamlanabilmesi için özellikle program bilgilendirme toplantılarında bu hususunun vurgulanarak yararlanıcıların özellikle dikkat etmesi gerektiği yönünde bilgilendirmelerin yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcıların yaklaşık %50'si Ajans desteği olmasaydı projeyi yapamayacağını belirtirken, yaklaşık %28'i projeyi daha sonra gerçekleştireceğini ve yaklaşık %21'i ise daha uzun sürede yapacağını belirtmiştir. Bu durum Bölgeye yönelik projelerin zamanında ve verimli bir şekilde hayata geçirilmesinde Ajans desteğinin önemini göstermektedir.
- Ajans desteği olmadan proje daha düşük maliyete yapılabilir mi sorusuna yararlanıcıların yaklaşık %93'ü satın alma kurallarının aynı olması sebebiyle hayır cevabını vermiştir.
- Projelerini tamamlayan yararlanıcılardan yaklaşık %79'u harcanan kaynaklarla en iyi sonuçlara ulaşıldığını düşünürken yaklaşık %21'i ise harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçların değişmeyeceğini düşünmektedir. Ayrıca yararlanıcıların tamamı proje kapsamında kaynakların verimli kullanıldığını düşünmektedir. Buradan hareketle program ile Bölgeye ayrılan kaynakların verimli kullanıldığı ve alınabilecek hemen hemen en iyi sonuçlara ulaşıldığı yorumu yapılabilmektedir.
- Yararlanıcılar tarafından proje amaçları belirlenirken kullanılan yöntem en çok kendi araştırmaları olurken sonrasında ise yerel durumun gözlemleri olarak belirtilmiştir. Söz konusu durum yararlanıcıların proje geliştirme ve hayata geçirme konusunda araştırmacı ve kararlı oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir.
- Yararlanıcıların tamamının proje hedeflerine ulaştığı ve ulaşmasında %70'in üzerinde Ajanstan alınan desteğin yeterliliği, Ajans çalışanlarının desteği ve Ajans ile proje ekibinin işbirliğinin etkili olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre Ajansın sağladığı destek tutarı ve Ajans ile yararlanıcı arasındaki iletişimin proje başarısını etkilediği görülmektedir.
- Anket çalışmasının proje çıktılarını yararlanıcıların %50'si kullanıma sunulan sosyal alan ve mekan/merkez şeklinde belirtirken %40'ından fazlası ise geliştirilen ve hayata geçirilen yenilikçi kentsel hizmet uygulaması olarak belirtmiştir. Elde edilen çıktılar göz önünde bulundurulduğunda kamusal hizmetler ve toplumsal sosyalleşme alanlarına yönelik projelerin Bölge içerisinde gerekli olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

- Proje kapsamında elde edilen kazanımlarda yararlanıcıların %70'inden fazlası proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneklerinin arttığını ve projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneklerinin arttığını belirtmişlerdir. Buradan elde edilen kazanımların Bölge beşeri sermayesi için de ne kadar önemli olduğunu görülmektedir.
- Tamamlanan projelerde yaklaşık %21 oranında ortak/iştirakçi bulunmakta olup projelere katkıları genelde eş finansman ve satın alma faaliyetlerinde olmuştur. Bu durum proje ortak ve iştirakçilerinin projeleri sahiplendiğini ve gerekli konularda destek verdiğini göstermektedir.
- Projelerini başarıyla tamamlayan yararlanıcıların tamamı sağlanan kazanımların devam ettiğini belirtirken yararlanıcıların yarısı ise kendi kaynakları ile projelerini geliştirmeye devam ettiklerini belirtmiştir. Yararlanıcıların %7,14'ü ise projelerini Dünya Bankasından almış oldukları destek ile devam ettirdiklerini belirtmiştir. Bu durum projelerin sürdürülebilir olduğunu göstermekte olup projelerin değerlendirme aşamasında yer alan sürdürülebilirlik kriterinin de bu durum üzerinde olumlu bir etkisi olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir.
- Anket yapılan yararlanıcıların yaklaşık %71'i projelerinin sürdürülebilir olması için ek yatırıma ihtiyaç olmadığını düşünmektedir. Ek yatırım yapılması gerektiğini düşünenler ise genel olarak hem projelerini etaplar şeklinde tasarlamış olmaları ve etapların tamamlanmasının önem arz etmesi hem de projelerinin verimli ve etkin kullanımının artırılmasına yönelik ek yatırım yapılması gerektiğini düşünmektedir.
- Başarılı bir şekilde tamamlanan projelerin %50'si proje ile bağlantılı yeni proje başlatmış olup %50'si ise projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Verilen cevaplara istinaden projelerin önemli bir kısmının yeni yatırım ve projeler ile genişletirebileceği bu sayede güncelliğinin korunarak işlevselliğinin de artırılabilirliği düşünülmektedir.
- Projeler kapsamında temin edilen ekipman/altyapıların tamamı aktif olarak kullanılmaya devam etmekte olup yararlanıcıların yaklaşık %36'sı ise kullanımlarının daha da artırılarak devam ettiğini ifade etmiştir. Elde edilen sonuca göre proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının Bölge içindeki eksikliklerin doğru tespit edilerek temin edildiği görülmektedir. Projeler ile birlikte temin edilen ekipmanların aktif kullanımı hem Bölgedeki eksikliklerin giderilmesini sağlarken hem de projelerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
HALKINMA
HAMLESİ

2021 YILI

Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı

5. BÖLGESEL REKABET EDEBİLİRLİĞİN ARTIRILMASI PROGRAMI (REKAP)

5.1. Programın Tanım ve Kapsamı

Ajans 2021 yılında kâr amacı güden KOBİ, Kooperatif ve Birliklere yönelik Bölgesel Rekabet Edebilirliliğin Artırılması Programına çıkmıştır. Mali destek programının başvuru rehberi hazırlanırken, 2014-2023 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında “Enerji kaynaklarının etkin kullanılması”, “İmalat sanayide verimlilik ve katma değerin artırılması”, ”Tabi kaynakların katma değerinin artırılması”, “Girişimcilik altyapısının ve kültürünün geliştirilmesi” tedbirleri doğrultusunda belirlenmiştir. (SERKA, 2014-2023 Bölge Planı, 2014). Bu tespiti ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmalar neticesinde programın öncelikleri belirlenmiştir. Başvuru rehberinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile 17.06.2021 tarihinde program ilan edilmiş ve programın son başvuru tarihi olarak 20.08.2021 tarihi belirlenmiştir. Programın künyesi Tablo 37’de yer almaktadır.

Tablo 37. Programın Künyesi

PROGRAMIN KÜNYESİ		
Programın Adı	Bölgesel Rekabet Edebilirliliğin Artırılması Programı (REKAP)	
Program Referans No	TRA2/21/REKAP	
Programın Amacı	Bölge ekonomisi için önem arz eden sektörlerde; verimliliğin, yenilikçi uygulamaların, kapasitenin, katma değerin, ulusal ve uluslararası ölçekte rekabet edebilirliliğin ve istihdamın artırılması.	
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: Başvuru rehberinde “Uygun Projeler” başlığı altında sıralanan sektörler öncelikli olmak üzere imalat sanayinde üretim kapasitesinin artırılmasına, verimliliğin sağlanmasına, modern üretim tekniklerinin kullanımının yaygınlaştırılmasına, katma değerli ürün üretilmesine ve ihracatın teşvik edilmesine,	
	Öncelik 2: Yöresel, tarımsal ve hayvansal ürün üretimi yapan işletmelerde örgütlenmeye, ürün çeşitlendirmesine, kapasite artışına, ihracata yönelik üretimin teşvik edilmesine, verimliliğe, markalaşmaya ve kaynak verimliliğinin sağlanmasına yönelik projeler.	
Programın Toplam Bütçesi	12.000.000,00 TL	
Proje Süresi	Asgari 6 ay	Azami 18 ay

	Öncelik	Uygun Başvuru Sahibi	Destek Oranı	Projelere Sağlanacak Asgari ve Azami Destek Tutarı	Öncelik için Öngörülen Toplam Bütçe
Uygun Başvuru Sahipleri	Öncelik 1	KOBİ'ler	%25- %50	200.000,00- 600.000,00	7.000.000,00 TL
	Öncelik 2	KOBİ'ler Kooperatifler ve Birlikler	%25- %50	100.000,00- 600.000,00 100.000,00- 400.000,00	5.000.000,00 TL
Son Başvuru Tarihi	KAYS üzerinden son başvuru tarihi: 20/08/2021, Saat: 23:59 Taahhütname için son teslim tarihi: 27/08/2021, Saat: 17:00				

Programa yönelik detaylı bilgi Ek-5 Başvuru Rehberi'nde yer almaktadır.

5.2. Programın Performans Göstergeleri

Programın tasarımı yapılırken performans göstergeleri belirlenmekte olup başvuru rehberinde de yayınlanmaktadır. Söz konusu program kapsamında belirlenen performans göstergeleri Tablo 38'de gösterilmektedir.

Tablo 38. Programın Performans Göstergeleri

Sıra No	Gösterge	Birim
1	Sürekli İstihdam	Kişi
2	Geçici İstihdam	Kişi
3	İstihdam Edilen Engelli Sayısı	Kişi
4	İstihdam Edilen Kadın Sayısı	Kişi
5	Toplam Üretim Değeri	TL
6	Yurt İçi Satış Tutarı	TL
7	Üretim Kapasitesi	Metreküp, Ton, Adet
8	Üretim Miktarı	Metreküp, Ton, Adet
9	Makine Sayısı	Adet

10	Yerli Makine Sayısı	Adet
11	İthal Makine Sayısı	Adet
12	Marka Başvuru Sayısı	Adet
13	Marka Tescil Sayısı	Adet
14	Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı	Adet
15	Coğrafi İşaret Tescil Sayısı	Adet
16	Uygulanan Kaynak Verimliliği Arttırıcı Proje Sayısı	Adet
17	Kadınlara Yönelik Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet
18	Danışmanlık Faaliyetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı	Kişi
19	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	Adet
20	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
21	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
22	Rehabilite Edilen ve Kurulan Kooperatif, Üretici Birliği, İşletme Sayısı	Adet
23	Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı	Adet
24	Yöresel Ürün Marka Tescil Sayısı	Adet
25	Bölgeye Özgü Pazarlama Portalı Sayısı	Adet
26	Kurumsal Kimlik ve Görünürlük Çalışmaları Sayısı	Adet
27	Yenilikçi Tarım Uygulamaları Gerçekleştiren Üretici Sayısı	Kişi
28	Verimlilik Artışı	Yüzde

5.3. Program Kapsamındaki Proje İstatistikleri

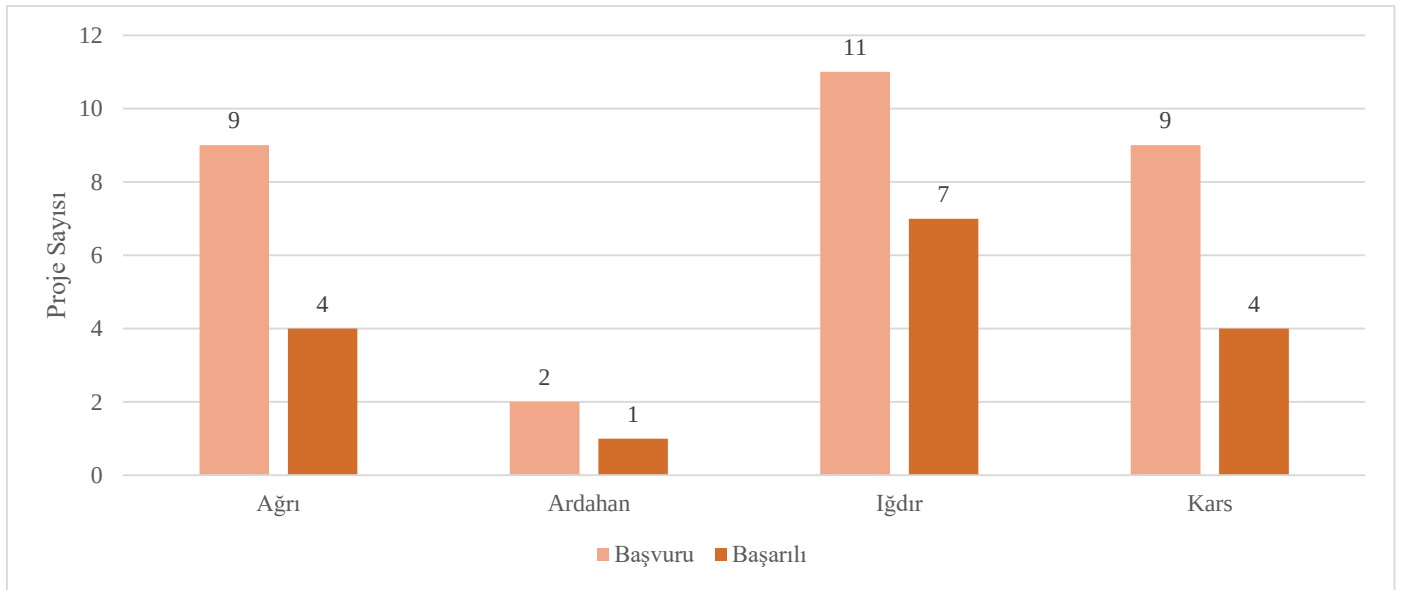
Programa toplam 31 proje başvurusu yapılmış olup Tablo 39’da gösterileceği üzere bunların yaklaşık %51,61’i teknik ve mali değerlendirmede başarılı bulunarak (16 adet) desteklenmeye hak kazanmıştır. Desteklenmesine karar verilen projelerden 2 tanesi çeşitli sebeplerden Ajansla sözleşme imzalamaktan feragat etmiş, kalan 14 proje için destek sözleşmesi imzalanmıştır. Program kapsamında destek verilen projelerden 3 tanesi Yönetim Kurulu Kararı ile feshedilmiş olup 11 proje başarıyla tamamlanmıştır.

Tablo 39. Programın Genel Görünümü

Program Durumu	Adet
Proje Başvuru Sayısı	31
Başarılı Proje Sayısı	16
Feragat Edilen Proje Sayısı	2
Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	14
Feshedilen Proje Sayısı	3
Ödemeli Feshedilen Proje Sayısı	0
Tamamlanan Proje Sayısı	11

5.3.1. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler

Program kapsamında başvurusu gerçekleştirilen toplam 31 projeden tamamı asil olmak üzere 16 proje başarılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu projelerin illere göre dağılımı Grafik 136’da gösterilmektedir. Programa yapılan 31 proje başvurusunun %29,03’ü Ağrı ilinden, %6,45’i Ardahan ilinden, %35,48’i Iğdır ilinden ve %29,03’ü Kars ilinden gerçekleşmiştir. Başvuruların başarı oranı %51,61 olarak gerçekleşmiştir. Başarılı bulunan 16 proje sayısının %25’i Ağrı ilinden, %6,25’i Ardahan ilinden, %43,75’i Iğdır ilinden ve %25’i Kars ilinden gerçekleşmiştir. Söz konusu programa yapılan başvuru sayısı ve başarılı proje sayısı dikkate alındığında Iğdır ilinin öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 136. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı

Program kapsamında başvurusu gerçekleşen projeler Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız değerlendirici sürecinde yeterli puan alan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve

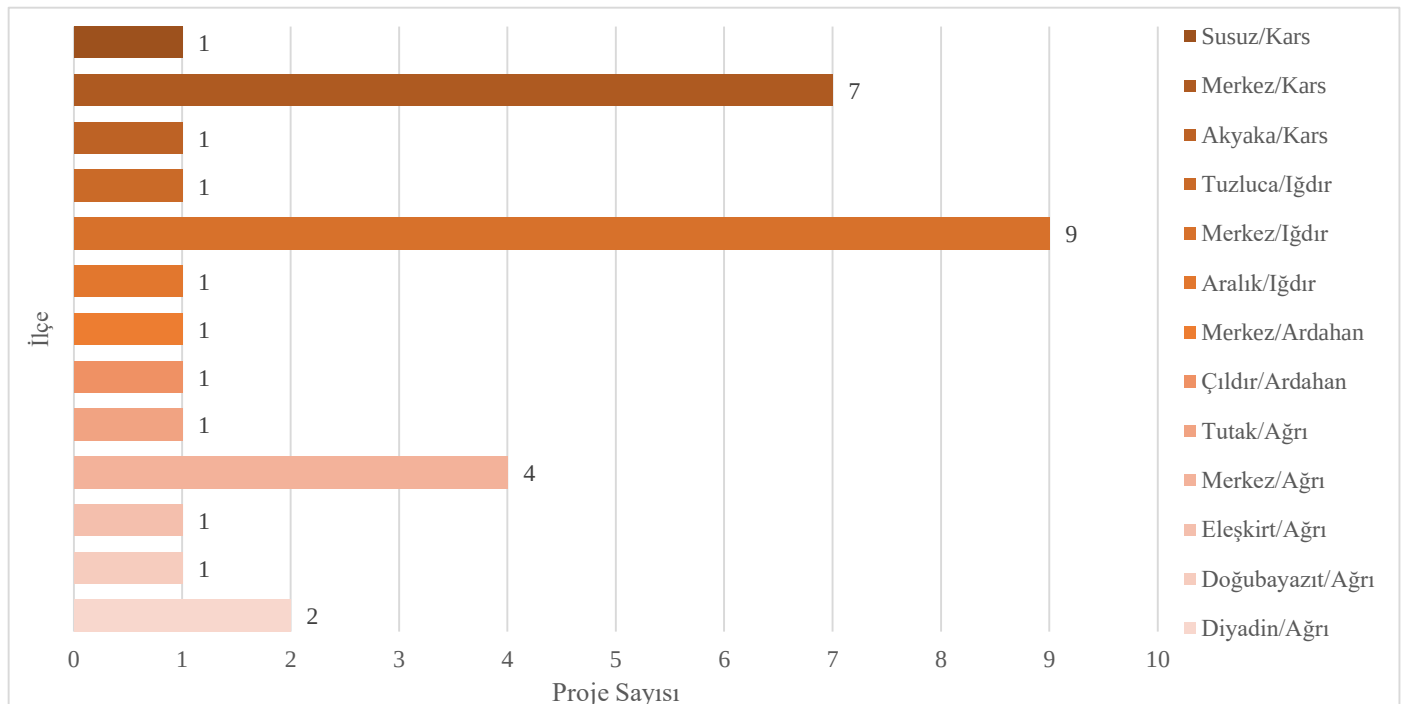
akabinde Yönetim Kurulu'nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararı ile tamamı asil olmak üzere 16 proje başarılı bulunmuştur. Tablo 40'da program başvuran ve program kapsamında başarılı bulunan projelerin talep etmiş olduğu destek tutarları verilmekte olup en fazla destek talep eden il Iğdır olmuştur.

Tablo 40. Proje Başvuruları ve Başarılı Projeler İçin Talep Edilen Destek Tutarları

İl	Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek	Başarılı Sayısı	Talep Edilen Destek
Ağrı	9	4.440.111,75	4	1.620.470,00
Ardahan	2	911.065,00	1	311.065,00
Iğdır	11	6.154.838,90	7	3.890.548,90
Kars	9	3.234.128,54	4	1.667.324,54
Toplam	31	14.740.144,19	16	7.489.408,44

Program kapsamındaki başvuruların, TRA2 Bölgesi ilçeleri düzeyinde dağılımı Grafik 137'de gösterilmiş olup grafik incelendiğinde, Bölge illerinden özellikle il merkezlerinden başvuruların yoğun olduğu gözükmesine karşın Bölge ilçelerinden de başvuruların olduğu söylenebilir. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Bölgesi'nde toplam 26 adet ilçe bulunmakta olup söz konusu Bölge içinde gelişmişlik oransal olarak il merkezleri dışına da yansımıştır. İl merkezleri dışındaki ilçelerden gelen başvuru oranı TRA2 Bölgesi için %32,26 olarak gerçekleşmiştir. İllerin merkez ilçelerinden ise başvuru oranı %67,74 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 137. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

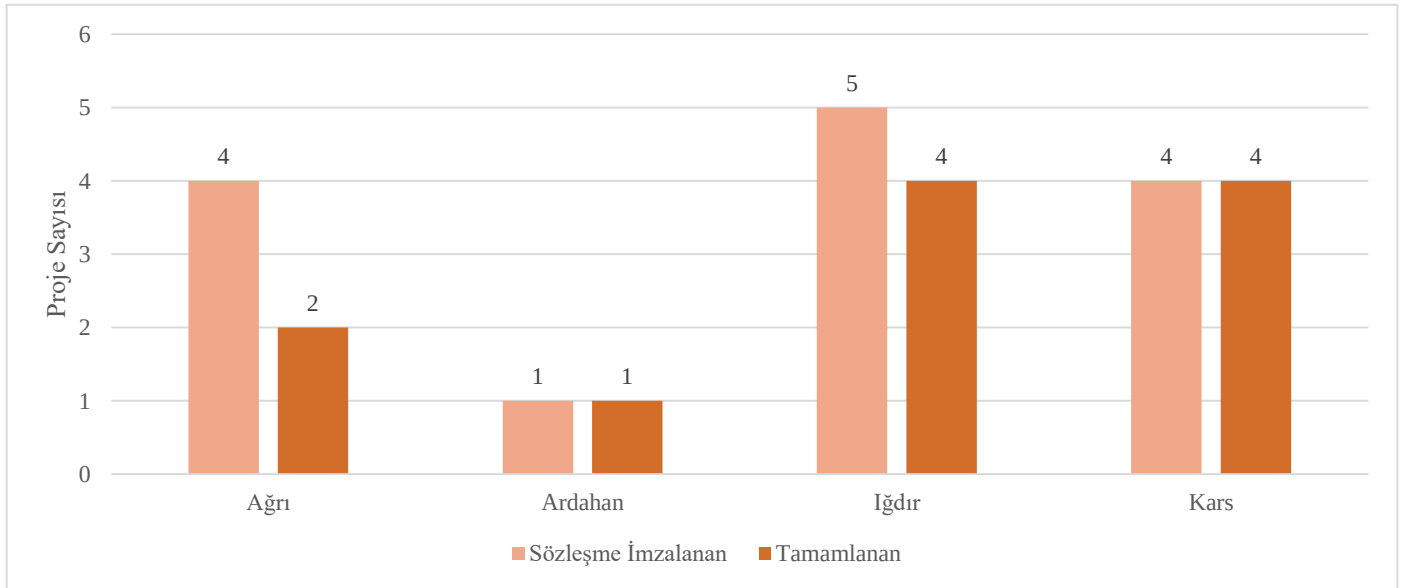

5.3.2. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projeler

Program kapsamında destek almaya hak kazanan projelerin ilan edilmesiyle 14 proje yararlanıcısıyla destek sözleşmeleri imzalanmış ve proje uygulama süreci başlanmıştır. Sözleşme imzalanan 14 adet projenin sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütülebilmeleri amacıyla yararlanıcılara yönelik bilgilendirme eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmıştır. Sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilen ilk izleme ziyaretlerinde projeye özgü yönlendirmeler yapılmış ve proje kapsamında riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleşmiştir.

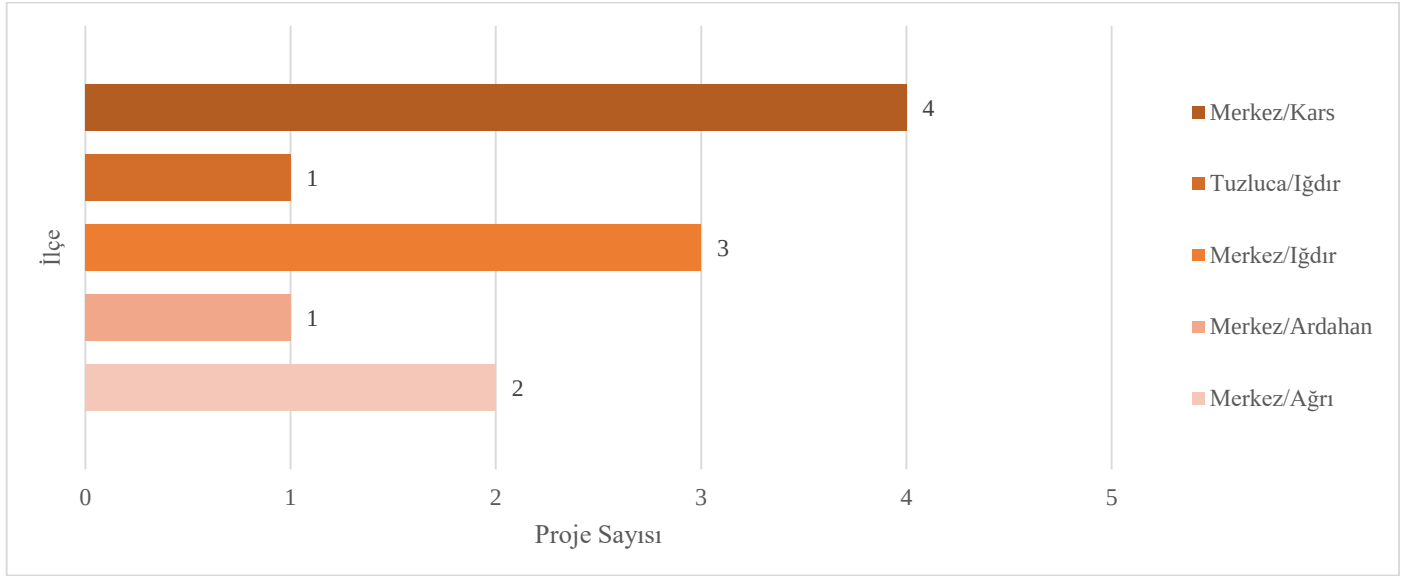
Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde uygulanan programın başvuru aşamasında başarılı bulunarak sözleşme imzalanan 14 projeden 3'ü yararlanıcıların talebi ve Yönetim Kurulunun kararı ile feshedilmiştir. 11 proje ise başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Sözleşme imzalanan ve tamamlanan projelerin illere göre dağılımı Grafik 138'de gösterilmektedir. Ağrı ilinde sözleşme imzalanan 2 proje, Ardahan ilinden 1 proje, Iğdır ilinden 4, Kars ilinden ise 4 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Iğdır ilinden 1 proje ve Ağrı ilinden 2 proje feshedilmiştir.

Grafik 138. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Grafik 139'da tamamlanan başarılı projelerin TRA2 Bölgesi ilçelerine göre coğrafi dağılımı gösterilmektedir. Tamamlanan projelerin %90,91'inin TRA2 Bölgesi il merkezlerinde %9,09'unun ise TRA2 Bölgesi ilçelerinde olduğu görülmektedir.

Grafik 139. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Coğrafi Dağılımı

Tablo 41’de tamamlanan projelerin sektörel dağılımı gösterilmekte olup tamamlanan 11 projenin tamamı imalat sektöründe yer almaktadır. NACE Seviye 2’ye göre 2 tanesi tekstil ürünlerinin imalatı, 2 tanesi diğer imalatlar, 2 tanesi deri ile ilgili ürünlerin imalatı, 1 tanesi giyim eşyalarının imalatı, 4 tanesi ise gıda ürünlerinin imalatı kapsamındadır. Programın temel amacı ve öncelikleri incelendiğinde projelerin imalat sektöründe yer alması projelerin program ile paralellik gösterdiğinin kanıtıdır.

Tablo 41. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Adet	Yüzde
C-İmalat	11	100
Toplam	11	100

5.3.3. Bütçe Gerçekleşmeleri

Bu program kapsamında destek verilecek projeler için ayrılan toplam bütçe 12.000.000,00 TL olarak programın başvuru rehberinde ilan edilmiştir. İki öncelik için de destek oranı %25-%50 olarak belirlenmiştir. Tablo 42’de gösterildiği üzere 31 proje başvurusu ile bu program kapsamında 14.740.144,19 TL’lik destek talebi gelmiştir. Söz konusu programın başvuru rehberinde yer alan bütçesi 12.000.000,00 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, talep edilen mali desteğin toplam program bütçesinin yaklaşık 1,23 katı olduğu görülmektedir.

Program kapsamında başvurusu yapılan projelerin TRA2 Bölgesi genelinde toplam bütçesi 30.656.915,38 TL olmuştur. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde toplam proje bütçesi 9.438.879,60 TL, Ardahan ilinde toplam proje bütçesi 1.822.330,00 TL, Iğdır ilinde toplam proje bütçesi 12.925.048,70 TL ve Kars ilinde toplam proje bütçesi 6.470.657,08 TL’dir.

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen destek tutarları Tablo 42’de gösterilmektedir. Tabloya göre

programa TRA2 Bölgesi'nden toplam 14.740.144,19 TL'lik destek için başvuru yapılmıştır. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde 4.440.111,75 TL'lik destek, Ardahan ilinde 911.065,00 TL destek, Iğdır ilinde 6.154.838,90 TL destek ve Kars ilinde 3.234.128,54 TL destek talep edilmiştir. Programa başvurusu yapılan ve başarılı olan projelerin bütçesi Ajansın piyasa araştırması neticesinde yapılan bütçe revizyonu ile değişiklik göstermiştir. Program kapsamında sözleşme imzalanan 14 proje ile toplam 6.306.685,71 TL'lik destek tutarı sözleşmeye bağlanmıştır. Destek tutarları il bazında Ağrı ilinde 1.503.995,00 TL, Ardahan 295.885,00 TL, Iğdır ilinde 2.963.830,71 TL ve Kars ilinde 1.542.975,00 TL'dir.

Sözleşme imzalanmasından sonra projelerin izleme ve değerlendirme uzmanları yararlanıcılara ilk izleme ziyaretini gerçekleştirmiştir. İlk izleme ziyaretlerinde proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin ve satın alımların planlaması yapılmış ve riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleştirilmiş, gerekli prosedürler ve açıklamalar yararlanıcılara detaylı bir şekilde beyan edilmiştir. Projelerin uygulanması sırasında sorun yaşanmaması için ilgili proje irtibat ve yetkili kişileri ile iletişim halinde kalınmıştır. Projelerin tamamlanması ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmuştur. Yararlanıcıların proje harcamaları, destek sözleşmeleri ve mevzuata uygun olarak projelerin izleme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan proje harcamaları DYK, PUR ve SAR'a göre incelenmiş olup bazı harcamalar uygun maliyet bazıları ise uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilmiştir. Uygun maliyet olarak kabul edilen proje harcamalarına istinaden ödemeler gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında başarıyla tamamlanan 11 projeye ait proje harcamalarının incelenmesi neticesinde Ağrı ilinde 771.500,00 TL, Ardahan ilinde 562.449,46 TL, Iğdır ilinde 4.848.797,65 TL ve Kars ilinde 3.064.189,83 TL destek olmak üzere toplam 9.246.936,94 TL'lik gerçekleşme olduğu görülmektedir. Destek tutarları incelendiğinde gerçekleşen harcamaların sözleşme imzalanan destek tutarlarının %72,13'ü oranında olduğu ve gerçekleşen destek tutarında Iğdır ilinin, toplam gerçekleşen destek tutarının %51,66 oranıyla en çok destek alan il konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 42. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Destek Tutarı

İl	Başvuruda Talep Edilen Destek Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı	Gerçekleşen Destek Tutarı
Ağrı	4.440.111,75	1.503.995,00	385.750,00
Ardahan	911.065,00	295.885,00	281.224,73
Iğdır	6.154.838,90	2.963.830,71	2.349.817,59
Kars	3.234.128,54	1.542.975,00	1.532.094,92
Toplam	14.740.144,19	6.306.685,71	4.548.887,24

Program kapsamında yapılan başvurularda taahhüt edilen eş finansman tutarları, sözleşme imzalanan projelerin eş finansman tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen eş finansman tutarları Tablo 43'de

gösterilmektedir. Tabloya göre program kapsamında TRA2 Bölgesi'nden yapılan proje başvurularında yararlanıcılar tarafından taahhüt edilen toplam eş finansman tutarı 15.916.771,19 TL olmakla beraber yapılan değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunan ve sözleşmeye bağlanan projelerdeki toplam eş finansman tutarı 6.508.005,19 TL'dir. Sözleşmeye bağlanan eş finansman tutarının illere dağılımına bakıldığında Ağrı ilinde 1.503.995,00 TL, Ardahan ilinde 295.885,00 TL, Iğdır ilinde 3.165.150,19 TL ve Kars ilinde 1.542.975,00 TL eş finansmanın sözleşmeye bağlandığı görülmektedir. Gerçekleşen eş finansman tutarlarına bakıldığında is Ağrı ilinde 385.750,00 TL, Ardahan ilinde 281.224,73 TL, Iğdır ilinde 2.498.980,06 TL ve Kars ilinde 1.532.094,91 TL eş finansman olmak üzere toplam 4.698.049,70 TL'lik gerçekleşen eş finansman olduğu görülmektedir. Program kapsamında toplam eş finansman tutarı program kapanışının gerçekleşmesi ile birlikte %72,19 oranında gerçekleşmiş olup yararlanıcılar tarafından yapılan harcamalar sözleşme bütçesinin altında gerçekleşmiştir. Gerçekleşen eş finansman bakımından Iğdır ili programda başı çekmektedir.

Tablo 43. Proje Başvuru ve Uygulama Sürecinde İllere Göre Eş Finansman Tutarı

İl	Başvuruda Eş Finansman Tutarı	Sözleşmeye Bağlanan Eş Finansman Tutarı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı	4.998.767,85	1.503.995,00	385.750,00
Ardahan	911.265,00	295.885,00	281.224,73
Iğdır	6.770.209,80	3.165.150,19	2.498.980,06
Kars	3.236.528,54	1.542.975,00	1.532.094,91
Toplam	15.916.771,19	6.508.005,19	4.698.049,70

Program kapsamında gerçekleşen harcamaların bütçesel dağılımı Tablo 44'de gösterilmiş olup 8.622.570,73 TL ve %93,25 oranıyla en büyük paya sahip harcama ekipman ve malzeme bütçe kaleminde. Ardından ise 433.350,00 TL ile diğer bütçe kalemi, 149.132,73 TL ile diğer maliyetler ve hizmetler kalemi ve 41.883,48 TL ile insan kaynakları kalemi yer almaktadır. Proje bütçe kalemlerinden olan seyahat, yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

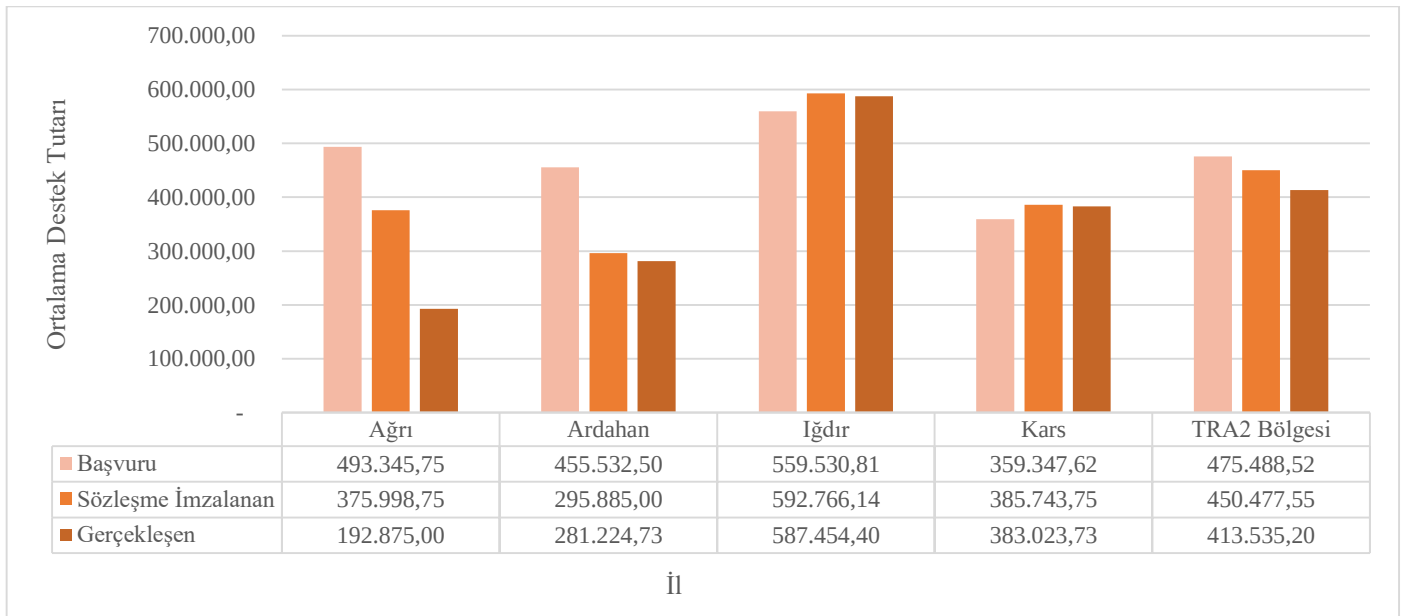
Tablo 44. Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı

Bütçe Kalemi	Tutar	Yüzde
İnsan Kaynakları	41.883,48	0,45
Seyahat	0	0
Ekipman ve Malzeme	8.622.570,73	93,25
Yerel Ofis Maliyetleri	0	0
Diğer Maliyetler, Hizmetler	149.132,73	1,61

Diğer	433.350,00	4,69
İdari Maliyetler	0	0
Toplam	9.246.936,94	100,00

Program kapsamında yapılan başvurularda talep edilen ortalama destek tutarları, sözleşme imzalanan projelerin ortalama destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen ortalama destek tutarları Grafik 140'da gösterilmektedir. Grafik incelendiğinde, program başvurularında TRA2 Bölgesi ortalama proje başına 475.488,52 TL destek talep edilmiştir. Sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 450.477,55 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 413.535,20 TL'dir. İl özelinde başvuru, sözleşmesi imzalanan ve tamamlanan proje başına ortalama destek tutarında sırasıyla 559.530,81 TL, 592.766,14 TL, 587.454,40 TL olan Iğdır ili ön plana çıkmaktadır.

Grafik 140. Proje Başvuru, Uygulama ve Tamamlanma Sürecinde İllere Göre Ortalama Destek Tutarı

Söz konusu program kapsamındaki yararlanıcılara destek sözleşmesine istinaden gerçekleştirilen ön, ara ve nihai ödeme tutarları ve oranları Tablo 45'de gösterilmektedir. Projelere yapılan ödemelerde ilk izleme ziyareti gerçekleştirilerek DYK'nın Mali Desteklerin Ödemesi başlığında belirtildiği üzere destek tutarının %20 ile %60'ı oranında ön ödemeleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan ödemeler projelerin risk değerlendirmesine göre yapılmış olup genel olarak projelerin ilerleme ve tamamlanma riskleri düşük görülerek projelere destek tutarının %40'ı oranında ön ödeme yapılmıştır. Projelerin tamamlanma durumunda gerçekleştirilen yararlanıcı rapor hak ediş işlemlerine istinaden uygun olmayan maliyet değerlendirmeleri neticesinde ön ödemenin toplam ödeme içerisindeki yüzdesinde azalış olmaktadır. Bu kapsamda yapılan 1.448.176,28 TL'lik ön ödeme toplam ödemenin %31,84'lük kısmını oluşturmuştur. Yararlanıcılar ile yapılan destek sözleşmesine istinaden yararlanıcıların Ajansa ara rapor sunması gerekmektedir ancak sunulan ara raporda yararlanıcıların bir kısmı bütçe harcamalarını ön ödeme ve ön ödeme oranı kadarki eş finansmanı proje kapsamında harcamadığı için ara ödeme talep etmemiştir. Sözleşme imzalanan ve başarılı bir şekilde tamamlanan 11 projeden sadece 2'si

sunmuş olduğu rapora istinaden ara ödeme talep etmiştir. DYK'nın yine Mali Desteklerin Ödemesi başlığında toplam destek tutarının en az yüzde onu nihai raporun sunulmasından sonra ödenir şeklinde belirtildiği üzere sunulan ara raporlara istinaden hak ediş işlemi gerçekleştirilmiş ve ödemelerin %9,15 oranı ile 416.153,22 TL'lik ara ödeme yapılmıştır. Proje kapsamındaki satın alma iş ve işlemleri ile proje kapsamındaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmaktadır. Sunulan nihai rapora istinaden hak ediş işlemi gerçekleştirilmekte ve meri mevzuata göre projenin nihai ödemesi gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Ajansa sunulan nihai raporlara istinaden %59,01 ödeme oranı ile 2.684.557,74 TL'lik nihai ödeme gerçekleştirilmiştir.

Tablo 45. Ön, Ara ve Nihai Ödeme

Ödemeler	Miktar	Yüzde
Ön Ödeme	1.448.176,28	31,84
Ara Ödeme	416.153,22	9,15
Nihai Ödeme	2.684.557,74	59,01
Toplam	4.548.887,24	100

5.4. Programın Değerlendirilmesi

5.4.1. İlgililik

Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için başvuru rehberinde yer alan ilgililik bölümündeki kriterlere göre toplam 25 puan üzerinden 15 puan alması gerekmektedir. Bu kapsamda başarılı olarak ilan edilen 16 adet projeyi bağımsız değerlendiriciler değerlendirmiş olup her bir proje için birden fazla bağımsız değerlendirici değerlendirmede bulunmuştur. Değerlendirmeler neticesinde 16 adet projenin her biri 15 ve üstü puan almıştır.

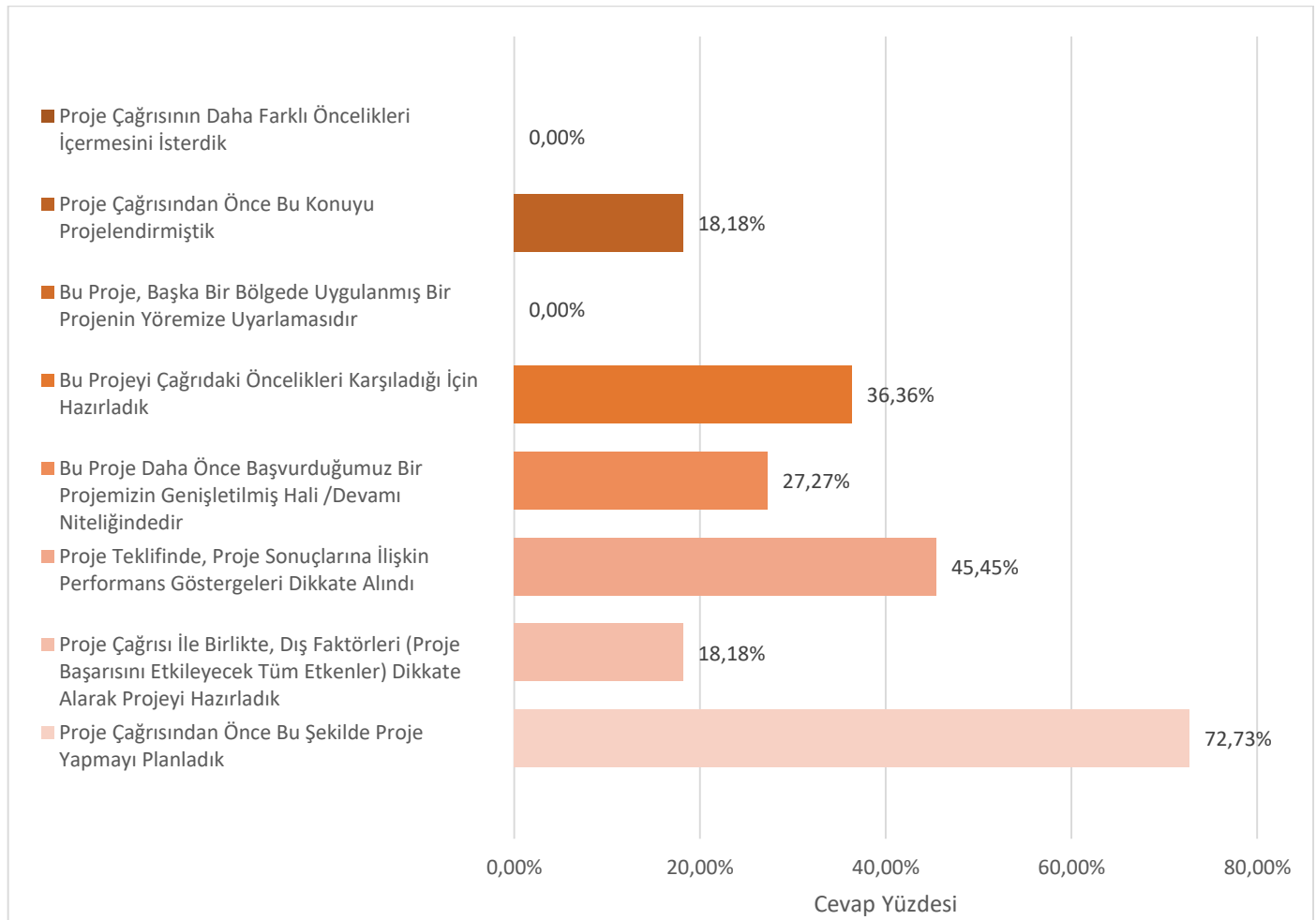
Programın ilgililik kriteri kapsamında bağımsız değerlendiricilerin projelere verdikleri puanlara göre incelenen projelerin teklif çağrısının hedefleriyle ve bir veya daha fazla önceliği ile ne kadar ilgili olduğuna, hedef Bölge'nin ihtiyaçları ve sorunları ile ne kadar ilgili olduğuna ve ilgili tarafların ne kadar açıkça tanımlandığına ve stratejik olarak seçilmesine yönelik puanlama yapılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin, programın hedef ve öncelikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Proje fikirlerinin proje çağrısı öncesindeki durumunu öğrenmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Başvuru Öncesi Durumu İçin Size En Uygun Olanı Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 141’de gösterilmektedir.

Grafiğe göre yararlanıcıların %72,73'ü proje çağrısından önce bu şekilde proje yapmayı planladık, %45,45'i proje teklifinde proje sonuçlarına ilişkin performans göstergelerini dikkate aldık, %36,36'sı bu projeyi çağrıda öncelikleri karşıladığı için hazırladık, %27,27'si bu proje daha önce başvurduğumuz bir projemizin genişletilmiş hali /devamı niteliğindedir, %18,18'i proje çağrısı ile birlikte, dış faktörleri (proje başarısını etkileyecek tüm etkenler) dikkate alarak projeyi hazırladık, %18,18'i proje çağrısından önce bu konuyu projelendirmiştik şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan, bu proje başka bir Bölgede uygulanmış bir projenin yöremize uyarlamasıdır ve proje çağrısının daha farklı öncelikleri içermesini istedik cevaplarını veren olmamıştır.

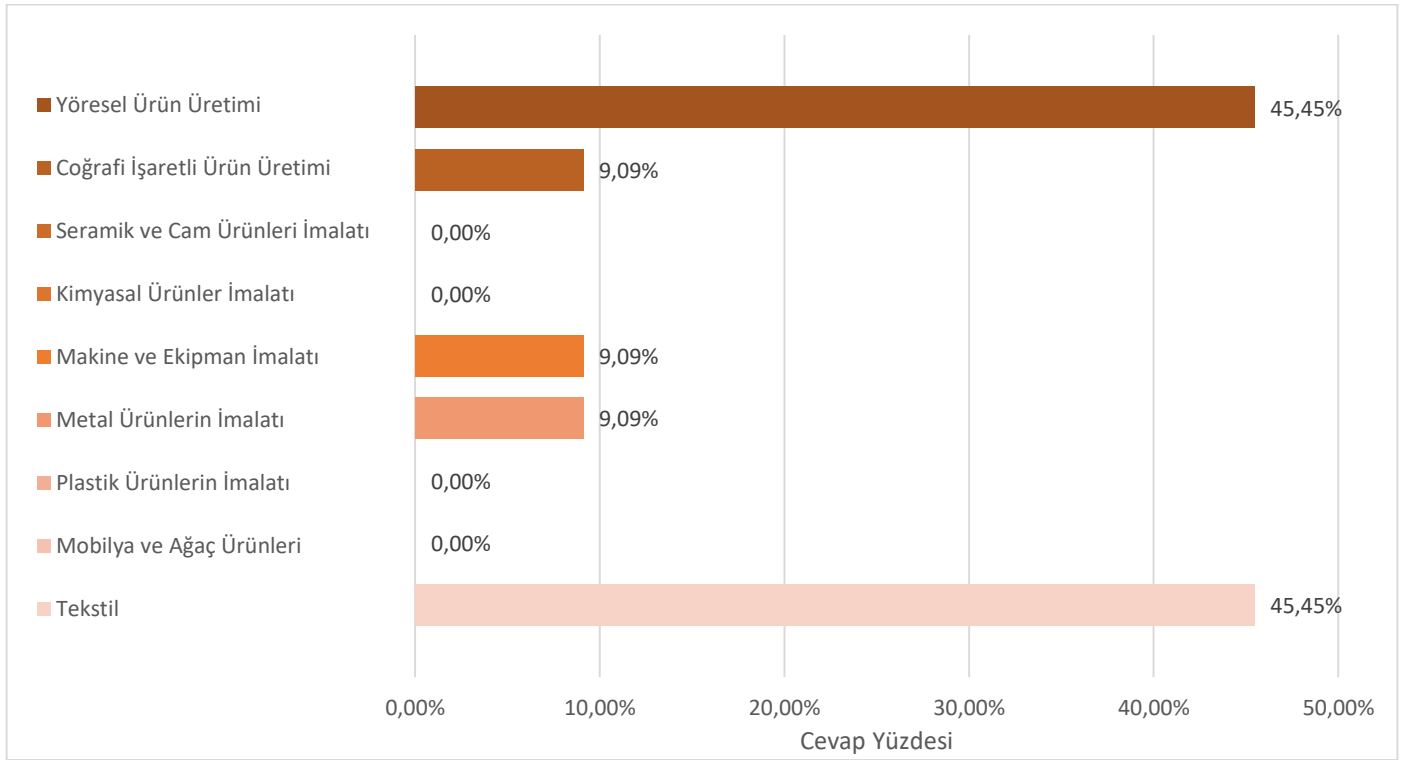
Grafik 141. Projenin Başvuru Öncesi Durumu

Projelerin Hedef Grupları

Projelerde kimlerin hedef grup olarak belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Hedef Grubu Kimlerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 142’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %45,45’i yöresel ürün üretimi, %45,45’i tekstil, %9,09’u coğrafi işaretli ürün üretimi, %9,09’u makine ve ekipman imalatı ve %9,09’u metal ürünlerin imalatı cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan seramik ve cam ürünleri imalatı, kimyasal ürünler imalatı, plastik ürünlerin imalatı ve mobilya ve ağaç ürünleri imalatı cevabını veren olmamıştır.

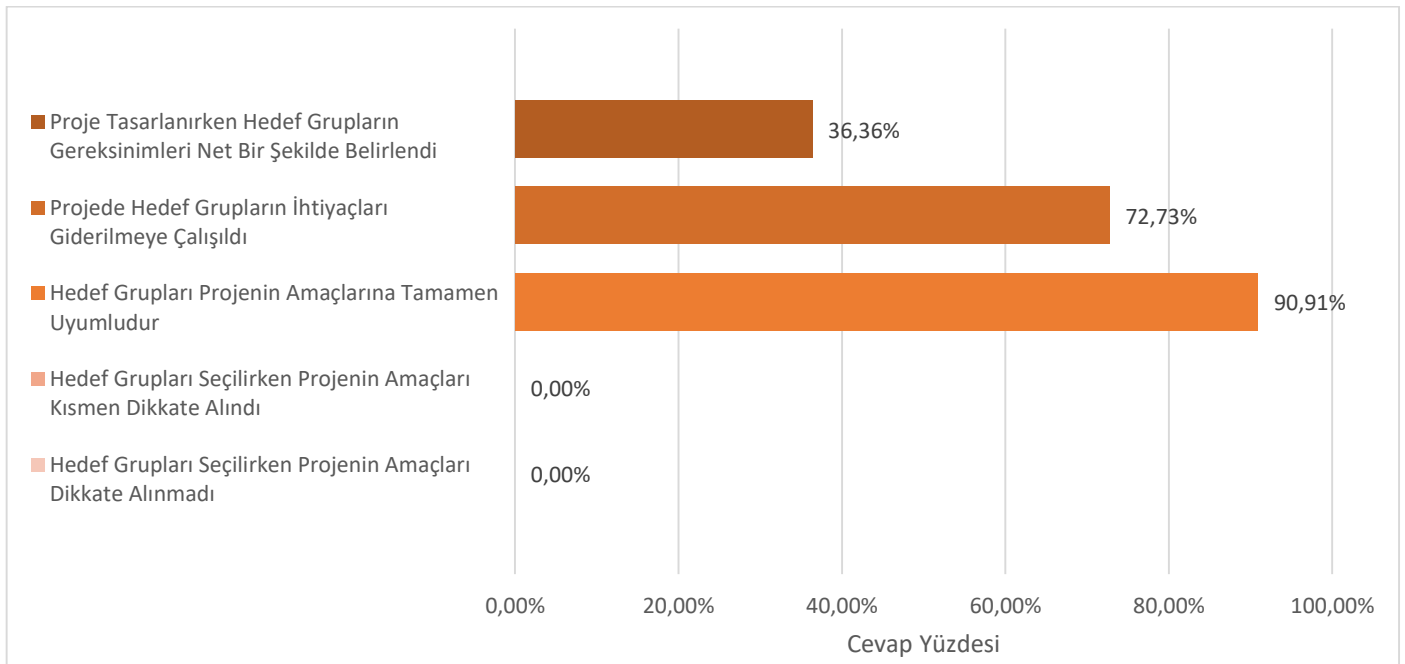
Grafik 142. Projelerin Hedef Grupları

Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Proje ve hedef gruplarının ilgililik ilişkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Hedef Gruplarına İlişkin Olarak Sizin İçin Uygun Olanlar Nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 143’te gösterilmektedir. Yararlanıcıların %90,91’i hedef grupları projenin amaçlarına tamamen uyumludur, %72,73’ü projede hedef grupların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı ve %36,36’sı proje tasarlanırken hedef grupların gereksinimleri net bir şekilde belirlendi yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan hedef grupları seçilirken projenin amaçları kısmen dikkate alındı ve hedef grupları seçilirken projenin amaçları dikkate alınmadı şeklinde cevap veren olmamıştır.

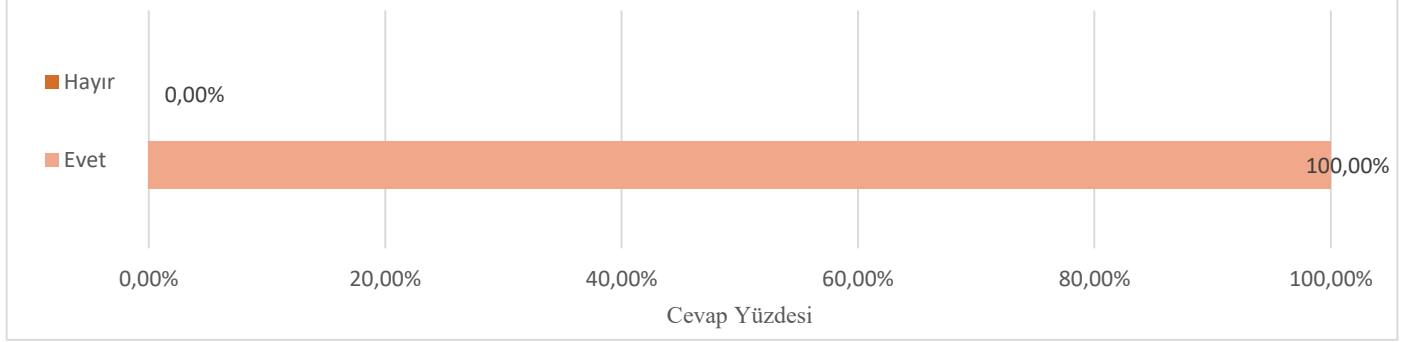
Grafik 143. Projelerin Hedef Gruplarına Uygunluğu

Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu

Proje ile hedef gruplarının ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığının ölçülmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedef Grubun İhtiyaçları Karşılanmış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 144’te gösterilmekte olup yararlanıcıların tamamı evet cevabını verirken hayır cevabını veren olmamıştır.

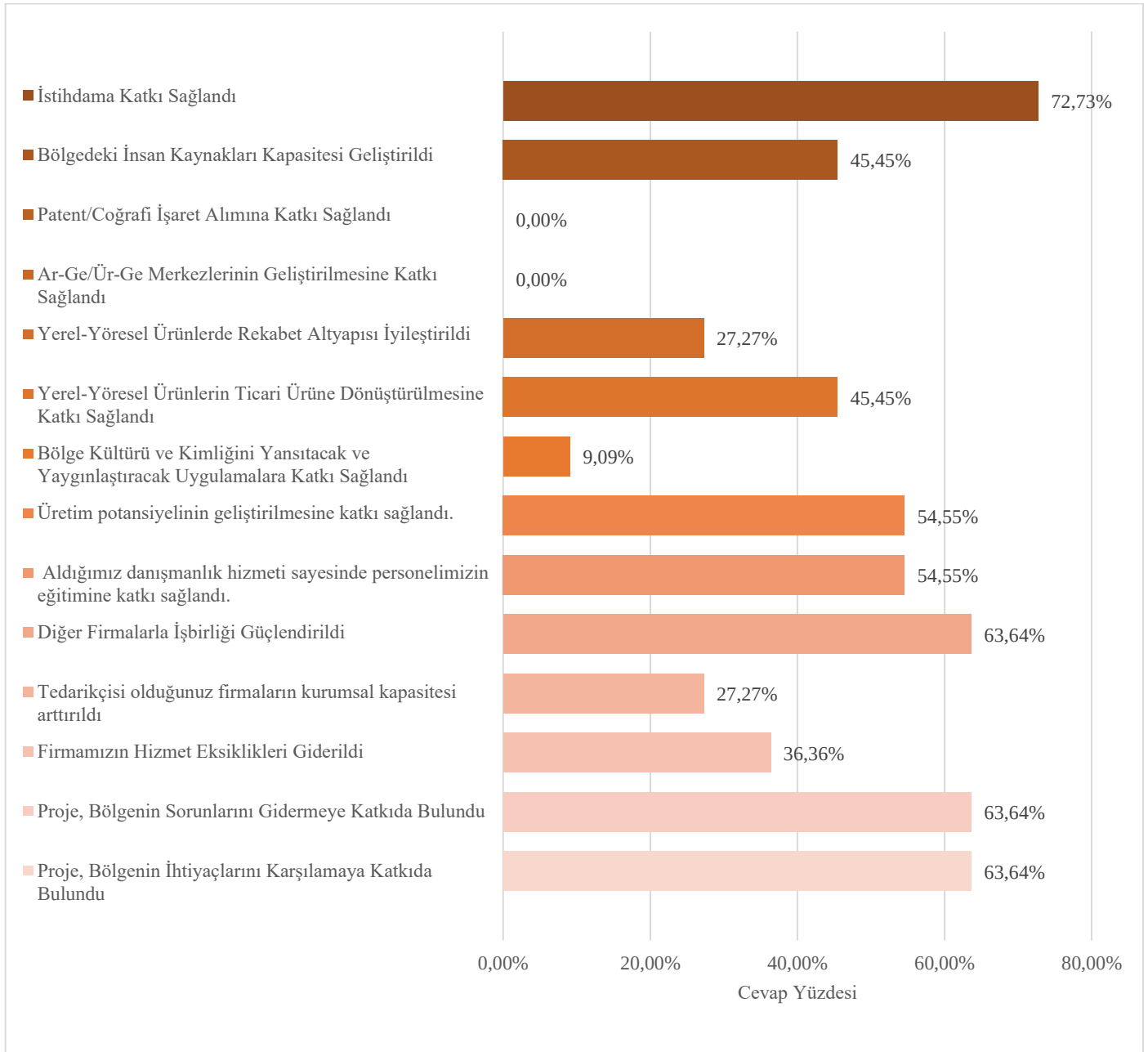
Grafik 144. Hedef Grubun İhtiyaçlarının Karşılanma Durumu

Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

Projelerinin tamamlanması ile hangi hedeflerin gerçekleştiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Gerçekleşmesi Sonucunda Hangi Hedeflere Ulaştığınızı Düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 145’te gösterilmektedir. Yararlanıcıların %90,09’u Bölge kültürünü ve kimliğini yaşatacak ve yaygınlaştıracak uygulamalara katkı sağlandı, %72,73’ü istihdama katkı sağlandı,%63,64’ü projenin Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulunduğunu, %63,64’ü projenin Bölgenin sorunlarını gidermeye katkıda bulundu,%63,64’ü proje ile diğer firmalarla iş birliği güçlendirildi, %54,55’i aldığımız danışmanlık hizmeti sayesinde personelimizin eğitimine katkı sağlandı,%54,55’i üretim potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlandı,%45,45’i yerel-yöresel ürünlerin ticari ürüne dönüştürülmesine katkı sağlandı, %45,45’i bölgedeki insan kaynakları kapasitesi geliştirildi, %36,36’sı firmamızın hizmet eksikliklerinin giderildi, %27,27’si tedarikçisi olduğunuz firmaların kurumsal kapasitesi arttırıldı, %27,27’si yerel-yöresel ürünlerde rekabet altyapısı iyileştirildi şeklinde cevap vermiştir. Yararlanıcılardan Ar-Ge/Ür-Ge merkezlerinin geliştirilmesine katkı sağlandı ve patent alımına katkı sağlandı yanıtını veren olmamıştır.

Grafik 145. Projenin Hedeflerine Ulaşma Durumu

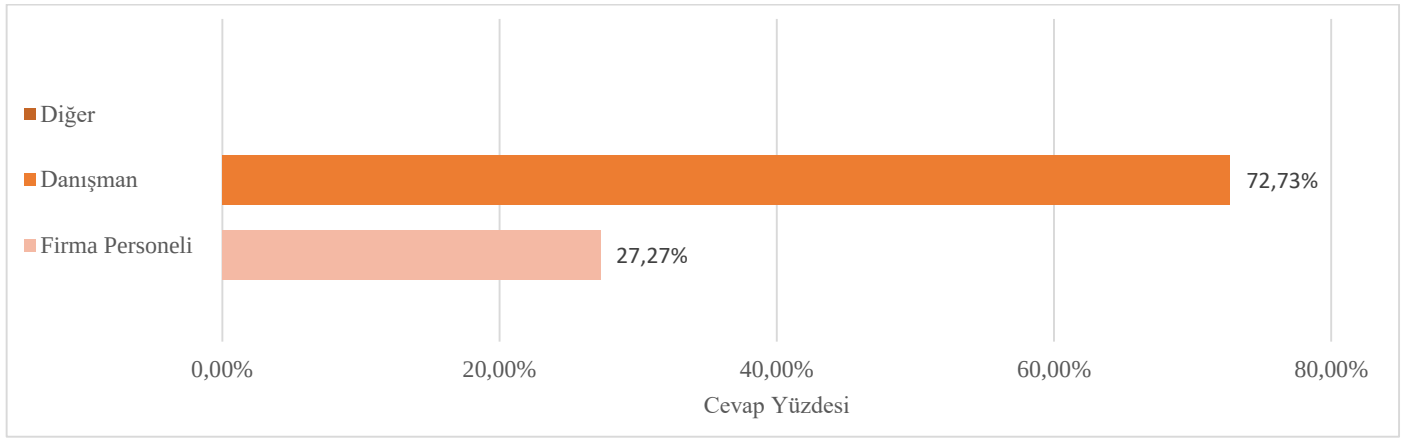

5.4.2. Etkinlik

Projelerin Tasarlanması

Proje tasarısının kim tarafından yapıldığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Hazırladı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 146’da gösterilmekte olup %72,73’ü projelerini danışmanın hazırladığını, %27,27’si projelerini firma personelinin hazırladığını belirtmiştir. Yararlanıcılardan diğer yanıtını veren olmamıştır.

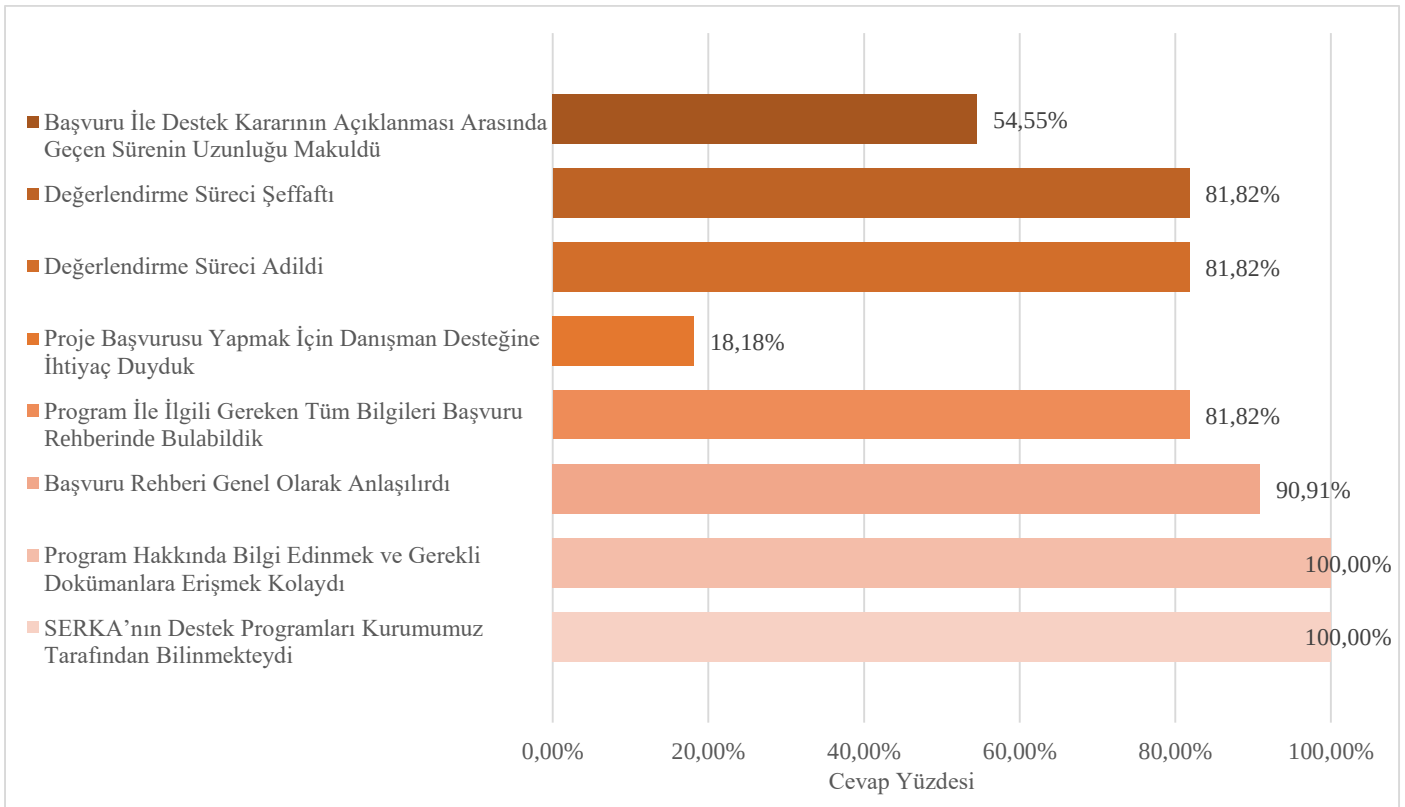
Grafik 146. Projelerin Tasarlanması

Proje Başvuru Süreci

Proje başvuru sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Başvuru Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Olan Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusunun cevapları Grafik 147’de gösterilmekte olup yararlanıcıların tamamı SERKA’nın destek programları kurumumuz tarafından bilinmekteydi, tamamı program hakkında bilgi edinmek ve gerekli dokümanlara erişmek kolaydı, %90,91’i başvuru rehberi genel olarak anlaşılırdı, %81,82’si program ile ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik, %81,82’si değerlendirme süreci adildi, %81,82’si değerlendirme süreci şeffaftı, %54,55’i başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü ve %18,18’i proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

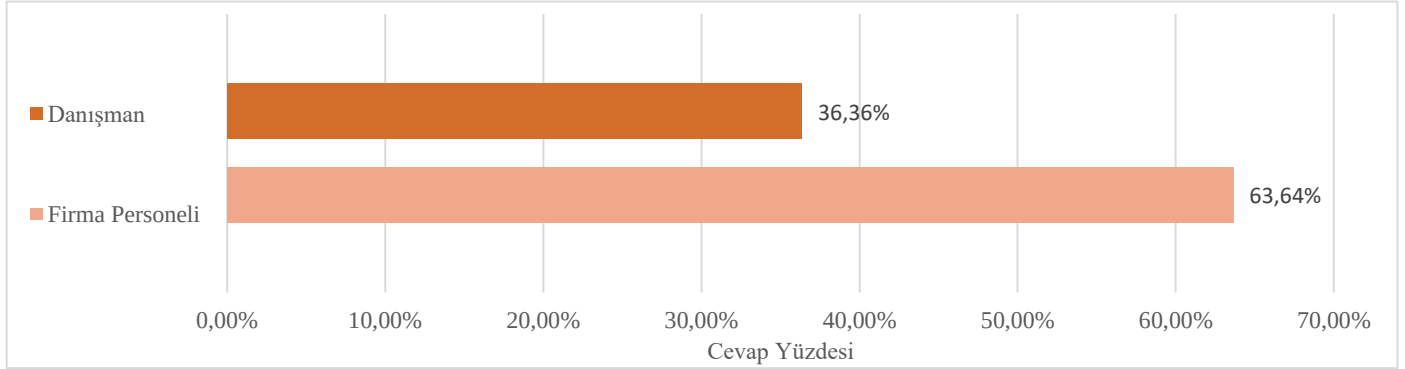
Grafik 147. Proje Başvuru Süreci

Projelerin Uygulanmasında Yürütücü

Projenin kim tarafından yürütüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Kim Yürüttü?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 148’de gösterilmekte olup %63,64’i firma personeli, %36,36’sı danışman cevabını vermiştir.

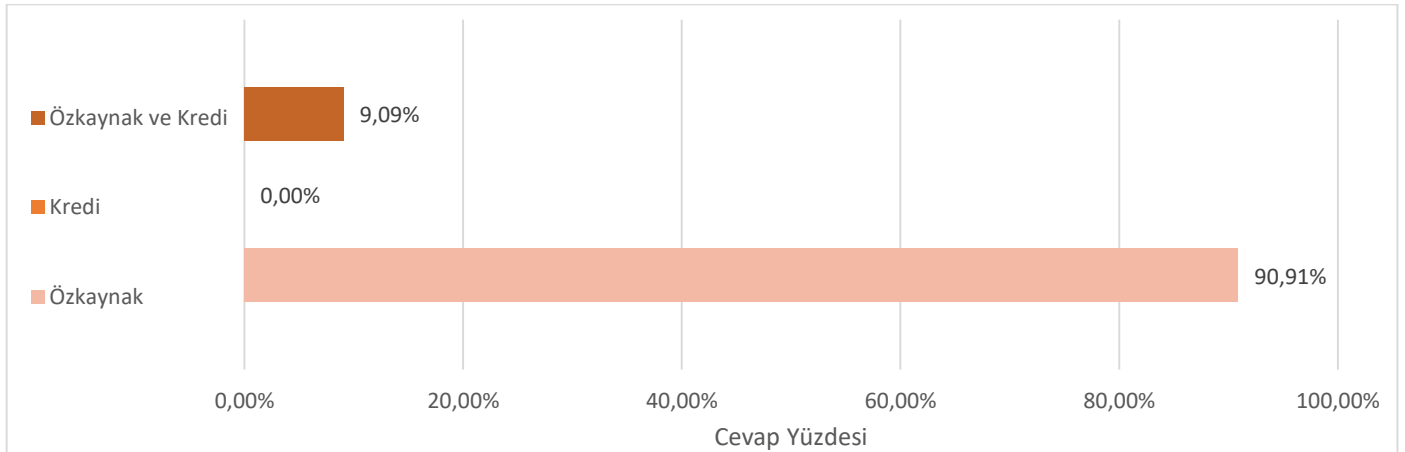
Grafik 148. Proje Uygulamasında Yürütücü

Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projelerin eş finansmanının nasıl karşılandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Eş Finansmanını Nasıl Karşıladınız?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 149’da gösterilmekte olup %90,91’i özkaynak, %9,09’ı özkaynak ve kredi cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan sadece kredi yanıtını veren olmamıştır.

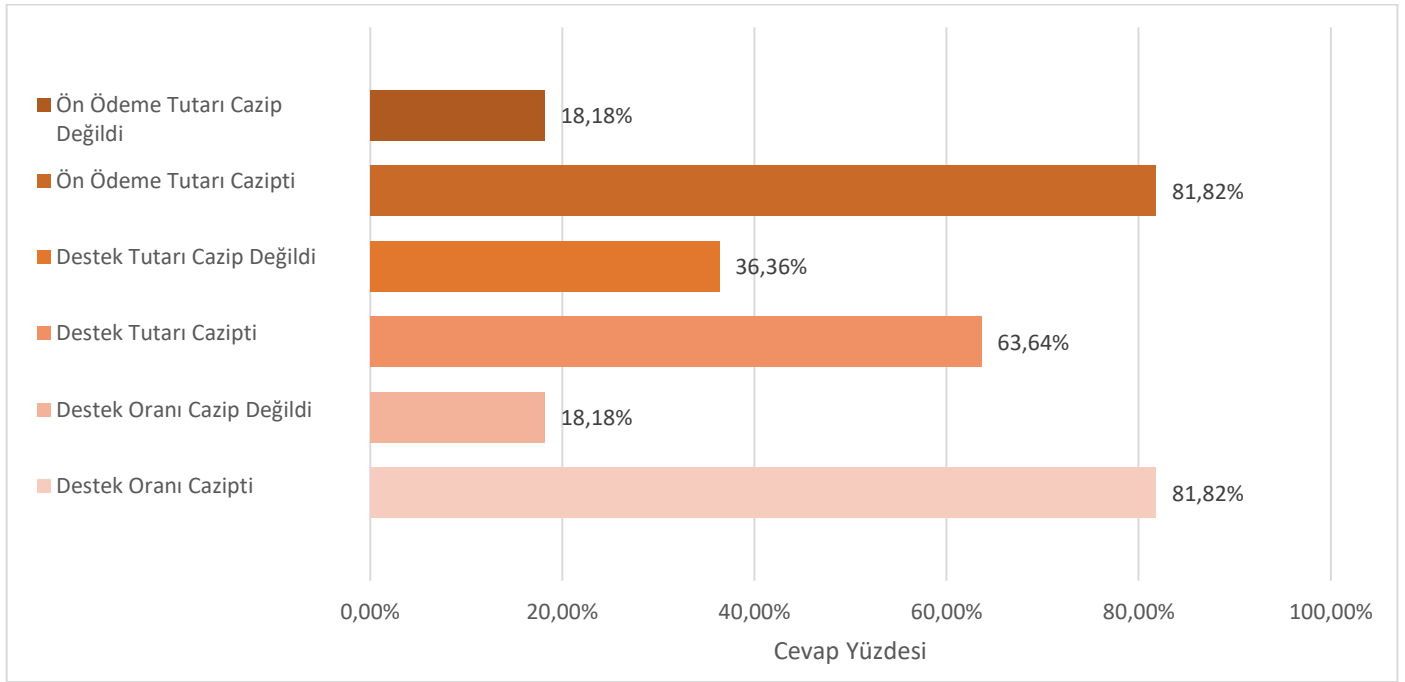
Grafik 149. Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımı

Projenin Finansal Unsurları

Programın finansal unsurlarının başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Programın Finansal Unsurlarını Nasıl Değerlendirirsiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 150’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %81,82’si destek oranını cazip, %81,82’si ön ödeme tutarının cazip, %63,64’i destek tutarı cazip, %36,36’sı destek tutarı cazip değil, %18,18’i destek oranı cazip değil ve %18,18’i ön ödeme tutarının cazip olmadığı yanıtını vermiştir.

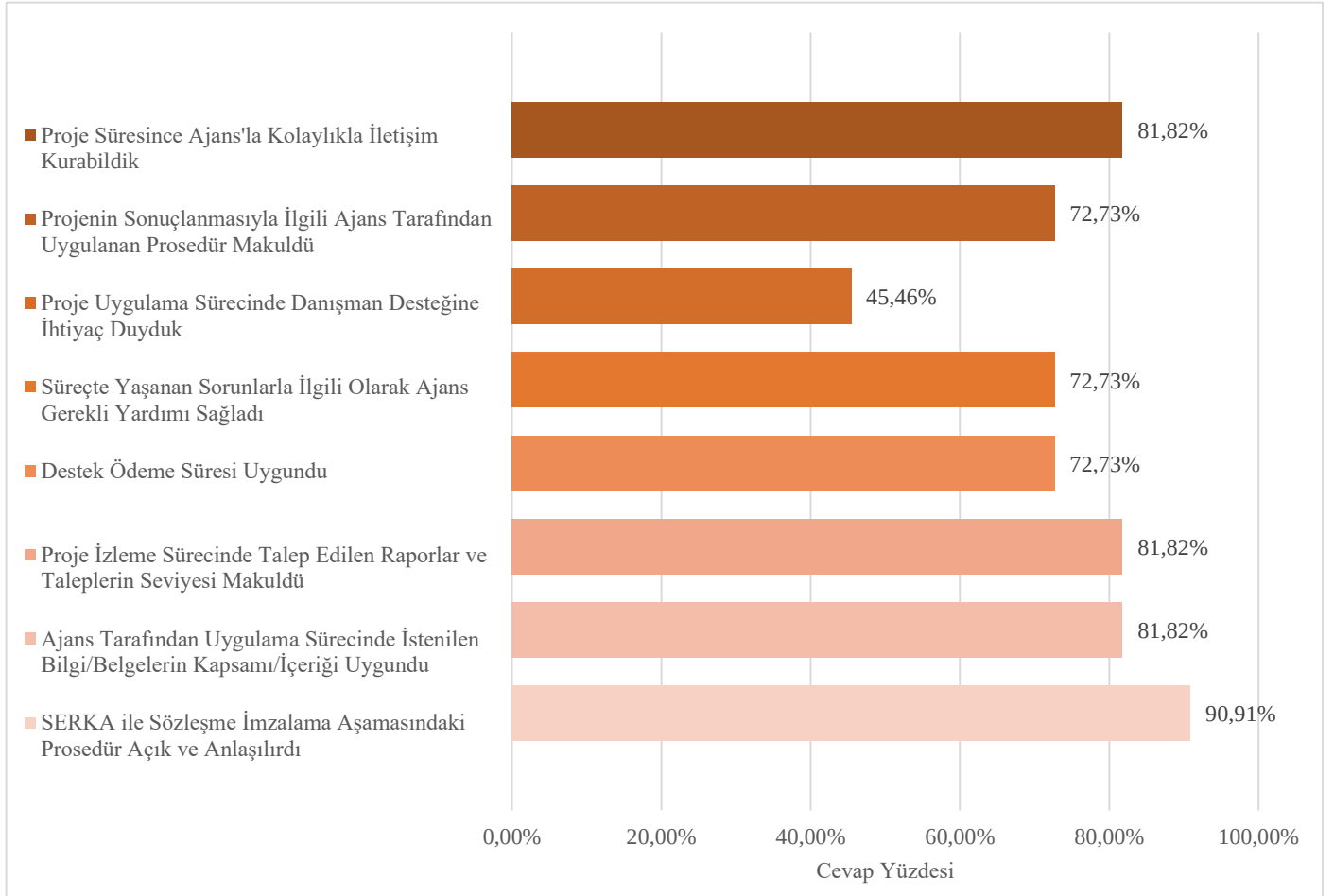
Grafik 150. Projenin Finansal Unsurları

Proje Uygulama Süreci

Proje uygulama sürecinin başvuru sahipleri tarafından nasıl görüldüğünün öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Süreci İle İlgili Olarak Sizin İçin En Uygun Nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 151’de gösterilmiştir. Grafiğe göre yararlanıcıların %90,91’i SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %81,82’si Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu, %81,82’si proje süresince Ajans’la kolaylıkla iletişim kurabildik, %81,82’si proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü, %72,73’ü süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı, %72,73’ü projenin sonuçlanmasıyla ilgili Ajans tarafından uygulanan prosedür makuldü, %72,73’ü destek ödeme süresi uygundu ve %45,46’sı proje uygulama sürecinde danışman desteğine ihtiyaç duyduk cevabını vermiştir.

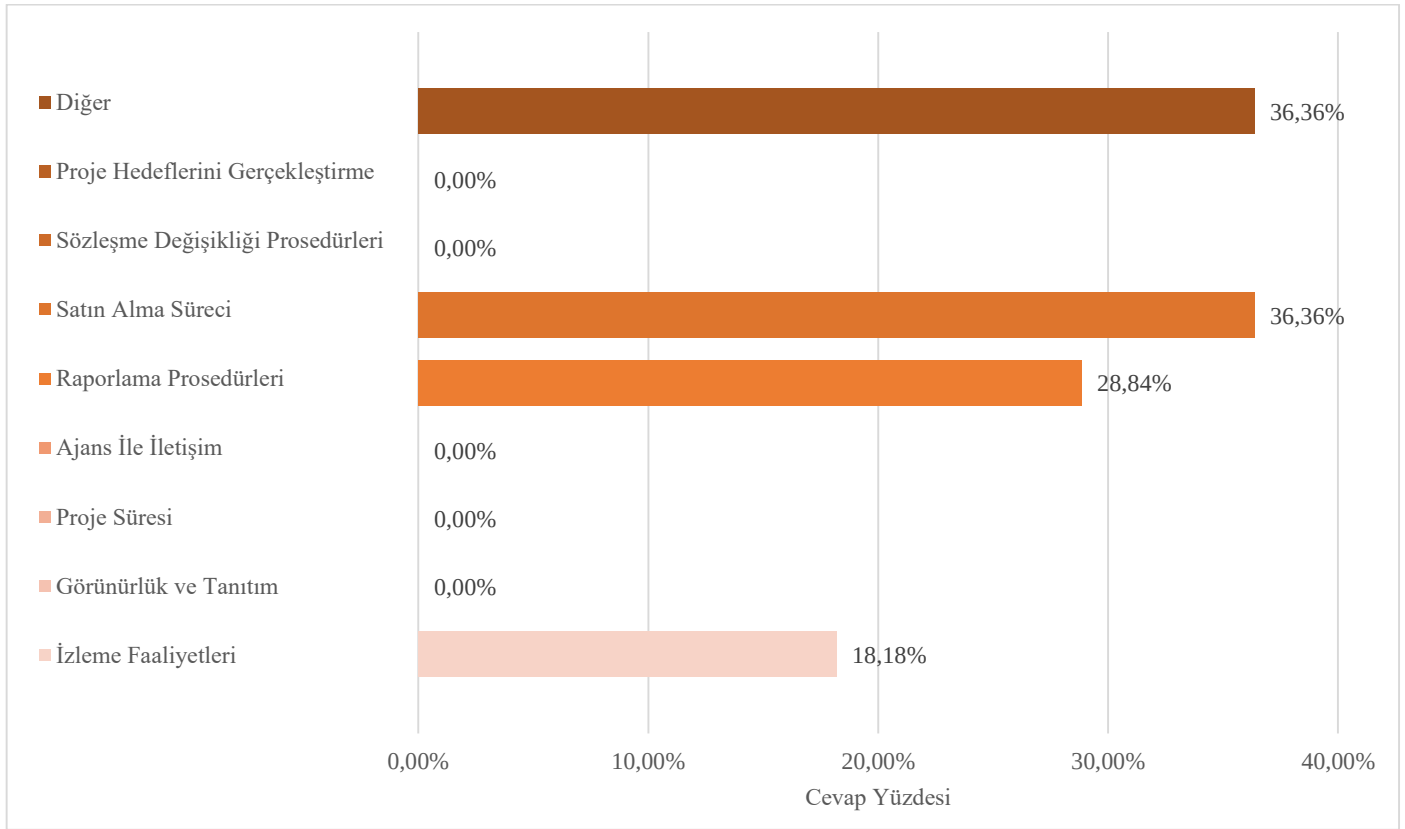
Grafik 151. Proje Uygulama Süreci

Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

Proje uygulama aşamasında proje yürütücülerinin hangi aşamalarda zorlandığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Uygulama Aşamasında En Fazla Hangi Konularda Zorlandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların vermiş olduğu cevaplar Grafik 152’de gösterilmiştir. Yararlanıcılardan %36,36’sı satın alma sürecinde, %36,36’sı diğer, %28,84’ü raporlama prosedürü ve %18,18’i izleme faaliyetleri cevabını vermiştir. Yararlanıcılar proje hedeflerini gerçekleştirme, sözleşme değişikliği prosedürleri, Ajans ile iletişim, proje süresi, görünürlük ve tanıtım konusunda zorlanmadığını belirtmiştir. Yararlanıcılar diğer seçeneği altında değişen fiyat koşulları sebebiyle satın almalarda zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 152. Proje Uygulama Aşamasında Zorlanma

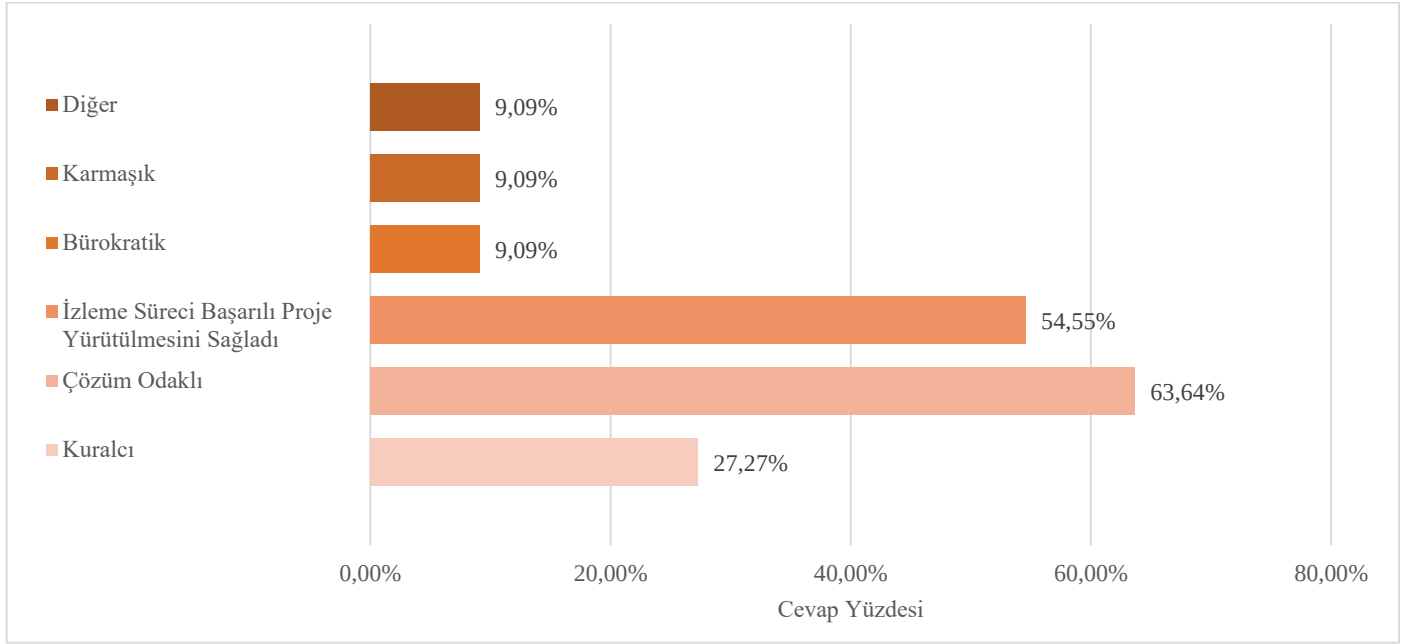

Proje İzleme Faaliyetleri

İzleme ziyaretleri DYK'nın Düzenli İzleme Ziyaretleri alt başlığında belirtilen hususlara riayet edilerek yapılmakta olup program kapsamından sözleşme imzalanan projelerin yararlanıcılarına ilk izleme ziyareti gerçekleştirilmektedir. İlk izleme ziyareti projelerin ilerlemesi, satın alma hususları ve yararlanıcıların görev ve sorumluluklarını açısından oldukça önemlidir. Projenin ilerlemesi ile birlikte düzenli izleme ve anlık izleme ile projenin ara izlemeleri gerçekleştirilmektedir. Projenin son aşaması ile birlikte nihai izleme ziyareti gerçekleştirilerek projenin nihai ödemesi yapılmaktadır.

Ajans tarafından yürütülen izleme faaliyetlerinin etkinliğini ölçmek amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Uygulama Sürecinde Ajansın İzleme Faaliyetlerini Nasıl Buldunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 153'te gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %63,64'ü çözüm odaklı, %54,55'i izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladı, %27,27'si kuralcı, %9,09'u bürokratik, %9,09'u karmaşık ve %9,09'u diğer olarak belirtmiştir. Diğer değerlendirmesinde bulunan yararlanıcı YMM raporu istenilmemesinin daha uygun olabileceğini belirtmiştir.

Grafik 153. Proje İzleme Faaliyetleri

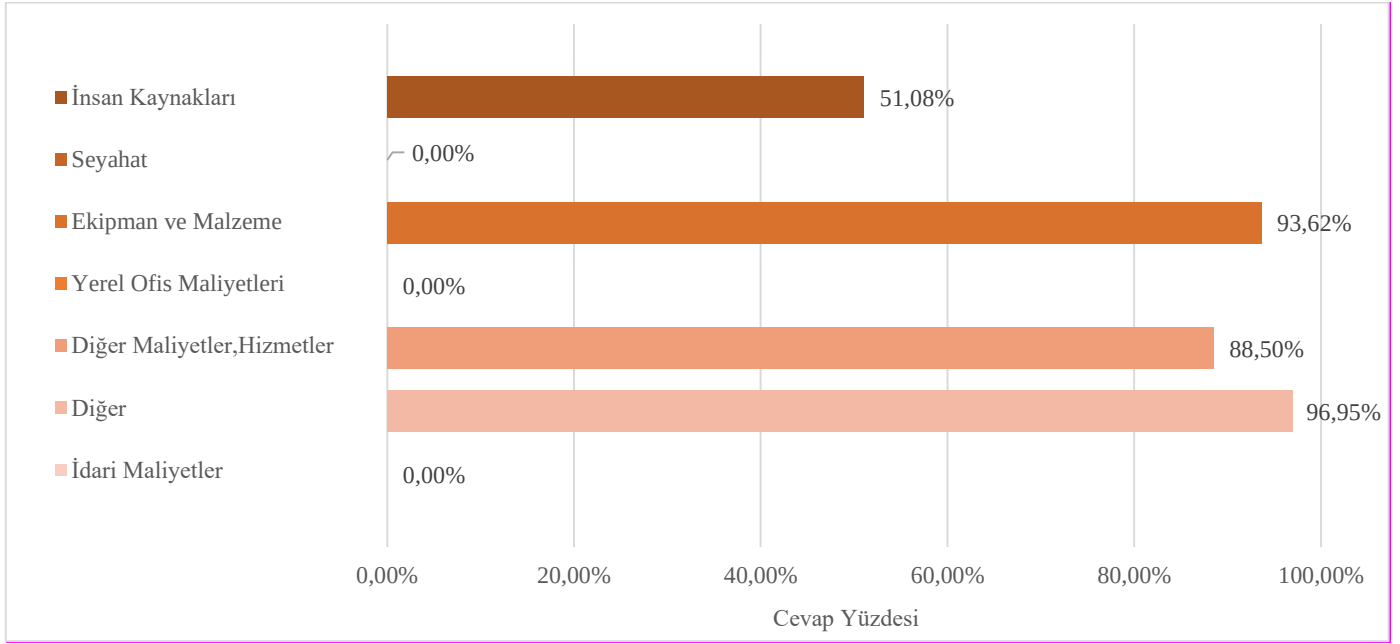

Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Programdaki projelerin bütçe tertipleri ve kalemleri DYK’da belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. İlgili formata göre proje bütçe kalemleri; insan kaynakları, seyahat, ekipman ve malzeme, yerel ofis maliyetleri, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır.

Projeler tamamlandıktan sonra yararlanıcıların Ajansa sunmuş olduğu nihai raporlar Ajans uzmanları tarafından incelenmiş olup bu inceleme neticesinde toplam bütçe üzerinden %93,33 oranında gerçekleşme olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri Grafil 154’te verilmiştir. Grafiğe göre bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri; diğer bütçe kaleminde %96,95, ekipman ve malzemede %93,62, diğer maliyetler, hizmetlerde %88,50, insan kaynaklarında %51,08’dir. Seyahat, yerel ofis maliyetleri ve idari maliyetler bütçe kalemleri yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

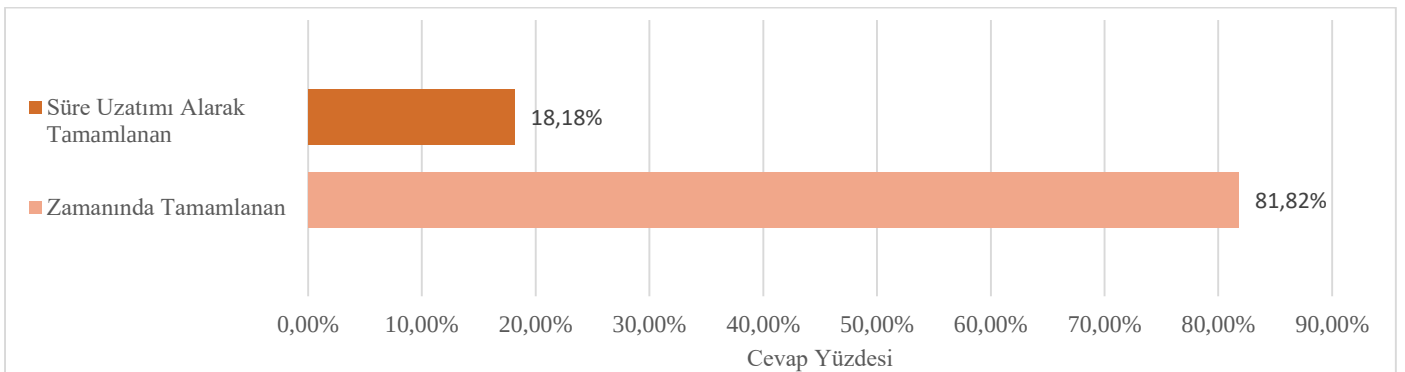
Grafik 154. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Uygulama Sürecinde Proje Süresi

Program künyesinde program kapsamında başvuru yapılacak projelerin azami süreleri 24 ay olarak belirlenmiş olup başvuru sahiplerinin proje tasarımlarında bu hususa dikkat etmeleri beklenmiştir. Başvuruları yapılan ve değerlendirmeler neticesinde başarılı bulunarak sözleşmesi imzalanan projelerin proje süreleri 7-18 ay olarak belirlenmiştir. Program kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin zamanında ve süre uzatımı olarak tamamlanma istatistiği Grafik 155'te gösterilmiştir. Yararlanıcıların %81,82'si projelerini destek sözleşmesinde belirlenen sürede tamamlamasına karşın %18,18'i süre uzatımı olarak projelerini tamamlamıştır.

Grafik 155. Uygulama Sürecinde Proje Süresi Uzatımı

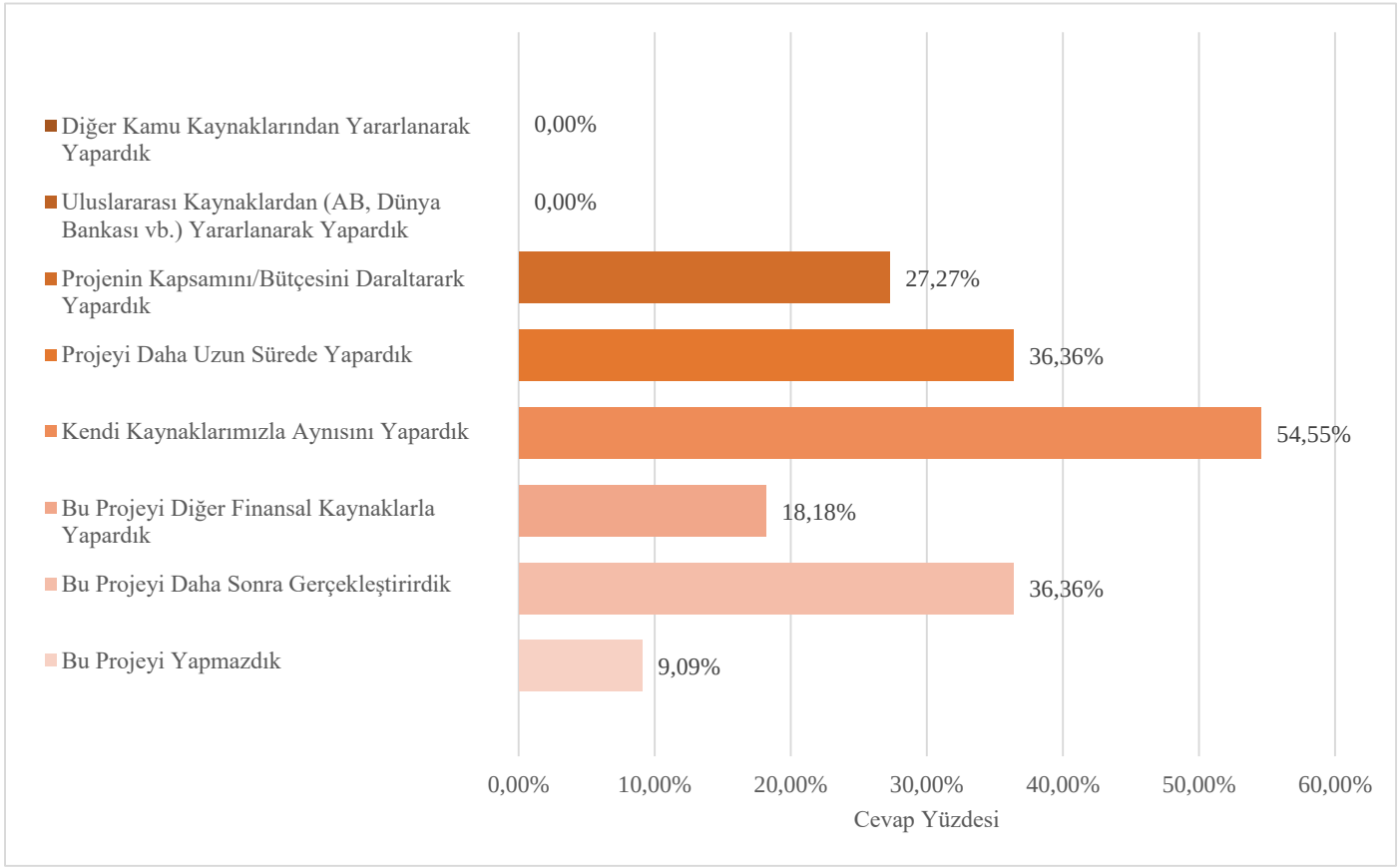

Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Ajans desteği olmadan projelerin yapılabilme durumunun değerlendirilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Ajans Desteği Almamış Olsaydınız Sizce Ne Olurdu? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 156’da gösterilmektedir. Grafiğe göre yararlanıcıların %54,55’i kendi kaynaklarımızla aynısını yapardık, %36,36’sı bu projeyi sonra gerçekleştirirdik, %36,36’sı projeyi daha uzun sürede yapardık, %27,27’si projenin kapsamını/bütçesini

daraltarak yapardık, %18,18'i bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık, %9,09'u ise bu projeyi yapmazdık cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan diğer kamu kaynaklarından yararlanarak yapardık ve uluslararası kaynaklardan (AB, Dünya Bankası vb.) yararlanarak yapardık cevabını veren olmamıştır.

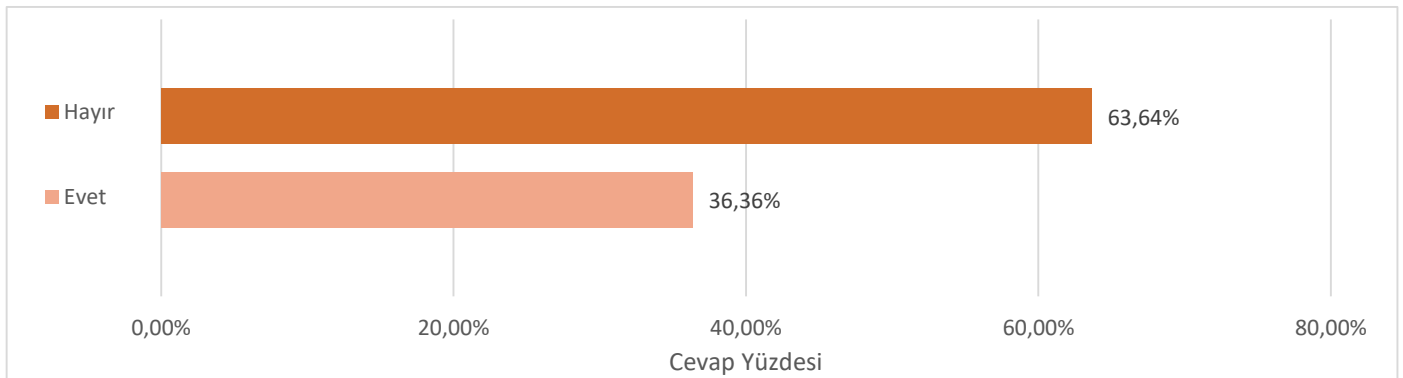
Grafik 156. Ajans Desteği Olmadan Projenin Yapılma Durumu

Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Projelerin Ajans desteği olmadan daha düşük maliyetle yapılıp yapılamayacağını öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizi Ajans Desteği Olmadan Daha Düşük Maliyet İle Yapabilir Miydiniz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 157’de gösterilmekte olup %63,64’ü hayır yapamazdık cevabını verirken %36,36’sı ise evet yapabilirdik cevabını vermiştir. Evet cevabını veren yararlanıcılar büyük çoğunlukla satın alma prosedürlerinden dolayı değişen fiyat koşullarından etkilendiğini belirtmiştir.

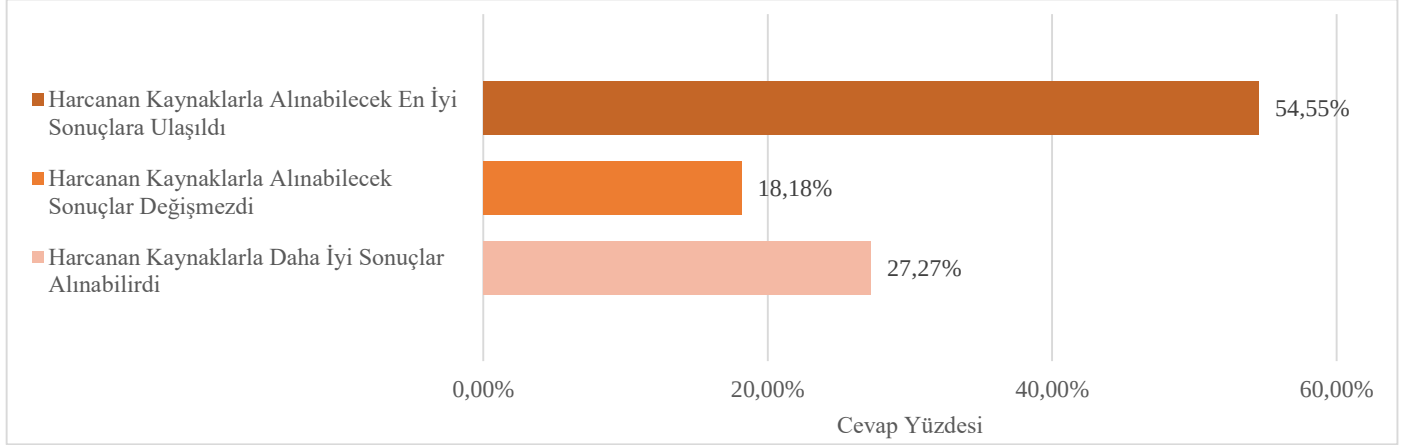
Grafik 157. Projenin Düşük Maliyetle Yapılabilme Durumu

Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Projelerde harcanan kaynaklarla elde edilen çıktıların yararlanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Proje Kapsamında Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar Konusundaki Görüşleriniz Nedir?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 158’de gösterilmektedir. Yararlanıcıların %54,55’i harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı, %27,27’si ise harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi ,%18,18’i ise harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi) cevabını vermiştir.

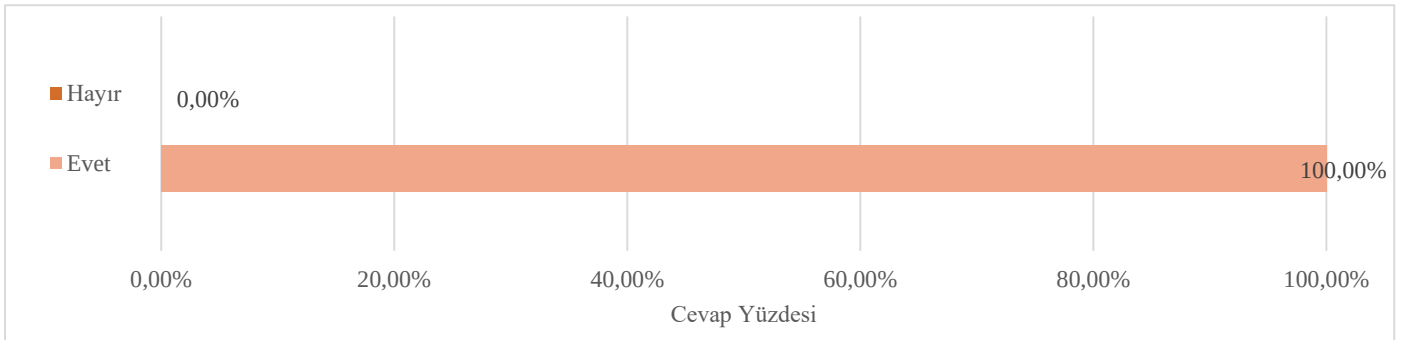
Grafik 158. Harcanan Kaynaklarla Elde Edilen Çıktılar

Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

Projelerde harcanan kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz Kaynakların Verimli Kullanımına Katkı Sağlamış Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 159’da yararlanıcıların tamamı kaynakların verimli kullanıldığını düşünmekte olup hayır cevabını veren olmamıştır.

Grafik 159. Kaynakların Verimli Kullanılma Durumu

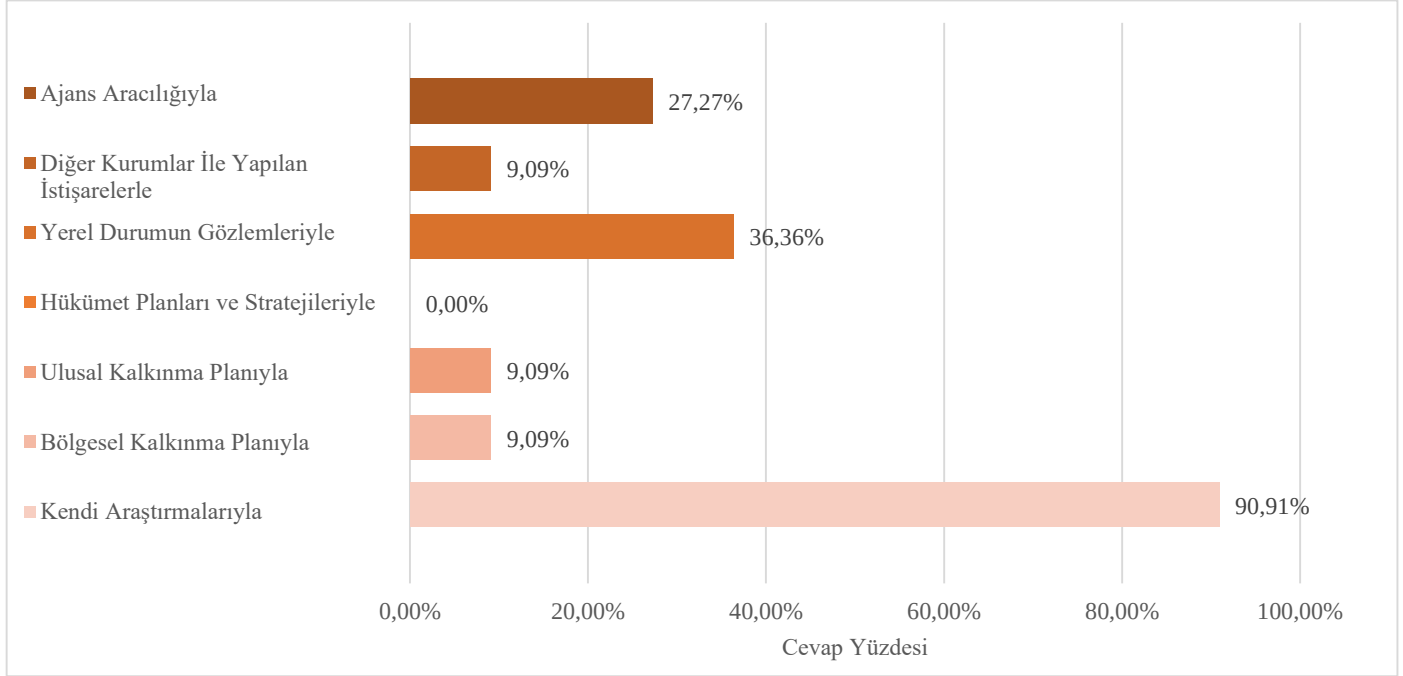
5.4.3. Etkililik

Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje başvurularında başvuru sahipleri tarafından proje amaçlarının nasıl belirlendiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin Amacını Nasıl Belirlediniz? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 160’da gösterilmektedir.

Yararlanıcıların %90,91'i kendi araştırmalarıyla, %36,36'sı yerel durumun gözlemleriyle, %27,27'si Ajans aracılığıyla, %9,09'u bölgesel kalkınma planıyla, %9,09'u ulusal kalkınma planıyla ve %9,09'u diğer kurumlarla yapılan istişareler ile proje amaçlarının belirlediğini belirtmiştir. Yararlanıcılardan hükümet planları ve stratejisiyle yanıtını veren olmamıştır.

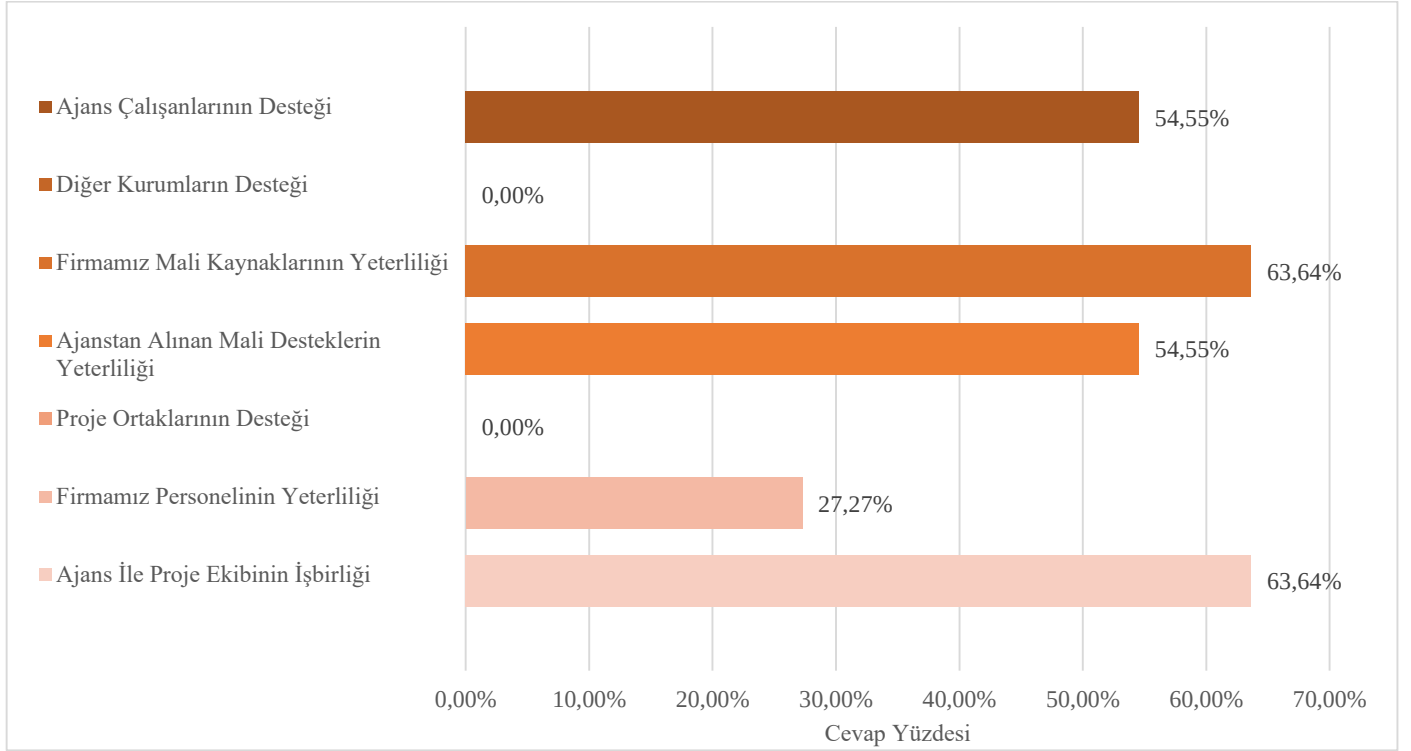
Grafik 160. Proje Amacının Belirlenmesi Durumu

Proje Hedeflerine Ulaşılma Durumu ve Ulaşılmasındaki Etkiler

Proje hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projeniz İle Hedeflerinize Ulaşabildiniz Mi?” sorusu sorulmuş ve destek alan 14 yararlanıcının tamamı evet cevabını vermiştir. Ayrıca projelerdeki hedeflere ulaşılmasında etkili olan faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Projenizde Hedeflerinize Ulaşmanızda Etki Eden Faktörler Nelerdi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevapları Grafik 161’de gösterilmiştir. Yararlanıcıların %63,64’ü Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %63,64’i firmamız mali kaynaklarının yeterliliği, %54,55’i Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği, %54,55’i Ajans çalışanlarının desteğiyle, %27,27’si ise firmamız personelinin yeterliliği ile proje hedeflerine ulaşıldığını belirtmiştir. Yararlanıcılardan proje ortaklarının desteği ve diğer kurumların desteği yanıtını veren olmamıştır.

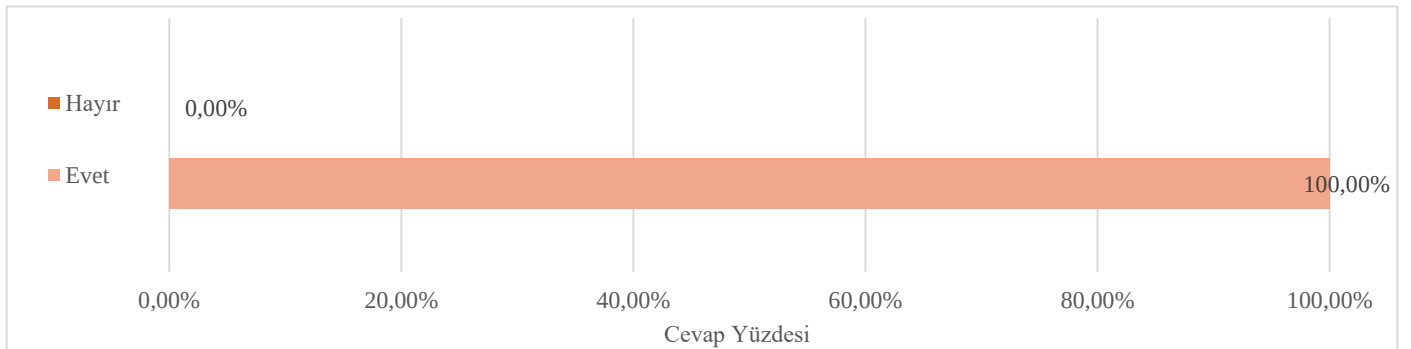
Grafik 161. Proje Hedeflerine Ulaşılmasındaki Etkiler

Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

Proje ile hedef gruplarına ulaşıp ulaşılmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projedeki Hedef Gruba Ulaşabildiniz Mi?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 162’de gösterilmekte olup yararlanıcıların tamamı hedef gruplara ulaşılabilirdiğini belirtmiştir.

Grafik 162. Projenin Hedef Grubuna Ulaşılma Durumu

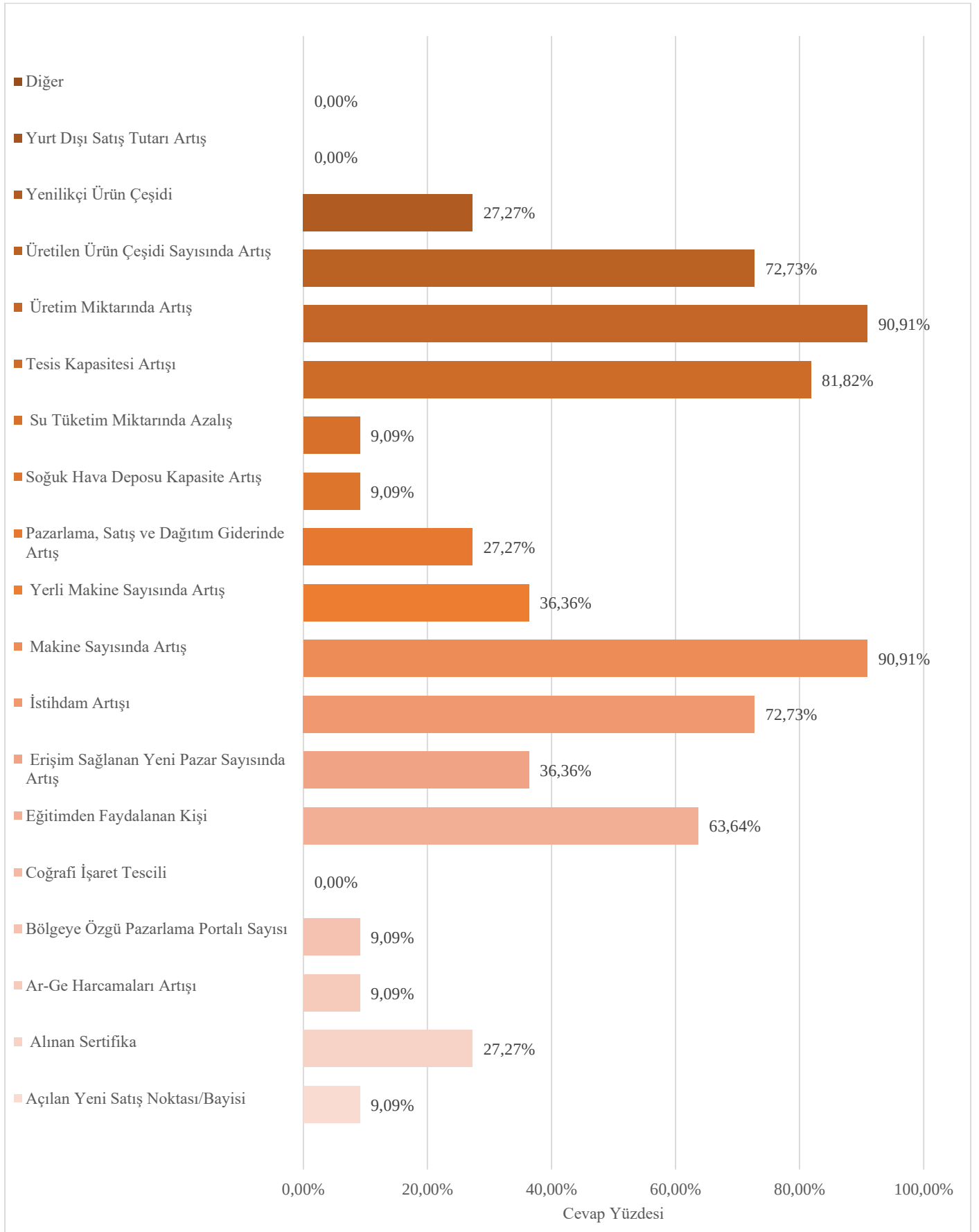
5.4.4. Etki

Bu kısımda projelerin Bölge’ye olan etkileri analiz edilmeye çalışılmış olup bu kapsamda projelerini başarıyla tamamlayan 11 yararlanıcının tamamı ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasıyla projelere yönelik uzun vadeli ve kapsamlı sonuçlara yönelik sorular sorularak cevapları ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Projelerin Çıktıları

Projelerinin tamamlanması ile hangi çıktıların meydana geldiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenizin çıktıları nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevaplar Grafik 163’te gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %90,91’i üretim miktarında artış, %90,91’i makine sayısında artış, %81,82’si tesis kapasite artışı, %72,73’i üretilen ürün çeşidi sayısında artış, %72,73’ü istihdam artışı, %63,64’i eğitimden faydalanan kişi, %36,36’sı yerli makine sayısında artış, %36,36’sı erişim sağlanan yeni pazar sayısında artış, %27,27’si alınan sertifika, %27,27’si pazarlama, satış ve dağıtım giderinde artış, %27,27’si yenilikçi ürün çeşidi, %9,09’u Ar-Ge harcamaları artışı, %9,09’u Bölgeye özgü pazarlama portalı sayısı, %9,09’u soğuk hava deposu kapasite artışı, %9,09’u su tüketim miktarında azalış ve %9,09’u açılan yeni satış noktası/bayisi yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan coğrafi işaret tescili, yurt dışı satış tutarı artış ve diğer yanıtını veren olmamıştır.

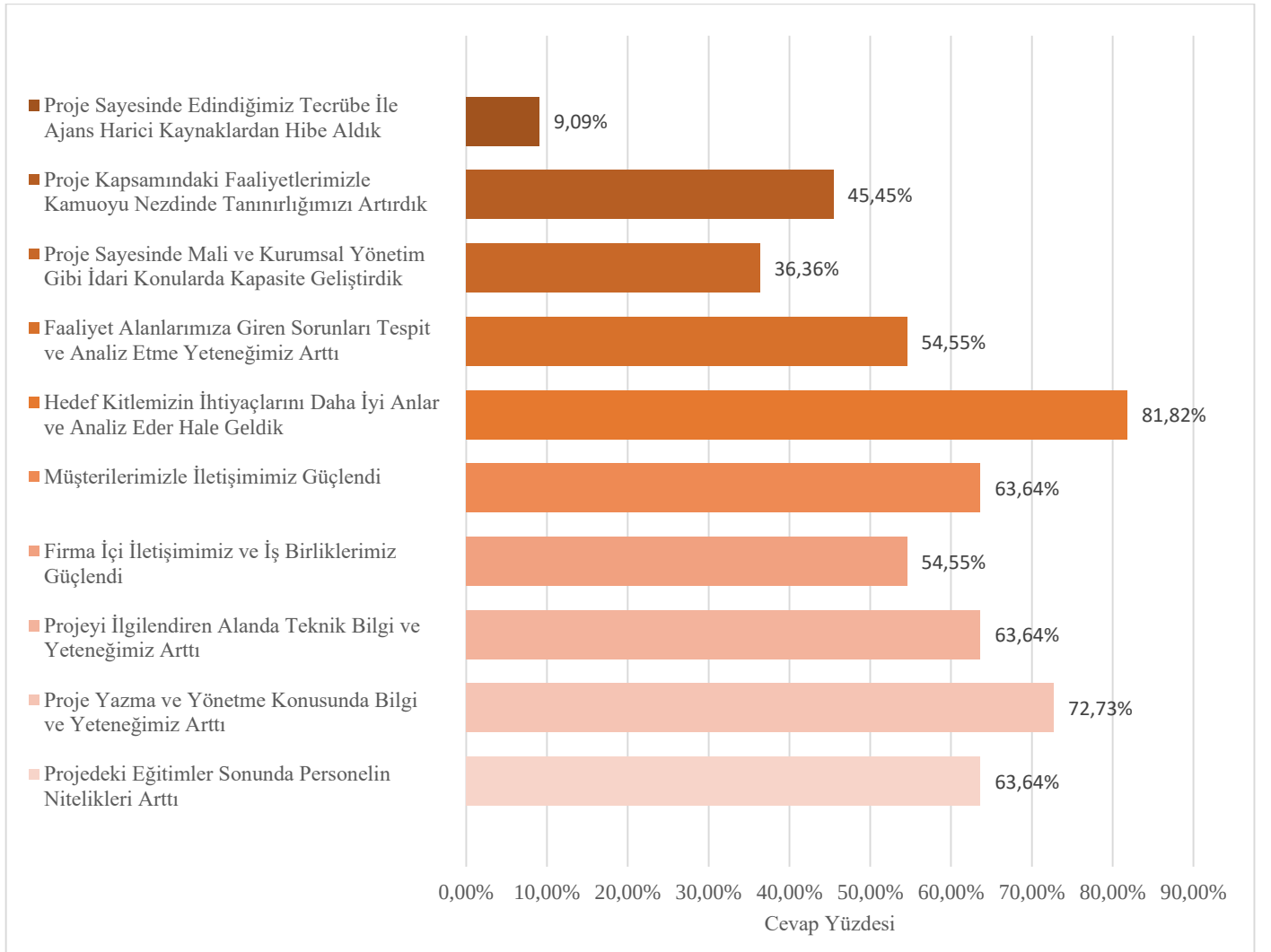
Grafik 163. Projelerin Çıktıları

Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Projelerinin tamamlanmasından sonra hangi kazanımların elde edildiğinin öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Uzun Dönemde, Bu Proje Kurumunuzda Ne Tür Yeni ve Farklı Uygulamalara, Yaklaşımlara ve Değişimlere Yol Açtı? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 164’te gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %81,82’si hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %72,73’ü proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %63,64’ü projedeki eğitimler sonunda personelin nitelikleri arttı, %63,64’ü projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %63,64’ü müşterilerimizle iletişimimiz güçlendi, %54,55’i firma içi iletişimimiz ve iş birliklerimiz güçlendi, %54,55’i faaliyet alanlarımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı, %45,45’i proje kapsamındaki faaliyetlerimizle kamuoyu nezdinde tanınırlığımızı artırdık, %36,36’sı proje sayesinde mali ve kurumsal yönetim gibi idari konularda kapasite geliştirdik, %9,09’u proje sayesinde edindiğimiz tecrübe ile Ajans harici kaynaklardan hibe aldık

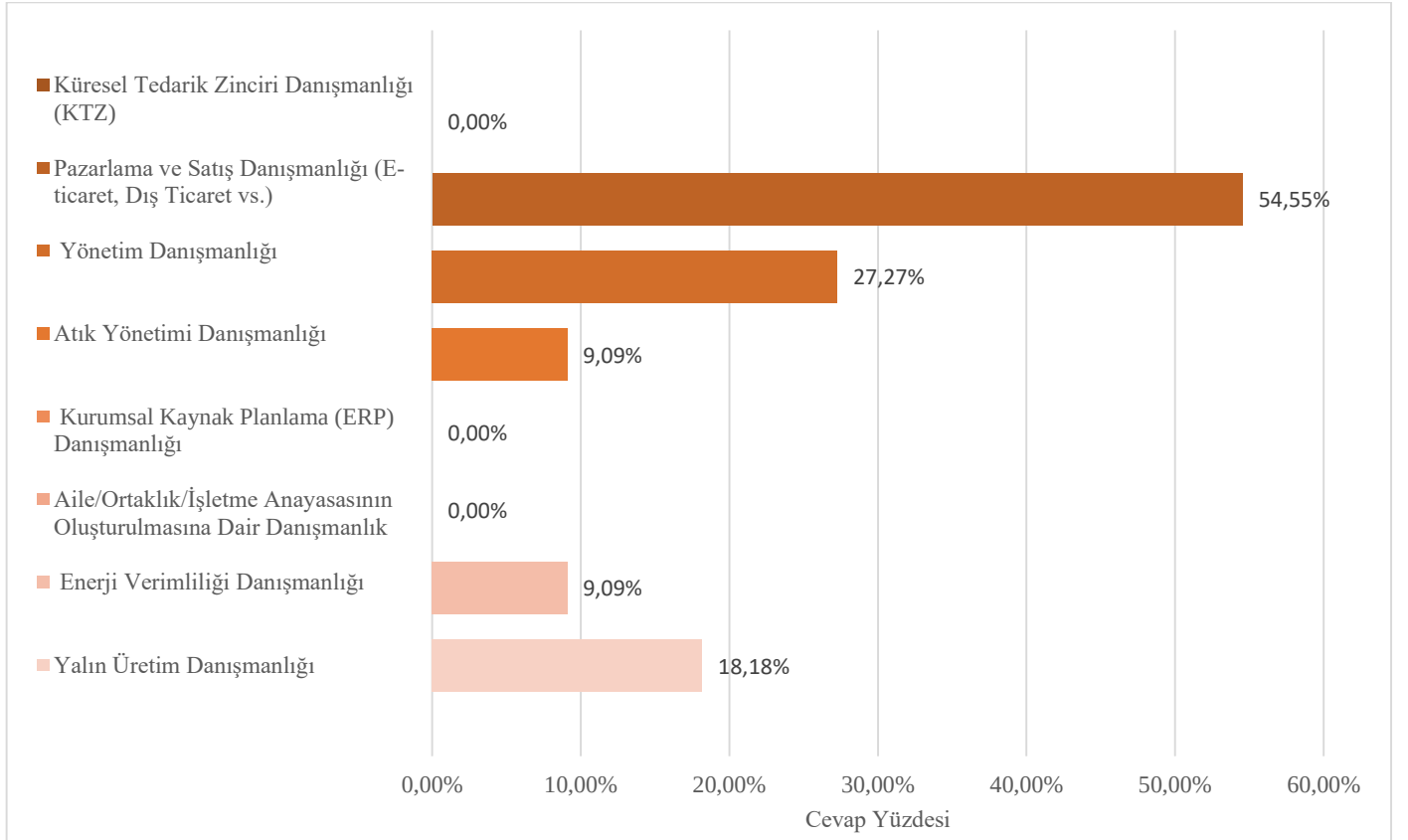
Grafik 164. Projeden Elde Edilen Kazanımlar

Proje Kapsamında Danışmanlık Hizmeti Alınma Durumu

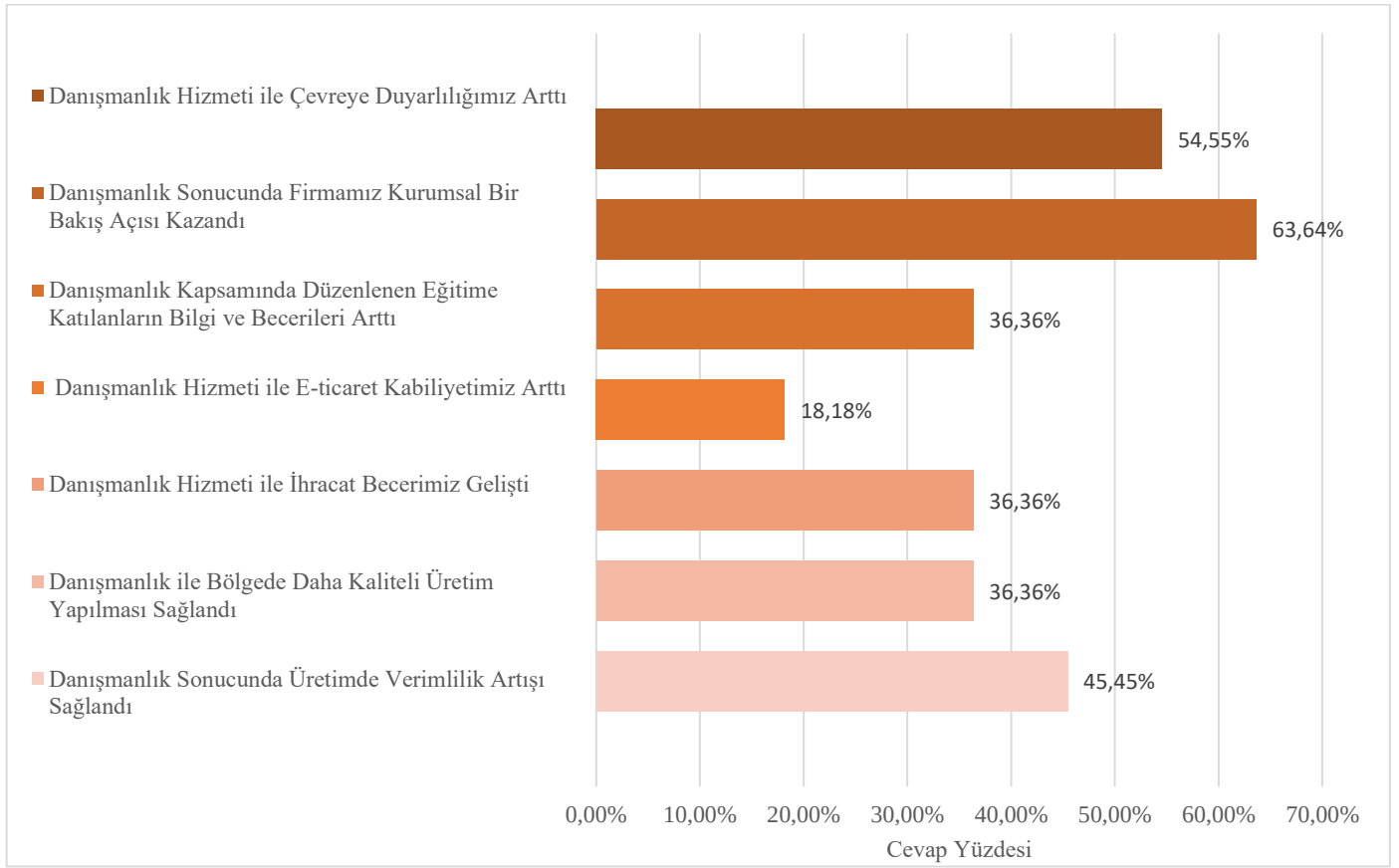
Proje bütçesinde olması gereken danışmanlık hizmeti kapsamında yararlanıcılara yöneltilen “Proje kapsamında hangi konularda danışmanlık hizmeti alındı?” sorusuna yararlanıcıların cevabı Grafik 165’te yer almakta olup yararlanıcıların %54,55’i pazarlama ve satış danışmanlığı(e-ticaret, dış ticaret vs.), %27,27’si yönetim danışmanlığı, %18,18’i yalın üretim danışmanlığı, %9,09’u enerji verimliliği danışmanlığı ve %9,09’u atık yönetim danışmanlığı yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan küresel tedarik zinciri danışmanlığı (KTZ), kurumsal kaynak planlama(ERP) danışmanlığı ve aile/ortaklık/işletme anayasasının oluşturulmasına dair danışmanlık cevabını veren olmamıştır.

Grafik 165. Danışmanlık Hizmeti Konuları

Yararlanıcılara “Projeniz kapsamında alınan danışmanlık hizmeti ile elde edilen kazanımlar/çıktılar nelerdir?” sorusuna yararlanıcıların cevabı Grafik 166’da yer almakta olup yararlanıcıların %63,64’ü danışmanlık sonucunda firmamız kurumsal bir bakış açısı kazandı, %54,55’i danışmanlık hizmeti ile çevreye duyarlılığımız arttı, %45,45’i danışmanlık sonucunda üretimde verimlilik artışı sağlandı, %36,36’sı danışmanlık ile Bölgede daha kaliteli üretim yapılması sağlandı, %36,36’sı danışmanlık hizmeti ile ihracat becerimiz gelişti, %36,36’sı danışmanlık kapsamında düzenlenen eğitime katılanların bilgi ve becerileri arttı ve %18,18’i danışmanlık hizmeti ile e-ticaret kabiliyetimiz arttı yanıtını vermiştir.

Grafik 166. Danışmanlık Hizmeti İle Elde Edilen Kazanımlar/Çıktılar

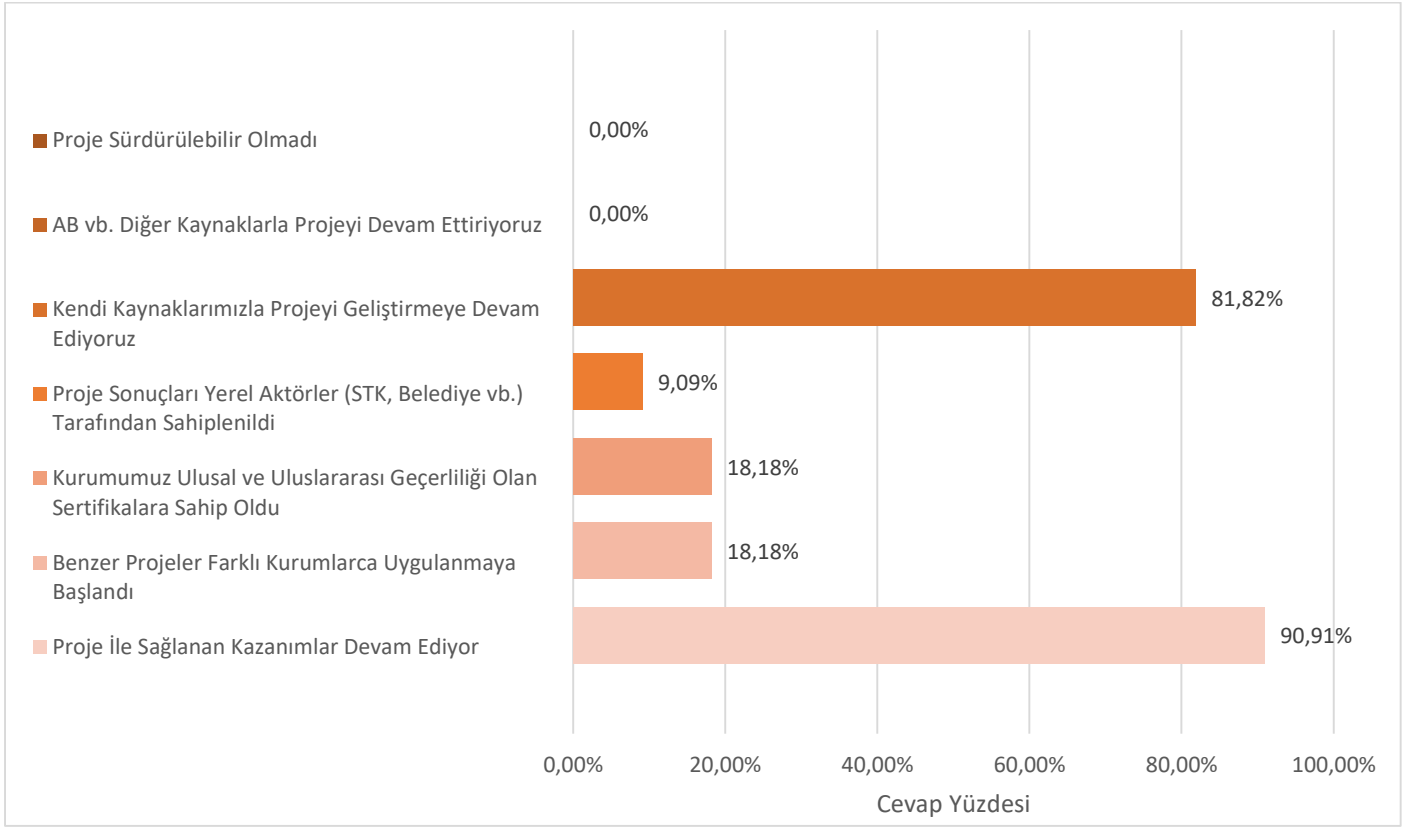
5.4.5. Sürdürülebilirlik

Başvuru rehberinde yer alan sürdürülebilirlik kriterleri incelendiğinde hedef gruplar üzerinde somut bir etkisi olmasına, projenin çarpan etkisi gösterip göstermemesine ve teklif edilen projenin beklenen sonuçlarının sürdürülebilir olup olmamasına (“mali açıdan”, “kurumsal açıdan” ve “sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösterip göstermemesine”) yönelik puanlama kriterleri bulunmakta olup ve projeler bu kriter bakımından maksimum 15 puan alabilmektedir. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin sürdürülebilir olduğu söylenebilmektedir.

Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Projelerin sürdürülebilirlik durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğine İlişkin Hangileri Sizin İçin Uygundur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 167’de gösterilmekte olup yararlanıcıların %90,91’i proje ile sağlanan kazanımlar devam ediyor, %81,82’si kendi kaynaklarımızla projeyi geliştirmeye devam ediyoruz, %18,18’i benzer projeler farklı kurumlarca uygulanmaya başlandı, %18,18’i kurumumuz ulusal ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalara sahip oldu ve %9,09’u proje sonuçları yerel aktörler (STK, Belediye vb.) tarafından sahiplenildi yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan proje sürdürülebilir olmadı ve AB vb. diğer kaynaklarla projeyi devam ettiriyoruz cevabını veren olmamıştır.

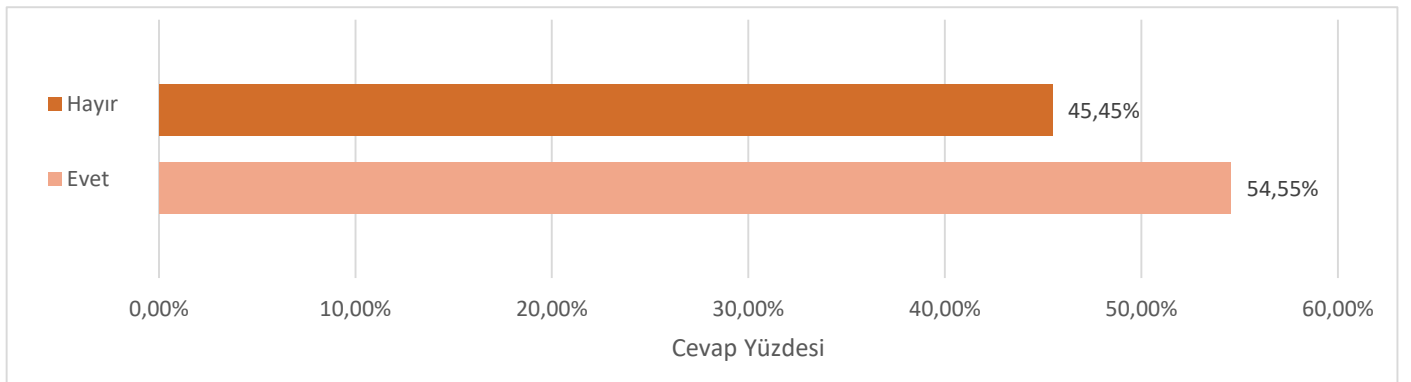
Grafik 167. Projenin Sürdürülebilirlik Durumu

Gerekli Ek Yatırımlar

Projelerin sürdürülebilirliği için ek yatırımın gerekli olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Projenin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Yürütülmesi Gereken Tamamlayıcı Ek Yatırım İhtiyacı Var Mıdır?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Grafik 168’de gösterilmekte olup %54,55’i evet cevabını verirken %45,45’i hayır cevabını vermiştir.

Grafik 168. Gerekli Ek Yatırımlar

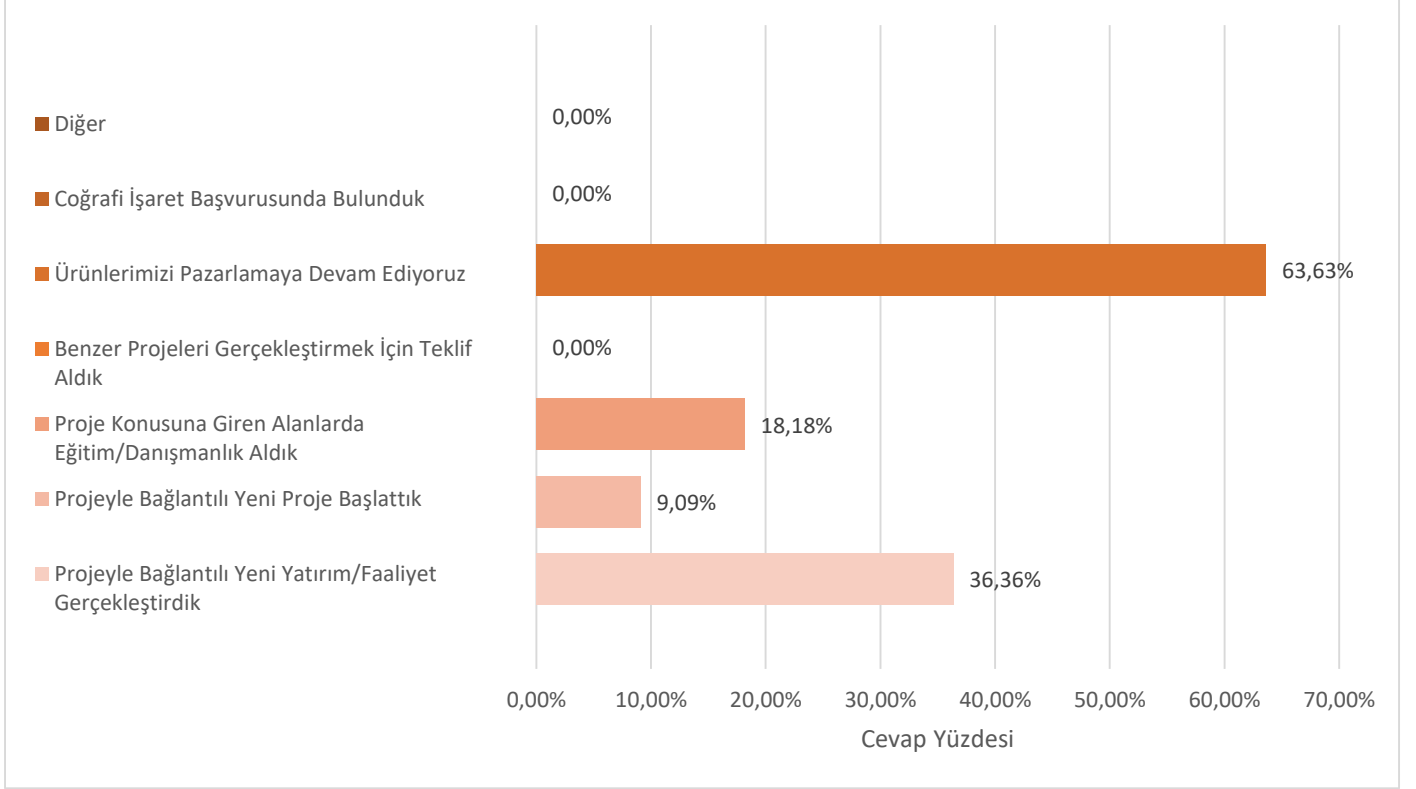

Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Proje kapsamında devam eden faaliyetlerin olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamında Devam Eden Faaliyetleriniz Var Mı?” sorusuna yararlanıcıların %81,82’si evet cevabını verirken %18,18’i hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerin neler olduğunun öğrenilmesi amacıyla evet cevabı veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun

Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş olup cevaplar Grafik 169’da gösterilmektedir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %63,63’ü ürünlerimizi pazarlamaya devam ediyoruz, %36,36’sı projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdik, %18,18’i proje konusuna giren alanlarda eğitim/danışmanlık aldık ve %9,09’u ise projeye bağlantılı yeni proje başlattık yanıtını vermiştir. Yararlanıcılardan benzer projeleri gerçekleştirmek için teklif aldık, coğrafi işaret başvurusunda bulunduk ve diğer yanıtını veren olmamıştır.

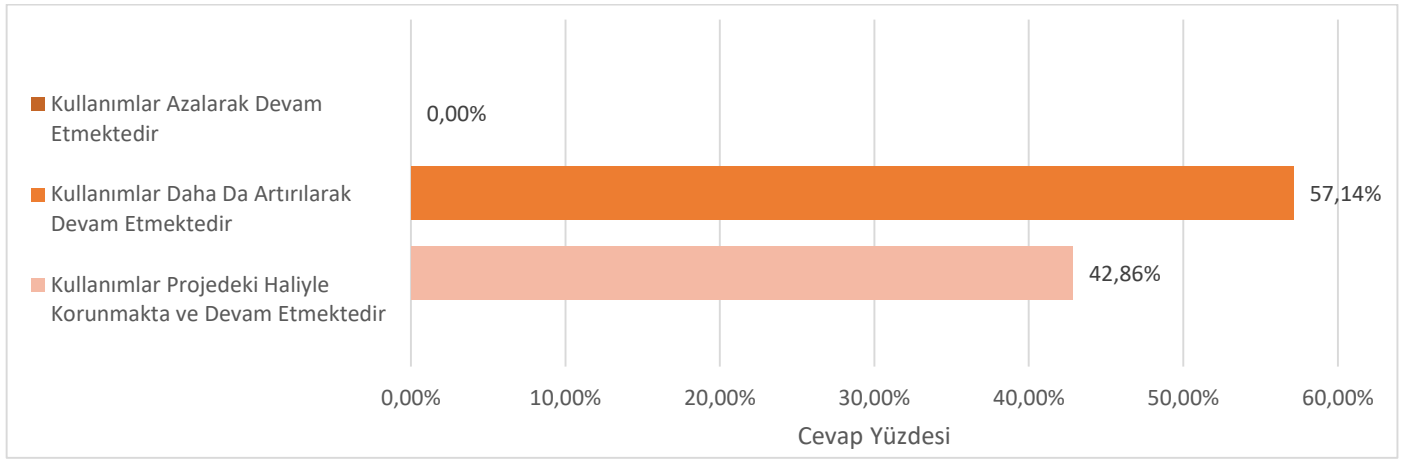
Grafik 169. Proje Kapsamında Devam Eden Faaliyetler

Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapının kullanım durumunun öğrenilmesi amacıyla projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılara yöneltilen “Program Kapsamındaki Faaliyetlerde Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu Devam Ediyor Mu?” sorusuna yararlanıcıların tamamı evet cevabını verirken hayır cevabını veren olmamıştır. Evet cevabını veren yararlanıcılara “Sizler İçin Uygun Olan Hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)” sorusu sorulmuş ve cevapları Grafik 170’de gösterilmiştir. Grafiğe göre; yararlanıcıların %57,14’ü ise kullanımlar daha da artırılarak devam etmektedir, %42,86’sı kullanımlar projedeki haliyle korunmakta ve devam etmektedir cevabını vermiştir. İlgili seçeneklerden kullanımlar azalarak devam etmektedir seçeneği yararlanıcılar tarafından yanıtlanmamıştır.

Grafik 170. Temin Edilen Ekipman/Altyapının Kullanım Durumu

5.5. Sonuç ve Değerlendirmeler

- Yararlanıcılarla yapılan anket çalışmasında yararlanıcıların %72,73'ü proje çağrısından önce bu şekilde bir proje yapmayı planladık, %45,45'i ise proje teklifinde proje sonuçlarına ilişkin performans göstergelerini dikkate aldık şeklinde cevap vermiştir. Bu durum yereldeki paydaşların hâlihazırda proje fikirlerinin olduğu ve Ajans desteğiyle hayata geçirebildikleri görüşünü desteklemektedir. Ayrıca yararlanıcılar proje hazırlarken performans göstergelerini de göz önünde bulundurmaktadır.
- Program kapsamında destek alan yararlanıcıların %45'inden fazlasının projelerindeki hedef grubu yöresel ürün üretimi ve tekstildir. Yararlanıcılar tarafından büyük oranda söz konusu hedef gruplarının belirlemesinin amacı yararlanıcıların faaliyet alanlarına yönelik olmasıdır. Yararlanıcıların faaliyet göstermiş olduğu alanda rekabet edebilirliklerini artırmaya çalışması programın kapsam, amaç ve önceliklerine uygun şekilde projelerini tasarladığı görüşünü desteklemektedir.
- Ankete katılan yararlanıcıların %90,91'i hedef grupların projenin amaçlarına tamamen uyumlu olduğu ve %72,73'ü projede hedef grupların ihtiyaçları giderilmeye çalışıldı cevabını vermiştir. Bu kapsamda yararlanıcıların projelerini tasarlarlarken hedef kitleyi göz önünde bulundurduğu söylenebilir.
- Yararlanıcılara projenin Bölge ihtiyaçlarını karşılama durumu sorulduğunda yararlanıcılardan %63,64'ü projenin Bölge ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulunduğunu, %63,64'ü projenin Bölgenin sorunlarını gidermeye katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca %90,09'u Bölge kültürünü ve kimliğini yaşatacak ve yaygınlaştıracak uygulamalara katkı sağlandı, %72,73'ü istihdama katkı sağlandığı cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre programın Bölge ihtiyaç ve sorunlarını gidermeye yönelik olduğu söylenebilir. Aynı zamanda firmaların istihdamına da katkı sağlandığı görülmektedir.
- Projelerini başarılı bir şekilde tamamlayan yararlanıcılar ile yapılan anket çalışmasına göre yararlanıcıların %72,73'ü projelerinin danışman tarafından hazırladığını belirtmiştir. Bu durum yararlanıcıların proje yazma konusunda tecrübe sahibi olmadığı veya iş yoğunluğundan dolayı projelerin danışman firmalar tarafından hazırlandığı şeklinde yorumlanabilir.
- Anket çalışmasında yararlanıcıların proje başvuru süreciyle ilgili değerlendirmesinde yararlanıcıların tamamı SERKA'nın destek programları firmamız tarafından bilinmekteydi, %81,82'si program ile ilgili

gereken tüm bilgileri başvuru rehberinde bulabildik yanıtını vermiştir. Bu bilgiler ışığında proje başvuru sürecinin yararlanıcılar açısından zorlayıcı bir unsur olmadığı söylenebilir.

- Yararlanıcılara eş finansman karşılama yöntemi sorulduğunda %90,91'i özkaynak, %9,09'ı özkaynak ve kredi cevabını vermiştir. Yararlanıcılardan sadece kredi yanıtını veren olmamıştır. Bu durum firmaların eş finansman konusunda yeterli olduğunu göstermektedir.
- Yararlanıcılar projelerin finansal unsurları konusunda %81,82'si destek oranını cazip, %81,82'si ön ödeme tutarı cazip, %63,64'i destek tutarı cazip, %36,36'sı destek tutarı cazip değil, %18,18'i destek oranı cazip değil, %18,18'i ön ödeme tutarı cazip olmadığı yanıtını vermiştir. Buradan mali destek programının finansal unsurlarının genel olarak yararlanıcılar tarafından makul bulunduğu sonucu çıkarılabilir.
- Proje uygulama süreci konusunda yararlanıcıların %90,91'i SERKA ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür açık ve anlaşılırdı, %81,82'si Ajans tarafından uygulama sürecinde istenilen bilgi/belgelerin kapsamı/içeriği uygundu yanıtını vermiştir. Buradan Ajans ile yararlanıcı arasında sözleşme imzalanmasından nihai ödeme aşamasına kadar olan sürecin yararlanıcılar tarafından yerinde bulunduğu sonucu çıkarılabilir.
- İzleme faaliyetleri konusunda yararlanıcıların %63,64'ü çözüm odaklı, %54,55'i izleme süreci projenin başarılı yürütülmesini sağladı, %27,27'si kuralcı, %9,09'u bürokratik, %9,09'u karmaşık ve %9,09'u diğer cevabını vermiştir. Diğer değerlendirmesinde bulunan yararlanıcı YMM raporu istenilmemesinin daha uygun olabileceğini düşünmektedir. Buradan hareketle izleme faaliyetlerinin genel olarak yararlanıcılar için çözüm odaklı ve projenin başarıyla tamamlanmasında önemli etken olduğu yorumu yapılabilir.
- Proje bütçe kalemlerinin gerçekleşme oranı incelendiğinde toplam bütçe üzerinden %93,33 oranında gerçekleşme olduğu görülmüştür. Yararlanıcıların bütçe kalemlerindeki harcama gerçekleştirmeleri ise %96,95 oranında diğer kalemi, %93,62 ekipman ve malzeme, %88,50 diğer maliyetler, hizmetler, %51,08 insan kaynaklarıdır. Toplam ve bütçe kalemi gerçekleştirmelerine bakıldığında yararlanıcıların bütçeleri etkin ve verimli kullandığı söylenebilir.
- Tamamlanan projelerin yaklaşık %82'si planlanan sürede tamamlanmıştır. Süre uzatımı olarak tamamlanan proje sayısı az olmasına karşın bu oranın program bilgilendirme toplantıları ve izleme ziyaretleri ile daha da düşürülebileceği değerlendirilmektedir.
- Yararlanıcılara yöneltilen Ajans desteği olmasaydı yine de projeyi yapar mıydınız sorusunda yararlanıcıların %54,55'i kendi kaynaklarımızla aynısını yapardık, %36,36'sı bu projeyi sonra gerçekleştirirdik, %36,36'sı projeyi daha uzun sürede yapardık, %27,27'si projenin kapsamını/bütçesini daraltarak yapardık, %18,18'i bu projeyi diğer finansal kaynaklarla yapardık, %9,09'u ise bu projeyi yapmazdık cevabını vermiştir. Bu durum Ajans desteği olmadan projelerin ertelenerek ve daha uzun sürelerde yapılacağı görüşünü desteklemektedir.
- Ajans desteği olmadan proje daha düşük maliyetle yapılabilir mi sorusuna yararlanıcıların %63,64'ü hayır yapamazdık cevabını verirken %36,36'sı ise evet yapabiliriz cevabını vermiştir. Evet, cevabını veren

yararlanıcılar büyük çoğunlukla satın alma prosedürlerinden dolayı değişen fiyat koşullarından etkilenildiğini belirtmiştir. Yararlanıcıların projelerini genel olarak benzer maliyetle yapacağı sonucu çıkmasına karşın azımsanmayacak bir orada da daha düşük bir maliyetle yapılabileceği değerlendirilmiştir. Projelerin ilk izleme ziyaretlerinde yararlanıcılara satın alma prosedürleri hakkında daha detaylı bilgi verilmesi ile yaşanabilecek gecikmelerin önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

- Kaynakların verimliliği ile ilgili soruya yararlanıcıların %54,55'i harcanan kaynaklarla alınabilecek en iyi sonuçlara ulaşıldı, %27,27'si harcanan kaynaklarla daha iyi sonuçlar alınabilirdi, %18,18'i ise harcanan kaynaklarla alınabilecek sonuçlar değişmezdi (ancak bu düzeyde olabilirdi) cevabını vermiştir. Bu durum kaynakların etkin ve verimli kullanıldığını göstermektedir.
- Yararlanıcılar tarafından proje amaçları belirlenirken kullanılan yöntemde yararlanıcıların %90,91'i kendi araştırmaları ile belirlediklerini, %36,36'sı yerel gözlemlerle belirlendiğini, %27,27'si Ajans aracılığıyla proje amaçlarının belirlendiğini belirtmiştir. Bu durum proje hazırlanırken yararlanıcıların proje amaçlarını ağırlıklı olarak kendi araştırmaları ile belirlediklerini göstermektedir.
- Yararlanıcıların tamamı proje hedeflerine ulaştıklarını ve ulaşılmasında ise yararlanıcıların %63,64'ü Ajans ile proje ekibinin işbirliği, %63,64'i firmamız mali kaynaklarının yeterliliği, %54,55'i Ajanstan alınan mali desteklerin yeterliliği, %54,55'i Ajans çalışanlarının desteği etken oldu, %27,27'si firmamız personelinin yeterliliği cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre proje hedeflerine ulaşılabilme konusunda Ajans ile yararlanıcı arasındaki işbirliğinin ve yararlanıcıların mali yeterliliklerinin olmasının önemli olduğu söylenebilir.
- Proje çıktıları konusunda yararlanıcıların %90,91'i makine sayısında artış, %90,91'i üretim miktarında artış, %81,82'si tesis kapasite artışı, %72,73'i üretilen ürün çeşidi sayısında artış ve %72,73'ü istihdam artışı olduğunu belirtmiştir. Projelerin çoğunluğunda üretim, istihdam ve kapasite artışı içerdiği görülmekte olup projelerin mali destek programları ile uyumlu olduğu söylenilebilir.
- Proje kapsamında elde edilen kazanımlarda yararlanıcıların %81,82'si hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik, %72,73'ü proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı, %63,64'ü projedeki eğitimler sonunda personelin nitelikleri arttı, %63,64'ü projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı, %63,64'ü müşterilerimizle iletişimimiz güçlendi, %54,55'i firma içi iletişimimiz ve iş birliklerimiz güçlendi, %54,55'i faaliyet alanlarımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı yanıtını vermiştir. Bu durumun firmaların proje yazma kültürünün gelişmesine ve hedef kitlenin ihtiyaçlarının daha iyi anlar ve analiz edebilir hale gelmesine katkıda bulunulduğu sonucu çıkarılabilir.
- Program kapsamında zorunlu tutulan danışman desteğinde yararlanıcıların hangi danışmanlığı tercih ettiği sorulduğunda yararlanıcıların %54,55'i pazarlama ve satış danışmanlığını(e-ticaret, dış ticaret vs.), %27,27'si yönetim danışmanlığını ve %18,18'i yalın üretim danışmanlığını tercih ettiği görülmüştür. Bu durum yararlanıcıların pazarlama ve satış danışmanlığına göreceli olarak daha çok ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

- Alınan danışmanlık hizmetinin kazanımları sorulduğunda yararlanıcıların %63,64'ü danışmanlık sonucunda firmamız kurumsal bir bakış açısı kazandı, %54,55'i danışmanlık hizmeti ile çevreye duyarlılığımız arttı, %45,45'i danışmanlık sonucunda üretimde verimlilik artışı sağlandı, %36,36'sı danışmanlık ile Bölgede daha kaliteli üretim yapılması sağlandı, %36,36'sı danışmanlık hizmeti ile ihracat becerimiz gelişti, %36,36'sı danışmanlık kapsamında düzenlenen eğitime katılanların bilgi ve becerileri arttı, %18,18'i danışmanlık hizmeti ile e-ticaret kabiliyetimiz arttı yanıtını vermiştir. Danışmanlık hizmeti ile firmaların kurumsal bir bakış açısı kazanmasına katkı sağlandığı söylenebilir.
- Projelerini başarıyla tamamlayan yararlanıcıların %90,91'i proje ile sağlanan kazanımlar devam ediyor, %81,82'si kendi kaynaklarımızla projeyi geliştirmeye devam ediyoruz yanıtını vermiştir. Ayrıca projenin sürdürülebilirliğinin sağlanması için yürütülmesi gereken tamamlayıcı ek yatırım ihtiyacı olup olmadığı sorulduğunda yararlanıcıların %54,55'i evet cevabını verirken %45,45'i hayır cevabını vermiştir. Buradan projelerin sürdürülebilir ve geliştirilmeye açık olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Yararlanıcılara proje ile alakalı devam eden faaliyetlerinin olup olmadığı sorulduğunda yararlanıcıların %81,82'si evet cevabını verirken %18,18'i hayır cevabını vermiştir. Ayrıca devam eden faaliyetlerde yararlanıcıların %63,63'ü ürünlerimizi pazarlamaya devam ediyoruz, %36,36'sı projeye bağlantılı yeni yatırım/faaliyet gerçekleştirdik yanıtını vermiştir. Bu durum projelerin geliştirilmeye açık olması ile birlikte yararlanıcıların projelerini geliştirmeye yönelik adımlar attığını ve proje kapsamında alınan makinelerle rekabet düzeyleri gelişen yararlanıcıların ürünlerini üretmeye ve pazarlamaya devam ettiklerini göstermektedir.
- Proje kapsamında temin edilen ekipman/altyapı kullanım durumunda yararlanıcıların %57,14'ü kullanımlar daha da artırılarak devam etmektedir, %42,86'sı ise kullanımlar projedeki haliyle korunmakta ve devam etmektedir cevabını vermiştir. Bu durumdan verilen desteğin yeterli düzeyde ve Bölge kalkınmasında etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

KAYNAKÇA

- Ersayın, Z. (2012). Kamu Müdahalelerinde Katkısalılığın Değerlendirilmesi: Çukurova ve İzmir Kalkınma Ajansları KOBİ Destekleri Örneği (Uzmanlık Testi). Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- Meydan, M. (2014). Kalkınma Ajansları Desteklerinin Değerlendirilmesi: Karşıt Durum Etki Değerlendirme Örneği (Uzmanlık Tezi). Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- SERKA. (2014). TRA2 Düzey 2 Bölgesi (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) 2014-2023 Bölge Planı, Kars.
- SERKA. (2019). TRA2 Düzey 2 Bölgesi (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) 2019 Faaliyet Raporu, Kars.
- SERKA. (2020). TRA2 Düzey 2 Bölgesi (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) 2020 Faaliyet Raporu, Kars.
- SERKA. (2021). TRA2 Düzey 2 Bölgesi (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) 2021 Faaliyet Raporu, Kars.

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

**#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ**

**T.C. Serhat Kalkınma Ajansı
Atatürk Cad No:69 Ortakapı Mah
Merkez-Kars**

+90 474 212 52 00 - +90 474 212 52 04

info@serka.gov.tr